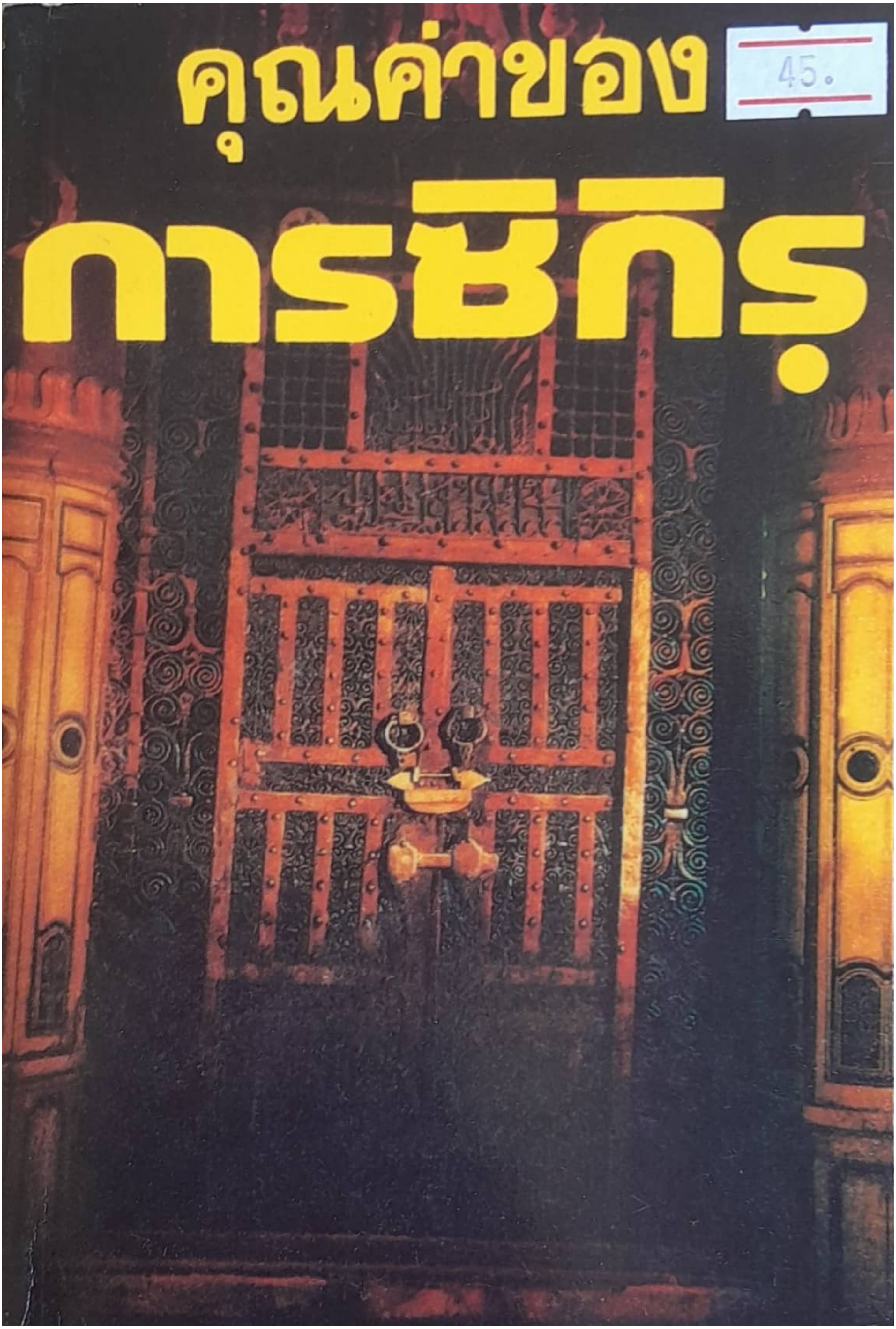
คุณค่าของ
การซิกิรฺ

คุณค่าของการซิกิร

ข้อเขียนของ

ท่านอีมามอิบนิ กอยยิม

คุณค่าของการซิกิร
แปลโดย มัรวาน สะมะอุน

สำนักพิมพ์
ส.วงศ์เสงี่ยม

จัดพิมพ์โดย
สำนักพิมพ์วงศ์เสงี่ยม
1162 ถนนกรุงเกษม มหานาค
กทม. 10110 โทร. 2227997

สารบัญ

بسم الله الرحمن الرحيم

ไม่มีพลังอำนาจใด ๆ ทั้งสิ้น นอกจากโดยอัลเลาะฮ์ผู้ทรงสูงส่ง ผู้ทรงยิ่งใหญ่ อัลเลาะฮ์ผู้ทรงบริสุทธิ์ ผู้ทรงสูงยิ่ง ทรงเป็นที่วอนขอ เป็นที่มุ่งหวังที่จะได้รับการตอบสนอง ในวันที่จักทรงปกป้องท่านทั้งหลายทั้งในดุนยาและอาคิเราะห์ และทรงหลั่งความโปรดปรานของพระองค์ทั้งภายนอกและภายในแด่ท่านทั้งหลาย **และทรงบันดาลให้ท่านทั้งหลายเป็นผู้รู้คุณเมื่อพระองค์ทรงหลั่งความโปรดปราณให้ ทรงดลบันดาลให้ท่านทั้งหลายเป็นผู้ขันติเมื่อทรงทดสอบ ทรงดลบันดาลให้ท่านทั้งหลายเป็นผู้ขออภัยโทษเมื่อทำบาป**

อันกิจกรรมทั้งสามประการนี้ เป็นสื่อช่วยให้ได้รับผลภาคอันบรมสุขของบ่าว เป็นสัญลักษณ์แห่งชัยชนะของเขาทั้งในโลกนี้และโลกหน้า และบ่าวไม่อาจปลดตัวออกจากสิ่งเหล่านั้นได้ตลอดชั่วกาลนาน แท้จริงแล้ว บ่าวทุกคนจักต้องวนเวียนอยู่ระหว่างขั้นตอน 3 ประการดังต่อไปนี้

(1) อันความโปรดปรานทั้งปวงที่มีมาจากอัลเลาะฮ์จะท่วมท้นแก่เขา ซึ่งกิจกรรมเคียงข้างในกรณีนี้ก็คือ **การขอบคุณ** และการขอบคุณจะประกอบขึ้นมาจาก 3 องค์ประกอบคือ

1. สำนึกในความโปรดปรานนั้น ๆ

2. แสดงออกในสิ่งนั้น ๆ โดยเปิดเผย

3. นำสิ่งนั้นมาใช้เพื่อสนองตอบจุดจำนงอันพึงพระทัยของพระองค์อัลเลาะฮ์ผู้ทรงปกครอง ทรงสกัดกั้น และทรงประทานสิ่งเหล่านั้น

ดังนั้นเมื่อใครกระทำเช่นนั้น แน่นอน เขาได้แสดงความรู้คุณและขอบคุณที่ครบรูปแบบแล้ว โดยเขามิได้ขาดตกบกพร่องเลย

มีข้อทดสอบอยู่มากมายจากอัลเลาะฮ์ ซ.บ.ที่ทรงทดสอบแก่บ่าวทุกคน หน้าที่ของเขาก็คือ ความอดทนและเผชิญหน้ากับเรื่องนั้น

ความอดทน ก็คือ 1. ความสามารถระงับจิตใจและความรู้สึกไว้มิให้พลุ่งพล่านขึ้งโกรธในเหตุการณ์ที่ถูกกำหนดไว้ที่อุบัติขึ้นแก่ตัว 2. ระงับลิ้นของตัวเองไว้มิให้พร่ำบ่นต่อเหตุการณ์นั้น ๆ 3. ระงับร่างกายและอวัยวะทุกส่วนมิยอมกระทำความผิดใด ๆ เช่น การข่วน การตบหน้า ตีอกชกหัวตัวเอง การฉีกทิ้งเสื้อผ้า และการถอนผมหรือการกระทำอื่น ๆ ก็ตาม

ความอดทนจะเกิดขึ้นได้ ก็โดยตั้งมั่นอยู่บนองค์ประกอบทั้ง 3 ดังได้กล่าวมาแล้วนี้เท่านั้น ดังนั้นเมื่อบ่าวได้ยืนหยัดอยู่กับความอดทนโดยแน่วแน่ ข้อทดสอบนั้นก็จะพลิกกลับเป็นโชค เหตุร้ายก็จะกลายเป็นดี และสิ่งที่พึงรังเกียจก็จะถูกกักกันไว้มิให้แผ้วพานเข้ามาประสบ

อันที่จริง การที่อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ทรงทดสอบบ่าวนั้น มิได้มีเจตนาจำนงที่จะทำลายบ่าวแต่อย่างใดทั้งสิ้น ที่พระองค์ทรงทดสอบเขาให้พบกับเหตุร้ายต่าง ๆ ก็เพื่อให้เขาได้แสดงความอดทน และแสดงธาตุแท้แห่งความเป็นบ่าวของเขาว่ามีขนาดไหน

หน้าที่ของบ่าวต่ออัลเลาะฮ์ จะต้องสำนึกว่าตัวเองเป็นบ่าว ของพระองค์ในยามทุกข์ยากประดุจเดียวกับที่ตนสำนึกในความเป็นบ่าวทาสในยามสุขสม จะต้องสำนึกในความเป็นบ่าวทาสของพระองค์ในเหตุการณ์ที่เขารังเกียจ ประดุจเดียวกับที่เขาสำนึกในความเป็นทาสขณะที่เขาประสบเหตุการณ์ที่เขารัก

มนุษย์ที่ขาดศรัทธาส่วนมาก มักจะแสดงความเป็นบ่าวทาสเฉพาะเมื่อเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ที่ตนพึงพอใจเท่านั้น แต่สำหรับเหตุการณ์ที่ไม่พึงพอใจ ก็มักจะมีสภาพความรู้สึกที่ลดหลั่นกันออกไป และระดับของบุคคลเหล่านั้น อัลเลาะฮ์ทรงรอบรู้ว่ามีลดหลั่นกันอย่างไร

ยกตัวอย่าง เช่น การอาบน้ำละหมาดด้วยน้ำเย็นในขณะที่อากาศกำลังร้อน บ่าวทุกคนจักแสดงความเป็นบ่าวด้วยการยอมรับปฏิบัติโดยดุษณีย์ หรือการได้สัมผัสกับภริยาสาวสวยของเขาที่เขารักอย่างยิ่ง เขาก็ย่อมรู้สึกยอมรับในทันทีนั้น ๆ และการที่เขาจักใช้จ่ายทรัพย์สินของเขาไป เพื่อตัวเองและเพื่อลูกเมียของเขา เขาก็ย่อมใช้ไปอย่างยอมรับในหน้าที่นั้นของเขาเองโดยความพึงพอใจ

ในความรู้สึกดังกล่าว เขาก็จะต้องรู้สึกในอัตราเดียวกัน เมื่อเขาอาบน้ำละหมาดด้วยน้ำเย็นในเวลาที่อากาศกำลังหนาวจัด เขาก็กระทำโดยความพอใจ การที่เขาละเว้นความชั่วในยามที่มีสิ่งเย้ายวนอย่างยิ่งโดยไม่รู้สึกว่าที่ละเว้นนั้นเพราะกลัวมนุษย์ด้วยกัน หากเขาได้กระทำโดยความพอใจด้วยสำนึกว่าตัวเองเป็นบ่าว และเขาจะใช้จ่ายทรัพย์สินของเขาอย่างยินดีในยามที่มีความทุกข์ยากแต่มีเครื่องจำแนกที่ยิ่งใหญ่ระหว่างการแสดงธาตุแท้ของความเป็นบ่าวในสองสภาพนั้น

ผู้ใดสำนึกว่าตนจักเป็นบ่าวทาสของอัลเลาะฮ์ในสองสภาพนั้น เขายืนหยัดกับหน้าที่ของเขาทั้งในสิ่งที่เขาไม่พอใจและที่เขาพอใจก็ตาม ความรู้เช่นนี้แหละที่นำเขาบรรลุไปสู่ระดับที่อัลเลาะฮ์ทรงโองการไว้ว่า

(أَلَيْسَ اللهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ)

ความว่า *"อัลเลาะฮ์มิใช่หรือที่ทรงประทานความเพียงพอแก่บ่าวของพระองค์"*

ความเพียงพอ (กิฟายะฮ์) อันครบถ้วนสมบูรณ์นั้นจะได้รับจากองค์อัลเลาะฮ์ก็ต้องโดยการแสดงธาตุแท้ของบ่าว (อุบูดียะฮ์) ที่ครบถ้วนสมบูรณ์เช่นกัน และความบกพร่อง (นากิเซาะฮ์) จะอุบัติแก่เขาเมื่อเขาแสดงธาตุแท้อย่างบกพร่อง

ดังนั้น ผู้ใดประสบความดีที่เขาพอใจ เขาก็จงสรรเสริญอัลเลาะฮ์ และเมื่อเขาได้ประสบกับเหตุการณ์ที่ต่างไปจากนั้น เขาก็อย่าได้ตำหนิใครเลย จงตำหนิตัวเองเถิด และบ่าวที่มีสภาพจิตอันมั่นคงเช่นนี้ ศัตรูใด ๆ ไม่อาจเข้ามาครอบงำเขาได้อย่างแน่นอน ดังปรากฏในอัลกรุอานว่า

قال تعالى : (إِنَّ عِبادِى لَيْس لَكَ عليْهِم سُلْطَانٌ)

ความว่า *"อันบ่าวทั้งหลายของข้านั้น เจ้าไม่มีสิทธิ์ที่จะครอบงำเขาได้หรอก"*

เมื่ออิบลีสผู้เป็นศัตรูของอัลเลาะฮ์มันรู้ว่า อัลเลาะฮ์ไม่มอบบ่าวของพระองค์ให้แก่มัน และมันไม่สามารถจะครอบงำพวกเขาได้ มันจึงรำพึงด้วยความรันทดว่า

(فَبِعزَّتِكَ لأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِين ، إِلَّا عِبادَكَ مِنْهمُ المُخْلَصِين)

ความว่า *"แท้จริง ขอสาบานด้วยพระเกียรติอำนาจของพระองค์ ข้าพระองค์จักขอล่อลวงพวกเขาทั้งหมด ยกเว้นมวลบ่าวของพระองค์ที่มีจิตอันบริสุทธิ์ที่แท้จริง"*

และอัลเลาะฮ์ทรงโองการว่า

وقال تعالى : (ولَقَدْ صدَّق علَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا مِن المُؤْمِنِين ۞ وما كَانَ لَهُ علَيْهِمْ مِنْ سُلْطَان إِلَّا لِنَعْلَم منْ يُؤْمِنُ بالآخِرةِ مِمَّنْ هُو مِنْهَا فى شَكٍّ)

ความว่า *"โดยแท้จริง อิบลีสมันกระทำได้สมจริงตามที่มันคิดไว้ต่อพวกเขา ซึ่งพวกเขาได้ประพฤติตามมัน ยกเว้นเพียงกลุ่มหนึ่งจากมวลผู้ศรัทธาเท่านั้น มันไม่มีสิทธิ์ที่จะครอบงำพวกเขาได้ นอกจากเพื่อเราจะได้ทราบว่า มีใครบ้างที่ศรัทธาในวันชาติหน้าจากผู้ที่ยังสงสัยในเรื่องนั้นอยู่"*

แน่นอนอัลเลาะฮ์ไม่ทราบอนุญาตให้ศัตรูของพระองค์มีอำนาจครอบงำมวลบ่าวผู้มีศรัทธาแท้จริงพวกเขาอยู่ภายใต้การพิทักษ์ การดูแล การรักษา และภายใต้ความคุ้มครองของพระองค์ และแม้ว่าในบางครั้งศัตรูของพระองค์จะสามารถเล็ดลอดเข้ามาหลอกลวงบ่าวคนหนึ่งได้ นั่นก็ประดุจดังขโมยที่เล็ดลอดเข้ามาประกอบอาชญากรรมต่อชายคนหนึ่งที่เผลอเรอเท่านั้น.. แน่นอน มันมีความสามารถหลอกลวงได้เฉพาะบ่าวที่เผลอเรอ

บ่าวของอัลเลาะฮ์ได้ถูกทดสอบด้วยความเผลอเรอ ด้วยความกำหนัด และด้วยความโกรธอิบลีสร้ายจะเข้ามาหาบ่าวโดยใช้ประตูทั้งสามนี้ และมาตรแม้นว่าบ่าวจะพยายามรักษาอย่างถึงที่สุดก็ตาม ก็ยังมีบางโอกาสที่เขาตกอยู่ในอาการเผลอเรอ หรือตกอยู่ในความกำหนัด หรือตกอยู่ในความโกรธ ซึ่งศัตรูก็จะแทรกเข้ามาทันที

กาลดังกล่าวนั้น ได้เคยอุบัติขึ้นแล้วแก่ท่านนบีอาดัม เขาเป็นบิดาแห่งมนุษย์ชาติ เป็นผู้มีความสุขุมคัมภีรภาพเป็นที่สุด เป็นผู้มีสติปัญญาเป็นเลิศที่สุดและมั่นคงที่สุด แม้กระนั้น

ศัตรูก็ยังเพียรพยายามจนประสบผลสำเร็จและสามารถเข้าไปล่อลวงท่านได้ดังที่ทราบ

แล้วจะพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างความสุขุมและความมีปัญญาอันเลอเลิศได้อย่างไรระหว่างบ่าวกับบิดา ซึ่งเมื่อเปรียบกันแล้ว ก็ประดุจดังฟองน้ำฟองหนึ่งในทะเลอันกว้างใหญ่

แต่ศัตรูของอัลเลาะฮ์จะไม่ถูกปล่อยปละให้ล่วงเข้าสู่มุอ์มินให้หรอก นอกจากมันใช้กลอุบายล่อลวงและเขาตกอยู่ในความเผลอเรอ มันจึงสามารถบุกเข้าล่อลวงเขาได้สำเร็จ และเขาเกิดความสิ้นหวัง เขาคิดว่าเขาคงไม่มีโอกาสได้พบกับพระเมตตาของอัลเลาะฮ์หลังจากนั้น และเขาคิดว่าเหตุการณ์ร้ายแรงที่เขาประสบจากอิลีสนี้ได้ทำลายเขาแล้วโดยสิ้นเชิง

แต่ที่จริงพระเมตตาธรรมของอัลเลาะฮ์นั้นไม่มีที่สิ้นสุด เพราะหลังจากนั้น พระองค์ก็จักทรงประทานความเมตตาและความอภัยแก่เขา เมื่อเขาสำนึกในความผิดที่เขาได้กระทำไว้นั้น

ครั้นเมื่ออัลเลาะฮ์ซ.บ. ทรงประสงค์ที่จะประทานความดีงามแก่บ่าวของพระองค์พระองค์ก็จักทรงเปิดประตูแห่งการเตาบะฮ์ ประตูแห่งความเศร้าโศกเสียใจ ประตูแห่งความรันทดใจ ประตูแห่งความนอบน้อม ประตูแห่งการพึ่งพาอาศัย

พระองค์ ประตูแห่งการขอความช่วยเหลือจากพระองค์ ประตูแห่งการพึ่งพิงพระองค์ ประตูแห่งความสงบเสงี่ยม ประตูแห่งการขอพร และการแสดงความใกล้ชิดต่อพระองค์ ด้วยการปฏิบัติแต่ความดีงามจนสุดความสามารถของเขา แล้วความเลวที่เขากระทำไว้ ก็เป็นเหตุให้เขาได้รับความเมตตาและการอภัยจากพระองค์ จนกระทั่งศัตรูของอัลเลาะฮ์รำพึงด้วยความเสียใจว่า

"โอ้! ฉันน่าจะปล่อยเขาไว้ ไม่ควรเข้าไปล่อลวงเขาเลย"

ดังกล่าวนี้เป็นความหมายของคำกล่าวของนักวิชาการรุ่น "สะลัฟ" บางคน ที่กล่าวไว้ว่า

"บ่าวบางคน เขากระทำบาป แต่โดยบาปนั้นเองเป็นเหตุให้เขาเข้าสวรรค์ และเขาประพฤติดี แต่โดยความประพฤตินั้นเป็นเหตุให้เขาต้องเข้านรก"

มีผู้ถามว่า... **"ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น"**

เขาตอบว่า **"บ่าวผู้นั้นกระทำบาป ทำให้เขาตระหนกหวาดกลัวจนตาค้าง เขาเสียใจร้องห่มร้องให้ด้วยความละอายต่อพระผู้อภิบาลของเขา เขาส่ายศีรษะของเขาต่อหน้าพระพักตร์ของพระองค์ หัวใจของเขาแตกสลายยอมสิโรราบต่อพระองค์ ดังนั้นบาปที่เขาได้กระทำ จึงเป็นประโยชน์อันอเนกอนันต์แก่ตัวของเขาเองยิ่งไปกว่าการภักดีอื่น ๆ ที่เขาได้กระทำไว้อย่างมากมายเสียอีก เพราะต้นเหตุจากการทำบาปดังกล่าว จึงทำให้**

เขาประสบกับภาวะอันสูงส่งเหล่านี้ ซึ่งบ่าวได้รับโชควาสนาและประสบชัยชนะก็โดยภาวะดังกล่าว จนกระทั่งบาปนั้นเป็นเหตุให้เขาได้เข้าสวรรค์ในที่สุด"

และเขากระทาความดีงามแต่เขามีความรู้สึกลำเลิกต่อพระผู้เป็นเจ้าอยู่ตลอดเวลาที่เขาทำความดีนั้น ๆ เขารู้สึกทะนงตน อวดตัว มีความลำพอง และต้องการให้เหนือกว่าคนอื่น ๆ และเขากล่าวอ้างอยู่เสมอว่า **"ฉันทำนั่น ฉันทำนี่"** ดังนั้นจึงทำให้เขารู้สึกลำพองทะนง อวดตัว และเบ่งเหนือคนอื่น ๆ อันเป็นเหตุให้เขาประสบกับความพินาศ เมื่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ. ทรงปรารถนาที่จะให้ชายผู้น่าสงสารนี้ประสบกับความดีงาม พระองค์ก็จะทรงเปลี่ยนสภาวะทางจิตของเขาโดยบันดาลให้อุบัติเหตุหนึ่ง ๆ อันทำให้เรารู้สึกสะทกสะท้านในหัวใจ ทำให้คอของเขาก้มลงมาอย่างนอบน้อม และรู้สึกลดตัว ถอมตัว แต่ถ้าพระองค์ทรงประสงค์อื่นไปจากนั้น พระองค์ก็จักปลอยให้เขามีความรู้สึกผยอง ลำพอง และทะนงตลอดไป และนี่เป็นความดูดายอันนำไปสู่ความพินาศอย่างแน่นอน

นักวิชาการที่เข้าซึ้งในการรู้จักพระเจ้าอย่างยิ่งได้อธิบายว่า

เตาฟีก (สัมฤทธิ์ผล) คือการที่อัลเลาะฮ์ไม่ทรงดูดายให้เขาต้องรับผิดชอบตัวเอง

คอซลาน (ดูดาย) หมายถึงอัลเลาะฮ์ ซ.บ.ทรงดูดายให้เขารับผิดชอบตัวเอง

ดังนั้น ผู้ใดที่อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ทรงประสงค์ให้เขาประสบความดีงาม พระองค์ก็จักทรงเปิดประตูแห่งความนอบน้อมและประตูแห่งความรันทดแก่เขา เขามีจิตพึ่งพิงต่ออัลเลาะฮ์อยู่ตลอดเวลา เขาสามารถมองเห็นความโง่บอดของตัวเขาเอง เขาสามารถมองเห็นอันตรายแห่งตัวเขาเอง เขาสามารถมองเห็นความโปรดปรานของพระองค์ เขาสามารถมองเห็นความปราณีของพระองค์ เขาสามารถมองเห็นความเมตตาของพระองค์ เขาสามารถมองเห็นความสุนทานของพระองค์ เขาสามารถมองเห็นความเผื่อแผ่ของพระองค์ เขาสามารถมองเห็นความน่าสรรเสริญของพระองค์

อันที่จริง ผู้รู้จักพระเจ้าอย่างเที่ยงแท้นั้น เขาจะเดินทางไปสู่พระเจ้า ด้วยปีกทั้งสองนี้ เขาไม่สามารถจะเดินไปได้ นอกจากต้องอาศัยปีกทั้งสอง ดังนั้นเขาขาดปีกหนึ่งปีกใด เขาก็มีสภาพประดุจดังนกซึ่งไร้ปีกข้างหนึ่งนั่นเอง

ชัยคุลอิสลาม กล่าวว่า...อันผู้รู้จักพระเจ้านั้น เขาจะเดินไปสู่พระองค์ ระหว่างการเพ่งมองความโปรดปราน และเพ่งดูความบกพร่องของตัวเองและของการประพฤติ และนี้แหละคือความหมายของท่านนบี ซ.ล. ในหะดิษซอฮีย์ จากหะดิษของชัดดาด บินเอาวส์ ร.ฎ. ความว่า

ความว่า *"นายแห่งคำขออภัยคือ ป่าวกล่าววอนขอต่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ.ว่า...โอ้ อัลเลาะฮ์ พระองค์เป็นพระเจ้าของข้า ไม่มีพระเจ้า*

อื่นใดนอกจากพระองค์ พระองค์สร้างข้ามา และข้าเป็นบ่าวของพระองค์ ข้าขอตั้งมั่นอยู่บนสัญญาทำดีและสัญญาละบาปเท่าที่ข้าสามารถ ข้าขอความคุ้มครองต่อพระองค์ให้พ้นจากความเลวร้ายของสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างไว้ ข้าขอกลับคืนสู่พระองค์ เพราะเหตุแห่งความโปรดปรานที่พระองค์ทรงประทานแก่ข้า และข้าขอสารภาพบาปของข้า ดังนั้นขอพระองค์ได้ทรงโปรดให้อภัยแก่ข้า แท้จริงไม่มีผู้ใดให้อภัยบาป นอกจากพระองค์เท่านั้น"

- จะเห็นว่าท่านรอซูรุ้ลลอฮ์ได้รวม 2 ประโยคที่ว่า
- ข้าขอกลับคืนด้วยความโปรดปราน
- ข้าขอสารภาพโทษของข้า

มาไว้ในคำวอนขอวาระเดียว นั่นคือการเพ่งมองความโปรดปราณของพระเจ้า และการมองดูความบกพร่องของตัวเองและของความประพฤติ

การที่เราเพ่งมองความโปรดปราณของอัลเลาะฮ์เสมอ ๆ นั้นจะทำให้เราเกิดความรักในพระองค์ รู้จักสรรเสริญพระองค์ผู้ทรงเป็นเจ้าของแห่งความโปรดปราณและความดีงามทั้งปวง

ส่วนการมองดูความบกพร่องของตัวเองและของการประพฤตินั้น จะทำให้เราตระหนักถึงความต่ำต้อยความรันทดความพึ่งพิง และการขอลุกะโทษในทุกเวลา และทำให้เรามองตัวเองว่า เป็นบุคคลที่สูญสิ้นอยู่เสมอ

ประตูที่ใกล้ที่สุดที่จะทำให้บ่าวได้เข้าหาพระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ.คือความสูญสิ้น ดังนั้นเราต้องไม่มองมาที่ตัวของเราเองว่ามีฐานะ ตำแหน่ง และยศฐานบรรดาศักดิ์ใด ๆ ทั้งสิ้น และเราไม่มีความดีใด ๆ ที่จะนำมาลำเลิกต่อพระเจ้า

ที่จริงแล้วเราจะต้องเข้าหาพระผู้เป็นเจ้าทางประตูแห่งการพึ่งพิงอันผันแปร และประตูแห่งความสูญสิ้นอันไร้สังกัด ประดุจเดียวกับผู้ที่มีความยากจนอันแตกกระสานและมีหัวใจอันมั่นคงจนความแตกกระสานนั้นได้บรรลุสู่หัวงจิตของเราเอง แล้วเราก็รู้สึกแตกกระสาน โดยมีความแตกกระสานนั้นเข้ามาครอบคลุมไว้จากทุก ๆ ด้าน และเราได้ประจักษ์ถึงความอ่อนแออันพึงพึ่งพาต่อพระผู้เป็นเจ้าแต่เพียงสถานเดียว และความยากจนและความพึ่งพิงอันสมบูรณ์ที่สุด ทุกธุลีทั้งภายนอกและภายในของเราเองมีแต่ความยากไร้อันสมบูรณ์ และมีแต่ความอ่อนแออันบริบูรณ์ซึ่งต้องพึ่งพาต่อพระองค์เท่านั้น และเราตระหนักได้ว่า มาดแม้นเขาขาดพระองค์สักเพียงชั่วพริบตา เราก็จะประสบกับความหายนะอย่างแน่นอน และเราจะมีแต่ความขาดทุนอันหาสิ่งใด มาชดเชยได้ นอกจากอัลเลาะฮ์จักทรงดลบันดาลให้เรากลับคืนสู่พระองค์ และได้สัมผัสกับพระเมตตาธิคุณจากพระองค์

ไม่มีทางใดที่จะถึงอัลเลาะฮ์ที่ใกล้ยิ่งไปกว่าการแสดงธาตุแท้แห่งความเป็นบ่าว และไม่มีฉากใดที่จะขวางกั้นเรากับอัลเลาะฮ์ที่จะหนายิ่งกว่าอ้างตัวเอง

ธาตุแท้แห่งความเป็นบ่าวย่อมดำรงอยู่บนสองหลักการ อันถือเป็นรากฐานสำคัญของมัน นั่นคือ

1. ความรักอันสมบูรณ์

2. ความนอบน้อมอันสมบูรณ์

และองค์ประกอบรากฐานทั้งสองประการนี้ อุบัติขึ้นจากรากแห่งรากฐานอีก 2 ประการคือ

1. จิตใจที่เพ่งมองความโปรดปรานของพระเจ้าจนเกิดความรักในพระองค์

2. มองเห็นความบกพร่องของตัวเองและของความประพฤติจนกระทั่งเกิดความรู้สึกนอบน้อมที่สมบูรณ์ที่สุด

และเมื่อบ่าวได้ก่อสร้างการเดินทางของตนเองไปสู่อัลเลาะฮ์บนรากฐานสองประการดังที่ได้กล่าวแล้วศัตรูก็จะไม่มีวันที่จะเข้ามาโรมรันจนได้ชัยชนะ นอกจากล่อลวงและถูกอุบายและสิ่งที่อัลเลาะฮ์ซ.บ.ทรงประทานให้โดยพระเมตตาธิคุณนั้น ย่อมได้อย่างรวดเร็วนัก

ความสงบมั่นคงของจิตใจ

ที่เราจะมีความมั่นคงต่อพระผู้เป็นเจ้าก็ต้องโดยความมั่นคงของจิตใจและร่างกาย ความมั่นคงของจิตใจจะปรากฏขึ้นโดยสองสาเหตุคือ

(1) จะต้องมีความรักต่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ. เหนือกว่าและก่อนหน้าทุกสิ่งที่ตนรัก ดังนั้นเมื่อความรักต่ออัลเลาะฮ์และความรักต่อสิ่งอื่น ๆ ได้ปะทะกัน ก็ต้องให้ความรักต่ออัลเลาะฮ์ชนะความรักต่อสิ่งอื่นสภาวะเช่นนี้ช่างง่ายเหลือเกินสำหรับการอ้าง แต่ก็ยากที่สุดสำหรับการกระทำ ดังนั้นขณะที่อยู่ในช่วงทดสอบ จึงมีบางคนประสบผลได้รับการยกย่องและบางคนก็ล้มเหลวถูกดูหมิ่น

อันส่วนมากที่บ่าวจะนำมาไว้เป็นลำดับแรกสำหรับตัวเองก็คือ สิ่งที่ตัวเองรักและหลงใหล หรือมิฉะนั้นก็เป็นสิ่งที่ผู้อาวุโสของเขา ผู้นำของเขา และครูของเขา รวมทั้งครอบครัวของเขา รักและหลงใหลเหนือกว่าสิ่งที่อัลเลาะฮ์ ซ.บ.รักเสียอีก นี้แสดงว่า ความรักต่ออัลเลาะฮ์มิได้ก่อนหน้าความรักในสิ่งอื่น ๆ ในหัวใจของเขา และความรักต่ออัลเลาะฮ์มิได้เป็นสภาวะอันแน่นแฟ้นที่เขาจะต้องสนองตอบ

โดยแบบฉบับแห่งอัลเลาะฮ์ ในบุคคลซึ่งมีสภาพนี้เกิดขึ้นนั้น สิ่งที่ตนรักนั้นจะทำความยุ่งยากลำบากลำบนแก่เขา

อย่างแน่นอน เขาจะไม่บรรลุสู่สิ่งใด นอกจากเป็นไปอย่างยุ่งยากและลำบากลำบนยิ่งนัก ความยุ่งยากที่ประสบแก่เขานั้น เป็นการตอบแทนอันสาสมแก่เขาแล้วที่เขาเห็นว่า ความรักของเขาและบุคคลที่เขายกย่องซึ่งเป็นมนุษย์ด้วยกันเองนั้นสำคัญเหนือกว่าความรักที่มีต่ออัลเลาะฮ์จิตใจของเขาจึงประสบความยุ่งยากกระวนกระวายดังกล่าวแล้ว

และอัลเลาะฮ์ ซ.บ.ทรงลิขิตเหตุการณ์หนึ่งแก่เขา โดยเขาไม่อาจผลักไสและป้องกันได้นั่นคือ **"ใครรักสิ่งใดๆ นอกจากพระองค์ พระองค์จะทรงลงโทษเขาเพราะสิ่งนั้น และเขาหนีไม่พ้นอย่างแน่นอน และใครกลัวสิ่งอื่นจากอัลเลาะฮ์ ซ.บ. พระองค์ก็จะให้สิ่งนั้นครอบงำควบคุมเขาใครที่วุ่นวายอยู่กับสิ่งหนึ่งนอกจากอัลเลาะฮ์ สิ่งนั้นก็จะทำความมัวหมองแก่เขา ใครที่เห็นสิ่งอื่นสำคัญกว่าอัลเลาะฮ์ เขาจะไม่ได้ความเจริญรุ่งเรือง และใครแสดงความยินดีกับสิ่งอื่นๆ ด้วยความกริ้วของอัลเลาะฮ์ พระองค์ก็จะบันดาลให้สิ่งนั้นมีความโกรธในตัวเขาโดยเขาเลี่ยงไม่พ้น"**

(2) เหตุที่จะทำให้จิตใจเกิดความสงบมั่นคงคือ ต้องเห็นว่าการใช้และการห้ามเป็นสิ่งสำคัญ และความรู้สึกนี้มีที่มาจากการยกย่องและให้ความสำคัญแก่ผู้ห้ามผู้ใช้นั่นเอง อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ทรงตำหนิ ผู้ที่ไม่เห็นความสำคัญในการห้ามการใช้ของพระองค์ และพระองค์ทรงดำรัสว่า

(مَالَكُمْ لَاتَرْجُوْنَ لِلّٰهِ وَقَارًا)

ความว่า *"พวกเจ้าไม่มีสิทธิที่จะไม่มุ่งหวังความสงบมั่นคงต่ออัลเลาะฮ์"*

นักวิชาการได้อธิบายความหมายของอัลกุรอานโองการนี้ว่า...พวกเจ้าไม่มีสิทธิที่จะไม่กลัวความยิ่งใหญ่และความสำคัญของอัลเลาะฮ์ และคำอธิบายของ **นักวิชาการ** ดังต่อไปนี้ก็งดงามดีเป็นยิ่งนักคือ

"การให้ความสำคัญแก่การใช้การห้าม ก็คือ การใช้การห้ามจะไม่เกิดอาการปะทะกันในจิตใจ เพราะข้อผ่อนผันที่ก่อให้เกิดการละเลย และเพราะข้อกำหนดที่ ก่อให้เกิดการเลยเถิด" และมันทั้งสองจะไม่เป็นเหตุให้ยกเหตุผลที่จะทำให้การภักดีต่อพระเจ้าต้องอ่อนแอลง

อันฐานันดรแรกของการยกย่องให้เกียรติและความสำคัญแก่พระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ก็คือการยกย่องให้เกียรติและให้ความสำคัญแก่ข้อห้ามข้อใช้ของพระองค์ ทั้งนี้เพราะมุอ์มินทุกคนได้รู้จักพระเจ้าของเขาโดยการสื่อโองการโดยท่านศาสดานบีมูฮัมหมัด ซ.ล. มาสู่มวลมนุษยชาติ และความสำเร็จผลของการสื่อโองกวรก็คือ การยอมรับในคำใช้คำห้ามของท่าน การยอมรับคำใช้คำห้ามของท่านนบีนั้นมีที่มาจาภการยอมรับในการใช้ของอัลเลาะฮ์ ซ.บ.และประพฤติตามอย่างเคร่งครัด และยอมรับในการห้ามของพระองค์พร้อมกับห่างไกลสิ่งนั้นด้วย

ดังนั้นการที่มุอ์มินได้ยอมรับยกย่องให้เกียรติและเห็นความสำคัญต่อข้อใช้ข้อห้ามของพระองค์ก็เป็นเครื่องยืนยันได้ว่าเขาเองมีการยอมรับยกย่องให้เกียรติและเห็นความสำคัญของพระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ผู้เป็นเจ้าของข้อใช้ข้อห้ามนั้น

มุอ์มินที่มีสภาพดังกล่าวจะได้อยู่ในกลุ่มของกัลยาณชนผู้ประพฤติแต่สิ่งดีงาม ซึ่งเขาได้รับการรับรองโดยศรัทธาและความเลื่อมใสของเขา เขามีหลักยึดอันบริสุทธิ์ถูกต้องและเขาปราศจากราคีใจอันยิ่งใหญ่ นั่นคือความสำส่อนทางจิตใจความสับปลับกลับกลอก

คนเรานั้นการกระทำความดีงาม บางทีเขาก็กระทำด้วยจิตที่ผูกพันธ์กับมนุษย์ด้วยกัน และเขาเพียรป้องกันตนไม่กระทำความผิดต่าง ๆ ก็เพราะเขากลัวว่าอันดับของเขาในสายตามนุษย์จะตกลงมาและเขากลัวการลงโทษในโลกนี้ซึ่งการลงโทษนั้นผู้ออกกฎหมายคือท่านนบีมูฮัมหมัด ซ.ล. ได้กำหนดขึ้นแก่ผู้กระทำผิดจะได้เข็ดหลาบ การที่เขาทำความดีและละความชั่วในลักษณะดังกล่าวนี้ แน่นอนมิได้มาจากการยกย่องและเห็นความสำคัญของการใช้การห้าม และมิได้มาจากการยกย่องและเห็นความสำคัญของผู้ใช้ผู้ห้ามแต่ประการใดเลย

สัญลักษณ์แห่งการยกย่องข้อใช้ต่าง ๆ ก็คือ การรักษาเวลาและขอบเขตของคำใช้นั้น ๆ อย่างเคร่งครัดและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และจิตใจเป็นห่วงอยู่เสมอว่าจะเกินเวลา และเขา

จะรีบทำทันทีเมื่อถึงเวลา และเขาจะเสียใจเป็นทุกข์กังวลเป็นอย่างยิ่งหากเขามีเหตุต้องละทิ้งการกระทำข้อใช้เหล่านั้น เช่นมีความเสียใจเมื่อมาทำละหมาดไม่ทันยะมาอะฮ์ เป็นต้น ทั้งๆ ที่เขาก็รู้ดีว่า แม้การละหมาดจะใช้ได้ด้วยการกระทำเพียงคนเดียว แต่เขาก็พลาดผลตอบแทนอันควรได้ไปถึง 27 เท่า เป็นต้น

เช่นเดียวกับผู้ค้าซึ่งมีสินค้า เขาทราบดีว่าราคาในท้องตลาดของอีกแห่งนั้น มีมูลค่าเท่ากับ 27 ดีนาร์ และหากเขาขายที่บ้านของเขาก็จะได้เพียงดีนาร์เดียว หรือเขาจะไม่เดินทางและไม่ผจญกับความลำบาก เขาก็จะได้เพียงหนึ่งดีนาร์ แน่นอนเขาจะเสียใจเป็นอย่างยิ่งหากเขาพลาดโอกาสอันงดงามนั้น

ดังนั้นผลตอบแทนที่พระผู้เป็นเจ้าทรงประทานแก่บุคคลนั้น ย่อมประเสริฐเลิศเลอยิ่งไปกว่าผลกำไรของการค้าขายหลายพันเท่านัก

บ่าวคนใดปล่อยให้ตัวเองพลาดผลกำไรอันมหาศาลนี้ นักวิชาการส่วนมากจึงลงความเห็นว่า...เขาไม่ได้การละหมาดโดยที่เขามีหัวใจที่เย็นฉ่ำ ว่างเปล่าจากความลำบาก...ทั้งนี้เป็นเพราะเขาไม่ได้เห็นความสำคัญของข้อใช้ของอัลเลาะฮ์ ซ.บ. และเช่นเดียวกันเมื่อเขาพลาดโอกาสที่จะได้ทำละหมาดตอนเริ่มเวลา หรือพลาดโอกาสที่จะได้เข้าแถวแรก ซึ่งอัลเลาะฮ์และมลาอิกะฮ์จะประสาทพรแก่ผู้เข้าแถวแรกนับจากขวาไปซ้าย หากบ่าวทราบว่าภาคผลในการเข้าแถวแรกนั้นมีอยู่มากมายมหาศาล แน่นอนเขาก็จะแย่งกันและจับฉลากกัน

เช่นเดียวกัน หากบ่าวพลาดโอกาสในการทำละหมาดร่วมกับชุมนุมชน ซึ่งพรที่จะได้รับจากอัลเลาะฮ์และมลาอิกะห์ก็จะทวีคูณขึ้นตามจำนวนของชุมชนนั้น จำนวนมากเท่าใดก็จะเป็นที่โปรดปราณของอัลเลาะฮ์มากขึ้นเท่านั้น และการเดินทางไปสู่สถานชุมนุมยิ่งไกลมากเท่าใด แต่ละก้าวก็จะขจัดความผิดหนึ่งให้หมดไป และก้าวต่อไปก็จะยกฐานะของเขาให้สูงขึ้นไประดับหนึ่ง

เช่นเดียวกัน เมื่อเขาขาดความสำรวมในการละหมาดและขาดสมาธิทางใจอันพึงมีต่อพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญอันเป็นแก่นแท้ของการละหมาด การละหมาดที่ขาดความสำรวมและสมาธิ ก็เหมือนกับร่างคนตายที่จากปราศจากวิญญาณนั่นเอง บ่าวไม่ละอายแก่ใจหรือ การที่จะนำบ่าวทาสที่ตายแล้ว หรือทาสีที่ตายแล้วมามอบให้แก่ผู้อื่น แล้วลองคิดดูก็แล้วกัน หากของขวัญที่นำถวายแก่เจ้าเมืองหรือผู้อาวุโสอื่น ๆ เป็นคนตายไปแล้วเขาจะรู้สึกอย่างไร เช่นเดียวกับการละหมาดอันปราศจากความสำรวมและสมาธิ ละหมาดนี้ย่อมมีค่าเท่าเทียมกับคนตายนั่นเอง การทำละหมาดเช่นนี้ต่อพระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ. ผู้กระทำมีความรู้สึกต่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ. แบบเดียวกับผู้ที่จะเอาคนตายไปมอบแก่เจ้าเมืองนั่นเอง เพราะเหตุนี้อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ไม่ทรงตอบรับการละหมาดของเขา แม้ในโลกนี้เขาจะพ้นภาระรับผิดชอบในการทำละหมาด ไม่ต้องรับโทษฐานทิ้ง

ละหมาดก็ตาม แต่ผลตอบแทนในโลกหน้าเขาก็หมดสิทธิ์ที่จะได้รับอย่างแน่นอน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บ่าวจะได้รับผลตอบแทนจากการทำละหมาดของตนเองเฉพาะคนที่มีจิตสมาธิและสำรวมเท่านั้น ดังปรากฏใน **"สุนัน"** และ **"มุสนัดของอิหม่ามอะหมัด"** และอื่น ๆ รายงานมาจากท่านนบี ซ.ล.กล่าวว่า

"แท้จริงบ่าวจะทำการละหมาด และเขาจะไม่ได้รับการบันทึกผลตอบแทน นอกจากเพียงครึ่งเดียว นอกจากหนึ่งส่วนสาม นอกจากเศษหนึ่งส่วนสี่ จนลดลงมาถึงเศษหนึ่งส่วนสิบ"

บ่าวของพระเจ้าทุกคนควรตระหนักอยู่เสมอว่าความประพฤติทั้งหลายจะต้องดำเนินไปตามระบบที่กล่าวทั้งสิ้นสิ้น กล่าวคือความเลอเลิศของความประพฤติขึ้นอยู่กับความเลอเลิศที่มีอยู่ในหัวใจนั่นคือ มีศรัทธา มีความบริสุทธิ์ใจ มีความรักและอื่น ๆ และความประพฤติอันสมบูรณ์เช่นนี้เป็นสิ่งที่จะสามารถขจัดบาปให้หมดสิ้นไปอย่างแท้จริง และถ้าบกพร่องก็จะได้ตามสถิติปริมาณของมันอันลดหลั่นกันไป

และโดยหลักการทั้งสองนี้ ทำให้ความสับสนอันมากมายสูญสิ้นไป และมันทั้งสองคือ

1. ความประพฤติจะเลอเลิศตามระดับของศรัทธาที่มีอยู่ในหัวใจ

2. ความประพฤติที่ดีจะลบล้างความเลวร้ายต่าง ๆ ได้เป็นไปตามปริมาณความสมบูรณ์และความบกพร่องของมัน

และโดยเหตุนี้ ความสับสนยากลำบากก็หายไป ซึ่งผู้ที่นำมันมาก็คือผู้ที่มีส่วนอันบกพร่องจากประเด็นที่เรากำลังพูดถึงอยู่ขณะนี้ ตามหะดิษที่ปรากฏว่า

"การถือศีลอดในวันอะระฟะฮ์จักลบล้างบาปได้สองปี และในวันอาซูรอลบล้างได้หนึ่งปี"

พวกเขาถามว่า...หากคนนั้นเขามีปกติของเขาถือศีลอดในวันอะระฟะฮ์แล้วเขาก็ถือควบไปกับวันอาซูรอด้วย แล้วเขาจะได้รับการลบล้างบาปถึง 3 ปีไหม ?

นักวิชาการบางส่วนตอบว่า อันส่วนที่เกินไปจากการลบล้างบาปนั้น จะทำให้เขาได้เลื่อนฐานันดรสูงขึ้น อันบ่าวที่นำมาซึ่งสิ่งที่จักลบล้างบาปทั้งหมดนั้น น่าที่จะได้รับการลบล้างความผิดต่าง ๆ ของเขา โดยรวมส่วนหนึ่งกับอีกส่วนหนึ่งด้วย

และการลบล้างบาปนั้นย่อมประกอบขึ้นด้วยเงื่อนไข และหยุดอยู่กับการปราศจากอุปสรรคภายในความประพฤติและภายนอกของมัน

ดังนั้นถ้าบ่าวทราบว่าเขาปฏิบัติตรงตามเงื่อนไขต่าง ๆ ทั้งหมด และอุปสรรคทั้งปวงก็สูญสิ้นไป นั่นแหละจึงจะเกิดการลบล้างบาปขึ้น ส่วนความประพฤติใดที่ปรากฏขึ้นด้วยความเผลอเรอ หรือในส่วนมากของความประพฤตินั้นเป็นไปโดย

เผลอเรอ และปราศจากความบริสุทธิ์ใจอันเป็นวิญญาณของมัน และเขาไม่ได้รู้จักความประพฤตินั้นอย่างแท้จริง แล้วจะมีสิ่งใดมาทำการลบล้างมันได้เล่า ?

หากว่าบ่าวมีความเชื่อมั่นว่า ความประพฤติของเขานั้นเขาได้กระทำมันอย่างสมบูรณ์ทั้งภายนอกและภายใน และไม่มีอุปสรรคใด ๆ ที่จะเข้ามาแทรกแซงจนห้ามการลบล้างบาป และไม่มีสิ่งที่ทำให้โมฆะอันลบล้างความดีนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นความลำพอง ความโอ้อวด หรือการลำเลิก หรือการแสวงหาเกียรติยศจากผู้คน หรือมีใจหึกเหิมต่อผู้ที่ยกย่องเขา หรือโกรธเคืองคนที่ไม่ยอมยกย่องเขา

อันสิ่งที่จักลบล้างและนำความเสียหายมาสู่ความประพฤตินั้นมีมากมายหาที่จำกัดไม่ได้ และมิใช่ว่าตัวการจะอยู่ที่ความประพฤติ หากทว่าอยู่ที่การรักษาความประพฤติให้พ้นไปจากสาเหตุที่จะทำลาย และลบล้างมัน

สาเหตุหนึ่งที่ทำลายได้แก่ การโอ้อวดความประพฤติแก่คนอื่น แม้มันเป็นสาเหตุเพียงเล็กน้อย ซึ่งละเอียดอ่อน แต่มันก็มีช่องทางที่มากมายหาที่สิ้นสุดมิได้ และการประพฤติที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตามซุนนะฮ์ ก็เช่นเดียวกัน มันเป็นเหตุนำไปสู่ความโมฆะได้ และการรู้สึกลำเลิกต่ออัลเลาะฮ์ในการทำความดีก็ทำให้ความประพฤติของเขาเสียหายได้ ดังปรากฏในอัลกุรอานว่า

(يا أيها الذين آمنوا لاتبطلوا صدقاتكم بالمن والأذى)

ความว่า...*"โอ้ผู้มีศรัทธา จงอย่าทำลายการทำทานของพวกเจ้าด้วยการลำเลิกและการให้ร้าย"*

"และมนุษย์ส่วนมากได้ยินอยู่เสมอว่าความเลวสามารถลบล้างความดีดังปรากฏในอัลกุรอานว่า

(يا أيها الذين آمنوا لاترفعوا أصواتكم فوق صوت النبي ولا تجهروا له بالقول كجهر بعضكم لبعض أن تحبط أعمالكم وأنتم لاتشعرون)(١)

ความว่า...*"โอ้ผู้มีศรัทธา! สูเจ้าอย่าขึ้นเสียงให้ดังเหนือกว่าเสียงของนบีและสูเจ้าอย่าพูดดัง ๆ กับนบี เหมือนกับที่พวกเจ้าพูดดังระหว่างกันเอง การกระทำเยี่ยงนั้นจักทำลายความประพฤติอันดีงามของสูเจ้า โดยสูเจ้าไม่รู้สึกตัว"*

อัลกุรอานโองการนี้ได้เตือนให้มุมินอ์ ทั้งหลายระมัดระวังกันและกัน

อันความผิดเช่นนี้ไม่ถึงขั้นสิ้นสภาพอิสลาม เป็นเพียงความผิดที่ทำให้ความดีงามที่เคยกระทำไว้ต้องถูกลดน้อยร่วงหล่นไปโดยที่ตัวเองไม่รู้สึก

แล้วอะไรเสียอีก สำหรับบุคคลที่ล่วงก้าวต่อคำสั่งของท่านรอซูรุ้ลเลาะฮ์ซ.ล.ต่อทางนำของท่าน และแนวทางของท่านโดยนำเอาคำพูดทางนำ และแนวทางของคนอื่น ๆ มาใช้

แทนการกระทำเช่นนี้ได้ทำลายความประพฤติอันดีงามของเขาแล้วโดยเจ้าตัวไม่รู้สึกตัว โดยนัยยะดังกล่าว ท่านนบีซ.ล.ได้กล่าวว่า

"ใครทิ้งละหมาดอะซัร แน่นอนผลงานของเขาย่อมถูกลบล้าง"

และโดยเหตุนี้ มีคำกล่าวของท่านหญิงอาอิซะฮ์ ร.ฎ. แก่ซัยด์บินอัรกอม ร.ฎ. เมื่อเขาทำการขายแบบสินเชื่อว่า

"การที่เขาเคยออกทำศึกร่วมกันรอซูรุ้ลเลาะฮ์นั้น เป็นโมฆะในทางผลบุญไปแล้ว นอกจากจะได้เตาบัตตัว"

การขายแบบสินเชื่อก็หาใช่เป็นความผิดถึงขั้นตกศาสนาไม่ เป็นความผิดขั้นธรรมดาเท่านั้น

ดังนั้นการเรียนรู้ถึงสาเหตุที่จะนำความเสื่อมเสียมาสู่ความประพฤติ ขณะที่กระทำและที่จะลบล้างและทำลายหลังจากกระทำแล้ว เป็นสิ่งสำคัญที่ควรจะได้เอาใจใส่ให้สูง ควรจะได้ระมัดระวังไว้ให้ได้ และควรจะได้ใฝ่ใจอยู่เสมอ ๆ อย่าทอดทิ้ง

มีคำสอนที่ถ่ายทอดมาแต่สมัยซอฮาปะฮ์ว่า...อันบ่าวกระทำความดีโดยลับ ๆ ไม่มีผู้ใดเห็นนอกจากอัลเลาะฮ์ ต่อมาเขาได้นำสิ่งที่เขาทำนั้นไปเล่าแก่คนอื่น ๆ ดังนั้นความดีดังกล่าวจึงย้ายจาก **บัญชีลับ** ไปสู่ **บัญชีเปิดเผย** หลังจากนั้นบัญชีความประพฤติก็จะถูกจัดการไปตาม **บัญชีเปิดเผย** หาก

การนำความดีนั้นไปบอกเล่า เพื่อการคุยโว เพื่อแสวงหาเกียรติ คำชม จากบุคคลอื่น มิใช่เพื่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ. แน่นอนพระองค์ก็จักทรงทำลายล้างความประพฤติของเขา เพราะเหตุนั้นอย่างแน่นอน

ถ้าจะมีผู้ปุจฉาว่า...หากเขาเตาบัตตัว แล้วผลบุญของความประพฤตินั้นจะกลับคืนมาอีกหรือไม่ ? มีผู้วิสัชนาว่า...หากเริ่มต้นกระทำนั้น เขากระทำเพื่อสิ่งอื่นนอกจากอัลเลาะฮ์ และเขาได้ทำจนเสร็จด้วยเจตนานี้ แน่นอนความประพฤตินั้นจะไม่กลับมาเป็นความดีด้วยการเตาบัต เพียงแต่ว่าการเตาบัตนั้นจะลบการลงโทษของเขาเท่านั้น กล่าวคือเขาเสมอตัว ไม่ได้รับบุญกุศล และไม่ได้รับโทษแต่ประการใด ๆ และหากเขากระทำเพื่ออัลเลาะฮ์โดยบริสุทธิ์ใจ และเมื่อกระทำเสร็จแล้ว เขาจึงเกิดความลำพอง ความโอ้อวด หรือการนำไปคุยต่อมาเขาก็ทำการเตาบัตตัวด้วยความเสียใจ หากเป็นเช่นนี้ผลบุญของเขาอาจจะกลับคืนมา และอาจไม่ถึงขั้นลบล้างไปเลย และมีนักวิชาการบางคนกล่าวว่า...ผลบุญนั้นไม่คืนกลับมาอีกนอกจากจะต้องเริ่มต้นการกระทำกันใหม่

ปัญหานี้จึงขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานแรก นั่นคือการสิ้นสภาพอิสลาม (ริดดะฮ์) นั้นมันทำลายล้างความประพฤติ โดยตรงหรือว่าจะทำลายล้างก็ต่อเมื่อเขาตายบนสภาพริดดะฮ์ มีนักวิชาการลงความเห็นไว้เป็นสองนัย ซึ่งความเห็นทั้งสองนี้ได้มาจากการรายงานมาจากอิหม่ามอะหมัด ร.ฎ.

หากเราพูดว่า ริดดะฮ์ทำลายล้างอะมัล (ความประพฤติ) โดยตรงแล้วเมื่อเขาเข้าอิสลาม เขาก็เริ่มต้นความประพฤติใหม่ และโมฆะสิ่งที่เขาได้ประพฤติไว้ก่อนอิสลาม

หากเราพูดว่า อะมัลไม่สูญสลาย นอกจากเมื่อเขาได้ตายในสภาพริดดะฮ์ แล้วเมื่อเขากลับมาสู่สภาพอิสลาม ผลบุญก็จะกลับคืนมายังเขา และกรณีเช่นนี้เมื่อบ่าวกระทำความดีงามหลังจากนั้นเขาก็กระทำความชั่วที่ทำลายล้างความดี หลังจากนั้นเขาก็เตาบัตตัวจากความชั่วนั้น ผลบุญแห่งความดีแต่ครั้งก่อนนั้น จะย้อนกลับมาสู่เขาหรือไม่ ! ประเด็นนี้ออกพ้นไปจากบันทัดฐานนี้

อิบนุลกอยยิม : ข้าพเจ้าเองมีความเห็นเกี่ยวกับปัญหานี้ และปรารถนาที่จะค้นคว้าหาคำตอบที่ถูกต้อง แต่ข้าพเจ้าก็ไม่เห็นผู้ใดให้ความสว่างในปัญหานี้เลย และเท่าที่ข้าพเจ้าพอจะมองเห็นนั้น (วัลลอฮุอะอฺลัม) เกี่ยวกับปัญหานี้คือ

ความดีและความชั่วนั้นมันผลักซึ่งกันและกันและเป็นสิ่งปะทะต่อกัน และการจะชี้ขาดลงไปในเรื่องนี้ก็ให้พิจารณาว่า อะไรมีมากกว่า ซึ่งสิ่งที่มากกว่าย่อมเอาชนะสิ่งที่น้อย และการชี้ขาดก็จะต้องให้แก่ฝ่ายชนะ จนกระทั่งสิ่งที่น้อยกว่า เป็นฝ่ายแพ้ไป และจนกระทั่งมันไม่มีเหลือเลย ดังนั้นเมื่อความดีของบุคคลมีจำนวนมากกว่าความชั่วของเขาเอง และเมื่อเขาเตาบัตตัวจากความชั่ว ความดีอีกมากหลายก็จะทวีขึ้นมาแทนที่ความดีที่เคยถูกลบล้างไปโดยความชั่ว

ดังนั้นเมื่อเราตัดสินใจที่จะเตาบัต และโดยความจริงใจ เตาบัตนั้นจะไปเผาผลาญความชั่วที่เคยกระทำผ่านมา จนดูประหนึ่งว่าไม่มีมันมาก่อนเลย

อันที่จริงผู้ทำการเตาบัตตัวจากความบาปหนึ่ง เขาก็มีสภาพประดุจไม่มีบาปติดตัวเขาเลย **"หะกีมบินฮิซาม ร.ฎ."** ได้ถามท่านรอซูรุ้ลเลาะฮ์ ซ.ล.ถึงเรื่อง...การปล่อยทาส การสร้างสัมพันธ์, และการทำกุศลในช่วงมีชิริก ว่าเขาจะได้รับผลบุญหรือไม่ ท่านนบี ซ.ล.ตอบว่า

"ท่านเข้าอิสลาม บนความดีที่ท่านได้กระทำล่วงมาก่อนหน้า"

จากคำตอบนี้แสดงให้เห็นว่า อิสลามนั้นได้นำคืนกลับมาซึ่งผลบุญของความดีงามต่าง ๆ ที่เคยโมฆะเพราะเหตุของชิริก ครั้นเมื่อเขาได้เตาบัตตัวจากการชิริก ความดีงามเดิมก็จะกลับมาสู่เขาอีก

ดังนั้น เมื่อบ่าวได้เตาบัตตัวอย่างจริงใจโดยบริสุทธิ์ใจแท้จริง เตาบัตนั้นก็จะไปเผาผลาญความชั่วที่เคยมีมาแต่ดั้งเดิม และกุศลแห่งความดีทั้งหลายของเขาก็จะกลับคืนมาสู่เขาอีก

แสดงให้เห็นว่า อันความเลวร้าย และบาปต่าง ๆ นั้นเป็นความป่วยจากจิตใจประดุจเดียวกับอาการไข้ ซึ่งเป็นความป่วยทางร่างกาย ผู้ป่วยนั้นเมื่อเขาหายจากอาการป่วยอย่างสมบูรณ์แท้จริง พลังความแข็งแรงก็จะกลับคืนมาสู่เขาอีก และเขาจะยิ่งแข็งแรงเพิ่มขึ้นอีกด้วยซ้ำจนดูประหนึ่งว่าตัวเขาไม่เคยอ่อนแอมาก่อนเลย

อันพลังที่แข็งแรงของเขา เปรียบได้ดังความดี และความป่วยเปรียบเหมือนบาป สุขภาพที่ดีและความหายป่วยเท่ากับการเตาบัต คนป่วยบางคนนั้นเขาประสบกับอาการป่วยเรื้อรังไม่ยอมสร่างไม่ยอมหายไปจนตลอด แน่นอนสุขภาพของเขาก็จะอ่อนแอแต่ก็มีคนป่วยบางคนที่สุขภาพที่ดีกลับคืนมาสู่เขาเหมือนกับที่เคยประสบแก่เขาเมื่อครั้งก่อน ๆ และร่างกายของเขาก็กลับคืนสู่สภาพสมบูรณ์เหมือนเดิมทุกประการ และบางคนเขากลับคืนสู่สภาพที่ดีกว่าเดิมเสียอีก เขาแข็งแรงกว่ากระฉับกระเฉง ปราดเปรื่องกว่า เพราะพลังแห่งความสมบูรณ์ปราศจากโรคได้ต้านทาน และต่อต้านความอ่อนแอและความป่วยจนกระทั่งบางทีความป่วยนี้เป็นสาเหตุให้เขามีสุขภาพที่ดีดังกวีอาหรับได้กล่าวว่า

"บางทีที่ท่านได้ถูกประนามในเบื้องแรก อาจจะถูกสรรเสริญในเบื้องหลัง และบางทีร่างกายที่มีสุขภาพดี ก็เพราะสาเหตุของโรค"

เช่นเดียวกับบ่าว เมื่อเตาบัตตัวแล้ว ก็จะมีสุขภาพของวิญญาณดีขึ้น

เครื่องหมายในการ
เห็นความสำคัญของข้อห้าม

เครื่องหมายต่าง ๆ ที่แสดงว่าบ่าวมองเห็นความสำคัญของข้อห้ามต่าง ๆ ของพระผู้เป็นเจ้า ก็คือการที่เขาพยายามห่างไกลจากสาเหตุของข้อห้าม จุดที่จะนำไปสู่ข้อห้าม และพยายามห่างไกลจากสื่อที่จะนำให้เขาเข้าใกล้ข้อห้ามอย่างที่สุด เช่นผู้ที่หนีออกไปจากสถานที่ซึ่งมีภาพต่าง ๆ ที่ยั่วยุในทางเสื่อมเสียในด้านต่าง ๆ และเขาละเว้นสิ่งที่ยังไม่เกิดโทษเพื่อป้องกันสิ่งที่เกิดโทษ และเขาห่างไกลข้อวิเคราะห์ต่าง ๆ อันเกินความจำเป็นเพราะกลัวว่าตัวเขาจะตกอยู่ในภาวะที่น่ารังเกียจ และเขาห่างไกลจากผู้ทำข้อห้ามอย่างเปิดเผยและเห็นดีเห็นงามและเชิญชวนให้ผู้อื่นร่วมปฏิบัติและเห็นข้อห้ามเป็นเรื่องไร้สาระ และเขาไม่สนใจในการที่เขาได้ประพฤติอยู่เป็นอาจิณ การที่จะเข้าไปสังคมร่วมกับบุคคลเหล่านี้ ย่อมนำไปสู่ความกริ้วของอัลเลาะฮ์ ซ.บ.อย่างแน่นอน และผู้ที่จะเข้าไปคบหาสมาคมกับบุคคลดังกล่าว ก็จะมีแต่เฉพาะผู้ที่หัวใจของเขาปราศจากการยกย่องอัลเลาะฮ์ ซ.บ. และไม่สำนึกในพระเกียรติของพระองค์

เครื่องหมายอีกส่วนหนึ่งของการเห็นความสำคัญของข้อห้ามก็คือ บ่าวจะโกรธเพื่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ. เมื่อมีการล่วงล้ำ

ข้อห้ามของพระองค์ เขามีความโศกเศร้าเสียใจเป็นล้นพ้น เมื่อมีการฝ่าฝืนอัลเลาะฮ์ ซ.บ.ในแผ่นดินของพระองค์ โดยที่ไม่สามารถจะนำตัวผู้กระทำผิดนั้นมาลงโทษ และเขาก็ไม่สามารถจะแก้ไขใด ๆ ได้

เครื่องหมายอีกบางอย่างของการเห็นความสำคัญของข้อใช้ข้อห้าม คือ บ่าวจะไม่ถือโอกาสนำข้อผ่อนผันมาปฏิบัติจนถึงขั้นที่ทำให้ผู้ปฏิบัติเป็นผู้แข็งกระด้าง ไม่ยืนอยู่บนทางสายกลาง

ตัวอย่างเช่น...ตามหลักการศาสนาระบุให้ทำความเย็นฉ่ำร่างกายในเวลาบ่ายในช่วงฤดูร้อนสำหรับการทำละหมาด การผ่อนผันที่ทำอย่างแข็งกระด้างก็คือทำความเย็นฉ่ำร่างกายเสียจนกระทั่งออกพ้นเวลาละหมาด หรือเกือบจะหมดเวลาซึ่งเขาก็จะกลายเป็นผู้ที่รับข้อผ่อนผันมาทำอย่างแข็งกระด้าง

เหตุผลที่ศาสนาผ่อนผันให้ทำความเย็นฉ่ำร่างกายในเวลาดังกล่าวคือ การละหมาดในเวลาร้อนจัดนั้นย่อมเป็นเหตุให้ผู้กระทำขาดความสมาธิและความสำรวมและเขาจะทำอิบาดะฮ์ด้วยความรู้สึกฝืนใจและวุ่นวายใจ ส่วนหนึ่งของเหตุผลที่ท่านนบีมูฮัมหมัด ซ.ล. ได้ใช้ให้ล่าช้าการทำละหมาดออกไปจนความร้อนลดลง เพื่อบ่าวจะได้ทำละหมาดด้วยใจมีสมาธิ และเขาจะได้เป้าหมายแท้จริงของการละหมาด นั่นคือความสำรวมและการมุ่งหน้าสู่อัลเลาะฮ์ ซ.บ.

โดยเหตุผลเดียวกันนี้ ท่านนบี ซ.ล. ได้ห้ามทำละหมาดต่อหน้าอาหาร หรือขณะปวดปัสสาวะและอุจจาระ เพราะหัวใจของผู้กระทำจะไปจดจ่ออยู่กับอาการธรรมชาติที่เกิดขึ้นขณะนั้นจนทำให้เป้าหมายละหมาดต้องเลือนหายไปจากใจของเขา ดังนั้นผู้ที่มีความเข้าใจในหลักการอิสลาม เขาจะจัดทำธุระทางธรรมชาติของเขาจนเสร็จเรียบร้อยเสียก่อนแล้วเขาก็ทำละหมาดด้วยใจที่หมดกังวลหรือวุ่นวายต่ออาการเหล่านั้นโดยสิ้นเชิง ละหมาดของเขาเพียงสองรอกะอัดจะทำให้ได้รับการอภัยบาปที่ล่วงมาแล้ว

จุดมุ่งหมาย ณ ที่นี้คือ อย่าปฏิบัติข้อผ่อนผันด้วยความแข็งกระด้าง ในกรณีเดียวกันอิสลามผ่อนผันให้ผู้เดินทางได้รวมสองละหมาดไว้ในเวลาเดียวกันเมื่อมีเหตุขัดข้องเกิดขึ้นและการทำละหมาดในทุกเวลาก็ถือเป็นเหตุขัดข้องอย่างหนึ่งเพราะต้องต่อเนื่องการเดินทางและการพักการเดินทางหรือความลำบากในการพักเพื่อการทำละหมาดในทุกเวลา ก็ถือเป็นเหตุขัดข้องอย่างหนึ่ง

ดังนั้นเมื่อเขาพักอยู่ในที่พักสองวันหรือสามวัน หรือเป็นวันเดียวฉ๊ตามการจะรวมละหมาดไว้ในเวลาเดียวกันก็จะดูไม่มีเหตุผลนัก เพราะเขามีความสามารถที่จะทำละหมาดได้ในทุก ๆ เวลาโดยไม่มีความลำบากใด ๆ เลย

สรุปได้ว่าการรวมละหมาดในเวลาเดียวมิใช่แบบฉบับถาวรที่ทำให้ตลอด เหมือนที่นักเดินทางส่วนใหญ่เข้าใจว่า แบบ

ฉบับในการเดินทางให้รวมละหมาดไม่ว่าจะมีเหตุขัดข้องหรือไม่ก็ตาม อันที่จริงแล้ว การรวมละหมาดเป็นเพียงการผ่อนผันเท่านั้น ส่วนการทอนละหมาดให้เหลือสองจากที่ร่อกะอัตนั้นถือว่าเป็นแบบฉบับถาวรได้ ดังนั้นผู้เดินทางจึงมีแบบฉบับให้ทำการตัดทอนจำนวนสี่ร่อกะอัตให้เหลือเพียงสอง ไม่ว่าจะมีเหตุขัดข้องหรือไม่ก็ตาม ส่วนการรวมละหมาดเป็นไปตามความจำเป็นและเป็นข้อผ่อนผันซึ่งเป็นคนละประเด็นกัน

จากเหตุผลเดียวกันนี้ การที่รับประทานอาหารจนอิ่มก็เป็นข้อผ่อนผันมิใช่ข้อห้ามแต่อย่างใด จึงไม่สมควรที่บ่าวจะแข็งกระด้างกับข้อผ่อนผันนี้ด้วยการรับประทานจนอิ่มเกินไปจนถึงขั้นอืดอัดและแน่นท้องแล้วเขาก็จะต้องวุ่นวายอยู่กับเรื่องของอาหาร จนทำให้จิตใจของเขาต้องวกวนอยู่กับปากท้องทั้งก่อนกินและหลังกิน ที่จริงแล้วบ่าวควรจะหิวบ้างอิ่มบ้าง และบางครั้งก็ควรจะเว้นอาหารที่ชอบเสียบ้าง อัตราที่สมควรแก่การกำหนดเป็นบันทัดฐานในเรื่องการรับประทานอาหารคือคำสอนของท่านนบีมูฮัมหมัด ซ.ล.ที่ว่า

"เศษหนึ่งส่วนสามสำหรับอาหาร เศษหนึ่งส่วนสามสำหรับเครื่องดื่ม และอีกเศษหนึ่งส่วนสามสำหรับลมหายใจ"

จึงไม่ควรอย่างยิ่งที่จะบรรจุอาหารเข้าไปจนครบทั้งสามส่วนดังกล่าว

ส่วนกรณีสนองคำใช้คำห้ามอย่างรุนแรงล้ำลึกนั้น ก็คือ ยกตัวอย่างเช่น คนที่มีความฟุ้งซ่านในการอาบน้ำละหมาด เขาก็จับจดอยู่กับการอาบน้ำละหมาดวนไปวนมาจนกระทั่งหมดเวลาละหมาดเพราะความฟุ้งซ่านทางจิตใจว่าจะไม่ถูกต้อง หรือเช่นการกล่าวตักบีรอตุ้ลเอียะรอมซ้ำไปซ้ำมาจนกระทั่งเขาขาดช่วงตอนการตามอิหม่ามตรงการอ่านฟาติฮะห์หรือจนเกือบจะพลาดร่อกะอัตนั้น ๆ หรือเขามีความเคร่งอย่างรุนแรงล้ำลึกจนกระทั่งไม่ยอมรับประทานอาหารของมุสลิมทั่วไปเพราะกลัวว่าจะพบอาหารที่เป็นชุบฮะฮ์ (เคลือบแคลงก้ำกึ่งระหว่างอนุมัติกับต้องห้าม)

ความเคร่งอันรุนแรงลึกล้ำเช่นนี้ นับเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่คนบางคน จนกระทั่งเขาไม่ยอมรับประทานอะไรเลยสักสิ่งในประเทศอิสลาม แต่เขากลับรับประทานอาหารที่ถูกส่งมาจากประเทศนัศรอนี ความลึกล้ำอันเลยเถิดจนมีอคติกับเพื่อนมุสลิมด้วยกันเองแต่ไว้วางใจต่อพวกนัศรอนี่ว่าทำอาหารได้ถูกต้องกว่า นับเป็นความตกต่ำอย่างยิ่ง

อันแก่นแท้ของการเห็นความสำคัญของข้อใช้ข้อห้ามนั้น คือจะต้องไม่ให้ทั้งสองอย่างนั้นปะทะกันด้วยการทำข้อผ่อนผันอย่างแข็งกระด้างและไม่ปะทะกันเพราะการสนองตอบอย่างรุนแรงล้ำลึก

จุดหมายที่แท้จริงนั้น คือทางสายกลางซึ่งเที่ยงตรงอันนำไปสู่อัลเลาะฮ์ ซ.บ. และคำสั่งของอัลเลาะฮ์ทุกคำสั่ง

นั้น ชัยตอนจะต้องมีสาเหตุแย่งชิงเอาไปถึงสองประการคือ

- บางครั้งโดยความเพิกเฉยและละเลย
- บางครั้งโดยความเลยเถิดและเกินขอบเขต

ชัยตอนไม่สนใจในความผิดสองประการที่ประสบแก่บ่าว มันจะโผเข้าไปสู่หัวใจของบ่าว แล้วมันก็เข้าไปตรวจค้นดู ถ้ามันพบว่าในหัวใจนั้นมีความเบื่อหน่าย มีความระอา และความเพิกเฉย เป็นต้นทุนอยู่มันก็จะยึดหัวใจนั้นเป็นของมันเลย จากนั้นมันก็จะเพิ่มความเกียจคร้าน ความเบื่อหน่ายและความระอา และมันจะช่วยเปิดประตูแห่งการตีความหาข้อแก้ตัวและอื่น ๆ จนกระทั่งบ่าวได้ละเว้นคำใช้โดยสิ้นเชิง

แต่ถ้าชัยตอนพบว่าในหัวใจมีความระมัดระวัง มีความจริงจัง มีความขยันและความบากบั่นแน่นอน...โดยประตูนี้มันไม่สามารถจะเข้าไปยึดเป็นที่อยู่ได้ มันจึงเปลี่ยนวิธีการใหม่ โดยใช้ให้บ่าวคนนั้นขยันจนเกินขอบเขตและเลยเถิด มันจะยุยงเขาว่า **"ทำเท่านี้ยังไม่พอยังมีการเกินกว่านี้อีก เจ้าจะต้องทำให้มากกว่าชาวโลกทั้งมวล เจ้าจะต้องไม่นอนเหมือนคนอื่นเขานอน เจ้าจะต้องไม่เลิกถือบวชเมื่อคนอื่นเขาเลิกถือแล้ว เจ้าจะต้องไม่เหนื่อยเมื่อคนอื่นเขาเหนื่อย"**

และเมื่อบ่าวอาบน้ำละหมาดและล้างหน้าล้างมือเพียงสามครั้ง มันก็จะยุว่า "ล้างสักเจ็ดครั้งสิ" เมื่อเขาจะอาบน้ำละหมาด มันก็จะยุว่า **"จงอาบน้ำสิ"** และอื่น ๆ อีกมากมายซึ่งเป็นคำยุยง

ให้บ่าวได้ปฏิบัติอย่างเลยเถิดเกินขอบเขต ไม่อยู่ในสายกลางทั้งสิ้น เช่นเดียวกับที่มันได้กระทำกับบุคคลแรกที่ยุยงให้เขาเพิกเฉย เลินเล่อ ประมาทและไม่กระทำอันใดเลย

เจตนาของชัยตอนมารร้ายต่อบ่าวทั้งสองคนนั้น ก็เพื่อชี้นำให้ทั้งสองได้ออกพ้นไปจากแนวทางสายกลาง โดยกับคนนี้มันพยายามมิให้เขาเข้าใกล้ทางนั้น ส่วนกับอีกคนหนึ่งมันก็พยายามทำให้เขาทำเกินเลยและเลยเถิดเกินขอบเขต และคนส่วนมากก็มักจะถูกทำร้ายด้วยเหตุดังกล่าวนี้เอง ไม่มีผู้ใดสามารถปลอดภัยจากการล่อลวงของมารร้ายได้ นอกจากต้องมีความรู้ที่เชี่ยวชาญ มีศรัทธาและพลังอันกล้าแข็งที่จะต่อสู้กับมันและยึดอยู่กับทางสายกลางอย่างแท้จริง

เครื่องหมายอีกประการหนึ่งที่แสดงว่าได้เห็นความสำคัญของข้อห้ามข้อใช้ก็คือจะต้องไม่ยึดถือเหตุผลที่นำไปสู่ความอ่อนแอในการยอมรับคำใช้และการมอบตนต่อพระบัญชาของอัลเลาะฮ์ ซ.บ.แต่จะต้องมอบตนโดยสิ้นเชิงต่อพระบัญชาของพระองค์ ไม่ว่าจะประจักษ์ถึงเหตุผลหรือไม่ก็ตาม

บุคคลผู้ยึดเหตุผล เมื่อเขาได้ประจักษ์ถึงเหตุผลแห่งข้อใช้ข้อห้าม ก็จะทำให้ยอมรับ ยอมนอบน้อมและมอบตนต่อข้อใช้ข้อห้ามนั้น ๆ เป็นอันดี และจะไม่ทำให้เขาเลิกราเหตุการณ์เช่นนี้มักจะเกิดขึ้นกับพวกนิยมทางในด้านเดียว และพวกที่อ้างตนว่าเป็นซูฟีโดยไม่รู้หลักตะเซาวุฟที่แท้จริง

แท้จริงแล้วอัลเลาะฮ์ ซ.บ.ได้ทรงบัญญัติการละหมาด ทั้งห้าเวลานั้น ก็เพื่อจะได้มีการรำลึกถึงพระองค์ และเป็นการฝึกให้หัวใจ ลิ้น และร่างกายทุกส่วนถูกนำมาใช้ในการนมัสการต่อพระผู้เป็นเจ้า และเป็นการนำเอาร่างกายทุก ๆ ส่วนมาใช้งานอย่างทั่วถึงและยุติธรรม ในด้านการแสดงออกถึงธาตุแท้แห่งการเป็นข้าทาสของพระผู้เป็นเจ้าอันเป็นเป้าหมายแห่งการบันดาลมนุษย์และยินขึ้นมา

พระองค์อัลเลาะฮ์ซ.บ.ทรงกำหนดให้การละหมาดเป็นระดับแห่งการนมัสการที่สมบูรณ์ที่สุด ไม่มีอิบาดะฮ์ใด ๆ มาเทียมทานได้ และอัลเลาะฮ์ ซ.บ.ได้สร้างมนุษย์ขึ้นมาพร้อมกับเลือกเฟ้นให้มนุษย์มีระดับชั้นอันประเสริฐสุดระหว่างบรรดาสรรพโลกทั้งหลาย กับสร้างหัวใจของมนุษย์ให้เป็นที่เก็บศรัทธาเตาฮีด ความบริสุทธิ์ใจ ความรัก ความละอาย การยกย่องและการพินิจ เป็นต้น

นอกจากนั้น พระองค์ทรงบันดาลสิ่งตอบแทนแก่มนุษย์อย่างสมบูรณ์และเลิศเลอที่สุด เมื่อเขาได้มุ่งหน้าเข้าสู่พระองค์ โดยพระองค์ทรงตอบแทนเขาด้วยการให้เขาได้มองเห็นพระองค์ในวันชาติหน้า และได้รับความโปรดปรานจากพระองค์ และได้เข้าสู่สวรรค์ของพระองค์เป็นที่สุด

สภาพของบ่าวที่จะได้รับการตอบแทนอย่างประเสริฐเช่นนั้น พระองค์อัลเลาะฮ์จักทรงทดสอบเข้าด้วยความกำหนัด

ความโกรธ และความเผลอเรอ และให้เขาได้ต่อสู้กับอิบลีส ซึ่งมันไม่เคยเหนื่อยหน่ายต่อการล่อลวงเขาเลย

ที่จริงแล้ว มารร้ายอิบลีสนั้น มันได้เข้ามาสู่เขาโดยได้ใช้ประตูต่าง ๆ ที่อยู่ที่อารมณ์และนิสัยของเขาเอง จากนั้นอารมณ์ของเขาก็จะโน้มเอียงไปทางมารร้าย เพราะมันเข้ามาหาเขาด้วยสิ่งที่เขาชอบ ดังนั้นอารมณ์ของเขาจึงตรงกับความต้องการของมัน

ในสถานะการณ์เช่นนี้ **อารมณ์ของเขา ตัณหาของเขา** และ **มารร้ายชัยตอน** สามองค์กรได้รวมนโยบายเดียวกันเพื่อพิชิตบ่าวให้จงได้ แล้วทั้งสามองค์กรนี้ก็คอยบังคับบัญชาและออกคำสั่งแก่บ่าวในทุกกรณี.

องค์กรทั้งสามนี้คอยกระตุ้นอวัยวะทุกส่วนให้เคลื่อนไหวสนองตอบความต้องการของพวกเขา และอวัยวะภายนอกทั้งมวลนั้น ล้วนเป็นอุปกรณ์ที่คอยรับคำสั่ง ไม่มีอะไรที่จะทำให้อวัยวะเหล่านั้นเคลื่อนไหวได้ นอกจากแรงกระตุ้นที่มีมาจากอำนาจขององค์กรภายในดังกล่าวแล้ว และที่กล่าวมานี้แหละคือ สภาพขององค์กรทั้งสาม และของอวัยวะภายนอกซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างสนิทแนบตลอดกาล

ตลอดเวลานั้น อวัยวะภายนอกจะต้องรับคำสั่งขององค์กรภายในทั้งสามอย่างซื่อสัตย์สุจริตตามแต่องค์กรทั้งสามจะออกคำสั่งและกระตุ้นไปทางไหน มันก็จะไปทางนั้นไม่มีการขัดขืนอย่างเด็ดขาด

สภาพแท้จริงของบ่าวเป็นอยู่แบบนี้...เป็นที่น่าสงสารยิ่งนัก

พระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ผู้ทรงไว้ซึ่งความเมตตาอันสูงส่ง พระองค์ทรงปรารถนาที่จะสงเคราะห์บ่าวของพระองค์ ซึ่งบัดนี้ได้ตกไปเป็นเชลยศึกของศัตรูอย่างราบคาบไปแล้ว พระองค์ทรงประทานทหารหาญให้เข้ามาช่วยเหลือเขา และทรงสงเคราะห์เขาด้วยพลังอีกประการหนึ่ง ซึ่งทหารนี้จะนำมาใช้ต่อสู้กับศัตรู กล่าวคือพระองค์ทรงส่งศาสนาทูตของพระองค์มายังเขา และทรงประทานคัมภีร์ของพระองค์มาด้วย พร้อมกับเสริมกำลังของศาสนทูตด้วยกับมลาอิกัตที่จะทำการต่อสู้ศัตรูของเขา

ดังนั้นเมื่อมารร้ายศัตรูของเขาออกคำสั่งให้เขากระทำสิ่งหนึ่ง มลาอิกะฮ์ก็จะออกคำสั่งแก่เขาตามคำสั่งของพระผู้เป็นเจ้า และแจ้งให้เขาทราบถึงความมหายนะอันจะประสบแก่เขา หากเขาภักดีต่อศัตรู แล้วฝ่ายนี้ก็จะชนะในบางที และพ่ายแพ้ในบางครั้งสลับกันไป และผลสุดท้ายผู้ที่มีชัยชนะก็คือผู้ที่อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ทรงให้การสงเคราะห์แก่เขา

พระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ทรงประทานแก่เขาให้มีอารมณ์ร้าย (อัมมาเราะฮ์) ได้ต่อสู้กับอารมณ์ดี (มุฅมะอินนะฮ์) ดังนั้นเมื่ออารมณ์ร้ายออกคำสั่งให้เขาทำความชั่ว อารมณ์ฝ่ายดีก็จะห้ามเขาไว้ และเมื่ออารมณ์ฝ่ายร้ายห้ามมิให้เขาทำความดี อารมณ์ฝ่ายดีก็จะใช้ให้เขากระทำความดีนั้น ส่วนตัวเขาเองนั้น บางทีเขาก็ภักดีต่ออารมณ์ดี บางที่เขาก็ภักดีต่ออารมณ์

ร้าย สลับผลัดเปลี่ยนกันไป และไม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะต้องเอาชนะเขาจนได้ หากอารมณ์ฝ่ายดีชนะ เขาก็ปลอดภัย แต่ถ้าอารมณ์ร้ายชนะ เขาก็บรรลัย

ในบางครั้งบางคราว ฝ่ายหนึ่ง ๆ จะเข้ามาควบคุมตัวเขาไว้อย่างสิ้นเชิงแต่เพียงฝ่ายเดียวแต่ก็ไม่ถาวร และพระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ.จักทรงบันดาลให้มีขึ้นทางด้านกิเลสตัณหาที่นำเขาไปสู่การภักดีต่อมารร้ายและต่ออารมณ์ร้าย (อัมมาเราะฮ์) นั้น ซึ่งแสงสว่างทางจิตใจ, วิจารณญานอันลึกซึ้ง, และสติปัญญาที่จะชักพาตัวเขาให้ออกพ้นไปจากการดำเนินตามกิเลสตัณหา

ดังนั้นเมื่อเขาปรารถนาจะไปตามกิเลสตัณหา ก็จะมีเสียงกู่ร้องจากสติปัญญา, วิจารณญาน, และแสงสว่างทางจิตใจ หรือที่เรียกกันว่า **"มโนธรรม"** นั่นเอง มโนธรรมดังกล่าวได้กู่เรียกเขาว่า **"จงระวัง! จงระมัดระวัง! บัดนี้ภยันตรายและความหายนะทั้งหลายกำลังประสบอยู่ต่อหน้าเจ้าแล้ว และเจ้านั้นขณะนี้กำลังตกเป็นเชลยของมารร้ายซึ่งมันได้ล่าเจ้าไปเป็นของมันแล้ว และเจ้าเป็นเหยื่อของขุนโจรที่ดักปล้นเจ้ากลางทาง หากเจ้าจะเดินตามหลังผู้นำคนนี้"**

ตัวของบ่าวเองเมื่อได้ยินมโนธรรมกู่เตือนเช่นนี้ บางทีเขาก็เชื่อฟัง แล้วเขาก็ประจักษ์ชัดว่า เขาทำถูกต้องแล้วที่เชื่อฟังเสียงกู่เตือนนั้น

แต่ในบางครั้งบางคราว เขาก็เดินตามต้อย ๆ ผู้นำคนนี้ คือกิเลสตัณหา แล้วเขาก็ถูกปล้นไปจนหมดเนื้อหมดตัว ทรัพย์สมบัติของเขาถูกยึดไป เสื้อผ้าของเขาก็ถูกถอดไปจนเขาเปล่าเปลือย แล้วมันก็จะเยาะเย้ยเขาให้เจ็บช้ำอีกว่า **"เจ้าเห็นไหม เจ้ามาจากไหน ?"** เป็นที่น่าฉงนยิ่งนัก เขารู้ดีว่าเขามาจากไหน ? และรู้จักทางที่เขาถูกดักปล้นเอาทรัพย์สินและเสื้อผ้าไปจนหมดเนื้อหมดตัว แต่เขาก็ปฏิเสธและขัดขืนที่จะเลิกทางเดินเดินตามกิเลสตัณหา เขาดื้อรั้นที่จะตามหนทางนั้นอีกต่อไป ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเขาหมดตัวมาก็เพราะการเดินตามผู้นำแห่งกิเลสตัณหานั่นเอง

สาเหตุที่เขาไม่สามารถจะเลิกจากทางที่ผู้นำอันชั่วร้ายนี้นำไปก็เพราะ ผู้นำดังกล่าวได้มายึดกุมเขาไว้อย่างสิ้นเชิง มันเข้ามามีอำนาจเด็ดขาดและแข็งแกร่งเหนือเขา

ดังนั้นหากเขาเพียรพยายามที่จะลดกำลังของศัตรูให้อ่อนแอลงด้วยการขัดขืนมัน และพยายามขับไล่มันออกไปเมื่อมันเข้ามาเรียกร้อง และต่อสู้ทำศึกกับมันอย่างไม่ลดละเมื่อมันจะเข้ามาเก็บตัวเขาไป แน่นอนที่สุด ศัตรูร้ายตัวนี้จะไม่สามารถเข้ามาทำอะไรเขาได้เลย แต่ตัวเขานั่นแหละที่เป็นฝ่ายยินยอมให้ศัตรู เข้ามายึดตัวไป และเขาเองได้ยื่นมือออกไปสัมผัสกับมัน ดังนั้นสภาพของเขาจึงเปรียบประดุจดังชายผู้หนึ่งที่วางมือของตัวเองลงในมือของศัตรูด้วยความเต็มอกเต็มใจ แล้วต่อจากนั้นศัตรูก็จับมือเขาไว้แน่น หลังจากนั้นมันก็ปล่อยพิษ

ร้ายของมันถ่ายไปในตัวของเขา เขาร้องขอความช่วยเหลือ แต่เขาก็ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากใครเลย

เช่นนี้แหละ ที่เขาได้ยอมตกเป็นเชลยของมารร้าย ของกิเลสตัณหา และอารมณ์ร้าย (อัมมาเราะห์) ของเขาเอง... น่าสมเพศเวทนาเป็นยิ่งนัก

หลังจากนั้น เขาอยากเป็นอิสระ แต่เขาก็หมดความสามารถที่จะดิ้นรนให้หลุดพ้นออกมาจากเงื้อมมือของศัตรูได้

ดังนั้น เมื่อบ่าวถูกภัยพิบัติอย่างถึงที่สุดเช่นนี้ เขาก็จำเป็นต้องมีผู้ช่วยหลาย ๆ ด้าน และพร้อมกับอุปกรณ์อีกมากมายจึงจะสามารถกู้ฐานะของเขาไว้ได้ และมีเสียงเพรียกในมโนธรรมของเขาว่า...เจ้าจงต่อสู้กับศัตรูของเจ้า จงทำศึกกับมันสิ และเหล่านี้เป็นกองกำลังที่เจ้าพึงนำไปใช้งานได้ตามแต่เจ้าประสงค์ และเหล่านี้เป็นบังเกอร์ที่ใช้ป้องกันกระสุนของศัตรู เจ้าจงหลบในบังเกอร์ให้ดี และเจ้าจงผูกพันหัวใจไว้กับความตายเถิด เพราะความตายใกล้เข้ามาทุกทีแล้ว และเวลาแห่งการผูกพันนั้นเหลือน้อยเต็มทน

แท้จริงเจ้านั้นเปรียบประดุจกำลังอยู่ต่อหน้าพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเกรียงไกรที่สุด และพระมหากษัตริย์ได้ส่งทูตของพระองค์ลงมายังเจ้าแล้วเพื่อย้ายตัวเจ้าไปสู่อาณาจักรของพระองค์ และเจ้าจะได้พักผ่อนจากการต่อสู้อันทรหดนี้ เจ้าจงแยกตัวออกจากศัตรูของเจ้าโดยเด็ดขาด และเจ้าจงไปสู่อาณาจักรอันทรงเกียรติ แล้วใช้ชีวิตอยู่ในนั้นให้สำราญตาม

ความประสงค์เถิด และเจ้าจงกักขังศัตรูของเจ้าไว้ในคุกอันแสนลำเค็ญโดยเจ้ามองเห็นตำตาอยู่

แท้จริงคุกที่ประสงค์จะอำลาเจ้าในนั้นได้เคยนำศัตรูของเจ้าเข้าไปแล้ว และเจ้าก็ได้ปิดประตูขังมันเสียแล้ว และมันสิ้นหวังที่จะมีความสุขสำราญได้อีกต่อไป ส่วนเจ้านั้นก็ได้อยู่ในสถานที่อันแสนบรมสุข ซึ่งมีทุกสิ่งที่เจ้าพึงใฝ่หา และเจ้ามีความเบิกบานใจกับสภาพนั้นเป็นอย่างยิ่ง สิ่งที่เจ้าได้รับไว้นี้เป็นผลตอบแทนที่ให้แก่เจ้า เนื่องเพราะเจ้ามีความอดทนในช่วงเวลาเล็กน้อยที่เหลืออยู่ดังกล่าวมาแล้ว และในฐานะที่เจ้าได้บำเพ็ญกายใจอยู่กับการผูกพันดังกล่าวนั่นเอง ซึ่งเวลานั้นมีไม่มากนัก นอกจากเพียงชั่วโมงเดียวเท่านั้น แล้วหลังจากนั้นมันก็ผ่านไป โดยความทุกข์ลำเค็ญเหมือนกับว่าไม่เคยมีปรากฏมาก่อนเลยด้วยซ้ำ

แต่ถ้าอารมณ์ของบ่าวยังแข็งกระด้างไม่สามารถจะรักษาช่วงเวลาอันเหลือเพียงเล็กน้อยซึ่งผ่านไปอย่างรวดเร็วนั้นไว้ได้ ก็ให้เขาใคร่ครวญกับโองการของอัลกุรอานที่ว่า

(كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوْعَدُونَ لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ)

“คล้ายกับว่า พวกเขาอยู่ในวันที่มองเห็นการลงโทษที่ถูกสัญญาไว้ ซึ่งพวกเขามิได้อยู่ในเวลานั้น นอกจากเพียงชั่วโมงเดียวจากเวลากลางวัน”

และจากโองการที่ว่า

(كَأَنَّهُمْ يوم يرونَها لَمْ يلْبثُوا إلّا عشِيَّةً أوْ ضُحاها)

"คล้ายกับว่า พวกเขาได้อยู่ในวันที่พวกเขามองเห็นมัน พวกเขามิได้อยู่ นอกจากเพียงชั่วยามเช้าหรือยามสายเท่านั้น"

อีกโองการหนึ่ง

(قَال كَمْ لَبِثْتُمْ فى الأَرْضِ، عدد سِنِين ؟ قَالُوا لَبِثْنَا يوْمًا أَوْ بعْض يوْمٍ فَاسْأَلِ العادِّين، قال: إنْ لَبِثْتُمْ إلّا قَلِيلاً لَوْأَنَّكُمْ كُنْتُم تَعْلَمُونَ)

"เขาถามว่า พวกท่านอยู่ในแผ่นดินมากี่ปี ? พวกเขาตอบว่า เขาอยู่เพียงวันเดียวหรือครึ่งวันเท่านั้น ดังนั้นเจ้าจงถามผู้ที่กลับคืนมาเถิด เขาตอบว่า พวกเจ้ามิได้อยู่ในนั้น นอกจากเพียงเล็กน้อย หากพวกเจ้ารู้"

และอีกโองการหนึ่ง

(يوْم يُنْفَخُ فى الصُّورِ ونَحْشُرُ المُجْرِمِين يوْمئِذٍ زُرْقًا ٭ يتَخَافَتُونَ بيْنَهُمْ إن لَبِثْتُمْ إلّا عشْرًا ٭ نَحْنُ أَعْلَمُ بما يقُولون ، إذْ يقُولُ أَمْثَلهُمْ طرِيقَةً إنْ لبثْتُمْ إلّا يوْمًا)

"ในวันที่จะมีการเป่าสัญญาณฟื้นชีพ และเราจะไล่ต้อนพวกทรชนทั้งหลาย ในวันนั้นให้เป็นกลุ่มๆ พวกเขาโต้เถียงกันเองว่า พวกท่านมิได้พำนักอยู่ นอกจากเพียงสิบเท่านั้น

เรารู้ดีในสิ่งที่พวกเขาพูด เพราะมีผู้รู้แนวทางที่สุดในพวกเขากล่าวว่า...พวกเจ้ามิได้พำนักอยู่ในนั้น นอกจากเพียงวันเดียวเท่านั้น"

ท่านนบี ซ.ล.ได้แสดงเทศนาแก่สหายของท่านในวันหนึ่ง ขณะที่ดวงตะวันกำลังลอยอยู่บนยอดเขาซึ่งเป็นช่วงจะพลบค่ำ ท่านกล่าวว่า

"แท้จริงเวลาที่ผ่านไปของโลกนี้ไม่มีเหลืออยู่อีกแล้ว นอกจากมีอยู่เพียงเล็กน้อย เปรียบได้ดั่งเวลาที่เหลืออยู่ของวันนี้ในเวลาที่ล่วงผ่านไปแล้ว"

ขอให้ผู้มีวิจารณญานพินิจตริตรองดูเถิดสำหรับความหมายของหะดิษนี้ และขอให้เขาพึงทราบไว้ด้วย ในช่วงเวลาอันเหลืออยู่เพียงเล็กน้อยของโลกดุนยานั้น เขาได้สำรองอะไรไว้บ้าง ขอให้เขารู้ไว้เถิดว่า ตัวเขาเองนั้นตกอยู่ในสภาพหลอกลวง และอยู่ในสภาพประหนึ่งความฝัน

แท้จริงเขาได้ขายความสุขอันจีรังและวาสนาอันยั่งยืนไปกับความสุขอันเล็กน้อยที่สุดที่จะนำไปเปรียบกับสิ่งใดมิได้เลย และหากเขาแสวงหาอัลเลาะฮ์ และแสวงหาโลกหน้า แน่นอนที่สุดพระองค์ก็จักทรงประทานความสุขอันสมบูรณ์ที่สุดแก่เขา ดังปรากฏในคำสอนของซอฮาบะฮ์ว่า

"มนุษย์เอ๋ย จงขายดุนยาด้วยอาคิเราะฮ์เถิดแล้วเจ้าจะมีกำไรทั้งสองโลก และเจ้าอย่าขายอาคิเราะฮ์ด้วยดุนยา เจ้าจะขาดทุนทั้งสองโลก"

มีชนชั้น "สะลัฟ" สอนว่า

"มนุษย์เอ๋ย เจ้านั้นถูกสร้างมาให้มีความจำเป็นจะต้องได้ปัจจัยของโลกดุนยานี้เจ้าก็ยิ่งมีความจำเป็นที่จะต้องมีปัจจัยไปสู่อาคิเราะฮ์ด้วย และเจ้าจะประสบภัยเนื่องจากปัจจัยของโลกนี้ และหากเจ้าเริ่มต้นด้วยปัจจัยโลกหน้า เจ้าก็จะได้รับปัจจัยของโลกนี้ด้วย เจ้าจงตรองดูให้จงหนักเถิด"

ท่านซัยดินาอุมัรบินอับดุลอะซีซ ร.ฎ. ได้สอนไว้ในคุตบะฮ์ของท่านว่า

"มนุษย์ทั้งหลาย! พวกท่านมิได้ถูกสร้างมาอย่างไร้สาระพวกท่านมิได้ถูกทอดทิ้งไว้อย่างเอกา และพวกท่านมีจุดนัดหมายซึ่งอัลเลาะฮ์ทรงรวบรวมพวกท่านไว้ในจุดนัดหมายนั้นเพื่อทรงพิพากษาแก่พวกท่าน และการตัดสินใจจะต้องอุบัติขึ้นในระหว่างพวกท่าน แน่นอนที่สุด บ่าวที่อัลเลาะฮ์ ทรงขับเขาออกไปจากพระเมตตาธิคุณอันครอบคลุมทุก ๆ สิ่ง และสวรรค์ของพระองค์อันมีขนาดกว้างเท่ากับฟ้าแผ่นดินจะต้องประสบกับความขาดทุนและความอัปยศอย่างที่สุด แท้จริงความปลอดภัยในวันพรุ่งจักประสบแก่ผู้มีความกลัวและความยำเกรงอัลเลาะฮ์ และเขาได้ขายสิ่งเล็กน้อยด้วยสิ่งที่มากกว่า

เขาได้ขายสิ่งเสื่อมเสียด้วยสิ่งที่เป็นอมตะ และขายความอัปยศกับความสุขวาสนา ท่านทั้งหลายมิได้สังเกตุดอกหรือว่า ท่านทั้งหลายนั้นได้เคยอยู่ในเชื้อพันธุ์ของพวกที่ประสบกับความหายนะ และจะมีมวลผู้อมตะมาแทนภายหลังจากพวกท่าน ? ท่านทั้งหลาย มิได้สังเกตดอกหรือว่า พวกท่านนั้นในทุก ๆ วัน ท่านทั้งหลาย ได้ตามไปส่งคนที่ได้เดินทางกลับไปหาอัลเลาะฮ์ เขาหมดอายุขัยของเขาแล้วและความหวังของเขาสิ้นสุดแล้ว แล้วท่านทั้งหลายก็วางร่างของเขาลงไปในหลุมศพโดยไม่มีหมอนไม่มีที่นอน เขาสิ้นจากอาชีพการงาน เขาได้จากบุคคลที่รัก และเขาได้มุ่งหน้าไปสู่การสอบสวน"

โดยสรุป อัลเลาะฮ์ ซ.บ. ทรงสงเคราะห์บ่าวของพระองค์ในช่วงที่มีเวลาอยู่เล็กน้อยนี้ด้วยกองกำลังอันมีจำนวนมากมาย และทรงแจ้งให้เขาได้ทราบถึงสิ่งที่เขาจะนำมาใช้ป้องกันตนเองให้แคล้วคลาดไปจากศัตรู และเขาจะปลดปล่อยตัวเองให้พ้นจากการตกเป็นเชลยได้อย่างไร ท่านอีหม่ามอะหมัดและติรมิซี ได้รายงานจากหะดิษของอัลฮาริสอัซอารีจากท่านนบีซ.ล.ท่านกล่าวว่า

"อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ทรงมีบัญชาแก่นบียะห์ยา บินซะกะรียาด้วย 5 ประโยค ให้เขาปฏิบัติให้ครบถ้วน และให้เขาใช้ให้พวกบนีอิสรอเอลทุกคนปฏิบัติด้วย และยังไม่ทันที่เขาได้เริ่มต้นปฏิบัติท่านนบีอีซาก็กล่าวกับเขาว่า,...แท้จริงอัลเลาะฮ์ทรงมีบัญชาให้ท่าน 5 ประโยค เพื่อท่านปฏิบัติและใช้ให้บนีอิสรออีล

ปฏิบัติ ท่านจะเป็นผู้ใช้พวกเขา หรือจะให้ฉันเป็นผู้ใช้พวกเขา...นบียะห์ยาตอบว่า...ฉันกลัวว่า หากท่านนำบทบัญญัติ 5 ข้อนั้นมาดำเนินการก่อนฉัน ฉันจะถูกธรณีสูบและถูกลงโทษ... ดังนั้นนบียะห์ยาจึงประกาศให้ผู้คนมาชุมนุมกันในบัยติลมักดิสจนเต็มมัสยิด และทุกคนก็นั่งรอกันในอาการสงบเสงี่ยม จากนั้นนบียะห์ยาก็กล่าวแก่พวกเขาว่า...แท้จริงอัลเลาะฮ์ทรงมีบัญชาแก่ข้าฯ ให้ข้านำบัญญัติ 5 ประการมาสอนพวกท่าน และให้พวกท่านปฏิบัติให้ครบ ดังต่อไปนี้

1. ท่านทั้งหลายต้องกราบนมัสการเฉพาะอัลเลาะฮ์เท่านั้น พวกท่านจะตั้งสิ่งอื่นเป็นภาคีกับพระองค์มิได้ อันที่จริงอุปมาบุคคลที่ตั้งสิ่งอื่นเป็นภาคีกับอัลเลาะฮ์ ประดุจดังชายผู้ที่ซื้อทาสมาคนหนึ่งจากทรัพย์อันบริสุทธิ์ของเขาเองเป็นทองหรือเงิน แล้วเขาก็กล่าวแก่ทาสนั้นว่า นี่คือบ้านของข้า! นี่คืองานที่ข้าต้องการให้เจ้าทำ ดังนั้นเจ้าจงทำงานและจงมาชำระกับข้า แต่ปรากฏว่าทาสผู้นั้น เขาทำงานจริงแต่เขากลับชำระกับคนอื่นที่มิใช่นายของเขา ท่านทั้งหลายพอใจที่จะเห็นทาสของตนเป็นเช่นทาสผู้นี้หรือ

2. พระองค์อัลเลาะฮ์ทรงมีบัญชาให้ท่านทั้งหลายทำละหมาด ดังนั้นเมื่อท่านทำละหมาดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็อย่าเพิ่งย้ายไปที่ไหน เพราะพระองค์อัลเลาะฮ์ทรงโปรยปรายความเมตตาของพระองค์ให้แก่ผู้ทำละหมาดตลอดเวลาที่เขายังไม่หันไปทางอื่น

3. พระองค์อัลเลาะฮ์ทรงบัญชาให้ท่านทั้งหลายทำการถือศีลอด แท้จริงการถือศีลอดนั้นเปรียบประหนึ่งชายคนหนึ่งที่เก็บไว้ในเผือก ไม่สามารถจะมีสิ่งภายนอกแผ้วพานเข้าไปสู่เขา และเชือกที่ใช้มัดเผือกนั้นก็อบด้วยน้ำหอมชมดเชียงอันหอมกรุ่น บรรดาผู้คนทั้งหมดต่างมีความพิศวงและชื่นชมยินดียิ่งนักในกลิ่นอันจรุงของน้ำหอมนั้น และที่จริงแล้วกลิ่นปากของคนถือศีลอด ณ อัลเลาะฮ์ ซ.บ.นั้นหอมกรุ่นยิ่งกว่ากลิ่นหอมของชมดเชียงเสียอีก

4. พระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ทรงมีบัญชาให้ท่านทั้งหลายทำทาน ข้อเปรียบเทียบของผู้ทำท่านประดุจดังชายคนหนึ่งถูกศัตรูจับไปเป็นเชลย พวกนั้นจับมือของเขาไพล่ไว้บนต้นคอของเขา และนำตัวเขามาเพื่อจะฟันคอให้ขาด...เขาก็กล่าววอนขอชีวิตต่อศัตรูว่า...ฉันขอไถ่ตัวของฉันจากพวกท่านด้วยทรัพย์สมบัติทั้งน้อยและมากเท่าที่ฉันมีอยู่ทั้งหมด...แล้วเขาก็ได้รับอนุญาตให้ไถ่ตัวเป็นอิสระจากพวกนั้น

5. พระองค์อัลเลาะฮ์ทรงมีบัญชาแก่ท่านทั้งหลายให้รำลึกถึงพระองค์ ข้อเปรียบเทียบเหมือนกับชายผู้หนึ่งที่มีศัตรูสะกดรอยตามเขาไปอย่างรวดเร็ว จนเมื่อเขามาถึงที่กำบังอันมั่นคง เขาก็สามารถป้องกันตัวของเขาไว้ได้ ไม่ตกเป็นเหยื่อของศัตรู เช่นเดียวกับบ่าว จะไม่สามารถป้องกันตัวเองให้พ้นจากศัตรูได้ นอกจากด้วยการรำลึกถึงอัลเลาะฮ์ ซ.บ.

ท่านนบี ซ.ล.ได้กล่าวไว้ว่า...

"ฉันใช้ให้ท่านทั้งหลายทำห้าประการซึ่งอัลเลาะฮ์ทรงมีบัญชาแก่ฉันในสิ่งเหล่านั้นคือ ให้เชื่อฟัง, ให้ภักดี, ให้ออกทำศึก, ให้อพยพ, และให้รวมเป็นกลุ่ม แท้จริงผู้ใดแยกตัวออกจากกลุ่มไปเพียงคืบเดียว นั่นเท่ากับเขาได้ถอดเชือกแห่งอิสลามออกจากต้นคอของเขาแล้ว นอกจากเขาจะรีบกลับเข้าสู่กลุ่มทันท่วงที และผู้ใดก็ตามที่ยังมีการเรียกขานกันแบบสมัยโฉด (ยาฮีลียะฮ์) แน่นอนเขาจะต้องลงไปคุกเข่าในนรก" จากนั้นได้มีชายผู้หนึ่งถามขึ้นว่า...โอ้ท่านรอซูรุลเลาะฮ์ ! แม้เขาทำละหมาดและถือศีลอดกระนั้นหรือ ? ท่านรอซูรุลเลาะฮ์ ซ.ล.ตอบว่า...ถูกแล้ว แม้เขาจะถือศีลอดและทำละหมาด และเขาคิดว่าเขาเป็นมุสลิมก็ตาม ดังนั้นท่านทั้งหลายจงเรียกขานกันด้วยการเรียกของอัลเลาะฮ์ ซึ่งพระองค์ทรงขนานนามแก่พวกท่านว่า มุสลิมีน มุมินีน โอ้...บ่าวแห่งอัลเลาะฮ์"... ติรมีซี

ในหะดิษนี้ ท่านรอซูรุลเลาะฮ์ ซ.ล.ได้สอนสิ่งที่มีค่าที่สุดสำหรับมุสลิมทุกคน ซึ่งควรจะนำไปใช้และใคร่ครวญอยู่เสมอ ๆ นั่นคือสิ่งที่จะทำให้ปลอดภัยไปจากมารร้ายและทำให้บ่าวประสบชัยชนะในโลกนี้และโลกหน้า ท่านได้ระบุถึงการเปรียบเทียบของผู้มีจิตยึดมั่นในอัลเลาะฮ์องค์เดียวกับผู้มีจิตยึดมั่นในพระเจ้าหลายองค์ (มุชริก) โดยสรุปได้ว่า

ผู้มีจิตยึดมั่นในอัลเลาะฮ์องค์เดียว (มุวะฮ์ฮิด) เปรียบประดุจดังผู้ที่ทำงานให้แก่นายของตนในบ้าน และเขาได้นำสิ่งที่เขาทำนั้นเสนอต่อนายของเขาเพียงคนเดียว

- ผู้มีจิตยึดมั่นในพระเจ้าหลายองค์ (มุชริก) เปรียบได้ดังผู้ที่นายได้มอบหมายงานให้เขาทำในบ้าน แต่ผลที่ได้จากการทำงานนั้น เขากลับนำไปมอบแก่คนอื่น พวกมุชริกก็เป็นเช่นนี้แหละ คือทำงานเพื่อสิ่งอื่นนอกจากอัลเลาะฮ์ในอาณาจักรของอัลเลาะฮ์ และเขาทำตัวใกล้ชิดกับศัตรูของอัลเลาะฮ์ด้วยปัจจัยคุณานุประโยชน์ที่อัลเลาะฮ์ทรงประทานแก่เขา

โดยปกติวิสัยของคนทั่วไปแล้ว หากบ่าวใช้ของเขามีนิสัยเลวทรามอย่างนั้น เขาก็จะต้องโกรธเคืองเป็นยิ่งนัก และเขาคงขับไล่บ่าวใช้นั้นให้ไกลแสนไกลเป็นแน่ ทั้ง ๆ ที่ทั้งนายและบ่าวต่างก็เป็นมนุษย์ที่พระผู้เป็นเจ้าทรงสร้างมาเหมือนกัน และทั้งสองต่างก็ได้รับผลประโยชน์จากกันและกันมาโดยตลอด

แล้วกับอัลเลาะฮ์ผู้ทรงอภิบาลโลกานุโลก ซึ่งพระองค์มิได้แสวงประโยชน์ใด ๆ จากมนุษย์ มีแต่มนุษย์เท่านั้นที่เป็นฝ่ายได้รับผลประโยชน์จากพระองค์เพียงพระองค์เดียวไม่มีสิ่งใดเป็นภาคีเลย และความดีงามทั้งหลายพระองค์เท่านั้นที่ทรงประทาน และความเลวร้ายที่จะถูกผันออกไป ก็โดยพระ

องค์เช่นเดียวกัน พระองค์ทรงเป็นหนึ่งในการสร้างบ่าว ไม่มีใครเข้าไปร่วมด้วย และความเมตตา, การจัดการ การประทานโชคปัจจัย, การให้อภัย, การบรรลุสู่ความสำเร็จ เหล่านี้ทั้งหมดก็เป็นของพระองค์ พระองค์ทรงบันดาลขึ้นโดยพระองค์เองทั้งสิ้น

ความเป็นจริงที่ประจักษ์ชัดเช่นนี้ที่เกี่ยวกับพระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ดังได้กล่าวมาแล้วนี้จะเปนการสมควรอย่างไรต่อการที่บ่าวจะพึงมอบความรัก, คว มกลัว, ความหวัง, การสาบาน, การบน, การปฏิบัติเป็นต้น ห้แก่สิ่งอื่น ๆ อันนอกเหนือไปจากพระองค์ จนบ่าวรักสิ่งอื่น ๆ เช่นเดียวกับที่รักพระองค์หรือมากกว่าพระองค์, กลัวสิ่งอื่น ๆ, หวังในสิ่งอื่น ๆ เหมือนกับที่กลัวและหวังในพระองค์ห ือมากกว่าด้วยซ้ำ

ที่จริงบ่าวจำนวนไม่น้อยที่แสดงสัญลักษณ์แบ่งบอกจากสภาพการ, คำพูด, และการกระทำว่าเขามีความรักต่อสิ่งอื่น ๆ นอกจากอัลเลาะฮ์ ซึ่งสิ่งนั้น ๆ มทั้งที่ไร้ชีวิตและมชีวิตเขากลัวสิ่งเหล่านั้น, เขาสังวรตนต่อสิ่งเหล่านั้นไม่กล้าให้โกรธเขา, ความรู้สึกของเขาดังกล่าวที่มีต่อสิ่งอืน ๆ นั้นมากกว่าที่เขามีต่ออัลเลาะฮ์เสียอีก...สิ่งนี้แหละที่เป็นชิริกอันสำคัญยิ่งใหญ่ที่สุดที่อัลเลาะฮ์ ซ.บ. ไม่ทรงอภัยให้อย่างเด็ดขาดดังพระองค์ตรัสว่า

(إِنَّ اللهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ)

ความว่า *"แท้จริงพระองค์อัลเลาะฮ์ ไม่ให้อภัยที่พระองค์จะถูกตั้งภาคี แต่พระองค์จะทรงให้อภัยในกรณีอันนอกเหนือไปจากนั้นแก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์"*

ในวันกิยามะฮ์ (ชาติหน้า) มีความผิดที่ถูกบันทึกไว้ แบ่งบัญชีออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. เป็นบัญชีที่อัลเลาะฮ์ไม่ทรงให้อภัยแก่ความผิดนั้นเลย นั่นคือความผิดในการตั้งภาคีต่อพระองค์ (ชิริก) ซึ่งความผิดชนิดนี้ อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ไม่อภัยให้เด็ดขาด

2. บัญชีซึ่งอัลเลาะฮ์ไม่ทรงละเว้นให้เหลือไว้เลย นอกจากต้องนำมาชำระจนหมดสิ้นนั่นคือ การทุจริตระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ด้วยกัน

3. บัญชีซึ่งพระองค์อัลเลาะฮ์ไม่ทรงสนพระทัยมันเลยสักนิดเดียว นั่นคือความผิดส่วนตัวของมนุษย์เองที่กระทำเฉพาะตัวไม่เกี่ยวกับบุคคลอื่น ๆ

จะเห็นว่าบัญชีสุดท้ายนี้เป็นบัญชีที่เบาที่สุด และเป็นบัญชีที่พระองค์ทรงลบล้างมันออกอย่างรวดเร็วและง่ายดาย แท้จริงแล้วมันจะถูกลบออกไปด้วยการขอลุกะโทษ (เตาบัต),

การขออภัย, การทำความดีที่มาลบล้าง, และการประสบเหตุร้ายต่าง ๆ ที่ปลดปล่อยความผิดนั้น ๆ ออกไป และอื่น ๆ

ต่างกับบัญชีของชิริก มันไม่ถูกลบนอกจากการเตาฮีด คือความยึดมั่นในความเป็นหนึ่งของอัลเลาะฮ์ ซ.บ. และบัญชีทุจริตต่อกันก็จะไม่ถูกลบออกไป นอกจากด้วยการที่เขาจะต้องเลิกทุจริต, ส่งคืนการทุจริต, และการขอฮาลาลคือขอให้เลิกเอาผิดจากเจ้าของสิทธิ์

เมื่อปรากฏว่าการตั้งภาคีต่ออัลเลาะฮ์เป็นบัญชีใหญ่ที่สุด ณ อัลเลาะฮ์ ซ.บ. พระองค์จึงทรงห้ามการเข้าสวรรค์สำหรับผู้มีบัญชีนี้ และผู้มีสิทธิ์เข้าสู่สวรรค์ก็จะมีเพียงผู้มีจิตยึดมั่นในเตาฮีดเท่านั้นการเตาฮีดเป็นลูกกุญแจไขประตูสวรรค์ ดังนั้นใครไม่มีลูกกุญแจ ประตูก็ไม่เปิดสำหรับเขา

ตามปกติแล้วลูกกุญแจจะต้องมีฟันของมัน ผู้มีลูกกุญแจแต่ถ้าเป็นลูกลุ่น ๆ ไม่มีหยักไม่มีฟัน ลูกกุญแจนั้นก็ไขแม่กุญแจเข้าไปไม่ได้ มีก็เหมือนไม่มี ฟันของลูกกุญแจก็ได้แก่กิจกรรมดีอันเป็นผลแห่งเตาฮีดนั่นเอง เช่น การละหมาด, การถือศีลอด, การบริจาคซะกาต, การทำฮัจย์, การทำศึก, การใช้ให้ทำดีห้ามทำชั่ว, การพูดจริง, การมีความซื่อตรง, การเชื่อมสัมพันธ์, การกตัญญูต่อพ่อแม่ เป็นต้น

บ่าวที่เตรียมลูกกุญแจอันดีพร้อมด้วยการเตาฮีดและมีฟันอย่างเรียบร้อย ด้วยการปฏิบัติตามข้อใช้ของอัลเลาะฮ์ ซ.บ.

แน่นอนในวันกิยามะฮ์เขาจะมาสู่ประตูสวรรค์โดยถือกุญแจดอกนั้นมาด้วย ซึ่งไม่มีกุญแจอื่นสามารถจะเปิดได้นอกจากดอกนั้น ดังนั้นจึงไม่มีผู้ใดขัดขวางเขาได้เลยในการที่เขาจะเปิดเขาหมดอุปสรรค์สิ้นเชิง ยกเว้นในกรณีที่เขามีบาปและความผิดอื่น ๆ ซึ่งร่องรอยแห่งความผิดนั้นยังไม่ลบเลือนไปจากตัวเขาด้วยการเตาบัตและการขออภัย เขาก็จะถูกกักตัวไว้ไม่ยอมให้เข้าสวรรค์ ทั้ง ๆ ที่เขาถือกุญแจมองเห็นสวรรค์อยู่ร่ำไรจนกว่าเขาจะถูกนำตัวไปชำระให้สะอาดหมดจดจากความบาปเหล่านั้นและหากในช่วงชุมนุมซึ่งมีเหตุการณ์หลายอย่างที่ลงโทษเขานั้น ยังไม่ทำให้เขาสะอาดหมดจดได้เขาก็จำเป็นต้องถูกนำตัวลงสู่นรก เพื่อขจัดบาปออกจากตัว เมื่อสะอาดจากโสมมแห่งบาป สกปรกแห่งความผิดจนหมดจดดีแล้ว เขาก็จะออกจากนรก แล้วเข้าสวรรค์ เพราะสวรรค์เป็นแดนพำนักของคนบริสุทธิ์คนที่จะเข้าจึงต้องเป็นคนบริสุทธิ์อย่างแท้จริง อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ทรงโองการไว้ว่า

(الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ)

ความว่า...*"บรรดาผู้ซึ่งมลาอิกะฮ์จัดการให้เขาครบถ้วนบริสุทธิ์ โดยมลาอิกะฮ์ให้พรแก่พวกเขาว่าท่านทั้งหลายจงสันติเถิด ท่านทั้งหลายจงเข้าสวรรค์เถิด"*

อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ทรงโองการอีกว่า

(وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا ، حَتَّى إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ)

ความว่า...*"และบรรดาผู้ยำเกรงพระผู้อภิบาลได้ถูกขับต้อนไปสู่สรวงสวรรค์เป็นกลุ่ม ๆ จนเมื่อพวกเขาได้มาถึง และประตูสวรรค์ถูกเปิดให้ และผู้ดูแลสวรรค์ได้กล่าวประสาทพรแก่พวกเขาว่า ท่านทั้งหลายจงสันติ ท่านทั้งหลายบริสุทธิ์ ดังนั้นท่านทั้งหลายจงเข้าไปอยู่โดยนิจนิรันดรเถิด"*

สำหรับนรกนั้น มันเป็นแดนอันสกปรก ในด้านคำพูด, การกระทำ, อาหาร, เครื่องดื่ม, และเป็นที่อยู่ของบรรดาชาวสกปรกทั้งมวล แท้จริงอัลเลาะฮ์ทรงรวบรวมสิ่งสกปรกไว้ในที่เดียวกัน แล้วนำมันลงนรกพร้อม ๆ กับเจ้าของ ๆ มัน ดังนั้นในนรกจึงมีแต่สิ่งสกปรกโสมมอย่างเดียว

อันมนุษย์นั้นสามารถแบ่งระดับออกได้เป็นสามระดับคือ

1. เป็นผู้บริสุทธิ์ไม่มีราคีเจือปนอยู่เลย
2. เป็นผู้มีราคี ไม่มีความดีเลย
3. เป็นผู้ที่มีทั้งสองอย่างผสมผสานกัน

และแดนพำนักของมนุษย์ก็แบ่งออกได้เป็น 3 ระดับเช่นเดียวกันคือ

1. แดนพำนักของผู้ที่ดีบริสุทธิ์

2. แด่นพำนักของผู้ที่ร้ายบริสุทธิ์

3. แดนพำนักของผู้ที่มีทั้งสองอย่าง แดนพำนักสองแดนแรกนั้น มันมีอยู่ถาวรไม่เสื่อมสลาย และแดนสุดท้ายนั้นเป็นแดนที่เสื่อมสลาย นั่นคือแดนของผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติของพระผู้เป็นเจ้า แท้จริงในนรกนั้น ผู้ยึดมั่นในเอกภาพของพระเจ้าที่เคยทำผิดจะไม่เข้าอยู่โดยถาวรในนั้น พวกเขาจะถูกลงโทษไปตามอัตราที่เหมาะสมกับความผิด แล้วก็ถูกนำออกไปจากนรก และถูกนำเข้าสวรรค์ต่อไป ดังนั้นแดนพำนักที่ถาวรก็จะมีเพียงสองเท่านั้นคือ แดนพำนักของคนดีบริสุทธิ์ กับแดนพำนักของคนเลวบริสุทธิ์

ในคำสอนของท่านนบี ซ.ล.ในหะดิษที่ว่า

"และการงานของพวกท่าน เป็นไปโดยการละหมาด ดังนั้นเมื่อพวกท่านละหมาด พวกท่านก็จงอย่าลอกแลก เพราะอัลเลาะฮ์ทรงทรงหันพระพักตร์ของพระองค์ตรงกับใบหน้าของบ่าวในละหมาดตราบใดที่บ่าวไม่หันหน้าไปทางอื่น"

การหันของบ่าวในละหมาดนั้น แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. หันหัวใจออกจากอัลเลาะฮฺไปสู่เรื่องอื่น

2. หันสายตาออกจากที่ละหมาดไปสู่สิ่งรอบ ๆ ตัว

การเหลียวหรือหันของบ่าวทั้ง 2 ประเภทนี้ เป็นการกระทำที่ต้องห้ามทั้งคู่ และอัลเลาะฮฺ ทรงหันพระพักตร์ของพระองค์มาตรงกับบ่าวของพระองค์ ตราบใดที่บ่าวของพระองค์หันหน้าตรงทิศทางในละหมาดของเขา ดังนั้นเมื่อเขาหันใจหรือตาออกไป อัลเลาะฮฺก็จักหันไปจากเขาเช่นเดียวกัน มีผู้ถามท่านนบี ซ.ล.ถึงชายคนหนึ่งที่หันในละหมาดของเขา ท่านนบี ซ.ล.ตอบว่า

"มีการโฉบเฉี่ยวซึ่งมารร้ายเป็นผู้ดำเนินการจากการละหมาดของบ่าว"

และมีปรากฏในหะดิษ อัลเลาะฮฺทรงตรัสว่า

"จะหันไปสู่คนดีกว่าฉันกระนั้นหรือ ?

"จะหันไปสู่คนดีกว่าฉันกระนุ้นหรือ ?"

เช่นเดียวกับผู้ที่หันเหในละหมาดทั้งด้วยสายตาและหัวใจของเขา ก็เหมือนกับชายคนหนึ่งที่เจ้าเมืองได้เรียกเขาเข้าพบแล้วเขาก็ยืนอยู่ต่อหน้าพระพักตร์ของเจ้าเมือง และเจ้าเมืองก็หันมามีพระกระแสรับสั่งและทรงทอดพระเนตรเขา แต่ในขณะเดียวกัน ชายผู้นั้นกลับยืนเหลียวซ้ายแลขวาอยู่ตลอดเวลาและหัวใจของเขาได้หันเหออกไปจากเจ้าเมือง ดังนั้นเขาจึงไม่เข้าใจคำดำรัสของเจ้าเมืองเพราะหัวใจมิได้จอจ่อกับคำดำรัสนั้น และชายผู้นี้เขาคิดว่าเจ้าเมืองจะกระทำกับเขาอย่างไรต่อไป อย่างน้อย ๆ ที่เจ้าเมืองจะกระทำ ก็คือ ทรงหันออกไปจากเขาด้วยความพิโรธอย่างที่สุด

ผู้ทำละหมาดแบบนี้ก็เช่นเดียวกัน ไม่เสมอเท่าเทียมกันกับผู้ทำละหมาดที่มีหัวใจสมาธิและมุ่งตรงต่ออัลเลาะฮ์ ซ.ล. ในละหมาดของเขาซึ่งเขาสำนึกในความยิ่งใหญ่ของอัลเลาะฮ์ ซึ่งเขายืนอยู่ต่อหน้าพระองค์ ดังนั้นในหัวใจของเขา จึงเปี่ยมล้นด้วย ความยำเกรงในพระบารมีของพระองค์และเขาจะก้มศีรษะของเขาต่อพระองค์อยู่ตลอดเวลา เขารู้สึกละอายต่อพระองค์อย่างยิ่งที่จะหันไปจากพระองค์

ระหว่างการละหมาดของบ่าวทั้งสองคนนี้ ก็เปรียบประดุจดังเรื่องที่ **"ฮัซซาน บินอะฏิยะฮ์"** ได้กล่าวไว้ว่า

"คนสองคนอยู่ในละหมาดชนิดเดียวกัน แต่ผลที่ทั้งสองจะพึงได้นั้น กลับแตกต่างกันและห่างกันประดุจดังฟ้ากับดิน"

นั่นก็เพราะชายคนหนึ่ง หัวใจเขามุ่งตรงสู่อัลเลาะฮ์ ซ.บ. ส่วนอีกคนหนึ่งเผลอไผลและหลงลืม ดังนั้นเมื่อบ่าวผู้นี้ได้มีหัวใจที่มุ่งไปสู่มนุษย์ด้วยกันเอง หรือสรรพสิ่งอื่น ๆ ก็ตาม และระหว่างเขากับพระเจ้าก็มีฉากมาบังกั้นเขาไม่มีการหันมาสู่พระองค์ เพราะไม่มีความรู้สึกใกล้ชิดกับพระองค์เลยแล้ว พระผู้เป็นเจ้าจะทรงรู้สึกอย่างไร ?

ถ้าบ่าวได้หันหน้าและใจสู่พระผู้เป็นเจ้า แต่ระหว่างเขากับพระองค์ยังมีฉากบังกั้นอยู่ฉากนั้นก็คือ ความกำหนัด ความฟุ้งซ่านและกิเลสตัณหาที่อัดแน่นอยู่ แล้วอย่างนี้จะเป็นการหันหน้าไปสู่พระองค์ได้อย่างไร และขณะนั้นความฟุ้งซ่านและ

ความนึกคิดต่าง ๆ ได้เข้ามาแทรกแซงอยู่ตล วลา จนทำให้ใจเขาไขว้เขวไปหมด แล้วใจของเขาก็ไม่ได้อยู่กับการละหมาด แม้ร่างกายจะยืนอยู่ในท่าที่ของการละหมาดก็ตาม

บ่าวเมื่อยืนอยู่ในละหมาด มารร้ายก็จะหลอกล่อลวงเขา เขายืนอยู่ในตำแหน่งอันยิ่งใหญ่ที่สุด และใกล้ชิดที่สุด และเป็นที่ครั่นคร้ามที่สุดสำหรับมารร้าย และเป็นตำแหน่งที่เขาสามารถเข้มแข็งกร้าวเหนือมันได้ แต่มันก็เพียรพยายามที่สุดในอันที่จะทำให้เขาไม่สามารถจะยืนอยู่ในตำแหน่งอันยิ่งใหญ่นั้นได้ ตลอดเวลามารร้ายพยายามที่จะให้สัญญาแก่เขา ทำให้เขามีความใฝ่ฝันในด้านต่าง ๆ และทำให้เขามีอาการลืมเลือน มันพยายามทุกวิถีทางที่จะลากเขาออกมา จนเขาเห็นว่าเรื่องละหมาดนั้น เป็นเรื่องต่ำต้อยไม่สำคัญอะไรเลย เมื่อเขารู้สึกว่าละหมาดเป็นเรื่องไร้ความสำคัญ ต่อมาเขาก็จะไม่ทำมันอีกต่อไป

แต่ถ้ามารร้ายหมดความสามารถที่จะชักจูงเขาและล่อลวงเขาได้ และเขาสามารถขัดขืนหรือต่อต้านมันได้สำเร็จ และเขายืนอย่างแนบแน่นในตำแหน่งอันยิ่งใหญ่แห่งการละหมาดแทนที่มารร้ายจะเผ่นหนีออกไป มันจะยิ่งเพิ่มพลังของมันให้สูงยิ่งขึ้นไปอีก มันจะชำแรกเข้าไปสร้างอุปาทานต่าง ๆ ระหว่างตัวเขากับอารมณ์ของเขา และมันเข้าไปแทรกระหว่างตัวเขากับหัวใจของเขาดังนั้นขณะที่บ่าวทำละหมาด มันจึงกระตุ้น

ให้เขาได้นึกถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เขาไม่เคยนึกมาก่อนเลยเมื่อก่อนที่เขาจะเข้าสู่การละหมาด จนกระทั่งบางครั้งเขาเคยลืมสิ่งของบางอย่างหรือธุระบางอย่างจนเขาสิ้นหวังที่จะนึกถึงมันอีก นึกเท่าไรก็นึกไม่ออก แต่แล้วมารร้ายก็มาช่วยกระตุ้นให้เขานึกออกขณะทำละหมาด เพื่อทำให้จิตใจของเขากังวลและแย่งชิงใจของเขาให้ออกห่างจากอัลเลาะฮ์ ซ.บ.ดังนั้นเขาจึงยืนอยู่ในละหมาดโดยปราศจากหัวใจ และเขามิได้รับผลใด ๆ จากการที่หันหน้าไปสู่อัลเลาะฮ์ การทำตัวใกล้ชิดกับพระองค์และการได้รับเกียรติจากพระองค์ในการทำละหมาดนั้นผิดกับผู้ที่หันหน้าสู่อัลเลาะฮ์ด้วยจิตใจอันมีสมาธิและสำรวม เขาจะออกจากละหมาดเมื่อเสร็จพิธีในสภาพที่ไม่ต่างอะไรกับตอนที่ยังไม่เข้าสู่ละหมาด ซึ่งเขายังมีบาปและความผิดติดตัวเขาอยู่ตลอดเวลาและมลทินอันหนักอึ้งของเขาก็ยังไม่ได้รับการผ่อนคลายให้เบาบางลงเพราะการละหมาดเลย

อันที่จริงการละหมาดจะปลดเปลื้องความผิดต่าง ๆ ของผู้กระทำตามระเบียบอย่างเคร่งครัด มีความสำรวมและสมาธิอันสมบูรณ์ และเขายืนอยู่ต่อหน้าอัลเลาะฮ์ด้วย จิตใจอันมีอยู่ดวงเดียวที่ไม่มีสิ่งใด ๆ มาแทรกแซง ผู้ละหมาดแบบนี้เมื่อเขาออกจากละหมาด เขาก็จะออกไปอย่างเบาตัวไร้บาปหมดมลทิน เขาจะประสบความชื่นบาน ความกระปรี้กระเปร่า ความสุข ความดื่มด่ำ จนเขาคิดว่าตัวเขาไม่น่าจะออกจากละหมาด เขาอยากจะอยู่ในละหมาดของเขาไปจนตลอดเวลา

โดยไม่ต้องให้สล่ามออกมาสู่สภาพปกติ เพราะละหมาดได้เป็นแก้วตาขวัญใจของเขาไปแล้ว และเป็นที่ให้ความสุขแก่วิญญาณของเขา และเป็นสวรรค์ของวิญญาณโดยแท้ และเป็นที่พักผ่อนทางจิตใจของเขาสำหรับในโลกนี้

เขามีความรู้สึกประดุจดังถูกกักตัวอยู่ในคุกตะรางเมื่อเขาอยู่นอกละหมาด เขามีแต่ความคับแคบและคับแค้นบีบคั้น แต่เมื่อเขาเข้าสู่ละหมาด ความรู้สึกดังกล่าวก็มลายสิ้นไปจากเขา เขาได้ผ่อนคลาย ได้รับอิสระอย่างกว้างขวาง และเขาเบิกบานเป็นที่สุด บรรดาผู้มีจิตผูกพันกับอัลเลาะฮ์ด้วยความรักอันลึกซึ้งจะพูดว่า

"เราทำละหมาด แล้วเราก็ได้ผ่อนคลายด้วยละหมาดของเรา"

เหมือนที่ท่านนบี ซ.ล.กล่าวว่า

"โอ้...บิลาล เจ้าจงผ่อนคลายแก่เราด้วยการละหมาด"

ท่านกล่าวอีกว่า

"ฉันมีความรู้สึกเป็นสุขที่สุดในละหมาดของฉัน"

การละหมาดของผู้มีจิตสมาธิซึ่งมีความสุขในละหมาดของเขานั้น ละหมาดนั้นจะขึ้นไปสู่เบื้องบนโดยมีรัศมีอันโชติช่วงจนมันได้เข้าเฝ้าพระผู้เป็นเจ้า แล้วมันก็พูดว่า

"อัลเลาะฮ์ได้พิทักษ์ท่านแล้วเหมือนกับที่ท่านได้พิทักษ์ฉันมาก่อน"

ส่วนการละหมาดของผู้เพิกเฉยละเลยเผลอเรอนั้นมันชำรุดและซอมซ่อเหมือนผ้าเก่า ๆ มันจะถูกนำมาฟาดลงไปที่ใบหน้าของเจ้าของ และมันก็กล่าวว่า

"อัลเลาะฮ์ได้ละเลยต่อท่าน เหมือนเช่นที่ท่านได้ละเลยต่อฉัน"

มีปรากฏในหะดิษมัรฟูอ์ บากิรบินบะชัรได้รายงานมาจากสะอีดบินสินาน จากอะบีซซาฮิรียะฮ์ จากอะบีซะยัร จากอับดุลเลาะฮ์บินอุมัร กล่าวว่า

"ไม่ว่ามุมินคนใดก็ตามที่อาบน้ำละหมาดอย่างสมบูรณ์แท้จริง แล้วเขาก็ทำละหมาดตามเวลาของมัน เขาทำมันเพื่ออัลเลาะฮ์โดยไม่บกพร่องจากเวลาของมันเลย และการรอกุอ์และการสุยูด และข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่มีอยู่ในละหมาด เขาก็ทำครบถ้วนไม่บกพร่องแม้สักเล็กน้อยก็ตาม นอกจากว่าละหมาดนั้นจะถูกยกให้แก่เขาไปสู่อัลเลาะฮ์ โดยมีแสงสว่างอย่างโชติช่วงชัชวาลระหว่าง ทิศตะวันออกและทิศตะวันตก จนถึงพระผู้เป็นเจ้า"

และใครอาบน้ำละหมาดอย่างลวก ๆ ไม่สมบูรณ์ เขาปล่อยเวลาละหมาดให้ล่าไปแล้วจึงทำการละหมาด การรอกุอ์การสุยูด และข้อปฏิบัติอื่น ๆ เขาก็ทำอย่างโฉบเฉี่ยว แน่นอนการละหมาดนั้นจะถูกยกแก่เขาในสภาพอันมืดมิด มันออกไปไม่พ้นเส้นผมบนศีรษะของเขาและมันจะรำพึงว่า

"อัลเลาะฮ์ละเลยท่าน เหมือนที่ท่านละเลยฉัน"

แท้จริงการละหมาดที่อัลเลาะฮ์รับรองนั้น บ่าวจะต้องทำละหมาดในรูปลักษณ์ที่เหมาะสมกับพระเกียรติของอัลเลาะฮ์ ซ.บ. เมื่อละหมาดนั้นมีสภาพอันเหมาะสมกับพระผู้เป็นเจ้าก็เป็นละหมาดที่พระองค์ทรงตอบรับอย่างแน่นอน

ความประพฤติที่อัลเลาะฮ์ทรงรับรอง แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. บ่าวทำละหมาดอย่างสม่ำเสมอ ประพฤติความดีงามอื่น ๆ และการภักดีทั้งปวงอยู่ตลอดเวลา โดยมีหัวใจผูกพันกับอัลเลาะฮ์ ซ.บ. เขาระลึกถึงพระองค์เสมอ ความประพฤติของบ่าวผู้นี้ ถูกนำเสนอไปยังพระผู้เป็นเจ้า จนกระทั่งได้หยุดอยู่ต่อหน้าพระองค์ พระองค์ทรงพินิจไปยังความประพฤติเหล่านั้น แล้วพระองค์ก็ทรงรับรองความประพฤตินั้น ๆ ว่าเป็นความประพฤติที่บริสุทธิ์แท้จริงต่อพระองค์ บ่าวได้กระทำด้วยความยินดีปรีดา เป็นความประพฤติที่ออกไปจากหัวใจของบ่าวที่มีจิตอันสวามิภักดิ์ ด้วยความรัก และด้วยความใกล้ชิดต่อพระองค์ ดังนั้นพระองค์จึงรักความประพฤติเหลานั้นทรงโปรดและทรงรับรองมันทุกประการ

2. บ่าวประพฤติความดีต่าง ๆ ตามความเคยชินอย่างเผอเรอ เขาเจตนาที่จะภักดีและเข้าใกล้อัลเลาะฮ์ บรรดาองค์ประกอบต่าง ๆ ของความดีที่เขากระทำนั้นถูกผูกพันอยู่กับการภักดีเขากระทำไปตามรูปแบบที่ถูกกำหนดขึ้นโดยบทบัญญัติ

ของศาสนา แต่หัวใจของเขาลืมเลือนไปจากการระลึกถึงอัลเลาะฮ์ ดังนั้นเมื่อความประพฤติต่าง ๆ ของเขาถูกนำขึ้นไปเสนอต่ออัลเลาะฮ์ มันจึงไม่หยุดอยู่ต่อหน้าพระองค์ พระองค์ไม่ทรงพินิจมายังบัญชีความประพฤติเหล่านั้นเลย นอกจากจะถูกปล่อยปละให้ไปรวมอยู่กับบัญชีต่าง ๆ อันมากมายของผู้มีความประพฤติคล้ายคลึงกัน จนเมื่อถึงวันกิยามะฮ์บัญชีเหล่านั้นก็จะถูกนำมาเสนอ แล้วจึงจะถูกตัดออกมาพิจารณาเป็นราย ๆ ไป ความประพฤติส่วนใดที่กระทำ ก็จะได้รับผลตอบแทนไปตามเจตนาที่มีอยู่ และความประพฤติใดที่ไม่กระทำด้วยเจตนาเพื่ออัลเลาะฮ์ ก็จะถูกส่งคืนกลับอย่างไม่ใยดี

การตอบแทนที่ผู้มีระดับความประพฤติตามประเภทที่สองนี้ ส่วนที่เขาจะได้ก็เป็นผลตอบแทน ประเภทที่ถูกสร้างเตรียมไว้แก่ผู้ทำดีทั่ว ๆ ไป นั่นคือ ปราสาทราชวัง อาหาร เครื่องดื่ม นางสวรรค์ เป็นต้น

ส่วนผู้ประพฤติดีในระดับที่หนึ่ง นอกจากจะได้รับการตอบแทนจากสิ่งที่คนระดับสองได้รับแล้ว เขายังได้รับความโปรด ความพอพระทัย ความรัก ความใกล้ชิด การยกย่องในระดับสูง ซึ่งเขาจะได้รับโดยไม่สามารถพิกัด หรือคำนวณได้ เป็นการประทานของพระผู้เป็นเจ้าอย่างเหลือเฟือไร้ขอบเขตจำกัด

ระดับของผู้ทำละหมาด

ผู้ทำละหมาด แบ่งระดับได้เป็น 5 ระดับคือ

1. ระดับทุจริตแก่ตัวเอง และละเลยต่อสิทธิของตน นั่นคือ ผู้ทำละหมาดที่ขาดความเอาใจใส่อย่างแท้จริง เขาอาบน้ำละหมาดอย่างสะเพร่า เขาไม่สนใจเวลาต้น ๆ ของละหมาด และการปฏิบัติรายละเอียดของละหมาด ก็ทำไปอย่างซังกะตายให้พ้น ๆ ไป

2. ผู้ทำละหมาด ที่เอาใจใส่ทุกกรณีที่เกี่ยวกับละหมาด อาบน้ำละหมาดอย่างสมบูรณ์รักษาเวลาอย่างเที่ยงตรง ปฏิบัติรายละเอียดต่าง ๆ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ตามรูปแบบภายนอก แต่เขาก็ไม่พยายามต่อสู้กับความฟุ้งซ่านภายใน และความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่เข้าไปเป็นคลื่นรบกวนเขา ขณะทำละหมาดเขาปล่อยใจไปตามความฟุ้งซ่านและความคิดคำนึงต่าง ๆ จนหมดสิ้น

3. ผู้ทำละหมาด ที่เอาใจใส่ทั้งรูปแบบภายนอกและเนื้อหาภายในอย่างครบถ้วนสมบูรณ์อย่างแท้จริง รูปแบบภายนอกเขาทำอย่างดีที่สุด ทำอย่างเรียบร้อยหาที่ติไม่ได้ เนื้อหาภายในเขาก็พยายามต่อสู้กับตัวเอง จนเอาชนะความฟุ้งซ่านและความคิดคำนึงอุปทานต่าง ๆ ได้อย่างราบคาบและสิ้นเชิง จนกระทั่งละหมาดของเขา ศัตรูร้ายไม่สามารถขโมยบางส่วนไปได้ เขาอยู่ในฐานะทำละหมาดและทำสงครามพร้อมกันไป

4. ผู้ทำละหมาด ที่ทำรูปแบบภายนอกอย่างเรียบร้อยสมบูรณ์หาที่ติมิได้ และหัวใจของเขาคอยระมัดระวังมิให้เนื้อหาภายในต้องบกพร่องแม้สักนิดเดียวก็ตาม ความรู้สึกทั้งหมดถูกรวบรวมไว้เพื่อการปฏิบัติละหมาด และหัวใจก็ดื่มด่ำอยู่กับกับละหมาด และการทำความภักดีต่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ.

5. ผู้ทำละหมาด ทำอย่างเรียบร้อยสมบูรณ์ทั้งรูปแบบภายนอกและเนื้อหาภายใน แต่หัวใจของเขาหลุดพ้นไปจากรูปแบบภายนอก และเนื้อหาภายในดังกล่าว เขาวางหัวใจของเขาไว้ต่อหน้าพระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ. หัวใจของเขาจดจ่ออยู่กับพระองค์ มีสมาธิ สำรวมอยู่กับพระองค์เพียงผู้เดียว เขาเต็มตื้นไปด้วยความรักพระองค์ ดื่มด่ำในความยิ่งใหญ่ของพระองค์ ประหนึ่งเขาเห็นพระองค์ทั้ง ๆ ที่เขาไม่อาจเห็นพระองค์ได้

ความฟุ้งซ่าน ความคิดคำนึง อุปทานต่าง ๆ ถูกดับสูญไปแล้วโดยสิ้นเชิง ฉากกำบังระหว่างเขากับพระผู้เป็นเจ้าถูกยกออกไปแล้ว สิ่งที่เขาได้รับขณะทำละหมาดเมื่อเทียบกับผู้อื่น ก็เปรียบความห่างไกลระหว่างฟ้ากับดินกระนั้น ละหมาดของเขาทั้งหมด เขามีใจมุ่งต่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ.โดยไม่เลิกราและหัวใจของเขาก็เป็นสุขอย่างแท้จริง เกินกว่าที่จะหาสิ่งใดมาเปรียบปานได้

ระดับของผู้ละหมาดทั้ง 5 ระดับนี้ จำแนกผลได้รับออกดังนี้

ระดับที่ 1 = เป็นผู้ที่ต้องได้รับโทษทัณฑ์
ระดับที่ 2 = เป็นผู้ที่ถูกสอบสวน
ระดับที่ 3 = เป็นผู้ที่ถูกปลดปล่อย
ระดับที่ 4 = เป็นผู้ที่ถูกตอบแทน
ระดับที่ 5 = เป็นผู้ที่ใกล้ชิดต่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ.

เฉพาะระดับที่ 5 ที่เขาได้ใกล้ชิดต่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ. ก็เพราะเขามีความสุขในละหมาด ผู้มีความสุขขณะทำละหมาด เขาก็จะมีความสุขในวันอาคิเราะฮ์ด้วยการได้เห็นพระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ.

มีรายงานหะดิษหนึ่งว่า

เมื่อบ่าวทำละหมาด อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ก็ทรงดำรัสแก่มลาอิกะฮ์ว่า พวกเจ้าจงยกฉากกำบังออกเสีย ครั้นเมื่อเขาหันเหพระองค์ก็ดำรัสว่า พวกเจ้าจงปล่อยฉากนั้นลง

มีผู้อธิบายว่า หันเห หมายถึง หัวใจของเขาหันเหออกไปจากอัลเลาะฮ์ ซ.บ. ไปสู่สิ่งอื่น ๆ ดังนั้นเมื่อหัวใจของเขาหันเหไปยังสิ่งอื่น ๆ ฉากกำบังนั้นก็ถูกปล่อยลงมาอีกเป็นฉากระหว่างบ่าวกับพระเจ้า ดังนั้นมารร้ายจึงแทรกเข้ามาทันทีและมันได้นำเรื่องราวที่เกี่ยวกับโลกดุนยานี้มาเสนอแก่เขา และเขาก็เห็นทุกสิ่งที่มารร้ายนำมาเสนอ เหมือนกับเห็นในกระจกเงากระนั้น และเมื่อเขาหันใจเขากลับไปสู่อัลเลาะฮ์

ซ.บ. ไม่หันเหไปทางอื่น มารร้ายก็ไม่มีความสามารถที่จะเข้ามารบกวนหัวใจของเขาได้อีก

มารร้ายมันจะเข้า เมื่อฉากกั้นถูกปล่อยให้ตกลงมา ครั้นเมื่อบ่าวหนีกลับเข้าหาอัลเลาะฮ์ ซ.บ. และมีหัวใจที่แน่วแน่ต่อพระองค์ มารร้ายก็หนีออกไป ครั้นเมื่อหัวใจเขาหันเหมารร้ายก็เข้ามาหาอีก

สภาพเช่นนี้คือ อาการของมารร้ายกับตัวบ่าวที่จะต้องเล่นเอาเถิดซึ่งกันและกัน

หัวใจชนิดต่าง ๆ

อันที่จริงบ่าวจะมีความเข้มแข็งสำหรับการสร้างสมาธิในละหมาด และการมีจิตมุ่งอยู่กับพระผู้เป็นเจ้าขณะทำละหมาดเมื่อกำหนัดและตัณหาของเขามีความแข็งแกร่ง และถ้าไม่เป็นเช่นนั้น ก็แสดงว่าหัวใจของเขานั้น ความกำหนัดได้บังคับไว้แล้วและตัณหาก็เข้าไปแทรกแซงจนเต็มไปหมด และเขาได้พบว่ามีมารร้ายได้เข้าไปยึดครองอย่างมั่นคงแล้วในหัวใจของเขา แล้วเขาจะปลดปล่อยหัวใจให้พ้นไปจากความฟุ้งซ่านและความคำนึงต่าง ๆ ได้อย่างไร?

อันหัวใจของบ่าวพอจะแยกจำแนกออกไปเป็น 3 ชนิดคือ

1. หัวใจอันปราศจากศรัทธา (อีหม่าน) และความดีทั้งมวล นั่นคือหัวใจที่ถูกครอบงำด้วยมลทินอันมืดสงัด ซึ่งเป็นที่หลบซ่อนอันถาวรของมารร้าย มันเข้าไปปฏิบัติการสุนทรกับหัวใจของเขา ด้วยการสร้างความฟุ้งซ่านแก่หัวใจนั้น ทั้งนี้เพราะมันยึดเอาหัวใจนั้นเป็นบ้านและเป็นมาตุภูมิของมัน และมันมีความสำเร็จอย่างสูงในการปฏิบัติงานของมัน

2. หัวใจที่เรืองรองไปด้วยรัศมีของศรัทธา มีดวงประทีปแห่งศรัทธาส่องสกาวอยู่ในนั้นอย่างโชติช่วงชัชวาล แต่ทว่าในหัวใจนั้น ยังมีความมืดแห่งอารมณ์และตัณหาแทรกซ้อนอยู่ ณ หัวใจชนิดนี้ มารร้ายมันเข้า ๆ ออก ๆ บางทีมันก็เข็ด

ขยาด บางครั้งมันก็ใคร่จะทดลอง หน้าที่ของหัวใจชนิดนี้ จะต้องทำศึกขนาบเดียว จึงจะสามารถเอาชนะมารร้ายได้

สภาพของหัวใจชนิดนี้มีความแตกต่างกันในด้านจำนวนมากและน้อย บางคนนั้นเวลาของเขาส่วนใหญ่นั้นสามารถเอาชนะศัตรูได้ บางคนเวลาของเขาส่วนใหญ่ ศัตรูเป็นฝ่ายชนะเขาและบางคนผลัดกันแพ้พลัดกันชนะโดยเท่าเทียมกัน

3. หัวใจที่อาบอิ่มไปด้วยศรัทธามีประกายแรงแห่งศรัทธาฉายอยู่อย่างโชติช่วงชัชวาล และฉากกำบังแห่งตัณหาทั้งหลายก็ร่วงหลุดไปจนสิ้น พร้อมทั้งความมืดแห่งมลทินก็ถอนถอดไปจากหัวใจนั้นโดยสิ้นเชิง ดังนั้นภายในหัวอกของเขาจึงมีแต่ประกายแสงอันสกาวอาบไว้ด้วยพลังมหาศาล

แสงอันสกาวด้วยพลังนั้น หากความฟุ้งซ่านหรือความคิดคำนึงที่มารร้ายจะประจงรังสรรค์ขึ้นเข้ามาใกล้ แรงนั้นก็จะทำปฏิกิริยาแผดเผามันจนมอดไหม้ไม่มีเหลือ

หัวใจชนิดนี้เปรียบประดุจดังท้องฟ้าซึ่งมีแต่ดวงดาวหลากหลายประดับประดาและคอยเป็นยามระแวดระไว ดังนั้นหากมีมารร้ายพยายามเข้าไปใกล้ท้องฟ้า ก็จะมีอุกาบาตพุ่งออกมาปะทะเขาไว้ แล้วมารร้ายนั้นก็จะมอดไหม้ไปในทันที เพราะมิใช่ว่าฟากฟ้าจะมีเกียรติยิ่งไปกว่า "มุมิน" และการที่อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ทรงป้องกันเขาไว้ ก็บริบูรณ์กว่า การป้องกันฟากฟ้าเสียอีก ฟากฟ้าเป็นที่ทำการนมัสการของมลาอิกะฮ์ เป็นที่สถิตแห่งวาฮี และในนั้นเต็มไปด้วยรัศมีอันเรืองรองของการภักดี

ส่วนหัวใจของมุมิน เป็นที่สถิตของเตาฮีด ความรักมะอ์รีฟะฮ์ และอีหม่าน และในหัวใจนั้นมีรัศมีอันสกาวสดใสของสภาวะเหล่านั้น ดังนั้นจึงเหมาะสมที่สุดต่อการที่จะได้รับการปกป้องและพิทักษ์รักษาไว้ให้พ้นจากเล่ห์กลของศัตรู ดังนั้นมารร้ายจะไม่สามารถเข้าไปทำประทุษกรรมใด ๆ นอกจากได้รับการป้องกันไว้อย่างดี

และมีผู้เปรียบเทียบเกี่ยวกับหัวใจชนิดต่าง ๆ ไว้ดังเช่นบ้าน 3 หลัง

- บ้านหลังหนึ่งเป็นของราชา ซึ่งมีแต่อัญมณีและทรัพย์สมบัติอันล้ำค่า

- บ้านอีกหลังหนึ่งเป็นของบ่าว ซึ่งมีทรัพย์สมบัติที่ไร้ราคาอันเหมาะสมกับฐานะของบ่าว

บ้านอีกหลังหนึ่ง เป็นบ้านร้างไม่มีสิ่งใด ๆ เลย

จากนั้นขโมยได้เข้ามาคิดโจรกรรมในบ้านทั้งสามหลังนี้แล้วขโมยนั้นจะเลือกเอาบ้านหลังใด ?...

หากท่านคิดว่า ขโมยจะเข้าบ้านร้าง ก็ย่อมเป็นไปไม่ได้ เพราะบ้านร้างปราศจากสมบัติใด ๆ ที่จะให้ขโมยทำโจกรรมได้...โดยเหตุนี้จึงมีผู้กล่าวกับอิบนิอับบาสว่า...พวกยิวคิดว่าพวกเขานั้นมีจิตมั่นคงไม่มีใครสามารถทำให้เขาฟุ้งซ่านในละหมาดได้ อิบนิอับบาสจึงถามเขาว่า

"และมารร้ายมันจะทำอย่างไรกับหัวใจที่ชำรุดไปแล้ว ?"

หากท่านลงความเห็นว่า...ขโมยมันจะเลือกเข้าในบ้านของราชา ก็ยิ่งจะเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ เพราะบ้านหลังนั้นจะต้องมีเจ้าพนักงานเฝ้าอารักขาอย่างเข้มแข็ง ซึ่งขโมยจะไม่สามารถและบังอาจเข้าไปใกล้บ้านหลังนั้นเสียเลย เพราะนอกจากจะมีเจ้าพนักงานเฝ้ายามคอยระมัดระวังแล้ว ราชาเองก็คอยดูแลด้วยสายตาของตนเอง จึงไม่มีทางที่ขโมยจะเข้าบ้านหลังนี้ได้สำเร็จ

ดังนั้นขโมยจึงเหลือโอกาสสุดท้าย นั่นคือการเข้าไปโจรกรรมในบ้านหลังที่สามอันเป็นบ้านที่มีช่องทางพอที่จะเข้าไปได้ แม้จะมีอุปสรรคอยู่บ้างก็ตามแต่ก็น่าเสี่ยง และโอกาสสำเร็จยังมีสูงกว่ามาก และเมื่อมารร้ายได้เพิ่มพยายามให้สูงขึ้น มันก็ทำได้สำเร็จจริง ๆ ในบางหลัง และอาจจะประสบความล้มเหลวในบางหลัง

อันหัวใจที่ปราศจากอีหม่านและความดีนั้น ได้แก่หัวใจของกาเฟรและมานิฟิก มันเป็นบ้านของมารร้าย มันเข้าไปพักพิงแอบซ่อนตัว และทำเป็นที่อยู่อันถาวรสำหรับมันไปเลย แล้วจะมีอะไรให้มันขโมยได้อีกเล่า เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างเช่นความคิดคำนึง อุปาทาน เจตนา ความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ล้วนเป็นของมารร้ายไปแล้วทั้งสิ้น ?

หัวใจที่เต็มไปด้วยอิหม่านต่ออัลเลาะฮ์ ซ.ล.มีความดื่มด่ำในพระมหิทธานุภาพของพระองค์ มีความรักและความ

ซาบซึ้งในพระองค์ มีความอายต่อพระองค์ และมีจิตที่เพ่งอยู่กับพระองค์ตลอดเวลา แล้วมารร้ายตนใดเล่าที่จะเข้าไปล่วงล้ำสู่หัวใจชนิดนี้ได้ ? และหากมันปรารถนาจะขโมยอะไร และผลสุดท้าย เจ้าของหัวใจก็จะประสบชัยชนะในบางเวลา แต่ในบางเวลามารร้ายก็จะรอชัยชนะด้วยกลอุบายของมัน และโดยความหลงลืมเผลอเรอ อันเป็นปกติวิสัยของมนุษย์ปุถุชนธรรมดา และมนุษย์ทั่วไปก็จะปฏิเสธไม่ได้ว่าต้องมีความลืมความเผลอเรอ และความประมาทอยู่บ้าง

มีรายงานมาจาก **"วาฮับ บิน มุนบิฮฺ"** เขากล่าวว่า...มีปรากฏในคัมภีร์โบราณบางเล่มว่า...**"ฉันมิได้อยู่ในบ้าน และท่านไม่สามารถจำกัดข้าไว้ได้และสิ่งใดเล่าที่จะจำกัดข้าไว้ เมื่อฟากฟ้าก็เป็นเพียงขอบเก้าอี้ของข้าเท่านั้น แต่ข้าจะอยู่ในหัวใจของผู้อำลา ผู้ละทิ้งทุก ๆ สิ่งนอกจากข้า"**

และนี้แหละคือความหมายของอีกหลักฐานหนึ่งที่ว่า

"และฟากฟ้าของข้าและแผ่นดินของข้าก็ไม่อาจจำกัดข้าได้ แต่หัวใจของบ่าวมุอมินของข้าจะจำกัดข้าไว้ได้"

หัวใจที่มีเตาฮีดต่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ.มีมะรีฟะฮ์ มีความรัก และมีความศรัทธาเลื่อมใสในพระองค์ พร้อมกันนั้นก็ยังมีความกำหนัดแห่งความรัก และมีความเย้ายวนแห่งตัณหา

มีอีกหัวใจหนึ่งซึ่งอยู่ระหว่างทั้งสองนี้ ในบางครั้งหัวใจจะเอนเอียงไปตามเสียงเรียกของศรัทธา และในบางครั้งก็จะ

เอนเอียงไปตามเสียงเรียกของมารร้าย ของอารมณ์ตัณหาและอุปนิสัย แน่นอนหัวใจชนิดนี้เป็นที่มุ่งมาตรอันละโมบของมารร้าย มันมีโอกาสเหลือเฟือที่จะเข้าไปยึด แต่พระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ก็จักทรงประทานการช่วยเหลือของพระองค์แก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์

(وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ)

ความว่า...*"และไม่มีการช่วยเหลือ นอกจาก ณ อัลเลาะฮ์ผู้ทรงอำนาจ ผู้ทรงวิทยญาน"*

เมื่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ.ช่วย มารร้ายก็หมดโอกาสที่จะเข้ามาเบียดเบียน

ที่จริงมารร้ายไม่สามารถจะเข้าไปทำร้ายหัวใจของใครได้หรอก นอกจากว่าในเขานั่นแหละได้สะสมอาวุธไว้ให้มารร้ายเสียเอง มันจึงเข้าไปได้อย่างง่ายดาย และมันก็จะพบอาวุธของมัน แล้วใช้อาวุธนั้นเข้าฟาดฟันเขา

อาวุธของมารร้ายก็คือความกำหนัด ตัณหา อุปาทาน ความมักมากและความเพ้อฝัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถูกสะสมไว้ในหัวใจของบ่าวอยู่แล้ว เมื่อมารร้ายเข้าไปได้ มันก็จะพบแล้วนำอาวุธดังกล่าวออกมาประหัตประหารหัวใจเสียสิ้นฤทธิ์ไร้อำนาจที่จะต่อสู้ได้

ถ้าในหัวใจของบ่าวมีกองกำลังฝ่ายธรรมติดอาวุธพร้อม คือมีศรัทธามั่น ศรัทธานี้แหละจะออกต่อสู้กับมารร้าย เมื่อ

ยิ่งสู้พลังศรัทธาก็จะยิ่งเพิ่มพูลขึ้น กองกำลังติดอาวุธฝ่ายธรรมก็จะเข้มแข็งขึ้น จนกระทั่งขึ้นมาถึงระดับครึ่งต่อครึ่งกับมารร้าย

และหากพลังศรัทธาไม่เพิ่มพูนขึ้น อำนาจก็จะเป็นของฝ่ายศัตรูซึ่งเข้ามาครอบคลุม และครอบงำเขาจนหมดพลังฝืน ไม่มีพลังใด ๆ นอกจากโดยการสงเคราะห์ของอัลเลาะฮ์ ดังนั้นเมื่อบ่าวได้อนุญาตให้แก่ศัตรู เปิดประตูให้มันเข้าบ้านของเขาเอง เขาเป็นผู้นำศัตรูมาไว้ในบ้านเอง และมอบอาวุธอันมีประสิทธิภาพให้มันเสียเอง แล้วเขาจะตำหนิใคร แน่นอนเขาต้องตำหนิตัวเขาเอง...กวีอาหรับร้อยกรองว่า

"ดังนั้นท่านจงประนามตัวท่านเองเถิด ท่านอย่าประนามสัตว์ที่ท่านขี่ และท่านจงตายไปเถิดอย่างซีดเซียว ท่านไม่มีโอกาสจะอุทธรณ์ใด ๆ ได้หรอก"

เรากลับมาพิจารณาคำอธิบายฮะดิษของอัลฮาริษ ซึ่งได้ระบุถึงเครื่องมือที่บ่าวจะนำมาใช้ป้องกันศัตรู

ท่านนบี ซ.ล.ตรัสว่า

"และงานของท่านทั้งหลายคือการถือศีลอด ข้อเปรียบเทียบเช่นนั้นก็เหมือนกับบุรุษหนึ่งซึ่งถูกห่อหุ้มอยู่ในเฝือกซึ่งมีสายรัดที่อบไว้ด้วยน้ำหอมชั้นดี พวกเขาทุกคนมีความฉงนและชื่นชมในกลิ่นอันหอมกรุ่นนั้น และแท้จริงกลิ่นของผู้ถือศีลอดนั้น ย่อมหอมกว่ากลิ่นน้ำหอมชมดเชียงเสียอีก"

การที่ท่านนบี ซ.ล.ได้เปรียบเทียบสายรัดที่มีน้ำหอมอบอยู่นั้น เพราะมันถูกปิดเร้นไว้จากสายตา ถูกมัดไว้ใต้ผ้าของเขา เช่นเดียวกับผู้ที่ใส่น้ำหอม ซึ่งผู้ถือศีลอดก็มีสภาพเช่นเดียวกัน การถือศีลอดของเขาถูกปิดเร้นไว้จากสายตาผู้อื่นไม่มีใครสามารถจะสัมผัสด้วยสื่อสัมผัสใด ๆ ได้ถึงการถือศีลอด

ผู้ถือศีลอดเป็นผู้ระงับอวัยวะของเขาทุกส่วนจากบาปทั้งหลาย ระงับลิ้นของเขาไว้จากการพูดเท็จ การพูดหยาบคายและคำพูดอันชั่วร้ายอื่น ๆ ระงับท้องของเขาไว้จากอาหารและเครื่องดื่ม ระงับอวัยวะเพศของเขาไว้จากการเพศสัมพันธ์ หากเขาจะพูดจา เขาก็จะไม่พูดอะไรที่ทำให้ศีลอดของเขาต้องสะเทือน หากเขาจะทำ เขาก็ทำสิ่งที่ไม่ทำลายศีลอดของเขาดังนั้นคำพูดที่ออกจากเขา จึงยังคุณประโยชน์และเป็นคำพูดที่ดีบริสุทธิ์ และความประพฤติทั้งหลายแหล่ของเขาก็เช่นเดียวกัน เปรียบได้ดังกลิ่นน้ำหอมซึ่งผู้ที่นั่งร่วมอยู่กับเขาจะได้กลิ่นอันหอมหวนนั้น เช่นเดียวกับผู้ถือศีลอด ประโยชน์ของเขาจะกระจายออกไปสัมผัสกับผู้ที่นั่งร่วมหรือแวดล้อมเขาและเป็นที่เชื่อถือได้ว่าในสถานที่นั้น ๆ จะปราศจากความชั่วร้ายความโกหกมดเท็จ และความทุจริตใด ๆ

ดังนี้คือการถือศีลอดที่ถูกบัญญัติไว้ หาใช่ว่าการถือศีลอดจะหมายความเพียงอดอาหารและเครื่องดื่มเท่านั้น

มีปรากฏในหะดิษซออีฮ์

"ใครไม่ละเว้นคำพูดอันชั่วร้าย และความโง่เขลา แน่นอนสำหรับอัลเลาะฮ์ไม่มีความประสงค์ใด ๆ ในการที่เขาเว้นอาหารและเครื่องดื่มของเขา"

และมีปรากฏในหะดิษว่า

"คนถือศีลอดบางคน ส่วนได้ของเขาจากการถือศีลอดจะมีเพียงความหิวและกระหายเท่านั้น"

การถือศีลอดที่แท้จริง จะต้องถือศีลอดอวัยวะทุกส่วนจากบาป คือ ศีลอดท้องจากอาหารและเครื่องดื่ม ดังนั้นเช่นเดียวกับการที่อาหารและเครื่องดื่มได้ตัดการถือศีลอด บาปต่าง ๆ ก็จะตัดขาดผลบุญของการถือศีลอดด้วย ดังนั้นสภาพของเขาจึงอยู่ในระดับของผู้ไม่ถือศีลอดนั่นเอง

ได้มีนักปราชญ์มีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องกลิ่นปากของผู้ถือศีลอดว่าเป็นกลิ่นในโลกนี้หรือในโลกหน้า ? แบ่งความเห็นได้เป็น 3 ทัศนะ บ้างก็ว่าหมายถึงกลิ่นในโลกนี้

ทัศนะของอะบูมูฮัมหมัด (อิซซุดดีน) บินอับดุสสลาม และอะบีอุมัรบินซีละฮฺ มีความขัดแย้งกัน โดยฝ่ายแรกมีแนวโน้มว่าหมายถึงกลิ่นปากในโลกหน้าอย่างเดียว และเขาได้แต่งหนังสือสนับสนุนความเห็นไว้ด้วย ส่วนฝ่ายหลังเห็นว่าหมายถึงกลิ่นปากทั้งในโลกนี้และโลกหน้า พร้อมทั้งแต่งหนังสือคัดค้านความเห็นแรก และฝ่ายนี้ได้ดำเนินทัศนะไปตามแนวทางของอะบีฮาติมบินหิบบาน ซึ่งได้ระบุไว้ในหนังสือหะดิษของ

ท่าน โดยตั้งชื่อบทไว้ว่า **"อธิบายเกี่ยวกับเรื่องของกลิ่นปากของผู้ถือศีลอดหอมกว่าน้ำหอมชมดเชียง"** หลังจากนั้นท่านได้นำเสนอหะดิษของ "อัลอะอ์มัช จากอะบีฮุรอยเราะฮ์ ร.ฎ. จากท่านนบี ซ.ล.ท่านตรัสว่า

"ความประพฤติทุกอย่างของมนุษย์ย่อมเป็นสิทธิของมนุษย์เอง ยกเว้นการถือศีลอดและการถือศีลอดนั้นเป็นของข้า และข้าจะจัดการตอบแทนกุศลเอง และแน่นอนที่สุดกลิ่นปากของผู้ถือศีลอด ย่อมหอมกว่ากลิ่นชมดเชียง ณ อัลเลาะฮ์ ซ.บ. ในวันชาติหน้า"

หลังจากนั้นท่านยังเสนอฮะดิษหนึ่งจากอิบนิยุรอฮฺจาก อะฏออ์ จากอะบีซอลิห์ อัซซัยยาด เขาได้ยินอะบีฮุรอยเราะฮ์ ร.ฎ.กล่าวว่า ท่านรอซูรุลเลาะฮ์ ซ.ล.ตรัสว่า

"อัลเลาะฮ์ทรงมีดำรัสว่า...ความประพฤติทั้งหมดของมนุษย์นั้นย่อมเป็นของเขาเอง ยกเว้นการถือศีลอด แท้จริงมันเป็นของข้า และข้าจะตอบแทนมันเอง...ขอสาบานกับพระองค์อัลเลาะฮ์ ซึ่งชีวิตของมูฮัมมัดอยู่ในพระหัตของพระองค์ แน่นอนที่สุดกลิ่นปากของผู้ถือศีลอด ณ อัลเลาะฮ์ ในวันชาติหน้านั้น หอมกว่ากลิ่นชมดเชียงเสียอีก สำหรับผู้ถือศีลอดนั้น จะประสบความสุขสดชื่นถึงสองวาระคือ เมื่อเขาละศีลอด เขาก็สุขสดชื่นกับการละศีลอดของเขา และเมื่อเขาได้พบกับอัลเลาะฮ ซ.บ. เขาก็ได้สุขสดชื่นเนื่องจากการถือศีลอดของเขา"

อะบูฮาติมกล่าวว่า

"เอกลักษณ์ของมวลมุมินีนในวันชาติหน้าได้แก่การมีประกายรัศมีเพราะการอาบน้ำละหมาด ณ อวัยวะส่วนใบหน้าและมือเท้าด้วยการล้างให้เกินไปจากส่วนบังคับขณะที่อยู่ในโลกนี้เพื่อจำแนกออกระหว่างพวกเขากับประชาชาติทั้งหลาย และเอกลักษณ์ของมวลมุมินีนในวันชาติหน้ากับการถือศีลอดคือกลิ่นปากของพวกเขาซึ่งหอมกรุ่นยิ่งกว่ากลิ่นของน้ำหอมชมดเชียง พวกเขาจะถูกรู้จักระหว่างชุมชนนั้นก็ด้วยความประพฤติดังกล่าว ขอให้อัลเลาะฮ์ดลบันดาลให้พวกเราเป็นส่วนหนึ่งของพวกเขาด้วยเถิด"

หลังจากนั้นอะบูฮาติมก็เขียนไว้อีกว่า "การอธิบายถึงเรื่องกลิ่นปากของผู้ถือศีลอดบางทีก็หอมเสียยิ่งกว่ากลิ่นชมดเชียงในโลกนี้"

แล้วท่านก็นำเสนอหะดิษของ "ชุอบะฮฺ จากสุลัยมาน จาก ซักวานจากอะบูฮุรอยเราะฮฺ จากท่านนบี ซ.ล.ท่านตรัสว่า

"ความดีทุกอย่างที่มนุษย์ประพฤตินั้นได้รับการตอบแทนทวีคูณเป็นสิบเท่าถึง 700 เท่า อัลเลาะฮฺ ทรงตรัสว่า ยกเว้นการถือศีลอดมันเป็นของข้า และข้าจะตอบแทนมันเอง เขาละเว้นอาหารเพื่อข้า เขาละเว้นเครื่องดื่มเพื่อข้าและข้าจะตอบแทนมันเอง สำหรับผู้ถือศีลอดนั้นจะประสบกับความพึงใจ

สองวาระคือ ความพึงพอใจขณะละศีลอด และความพึงพอใจขณะได้พบกับอัลเลาะฮฺ ซ.บ. และแน่นอนที่สุดกลิ่นปากของผู้ถือศีลอดที่เกิดขึ้นขณะอดอาหารนั้นมีกลิ่นหอม ณ อัลเลาะฮฺยิ่งกว่ากลิ่นชมดเชียง"

และท่านชัยค์อะบูมุฮัมมัดได้ยึดหะดีษที่จำกัดไว้ด้วยคำว่า **"วันชาติหน้า"** ว่าเป็นหลักฐานแสดงว่ากลิ่นปากดังกล่าวเฉพาะในวันชาติหน้าไม่เกี่ยวกับชาตินี้ และข้าพเจ้า (อิบนุลกอยยิม) เห็นว่านอกจากหะดีษดังถูกจำกัดไว้ด้วยถ้อยคำนั้นแล้วยังมีหะดีษที่รายงานโดยบุคอรีมุสลิมที่เป็นหลักฐานให้แก่ท่าน (อะบูมุฮัมมัด) ได้นั่นคือหะดีษที่มีเนื้อความว่า

"ขอสาบานต่อพระผู้เป็นเจ้าซึ่งชีวิตของข้าอยู่ในอำนาจของพระองค์ ไม่ว่าใครที่ได้รับบาดแผลที่ถูกทำให้เกิดขึ้นในหนทางของอัลเลาะฮฺ และอัลเลาะฮฺทรงรอบรู้ถึงบุคคลที่ได้รับบาดแผลในหนทางของอัลเลาะฮฺ นอกจากว่าเขาจะมาในวันชาติหน้าโดยบาดแผลของเขาหลั่งไปด้วยเลือด สีเป็นสีเลือดและกลิ่นก็เป็นกลิ่นของชมดเชียง"

ท่านรอซูลุ้ลเลาะฮฺ ซ.ล.ได้แจ้งให้เราทราบว่ากลิ่นของแผลที่เกิดขึ้นในหนทางของอัลเลาะฮฺนั้น ประดุจดังกลิ่นของชมดเชียงในวันชาติหน้า ซึ่งเหมือนกับที่ท่านได้แจ้งให้ทราบเกี่ยวกับกลิ่นปากของผู้ถือศีลอด โดยสามัญสำนักชี้ให้เห็นว่าทั้งเลือดของผู้ทำศึกในหนทางของอัลเลาะฮฺและกลิ่นปากของ

ผู้ถือศีลอดนั้นเป็นเรื่องที่ปรากฏขึ้นในโลกนี้ แต่อัลเลาะฮฺ ซ.บ. ทรงดลบันดาลกลิ่นของมันทั้งสองนั้นให้เหมือนน้ำหอมชมดเชียงในวันโลกหน้า

ท่านชัยค์อะบูอัมรินได้ยึดหลักฐานซึ่งอะบูอาดัมได้ระบุไว้ในตำราหะดีษที่ท่านรวบรวมไว้ โดยวิเคราะห์จากการที่หะดิษดังกล่าวได้จำกัดไว้ด้วยข้อความที่ว่า **"ขณะที่อดอาหาร"** ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นเหตุการณ์ที่อุบัติขึ้นในโลกนี้

ท่านผู้นี้ได้กล่าวอีกว่า ท่านหะซันบินซุบยานได้รายงานไว้ใน **"มุสนัด"** ของท่านจากยาบิร ท่านนบี ซ.ล.กล่าวว่า **"ฉันให้ 5 ประการไว้แก่ประชาชาติของฉันในเดือนร่อมฎอน"** และท่านได้เล่าต่อจนจบหะดิษ ซึ่งมีข้อความเป็นส่วนหนึ่งของหะดิษว่า **"อันประการที่สองพวกเขาจะอยู่ถึงเวลาเย็นโดยกลิ่นปากของพวกเขาหอมกรุ่น ณ อัลเลาะฮยิ่งไปกว่ากลิ่นน้ำหอมชมดเชียงเสียอีก"**

เป็นที่ทราบกันดีว่ากลิ่นที่หอมในประสบการณ์ของมนุษย์คือกลิ่นน้ำหอมชมดเชียง แล้วท่านนบี ซ.ล.ก็ยกกลิ่นปากของผู้ถือศีลอด ณ อัลเลาะฮฺมาเปรียบกับกลิ่นน้ำหอมตามประสบการณ์ของเราว่าหอมยิ่งกว่า การที่พระองค์ทรงกล่าวชมกลิ่นปากก็เป็นไปตามคุณลักษณะของพระองค์อันแตกต่างไปจากสรรพสิ่งทั้งหลาย และแตกต่างไปจากการชมเชยของมนุษย์เหมือนกับความโปรด ความกริ้ว ความรักของพระองค์ย่อม

แตกต่างจากความรู้สึกดังกล่าวสำหรับมนุษย์ เพราะพระองค์ทรงแตกต่างไปจากมนุษย์ทุกกรณีไม่ว่าจะด้านใด ๆ ก็ตาม เมื่ออัลเลาะฮฺทรงชมเชยคำพูดที่ดีคำพูดนั้นก็จะขึ้นไปสู่พระองค์ และการทำความดีก็จะขึ้นไปสู่พระองค์ การที่อัลเลาะฮฺทรงชมเชยว่าดีนั้นจึงผิดกับที่เราชมเชยกันเอง

สรุปได้ความว่าเมื่อท่านนบี ซ.ล.ได้แจ้งว่าคุณความดีดังกล่าวจะปรากฏผลในวันชาติหน้า ก็เพราะเหตุว่าวันนั้นเป็นเวลาที่ผลตอบแทนของความประพฤติก็จะปรากฏขึ้นไม่ว่าจะเป็นความดีหรือเลวก็ตาม ดังนั้นความดีจากการมีกลิ่นปากของผู้ถือศีลอดก็จะปรากฏให้เห็นผลด้วยเช่นเดียวกัน และวันนั้นจะประจักษ์โดยรูปธรรมชัดเจนว่ากลิ่นปากนั้นหอมกว่ากลิ่นน้ำหอมและกลิ่นเลือดของผู้ศึกก็เช่นเดียวกัน และในวันนั้นความสุขชื่นมื่น ความพึงพอใจจะปรากฏอย่างชัดเจน และแสดงออกบนใบหน้าของผู้ที่ทำความดีงามเหล่านั้นพร้อมกันนั้นก็จะปรากฏถึงความน่ารังเกียจของกลิ่นพวกกาฟิรและใบหน้าอันหมองคล้ำของพวกเขา

และเมื่อท่านนบี ซ.ล.ได้แจ้งว่าสิ่งนั้นจะอุบัติขึ้นเมื่องดอาหารและเมื่อถึงเวลาเย็น นั่นก็เป็นเพราะเวลาดังกล่าวเป็นเวลาที่ปรากฏร่องรอยของการทำอิบาดะฮฺที่ทำมาตลอดทั้งวันและขณะนั้นกลิ่นของอิบาดะฮฺจึงหอมกว่ากลิ่นของน้ำหอม ณ อัลเลาะฮฺและมลาอิกะฮฺ แม้ว่ากลิ่นดังกล่าวจะเป็นที่น่า

รังเกียจสำหรับมนุษย์ทั่วไปก็ตาม ไม่แปลกอันใดที่บางอย่างอัลเลาะฮฺทรงโปรดในขณะที่มนุษย์รังเกียจ และในทางกลับกันก็เช่นเดียวกัน

การที่มนุษย์รังเกียจกลิ่นปากก็เพราะความมีนิสัยอันปราดเปรียวไม่สงบมั่น ขาดวิจารณญานที่สุขุม และที่อัลเลาะฮฺทรงโปรดกลิ่นนั้นก็เพราะกลิ่นนั้นเกิดจากการที่บุคคลได้ทำไปตามพระบัญชาของพระองค์ ดังนั้นพระองค์จึงถือว่ากลิ่นนั้นหอมกว่ากลิ่นน้ำหอมชมดเชียงนั้นมีเสียอีก ครั้นเมื่อถึงวันกิยามะฮฺ คุณความดีของสิ่งเหล่านี้ก็จักปรากฏแก่บ่าว และเป็นที่เปิดเผยอย่างชัดเจนซึ่งจะเป็นเช่นนี้ในทุกกรณีไม่ว่าความดีหรือความชั่วก็ตาม

ความสมบูรณ์ในการปรากฏผลแห่งกรรมดีกรรมชั่วย่อมมีขึ้นอย่างชัดเจนในโลกหน้าและกรรมของบุคคลบางทีก็จะเข้มแข็งและเพิ่มพูนขึ้น จนกระทั่งร่องรอยของกรรมที่กระทำไว้นั้นปรากฏอยู่แก่บ่าวในโลกนี้ทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว

อิบนิอับบาสกล่าวว่าสำหรับความดีงามนั้นจะปรากฏเป็นแสงสว่างในใบหน้า เป็นรัศมีในหัวใจเป็นพลังเข้มแข็งในร่างกาย เป็นความกว้างขวางในริสกี และเป็นความรักในหัวใจของคนทั่วไป และสำหรับความชั่วก็จะมีความหมองคล้ำปรากฏในใบหน้า เป็นความมืดในหัวใจ เป็นความอิดโรยในร่างกาย เป็นความบกพร่องในริสกี และเป็นความโกรธขึ้งในหัวใจของคนทั่วไป

อุสมานบินอัฟฟานกล่าวว่า

"ไม่ว่าบุรุษใดได้ปฏิบัติกรรมหนึ่งนอกจากอัลเลาะฮจะทรงสวมใส่ผ้าคลุมตัวแก่เขา หากกรรมดีก็เป็นความดี และหากกรรมชั่วก็เป็นความชั่ว"

การทำทาน

"และพระองค์ได้บัญชาให้ท่านทั้งหลายทำทานแท้จริงข้อเปรียบเทียบในสิ่งนั้น ก็ประดุจดังชายผู้หนึ่งที่ถูกศัตรูจับไปเป็นเชลย แล้วมัดมือเขาไว้กับต้นคอ และศัตรูได้นำตัวเขามาเพื่อจะฟันคอเขาให้ขาด แล้วเขาก็ร้องขอชีวิตว่า...ข้าขอไถ่ตัวจากพวกท่านด้วยทรัพย์เพียงเล็กน้อย และมากมายแล้วเขาก็ถูกไถ่ตัวออกมาจากเหล่านั้น"

คำพูดดังปรากฏในหะดิษนี้ ก็ปรากฏเป็นหลักฐานได้อย่างชัดเจนว่า การทำทานนั้นให้ผลอันเอนกอนันต์สำหรับการขจัดภัยต่าง ๆ ของชีวิต แม้ว่าการทำทานนั้นจะมาจากคนชั่ว คนเลวก็ตาม แม้กระทั่งคนกาฟิร ซึ่งใครทำทาน อัลเลาะฮ์ก็จักทรงขจัดภัยนานาประการให้พ้นไปจากเขา

มีรายงานหะดิษโดยติรมีซีใน "ยามิอ์" ของท่าน จาก อะนัสบินมาลิก ท่านนบี ซ.ล.กล่าวว่า

"แท้จริงการทำทานจะดับความกริ้วของพระเจ้าและป้องกันการตายแบบทรมาน"

เหมือนเช่นการทำทาน สามารถดับความกริ้วของพระเจ้าได้ มันก็สามารถดับบาป และความผิดต่าง ๆ ได้ เหมือนกับน้ำที่สามารถดับไฟนั่นเอง

ในหะดิษติรมิซี จากมุอาซบินยะบัลเขากล่าวว่า

"ฉันได้อยู่กับท่านร่อซูลุลเลาะฮฺ ซ.ล. ในการเดินทางครั้งหนึ่ง ในวันหนึ่งฉันได้เดินทางเคียงข้างกับท่านในตอนเช้า ท่านก็กล่าวแก่ฉันว่า...เอาไหม? ฉันจะแจ้งให้ท่านทราบถึงประตูแห่งความดี? การถือศีลอดเป็นโล่ห์! การทำทานดับความผิดได้ ประดุจดังน้ำที่ดับไฟกระนั้น และการทำละหมาดของคนหนึ่งในยามดึกเป็นเครื่องหมายของคนดีมีศีลธรรม" หลังจากนั้นท่านได้อ่านกรุอ่านที่ว่า

(تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ)

ความว่า *"สีข้างของพวกเขาห่างเหินจากที่นอน พวกเขาวอนขอต่อพระผู้อภิบาลของพวกเขา อย่างเกรงกลัวและมุ่งหวัง และพวกเขาบริจาคบางส่วนที่เราได้ให้เป็นโชคปัจจัยแก่พวกเขา"*

ในบางหะดิษระบุว่า

"ท่านทั้งหลายจงรีบเร่งในการทำทานเถิด เพราะแท้จริงภัยจะไม่ข้ามทานไปได้"

และจากการที่ท่านนบี ซ.ล. ได้เปรียบเทียบการทำทานว่า เหมือนกับคนที่จะถูกนำตัวไปฟันคอ แล้วเขาก็ไถ่ตัวของเขาด้วยทรัพย์ของเขา ก็เป็นสิ่งที่พอเพียงแล้ว เพราะการทำทานนั้นจะไถ่ตัวของบ่าวให้พ้นไปจากการลงโทษของอัลเลาะฮฺ

ซ.บ. บาปและความผิดต่าง ๆ ของเขา ซึ่งเป็นผลให้เขาประสบกับความหายนะได้อย่างดีนั้น ก็จะมีทานที่เขาทำไว้เข้ามาไถ่ตัวเขาให้พ้นไปจากการลงโทษ และปกป้องเขาไว้ได้

โดยเหตุนี้ท่านนบี ซ.ล. ได้ให้โอวาทแก่สตรีในวันอีดว่า

"โอ้เหล่าสตรีทั้งหลาย จงทำทานเถิด แม้จะทำจากเครื่องประดับ เพราะฉันเห็นว่าพวกเธอเป็นส่วนมากของชาวนรก"

ท่านนบี ซ.ล.ได้กำชับพวกนางให้สนใจการทำทาน เพื่อไถ่ตัวเองให้พ้นไปจากไฟนรก

ในหะดิษรายงานโดยบุคอรี-มุสลิม จากอะดีบินฮาติม... ท่านรอซูลุลเลาะฮ์ ซ.ล. กล่าวว่า

"ไม่ว่าจะเป็นคนใดในพวกท่านก็ตาม นอกจากว่าพระผู้เป็นเจ้าจะทรงมีพระราชดำรัสกับเขาโดยไม่ต้องมีล่ามระหว่างเขากับพระองค์เลย แล้วเขาก็มองไปทางขวา เขาก็ไม่เห็นสิ่งใดนอกจากสิ่งที่เขาได้กระทำไว้ และเขามองไปทางซ้าย เขาก็ไม่เห็นอะไรนอกจากสิ่งที่เขาได้กระทำไว้ และเขามองไปเบื้องหน้าของเขา เขาก็ไม่เห็นสิ่งใดนอกจากนรกที่รออยู่เบื้องหน้าของเขาดังนั้นท่านทั้งหลายจงป้องกันนรกไว้เถิด แม้จะด้วยเพียงการทำทานด้วยอินทผาลัมซีกเดียวก็ตาม"

ในหะดิษของอะบี ซัรริน เขากล่าวว่า...ข้าพเจ้าได้ถามท่านรอซูลุลเลาะฮ์ ซ.ล.ว่า...อะไรที่ทำให้บ่าวปลอดภัยจากนรก ? ท่านตอบว่า...การศรัทธาต่ออัลเลาะฮ์...ข้าพเจ้าถาม

ว่า...โอ้นบียัลลอฮ์ศรัทธานั้นต้องปฏิบัติด้วยหรือไม่ ?...ท่านตอบว่า...ท่านจะต้องบริจาคบางส่วนที่อัลเลาะฮ์ทรงประทานแก่ท่านหรือท่านบริจาคบางส่วนที่อัลเลาะฮ์ทรงประทานริสกีแก่ท่าน...ข้าพเจ้าถามอีกว่าโอ้นบียัลเลาะฮ์ หากเขายากจนไม่มีสิ่งใดที่จะบริจาคได้ละครับ ?...ท่านตอบว่า...ให้เขาใช้ให้ทำดีและห้ามมิให้ทำความชั่ว...ข้าพเจ้าถามว่า...หากเขาไม่มีความสามารถที่จะใช้ให้ทำดีและห้ามมิให้ทำความชั่ว...ท่านตอบว่า...เขาจงช่วยเหลือคนที่โง่เขลา...ข้าพเจ้าถามว่า...โอ้รอซูลูลเลาะฮ์ท่านเห็นอย่างไรหากเขาทำไม่ได้ ?...ท่านตอบว่าเขาจงช่วยเหลือคนที่ถูกฉ้อฉล...ข้าพเจ้าถามว่า...โอ้รอซูลุลเลาะฮ์ท่านเห็นอย่างไร หากเขาเป็นคนอ่อนแอไม่สามารถจะช่วยเหลือคนที่ถูกฉ้อฉลได้ ?...ท่านตอบว่าท่านไม่ต้องการให้เหลือความดีไว้ในเพื่อนของท่านเลยหรือ ?...เขาจงระงับอันตรายของเขาที่จะกระทำต่อผู้อื่น...ข้าพเจ้าถามว่า...โอ้รอซูลุลเลาะฮ์ท่านเห็นอย่างไร หากเขากระทำอย่างนี้เขาได้เข้าสวรรค์หรือไม่ ?...ท่านตอบว่า...ไม่ว่ามุมินใดที่ประสบกับเหตุการณ์หนึ่ง ๆ จากสิ่งที่กล่าวไว้นี้นอกจากว่าฉันจะจับมือจูงเขาเข้าสวรรค์"

อัลบัยฮะกีในบท **"ชุอ์บุลอีมาน"**

ท่านอุมัรบินคอตตอบ กล่าวว่า

"มีผู้บอกแก่ฉันว่า บรรดาความประพฤติทั้งหลายจะแข่งขันกัน การทำทานพูดว่า ฉันเป็นผู้ประเสริฐสุดจากท่านทั้งหลาย"

ในหะดิษบุคอรี-มุสลิม จากอะบีฮุรอยเราะฮ์กล่าวว่า

"ท่านรอซูลุลเลาะฮ์ ซ.ล.ได้เปรียบเทียบระหว่างคนตระหนี่กับคนทำทาน เสมือนหนึ่งชายสองคน ซึ่งเสื้อยาวที่ทำมาจากเหล็กสวมใส่อยู่อย่างแน่นสนิทจนมือของทั้งสองไม่อาจสอดเข้าให้ถึงอกและยอดอกของเขาได้ ต่อมาผู้ทำทานทุกครั้งที่เขาทำทานเสื้อเหล่านั้นก็จะคลายขยายจากเขา จนกระทั่งนิ้วมือสามารถสอดเข้าได้ และผู้ตระหนี่นั้น ทุกครั้งที่เขาคิดที่จะทำทาน เสื้อเหล็กก็จะรัดตัว และห่วงทุกอันจะยึดที่เดิมของมันไว้ไม่ยอมขยับขยาย...ท่านอาบูฮุรอยเราะฮ์กล่าวว่า ...ฉันได้เห็นท่านนบีซ.ล. พูดพร้อมกับทำท่าประกอบ ใช้นิ้วของท่านใส่ในกระเป๋าเสื้ออย่างนี้...ดังนั้นแม้ท่านเห็นเขาจะขยายเสื้อตัวนั้นออกให้กว้างแต่มันก็ไม่ยอมขยายตัวเลย"

เมื่อผู้ตระหนี่ถูกกักกันจากคุณความดี ถูกห้ามไว้จากกุศลและความดี แน่นอนการตอบแทนเขาก็จะได้จากชนิดเดียวกับการกระทำของเขา นั่นคือหัวใจของเขาคับแคบถูกห้ามจากความปลอดโปร่งที่พักพิงคับแคบ, อารมณ์บีบคั้น, ความสุขทางใจมีน้อย, ความเศร้าความทุกข์โศกมีมาก, จุดประสงค์ของเขาเกือบจะไม่บรรลุ และสิ่งที่เขามุ่งแสวงหาไม่ได้รับการช่วยเหลือใด ๆ เลย

สภาพเช่นนั้นประดุจเดียวกับคนที่สวมเสื้อเหล็กอันบีบรัด มือของเขาถูกนำมารวบมัดไว้กับต้นคอจะเอาออกก็ไม่ได้จะเคลื่อนไหวก็ไม่ได้ เมื่อเขาต้องการจะถอดเสื้อออกหรือ

ขยับขยายออกให้กว้างขวาง ห่วงเหล็กของเสื้อแต่ละชิ้นก็กระชับอยู่กับที่เดิมของมันอย่างเหนียวแน่นไม่ยอมให้เคลื่อนไหวหรือถอดออกจากตัวของเขา

ผู้มีจิตตระหนี่ก็มีสภาพเดียวกับคนที่ใส่เสื้อเหล็กเมื่อเขาปรารถนาจะทำทาน ความตระหนี่ก็จะห้ามเขาไว้อย่างแข็งขัน หัวใจของเขาจึงค้างอยู่ในคุกเหมือนเดิม

ส่วนผู้มีจิตเป็นทาน เมื่อเขาทำทานออกไปหัวใจของเขาก็ปลอดโปร่ง มีความสุขรู้สึกกว้างขวางทางใจไม่คับแคบหรือบีบคั้นใด ๆ นั่นเท่ากับเสื้อเหล็กได้ขยายตัวให้เขาได้ขยับอย่างสบาย ทุกครั้งที่เขาทำทาน หัวใจเขาก็เป็นสุขปลอดโปร่งและกว้างขวางยิ่งขึ้น ความพอใจของเขาก็จะยิ่งเพิ่มพูนขึ้น เขาดีใจอย่างที่สุด และการทำทานนั้น สมมติว่าจะไม่มีประโยชน์อะไรนอกเหนือไปจากประโยชน์ทางใจดังที่กล่าวมานี้ผู้สำนึกในความเป็นบ่าวที่แท้จริงก็จะรีบทำและจะทำอย่างมากมาย อัลกุรอานระบุว่า

(وَمَنْ يُوْقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْن)

ความว่า...*"และผู้ใดป้องกันตัวเองไว้มิให้ละโมภได้ แน่นอนพวกเขาเป็นผู้มีชัยชนะ"*

ท่านอับดุลเราะห์มานบินเอ๊าฟ หรือสะอัดบินอะบีวักก้อส-ทำการตอวาฟที่บัยตุลเลาะฮ์ เขาไม่ได้อ่านอะไรเลยนอกจากดุอาดังนี้คือ

ความว่า...*"โอ้พระผู้อภิบาล! โปรดป้องกันข้าพระองค์มิให้มีจิตละโมภ โอ้พระผู้อภิบาล! โปรดป้องกันข้าพระองค์มิให้มีจิตละโมภ"*

ข้อจำแนกระหว่างความละโมภ และความตระหนี่นั้นคือ

ความละโมภ คือความปรารถนาอย่างรุนแรงในสิ่งหนึ่ง พร้อมกับใฝ่หาอย่างจริงจัง และทุ่มเทในการที่จะบรรลุสู่เป้าหมายของสิ่งนั้นอย่างถึงที่สุด และมีหัวใจที่โลภอย่างยิ่ง

ความตระหนี่ คือความรู้สึกเสียดายหวงแหนสิ่งหนึ่งอย่างรุนแรงไม่คิดจะจ่ายออกไปจากกรรมสิทธิ์ มีความรักในสิ่งนั้นอย่างหลงใหลไม่อยากจะให้สิ่งนั้นหลุดลอยไปจากตัวเอง เกาะกุมสิ่งนั้นไว้จนถึงที่สุด

กิเลสสองประการนี้ ที่จริงเป็นผลต่อเนื่องจากกัน กล่าวคือ คนเราจะมีความละโมภมาเป็นอันดับแรก และจะเกิดความตระหนี่ตามหลัง หากจะรักษาความตระหนี่ให้หายขาดก็จะต้องระวังอย่าให้เกิดความละโมภ การป้องกันมิให้ความละโมภเกิดขึ้นนั้น จึงเป็นหน้าที่ของบ่าวทุกคน

ผู้มีใจบุญสุนทานนั้นเป็นผู้ใกล้ชิดกับอัลเลาะฮ์ ซ.บ. ใกล้ชิดกับมนุษย์ทั่วไป กับครอบครัวของเขา และใกล้ชิดสวรรค์ และห่างไกลจากนรก ส่วนผู้ตระหนี่นั้นจะห่างไกลไปจากอัลเลาะฮ์ ซ.บ. ห่างไกลจากสวรรค์และใกล้กับนรก

อย่างยิ่ง คนใจบุญนั้น แม้กระทั่งศัตรูก็รักอยากจะเข้าใกล้ และคนตระหนี่จะมีความโกรธขึ้ง แม้กระทั่งกับลูก ๆ ของตัวเอง

- ความน่าตำหนิของบุคคล ความตระหนี่จะเป็นผู้เปิดเผยแก่มวลมนุษย์

- ความสุนทานจะปิดบังสิ่งนั้นไว้ จากมวลมนุษย์ทั้งมวล

- ท่านจงใส่เสื้อผ้าแห่งความสุนทานเถิด เพราะฉันเองมองเห็นความน่าตำหนิทุกอย่างแล้วความสุนทานนี่เองที่ช่วยปิดไว้

- ท่านจงมีเพื่อน เมื่อท่านมีเสรีชนเป็นเพื่อน แท้จริงหนุ่มหนึ่งจะมีเกียรติมีศักดิ์ศรีก็โดยเพื่อน ๆ ของเขา

- ท่านจงพูด เมื่อท่านไม่สามารถจะพูดอะไรได้ แท้จริงเมื่อคำพูดของบุคคลมีน้อยความผิดของเขาก็จะน้อยตาม

- เมื่อทรัพย์สมบัติของบุคคลมีน้อย เพื่อนของเขาก็น้อยไปด้วย แผ่นดินและฟากฟ้าก็จะคับแคบเหนือเขา

- เขาจึงไม่รู้ว่าแม้เขาจะตั้งใจไว้สูงก็ตามว่าข้างหน้าของเขาจะดีกว่า หรือข้างหลังเขาจะดีกว่า

- เพราะบุคคล เมื่อไม่เลือกคบเพื่อน ก็จงประกาศในหมู่มนุษย์เถิดว่านี่คือผลตอบแทนสำหรับเขา

ความสุนทาน คือ การให้สิ่งที่ตนต้องการแก่ผู้อื่น และจะต้องมอบสิ่งนั้นให้ถึงแก่ผู้มีสิทธิ์เท่าที่สามารถ ความสุนทาน

มิได้หมายความตามที่คนไร้ความรู้บางคนอธิบายไว้ว่าจะต้องให้ทุก ๆ สิ่งที่ตนมี และหากการให้มีลักษณะตามนี้ ก็จะพ้นจากความสุนทานกลายไปเป็นความสุรุยสุร่ายและฟุ่มเฟือย ซึ่งอัลกุรอานได้ตำหนิ และหะดิษก็มีห้ามไว้

เมื่อความสุนทานเป็นสิ่งที่ศาสนาสรรเสริญ ใครที่ยืนอยู่กับระดับของความสุนทาน เขาจะเป็นผู้มีเกียรติเป็นผู้เอื้อเฟื้อ และควรได้รับการสรรเสริญ แต่ถ้าบุคคลใดมีจิตใจในระดับต่ำกว่านั้น เขาก็จะเป็นผู้ตระหนี่ ซึ่งเขาควรได้รับการตำหนิ มีรายงานหนึ่งระบุว่า

"แท้จริงอัลเลาะฮ์ ซ.บ. ทรงยืนยันโดยเกียรติของพระองค์ว่าผู้ตระหนี่จะไม่ได้เข้าใกล้ชิดกับพระองค์"

ความสุนทานแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

(1) ไม่ติดใจในสิ่งที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ของคนอื่น

(2) ให้สิ่งที่มีอยู่ในกรรมสิทธิ์แก่คนอื่น

บางคนที่มีจิตสุนทานที่สุด แต่เขาไม่เคยให้อะไรแก่คนอื่นเลย ทั้งนี้เพราะเขามีความสุนทานจากสิ่งที่มีอยู่ในมือคนอื่น คือไม่ติดใจในทรัพย์สินของคนอื่น ๆ โดยนัยนี้จึงมีนักวิชาการบางคนกล่าวว่า

"ความสุนทานนั้น บางทีโดยการบริจาคออกไปด้วยทรัพย์สินของท่าน และบางที่ท่านก็เคร่งครัดไม่ยอมสนใจหรือติดใจในทรัพย์สินของผู้อื่น"

ท่านชัยคุลอิสลามอิบนิตัยมียะฮ์ได้กล่าวว่า

"พระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ. ทรงมีพระกระแสดำรัสแก่นบีอิบรอฮีมว่า...เจ้าทราบไหมว่าเพราะอะไรข้าจึงเลือกเจ้ามาเป็นผู้สนิทของข้า ?...นบีอิบรอฮีมตอบว่า...ไม่ทราบ !...ทรงดำรัสว่า...เพราะข้าเห็นว่าเจ้านั้นรักการ *ให้* **มากกว่าการ** *รับ***"**

นี่เป็นคุณลักษณะหนึ่งของพระผู้เป็นเจ้า พระองค์ทรงให้ แต่ไม่รับ ทรงให้อาหาร แต่ไม่ทรงรับอาหาร พระองค์ทรงสุนทาน และเผื่อแผ่เป็นที่สุด ดังนั้นบุคคลใดมีคุณลักษณะต่าง ๆ ใกล้ชิดกับคุณลักษณะของพระองค์ จึงเป็นบุคคลที่พระองค์ทรงโปรดปราน พระองค์ทรงเผื่อแผ่จึงรักผู้เผื่อแผ่ พระองค์ทรงรอบรู้จึงรักผู้รู้, พระองค์ทรงอานุภาพจึงรักผู้กล้าหาญ, และพระองค์ทรงความงาม จึงรักความงดงาม

ติรมิซี เล่าไว้ใน **"ยามีอฺ"** ว่า ได้รับหะดีษโดย มุฮัมมัด บินบะซาร, โดยอะบูอามิส, โดยคอลิค บินอัลยาร, จากซอลิห์ บินอะบีฮัซซาน...สะอีดอิบนิลมุซัยยับ กล่าวว่า

"แท้จริงอัลเลาะฮ์ทรงความดี จึงทรงรักความดี, พระองค์ทรงสะอาดจึงรักความสะอาดพระองค์ทรงเผื่อแผ่ จึงรักความเผื่อแผ่, พระองค์ทรงสุนทาน จึงรักความสุนทาน ดังนั้นท่านทั้งหลายจงชำระร่างกายให้สะอาดและอย่าเลียนแบบพวกยิว"

ในติรมิซีอีกเช่นเดียวกัน ในบท **"อัลบิรริ"** เป็นหะดิษรายงานโดย หะซัน บินอะระฟะฮฺ โดยสะอิด บินมุฮัมมัด

อัลอัสร็อก จากยะห์ยินสะอีด จากอัลอะอ์รอจ จากอะบี ฮุรอยเราะฮ์ จากท่านนบี ซ.ล. กล่าวว่า

"ผู้สุนทานใกล้ชิดกับอัลเลาะฮ์ ใกล้ชิดสวรรค์ใกล้ชิดมนุษย์ ห่างไกลจากนรก...และผู้ตระหนี่ห่างไกลจากอัลเลาะฮ์ ห่างไกลสวรรค์ ห่างไกลมนุษย์ใกล้ชิดนรก...ขอสาบาน! ผู้ไร้ความรู้ที่มีใจสุนทาน เป็นที่รักของอัลเลาะฮ์ ยิ่งไปกว่าผู้ทำอิบาดะฮ์ที่มีความตระหนี่"

ในซอฮีฮ์ระบุหะดิษว่า

"แท้จริงอัลเลาะฮ์ทรง ดี่ จึงรักจำนวนคี่"

อัลเลาะฮ์ทรงบริสุทธิ์, ทรงรู้จริง, ทรงเมตตา, พระองค์ทรงโปรดบรรดาผู้มีเมตตาจิต, และพระองค์ทรงโปรดบรรดาผู้มีเมตตา, พระองค์ทรงปิดบัง จึงโปรดผู้ที่ปิดบังความผิดของมวลบ่าว, ทรงอภัย จึงโปรดผู้ที่มีจิตให้อภัย, ทรงอ่อนโยนจึงโปรดผู้ที่มีความอ่อนโยน.....พระองค์ทรงกริ้วผู้ที่แข็งกระด้างผู้ก้าวร้าว, ผู้หยาบคาย, พระองค์ทรงประณีต จึงโปรดความประณีต พระองค์ทรงสุขุมจึงโปรดความสุขุม, พระองค์ทรงกุศลญาณ จึงโปรดการกุศล, ทรงยุติธรรม จึงโปรดความยุติธรรม, พระองค์ทรงรับคำอุทธรณ์ จึงทรงโปรดผู้ที่ผ่อนปรนผู้อื่น, พระองค์ทรงตอบแทนบ่าวของพระองค์ตามคุณลักษณะเหล่านี้อย่างครบถ้วนทั้งที่มีหรือขาดก็ตาม, ใครให้อภัยผู้อื่นพระองค์ก็อภัยแก่เขา, ใครอโหสิผู้อื่นพระองค์ก็อโหสิแก่เขา

ใครอนุโลมผู้อื่น พระองค์ก็อนุโลมแก่เขา ใครโต้แย้งผู้อื่น พระองค์ก็โต้แย้งเขา, ใครอ่อนน้อมกับผู้อื่น พระองค์ก็อ่อนน้อมกับเขา, ใครเมตตาผู้อื่น พระองค์ก็เมตตาเขา, ใครทำความดีงามต่อผู้อื่น พระองค์ก็ทำความดีต่อเขา, ใครสุนทานต่อผู้อื่น พระองค์ก็สุนทานต่อเขา, ใครทำประโยชน์ต่อผู้อื่นพระองค์ก็ทรงทำประโยชน์แก่เขา, ใครปิดบังความชั่วของคนอื่น พระองค์ก็ทรงปิดบังความชั่วของเขา, ใครอโหสิแก่ผู้อื่น พระองค์ก็ทรงอโหสิแก่เขา ใครคอยวิจารณ์ผู้อื่น เขาก็จะถูกผู้อื่นวิจารณ์, ใครสบประมาทผู้อื่น พระองค์ก็จะให้ผู้อื่นประนามเขา, ใครระงับความดีของเขาต่อผู้อื่น พระองค์ก็ระงับเขาไม่ให้ได้ความดี, ใครห่วงอาลัยผู้อื่น พระองค์ก็ทรงห่วงเขาด้วย, ใครหลอกลวงผู้อื่น พระองค์ก็จะให้ผู้อื่นหลอกลวงเขา, ใครใช้เล่ห์กับผู้อื่น พระองค์ก็ทรงให้ผู้อื่นใช้เล่ห์กับเขา, ใครปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยคุณลักษณะใด พระองค์ก็จักทรงตอบแทนให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อเขาเช่นกันด้วยทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

พระองค์อัลเลาะฮ์ทรงปฏิบัติต่อบ่าว เหมือนกับที่บ่าวปฏิบัติต่อคนอื่นซึ่งเป็นบ่าวของพระองค์ด้วยกัน โดยนัยนี้จึงมีหะดีษหนึ่งระบุว่า

"ใครปิดบังมุสลิมไว้ อัลเลาะฮ์ก็ทรงปิดบังเขาไว้ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ใครผ่อนทุกข์ของมุมินประการหนึ่งจากบรรดาทุกข์ในโลกนี้ อัลเลาะฮ์ก็จะทรงผ่อนทุกข์ของเขาใน

โลกหน้า ใครสงเคราะห์ผู้ยากไร้ อัลเลาะฮ์จักทรงสงเคราะห์เขาเช่นเดียวกันกับที่เขาได้กระทำไว้"

และอีกหะดีษหนึ่ง

"ผู้ใดที่เฉยเมยคนทุกข์โศก อัลเลาะฮ์ก็จักทรงเฉยเมยความ-ทุกข์ของเขา"

อีกหะดีษหนึ่ง

"และใครผ่อนปรนหรือยกเลิกหนี้แก่ผู้ยากไร้ อัลเลาะฮ์จักทรงให้เขาได้พักอยู่ภายใต้ร่มเงาของบัลลังก์ของพระองค์"

เช่นเดียวกันมีหะดีษของติรมิซีและอื่น ๆ รายงานมาจากท่านนบี ซ.ล. ท่านได้แสดงธรรมเทศนาในวันหนึ่งว่า

"โอ้ผู้มีศรัทธาเพียงลิ้น แต่ศรัทธานั้นไม่ได้เข้าไปยังหัวใจของเขาทั้งหลาย!....ท่านทั้งหลายจงอย่าได้ทำความเดือดร้อนแก่ปวงมุสลิมีน, ท่านทั้งหลายอย่าติดตามวิจารณ์ความอนาจารของพวกเขาเพราะใครก็ตามที่ติดตามความอนาจารของผู้อื่นอัลเลาะฮ์ก็จักทรงติดตามความอนาจารของเขาด้วย....และใครก็ตามที่อัลเลาะฮ์ทรงติดตามความอนาจารของเขา พระองค์ก็จะทรงเปิดเผยให้เป็นการประจานไปเลย แม้เขาจะอยู่ในกลางบ้านของเขาเองก็ตาม"

ดังนั้น เขาจะถูกปฏิบัติเหมือนกับที่เขาปฏิบัติต่อผู้อื่น ท่านจงเลือกเอาเองก็แล้วกันแล้วพระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ. ก็จะประทานตามที่ท่านเลือกไว้ด้วยพระเมตตาธิคุณของพระองค์

ส่วนพวกสับปลับ (มุนาฟิกีน) ที่แสดงออกซึ่งอิสลามทางพฤติกรรมภายนอก แต่ได้ปิดซ่อนความเนรคุณไว้ภายใน อัลเลาะฮ์ก็จักทรงเปิดเผยแก่พวกเขาในวันกิยามะฮ์ให้เห็นแสง-สว่างบนสะพานข้ามนรก และทรงทำให้พวกเขามั่นใจในตนเองว่าสามารถจะข้ามสะพานนั้นไปได้ แต่พระองค์ทรงปิดบังไว้การดับแสงของพวกเขา และให้มีอันขวางกั้นระหว่างพวกเขากับสะพานตามความประพฤติของพวกเขา

เช่นเดียวกัน ผู้ที่แสดงออกอย่างหนึ่งต่อเพื่อนมนุษย์ต่างไปจากที่เขามีอยู่ในหัวใจซึ่งอัลเลาะฮ์ ซ.บ. ทรงทราบดีแล้วพระองค์ก็ทรงให้ปรากฏแก่เขาในโลกนี้และโลกหน้าให้เห็นแห่งชัยชนะและรางวัล แต่พระองค์ทรงปิดบังสิ่งที่ตรงข้ามนั้นไว้อย่างมิดชิดมิให้เขารู้....ปรากฏในหะดีษว่า

"ใครโอ้อวด อัลเลาะฮ์ก็จักตอบแทนการโอ้อวดกับเขา และใครคุยโว อัลเลาะฮ์ก็จักทรงตอบแทนการคุยโวของเขา"

สรุปได้ความว่า ผู้มีจิตสุนทานที่ทำทานโดยสม่ำเสมอนั้น อัลเลาะฮ์จักทรงประทานแก่เขาในสิ่งที่พระองค์ไม่ทรงประทานแก่ผู้ตระหนี่ พระองค์ทรงประทานความกว้างขวางแก่เขาในด้านต่าง ๆ เพื่อตอบแทนแก่เขาให้สาสมกับความ-ประพฤติของเขา

การซิกรุ้ลเลาะฮ์

ท่านนบี ซ.ล กล่าวว่า

"และทรงบัญชาแก่พวกท่าน ให้หมั่นซิกิรถึงอัลเลาะฮ์ ข้อเปรียบเทียบสำหรับเรื่องนี้ ก็เหมือนกับชายผู้หนึ่งที่ศัตรูออกสะกดรอยตามเขาอย่างรวดเร็ว จนเมื่อเขามาถึงค่ายอันแข็งแกร่งเขาก็สามารถป้องกันตัวเองไว้ได้จากศัตรูเหล่านั้น เช่นเดียวกับบ่าว ซึ่งไม่สามารถป้องกันตัวเองไว้ได้จากมารร้าย นอกจากด้วยการซิกิรถึงอัลเลาะฮ์"

หากว่าการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์จะไม่มีประโยชน์อื่นใด นอกจากเพียงประการเดียวอย่างที่กล่าวไว้ในตอนต้น บ่าวที่แท้จริงก็จักหมั่นซิกิรต่อพระองค์อย่างไม่เหนื่อยลิ้น เขาจะซิกิรต่อพระองค์ตลอดเวลา แน่นอนเขาไม่สามารถป้องกันตัวเองไว้ได้จากมารร้ายชัยตอน นอกจากด้วยการซิกิรเท่านั้น และศัตรูจะไม่สามารถเข้ามาสู่เขาได้ นอกจากเมื่อเขาลืมอัลเลาะฮ์ ซึ่งมันคอยเฝ้ามองอยู่ตลอดเวลา

ดังนั้นเมื่อเขาลืมอัลเลาะฮ์ มารร้ายก็จะกระโดดเข้าใส่เขาทันที และเข้ามาเกาะเขาไว้แน่นไม่ยอมปล่อยครั้นเมื่อเขาซิกิรต่ออัลเลาะฮ์มันก็จะผละหนีออกไปอย่างตระหนกและต่ำต้อย จนมันมีสภาพเหมือนกับแมลงวัน โดยเหตุนี้มันจึงถูกเรียกว่า **"อัลวัซวาซิลคอนนาส"** แปลว่า มันเข้าไปซุบซิบ

อยู่ในหัวใจมนุษย์ ครั้นเมื่อบ่าวได้ซิกิรต่ออัลเลาะฮ์มันก็จะชะงักและหยุดเฉย

ใน **"มุสนัด"ของอีหม่ามอะหมัด"** จากอับดุลอะซีซ บินอะบีสะละมะห์ อัลมายิซูน จากซัยยาดบินอะบีซัยยาดเมาลา-อัลดุลเลาะฮ์บินอิยาสบินอะบีรอบีอะห์ เขาทราบจากมุอาซ-บินยาบัลว่าท่านรอซูลุลเลาะฮ์ ซ.ล ได้กล่าว

"มนุษย์จะไม่ปฏิบัติการอันใดที่ทำให้เขาปลอดภัยจากการลงโทษของอัลเลาะฮ์ยิ่งไปกว่าการซิกรุ้ลเลาะฮ์ได้"

มุอาซกล่าวว่า ท่านรอซูลุลเลาะฮ์ ซ.ล กล่าวว่า

"ฉันจะบอกท่านทั้งหลายให้ทราบถึงความประพฤติที่ดีที่สุดและที่บริสุทธิ์ที่สุด ณ. พระผู้เป็นเจ้าของพวกท่าน และเป็นความประพฤติที่ทำให้ระดับชั้นของพวกท่านสูงส่งขึ้น และดีสำหรับพวกท่าน ยิ่งไปกว่าการทำทานด้วยทองและเงิน และดียิ่งไปกว่าที่ท่านพบศัตรู แล้วท่านได้ฟันคอของเขา และพวกเขาก็ฟันคอพวกท่าน พวกท่านจะเอาไหม? พวกซอฮาบะฮ์กล่าวว่า เอาครับ! โอ้ท่านรอซูลุลเลาะฮ์! ท่านนบีกล่าวว่า........ "นั่นคือการซิกรุ้ลเลาะฮ์"

ในซอฮีฮ์มุสลิม จากอะบีฮุรอยเราะฮ์ กล่าวว่า.......

"ท่านรอซูลุลเลาะฮ์ ซ.ล ได้เดินทางในทางของมักกะฮ์ แล้วท่านก็ผ่านไปที่ภูเขาลูกหนึ่งซึ่งเรียกกันว่า "ยามาดาน" ท่านได้สั่งพวกเราว่า ท่านทั้งหลายจงเดินทาง นี่คือภูเขายามาดาน

บรรดาผู้โดดเดี่ยวจะได้ชัยชนะ มีผู้ถามว่า โอ้ท่านรอซูลุลเลาะฮ์ ใครกันคือผู้โดดเดี่ยว? ท่านตอบว่า "บรรดาผู้ทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์อย่างมากมายทั้งชายและหญิง"

มีปรากฏใน "สุนัน" จากอะบีฮุรอยเราะฮ์ ร.ฎ.....ท่านรอซูลุลเลาะฮ์ ซ.ล กล่าวว่า

"ไม่ว่ากลุ่มชนใดก็ตามที่ยืนขึ้นมาจากสถานที่หนึ่ง โดยที่เขาไม่มีการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ นอกจากว่าพวกเขาได้ยืนขึ้นมาจากประดุจซากลาตาย และความเศร้าโศกจะปรากฏแก่พวกเขา"

ปรากฏในรายงานของ "ติรมิซี" ว่า

"ไม่ว่ากลุ่มชนใดก็ตามที่นั่งลงในสถานที่หนึ่งโดยไม่มีการกล่าวซิกิรต่ออัลเลาะฮ์และมิได้กล่าวซอลาหวาตแก่นบีของพวกเขา นอกจากว่าความอัปยศจะต้องปรากฏแก่พวกเขาอย่างแน่นอน ดังนั้นหากพระองค์ปรารถนา พระองค์ก็จักทรงลงโทษพวกเขา และหากทรงปรารถนาพระองค์ก็ทรงให้อภัยแก่พวกเขา"

ใน "ซอฮีฮ์มุสลิม" จากอัลอะฆอรริอะบีมุสลิม จากอะบีฮุรอยเราะฮ์ และอะบีสะอีด ทั้งสองสาบานว่าท่านรอ-ซูลุลเลาะฮ์ ซ.ล ได้กล่าวว่า

"ไม่ว่ากลุ่มชนใดก็ตามที่นั่งอยู่ในสถานที่หนึ่งโดยมีการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ นอกจากมลาอิกะฮ์ จะโอบล้อมพวกเขาไว้ และความเมตตาจะปกคลุมพวกเขาไว้ และความมั่นคงจะลงมายังพวกเขา และอัลเลาะฮ์ ซ.บ จะทรงกล่าวถึงพวกเขากับมลาอิกะฮ์ที่อยู่กับพระองค์"

ใน **"ติรมิซี"** จากอับดิลลาฮ์ บิน บะซิร มีรายงานหนึ่งกล่าวว่า **โอ้ท่านรอซูลุลเลาะฮ์ อันประตูแห่งความดีนั้นมีอยู่มากมาย และข้าพเจ้าไม่สามารถจะยืนอยู่กับมันได้ทุกประตู ขอให้ท่านบอกข้าพเจ้าในสิ่งที่ท่านประสงค์ ข้าพเจ้าจะได้นำมันไปประพฤติ แต่อย่าให้มากนัก ข้าพเจ้าอาจจะลืมมันได้** ในรายงานอีกรายหนึ่งระบุว่า แท้จริงบทบัญญัติธรรมมีมากมายสำหรับข้าพเจ้า และข้าพเจ้าก็ชราแล้ว ดังนั้นขอท่านได้สอนข้าพะเจ้าสักอย่างหนึ่งที่ข้าพเจ้าจะนำไปประพฤติ ท่านรอซูลุลเลาะฮ์ ซ.ล ตอบเขาว่า ลิ้นของท่านเปียกอยู่เสมอในการทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ.

ในรายงานของติรมิซี จาก อะบี สะอีด ท่านรอซูลุลเลาะฮ์ ซ.ล ถูกถามว่า.....บ่าวอย่างใดที่ประเสริฐสุด และมีระดับชั้นอันสูงส่งของอัลเลาะฮ์ในโลกหน้า ท่านตอบว่า **"บรรดาผู้ทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์อย่างมากมาย"** มีผู้ถามว่า โอ้รอซูลุลเลาะฮ์ และประเสริฐกว่าผู้ออกทำศึกในทางของอัลเลาะฮ์กระนั้นหรือ ท่านตอบว่า **"แม้เขาจะฟันด้วยดาบของเขาในระหว่างกาฟิรและมุชรีกีน จนกระทั่งเขาแตกเป็นแผล และคลุกเคล้าไปด้วยโลหิต ผู้ทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ ก็ยังมีระดับชั้นที่ประเสริฐกว่า"**

ในซอฮีฮ์บุคอรี จากอะบีมูซา จากท่านนบี ซ.ล ท่านกล่าวว่า **"อุปมาผู้ทำซิกิรต่อพระเจ้าของเขาและผู้ไม่ทำซิกิรต่อพระเจ้านั้น อุปมัยดั่งคนเป็นกับคนตายกระนั้น"**

ในบุคอรีมุสลิม จากอะบีฮุรอยเราะฮ์ กล่าวว่า ท่านรอซูลุลเลาะฮ์ ซ.ล กล่าวว่า

"อัลเลาะฮ์ ซ.บ ทรงดำรัสว่า ข้าอยู่กับความคิดคำนึงของบ่าวข้า, ข้าอยู่กับเขาเมื่อเขาซิกิรต่อเข้า, หากเขาซิกิรต่อข้าในใจของเขา ข้าก็จะซิกิรถึงเขาในใจของข้า และหากเขาซิกิรต่อข้าในกลุ่มชน ข้าก็จะซิกิรถึงเขาในกลุ่มชนที่ดีกว่าพวกนั้นเสียอีก และหากเขาทำตัวเข้าใกล้ข้าหนึ่งคืบ ข้าก็จะเข้าใกล้เขาหนึ่งศอก และหากเขาเข้าใกล้ข้าหนึ่งศอกข้าก็จักเข้าใกล้เขาหนึ่งแขน และเมื่อเขาเดินมาหาข้า ข้าก็จะวิ่งเหยาะ ๆ ไปหาเขา"

ในติรมิซี จาก อะนัส ท่านรอซูลุลเลาะฮ์ ซ.ล กล่าวว่า เมื่อท่านทั้งหลายผ่านไปที่สวนสวรรค์ ท่านก็จงเข้าไปแสวงหาประโยชน์เถิด พวกเขาถามว่า โอ้รอซูลุลเลาะฮ์ อะไรคือสวนสวรรค์ ท่านตอบว่า **"จงทำซิกิร"**

ในติรมิซี จากท่านนบี ซ.ล จาก อัลเลาะฮ์ ซ.บ ทรงดำรัสว่า **"แท้จริงบ่าวของข้าที่แท้จริงนั้น คือบ่าวที่ทำซิกิรต่อข้า โดยเขาได้พบกับข้า"**

ในหะดีษนี้ได้จำแนกความเลิศเลอไว้ระหว่างผู้ทำซิกิรกับผู้ทำศึกว่าผู้ทำซิกิรที่ทำศึกนั้น จะเลิศเลอประเสริฐกว่าผู้ทำซิกิรที่ไม่ทำศึก และผู้ทำศึกที่ไม่ซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ และผู้ทำซิกิรโดยไม่มีการทำศึกประเสริฐกว่าผู้ทำศึกที่ลืมอัลเลาะฮ์ ซ.บ.

– ผู้ทำซิกิรที่ประเสริฐที่สุด ได้แก่ ผู้ทำศึกด้วย

– ผู้ทำศึกที่ประเสริฐที่สุด ได้แก่ผู้ทำซิกิรด้วย

อัลเลาะฮ์ ซ.บ ทรงดำรัสว่า

(يا أَيُّهَا الَّذِين آمنُوا إِذَا لَقِيتُم فِئَةً فاثْبُتُوا
واذْكُرُوا اللهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُم تُفْلِحُون)

ความว่า *"โอ้บรรดาผู้มีศรัทธาทั้งหลาย เมื่อท่านทั้งหลายได้พบกับข้าศึกกลุ่มหนึ่งท่านทั้งหลายจงสงบเถิด และจงทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ให้มาก เพื่อท่านทั้งหลายจะประสบชัยชนะ"*

อัลกรุอานมีบัญชาให้ทำซิกิรให้มากพร้อมกับการทำศึก เพื่อพวกเขาจะได้มีความหวังที่จะได้รับชัยชนะ และอัลกุรอานมีระบุอีกว่า

(يا أَيُّهَا الَّذِين آمنُوا اذْكُرُوا اللهَ ذِكْرًا كَثِيرًا)

ความว่า **"โอ้ผู้มีศรัทธาทั้งหลาย จงทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ให้มากเถิด"**
และอีกโองการหนึ่งว่า

وقال تعالى : (فإذَا قَضَيْتُمْ مَنَاسِكَكُم فَاذْكُرُوا اللهَ كَذِكْرِكُم
آباءكُم أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا)

ความว่า *"ดังนั้นเมื่อสูเจ้าเสร็จศาสนพิธีของสูเจ้า สูเจ้าก็จงซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ ให้เหมือนกับสูเจ้าได้ซิกิรต่อบรรพบุรุษ หรือให้หนักกว่า"*

ในอัลกุรอานโองการนี้ระบุให้ทำซิกิรให้มาก และทำให้หนัก เพราะบ่าวมีความจำเป็นต่อการซิกิรเป็นอย่างยิ่ง และเขาไม่สามารถจะปราศจากการซิกิรนั้นได้สักเพียงเท่าชั่วกระพริบตา ในวินาทีใดที่บ่าวปราศจากการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์วินาทีนั้นจะเป็นภัยแก่เขา มิเป็นคุณแก่เขาเลย และความขาดทุนของเขาในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นยิ่งใหญ่กว่ากำไรที่เขาได้รับในช่วงที่เขาลืมอัลเลาะฮ์มากนัก

นักวิชาการบางคนกล่าวว่า หากบ่าวได้หันหน้าไปยังอัลเลาะฮ์ อย่างนี้ อย่างนี้ในหนึ่งปี หลังจากนั้นเขาก็หันหลังให้แก่พระองค์สักเพียงชั่วกระพริบตา แน่นอนสิ่งที่เขาขาดไปนั้นยิ่งใหญ่กว่าสิ่งที่เขาจะได้มามากนัก

อัลบัยฮะกีได้บันทึกหะดิษจากอาอิซะห์ จากท่านนบี ซ.ล กล่าวว่า **"ไม่ว่ายามใดก็ตามที่ผ่านมนุษย์ไปโดยที่เขาไม่ซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ นอกจากเขาจะประสบความทุกข์โศกในวันกิยามะฮ์อย่างแน่นอน"**

และบัยฮากีได้บันทึกหะดิษเติมจากมุอาซบินยะบัลว่า **"ชาวสวรรค์จะไม่ทุกข์โศก นอกจากเพราะชั่วยามเดียวที่เขาผ่านไป โดยที่เขามิได้ทำการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์"**

จากอุมมุหะบีบะฮ์ ภริยาของท่านนบี ซ.ล กล่าวว่า ท่านรอซูลุลเลาะฮ์ กล่าวว่า **"คำพูดของมนุษย์ทุกคำพูดล้วนเป็นภัยแก่เขาทั้งสิน ไม่เป็นคุณแก่เขาเลย นอกจากคำพูดที่ใช้ให้ทำความดี หรือห้ามความชั่ว หรือการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์"**

จากมุอาซบินยะบัล กล่าวว่า.....ฉันได้ถามท่านรอซูลุลเลาะฮ์ ซ.บ ว่า **"ความประพฤติใดบ้างที่อัลเลาะฮ์ ซ.บ ทรงโปรดมากที่สุด? "** ท่านตอบว่า **"ท่านตายไปโดยลิ้นของท่านเปียกไปด้วยการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์"**

อะบุดดัรดาอ์ รฏิ กล่าวว่า.....

"ทุกสิ่งทุกอย่างนั้น ต้องมียอดสูงสุด และยอดสูงสุดของดวงใจ ก็คือ การซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ"

อัลบัยฮากี จาก หะดีษของอับดุลเลาะฮ์ บิน อุมัร รฎิ จากท่านนบี ซ.ล ท่านกล่าวว่า

"ทุกสิ่งทุกอย่างนั้นต้องมียอดสูงสุด และยอดสูงสุดของดวงใจก็คือการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ และไม่มีสิ่งใดที่จะทำให้ปลอดภัยไปจากการลงโทษของอัลเลาะฮ์ ซ.บ ยิ่งไปกว่าการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์" พวกเขาถามว่า

"และแม้กระทั่งการทำศึกในทางของอัลเลาะฮ์ ซ.บ กระนั้นหรือ?" ท่านตอบว่า **"และแม้ว่าเขาจะฟาดฟันด้วยดาบของเขา จนมันหักก็ตาม"**

ไม่ต้องสงสัยอันหัวใจของคนเรานั้นมีโอกาสเป็นสนิมเหมือนกับเหล็กและทองเหลือง และการขัดล้างมันให้สะอาดก็คือการซิกิรนั่นเอง แท้จริงการซิกิรจะทำให้ใจสะอาด จนกระทั่งสดใสเหมือนกับกระจำอันขาวผ่อง และเมื่อปล่อยมันไว้มันก็จะเป็นสนิม เมื่อทำซิกิรต่อพระองค์มันก็จะสะอาดหมดจด

หัวใจจะเป็นสนิมก็เป็นไปด้วยเหตุสองประการคือ

1) ด้วยความเผลอเรอหลงลืม

2) ด้วยบาปความผิดต่าง ๆ

และการขัดมันให้สะอาด ก็ต้องใช้หลักสองประการคือ

1) การขอลุกะโทษต่ออัลเลาะฮ์

2. การซิกิรต่ออัลเลาะฮ์

ดังนั้นใครที่เวลาส่วนใหญ่มีความเผลอเรอหลงลืมไม่ระลึกถึงอัลเลาะฮ์ สนิมของหัวใจก็จะซับซ้อนหนามากมันก็จะเต็มดวงใจไปหมด และสนิมจะเกิดไปตามปริมาณของความ-หลงลืมนั้น และเมื่อหัวใจเกิดสนิม ภาพพิมพ์ใจต่าง ๆ ในทางที่ดีงามก็จะไม่ประทับลงไปบนมันอีกต่อไป ดังนั้นเขาจึงเห็นสิ่งไร้สาระเป็นสัจธรรม และมองเห็นสัจธรรมเป็นสิ่งไร้-สาระเพราะเมื่อสนิมได้กองพะเนินอยู่ในหัวใจอย่างหนาแน่นก็จะทำให้หัวใจมืดสนิท ภาพแห่งสัจธรรมก็จะไม่ปรากฏเหมือนที่เคยเป็นมาก่อน

เมื่อสนิมและความดำมืดได้หนามากและซับซ้อน และแน่นสนิทเป็นเนื้อเดียวกันแล้ว ความคมของหัวใจที่จะซับภาพและสัมผัสภาพต่าง ๆ ก็จะหมดไป หัวใจนั้นจะไม่รับสัจธรรมและไม่ปฏิเสธโมฆะธรรม และสภาพเช่นนี้นับเป็นบาปอัน-ยิ่งใหญ่ที่สุดสำหรับดวงใจ

สาเหตุพื้นฐานของมัน ก็คือ ความหลงลืม และเผลอเรอและการปล่อยใจตามอารมณ์และกิลสตัณหาซึ่งสิ่งเหล่านี้จะดับ

รัศมีอันบรรเจิดของหัวใจ และทำให้วิจารณญาณในหัวใจต้องดับมืดสนิทตลอดไป

อัลกุรอานโองการว่า

(وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا واتبع هواهُ وكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا)

ความว่า *"และเจ้าอย่าภักดีต่อผู้ที่เราทำให้หัวใจของเขาเผลอเรอจากการรำลึกถึงเรา และเขาตามอารมณ์ของเขานั้น และงานการของเขาเป็นสิ่งละเมิดโดยแท้"*

ดังนั้นเมื่อบ่าวปรารถนาที่จะเจริญรอยตามใครสักคน เขาก็จงพิจารณาให้ดีว่าเขาเป็นผู้ซิกิรหรือเป็นผู้หลงลืม และเขาคนนั้นเป็นผู้ยึดมั่นในพระโองการของอัลเลาะฮ์เป็นข้อตัดสินใจหรือว่าถืออารมณ์เป็นใหญ่ ดังนั้นถ้าผู้ตัดสินของเขาคืออารมณ์ เขาก็เป็นผู้หลงลืม งานการของเขาก็เป็นสิ่งละเมิด

ใน**"อัลมุสนัด"** ระบุหะดีษหนึ่งว่า

أكثروا ذكر الله تعالى حتى يقال : مجنون

ความว่า *"ท่านทั้งหลาย จงซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ จนถูกกล่าวหาว่าเป็นคนบ้า"*

ประโยชน์ของการซิกิร

การซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ มีประโยชน์อยู่มากมายเกือบ 100 ประการดังต่อไปนี้

1. ขับไล่มารร้ายให้พ้นไปจากวิถีชีวิต
2. ได้รับความโปรดปรานจากอัลเลาะฮ์ ซ.บ
3. ขจัดความทุกข์โศกให้พ้นไปจากใจ
4. ทำให้หัวใจมีความสุข ความพึงพอใจ
5. ทำให้หัวใจและร่างกายเข้มแข็ง
6. ทำให้หัวใจและใบหน้าผ่องใส
7. ทำให้มีริสกีเพิ่มพูนขึ้น
8. ทำให้ผู้ซิกิรมีจิตอันยำเกรงต่ออัลเลาะฮ์ มีความหวานชื่นและมีความสว่างไสว
9. ทำให้เกิดความรักในหัวใจ อันเป็นวิญญาณแห่งอิสลาม เป็นสื่อนำไปสู่ความสุขความปลอดภัย และอัลเลาะฮ์ทรงบันดาลสาเหตุไว้ในทุก ๆ สิ่ง และทรงบันดาลให้การทำซิกิรอย่างสม่ำเสมอเป็นเหตุให้เกิดความรัก ดังนั้นใครปรารถนาจะได้พบกับรสอันหวานชื่นของความรักในอัลเลาะฮ์เขาก็จงหมั่นทำซิกิรต่อพระองค์อย่างสม่ำเสมอ
10. ทำให้เขามีจิตเพ่ง (มุรอเกาะบะฮ์) ต่ออัลเลาะฮ์ จนเขาบรรลุสู่ประตูแห่งอัลอิหฺซาน แล้วเขาก็ทำอิบาดะฮ์ต่อ

อัลเลาะฮ์ คล้ายกับว่าเขาเห็นพระองค์ และไม่มีทางที่คนหลงลืมอาการซิกิรจะบรรลุสู่ตำแหน่ง **"อัลอิหซาน"** ได้ เหมือนกับคนที่นั่งอยู่เฉย ๆ ไม่มีทางจะไปถึงจุดหมายได้

11. ทำให้เขามีจิตกลับคืนสู่อัลเลาะฮ์ ดังนั้นเมื่อเขากลับคืนสู่อัลเลาะฮ์อย่างมากมายด้วยการซิกิรก็จะฝึกฝนให้เขามีจิตกลับคืนสู่อัลเลาะฮ์ในทุกสภาวะของเขา ดังนั้นในหัวใจของเขาจึงเหลือแต่เฉพาะอัลเลาะฮ์เท่านั้นที่เป็นจุดหมายของเขา, เป็นที่พึ่งของเขา, เป็นที่หลบภัยของเขา, เป็นที่คุ้มครองของเขา, เป็นทิศที่หัวใจของเขาจะหันไปสู่, และเป็นที่หลบหนีในยามที่มีภัย

12. ทำให้เขาได้ใกล้ชิดต่ออัลเลาะฮ์โดยการซิกิรจะทำให้เขาเข้าใกล้พระองค์ตามปริมาณแห่งการซิกิรนั้น และโดยอัตราของการหลงลืม ก็จะทำให้เขาห่างไกลในอัตราเดียวกัน

13. เขาได้รับการเปิดประตูอันยิ่งใหญ่จากประตูแห่ง **"มะอริฟะฮ"** คือประตูแห่งความรู้จักอัลเลาะฮ์ เมื่อเขาซิกิรต่ออัลเลาะฮ์มากเท่าใดก็จะเพิ่มการรู้จัก (มะริฟะฮฺ) ในพระองค์มากขึ้นเท่านั้น

14. ทำให้เขามีจิตครั่นคร้ามในอำนาจของอัลเลาะฮ์ เพราะจิตใจของเขาได้สงบมั่นอย่างมีสมาธิต่ออัลเลาะฮ์ และพระองค์ทรงความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใดในหัวใจของเขา ซึ่งต่างกับผู้หลงลืม ซึ่งในหัวใจของเขามีความครั่นคร้ามต่ออัลเลาะฮ์แต่เพียงบางเบาเท่านั้น

15. ทำให้อัลเลาะฮ์ระลึกถึงเขาดังปรากฏในอัลกุรอานว่า

(فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ)

ความว่า....."*ดังนั้นสูเจ้าทั้งหลายจงรำลึกถึงข้าเถิด แล้วข้าก็จะรำลึกถึงพวกเจ้า*"

ที่จริงแล้วผลประโยชน์ของการซิกิร หากจะมีเพียงข้อนี้ข้อเดียวก็เพียงพอแล้ว เป็นประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่เลอเลิศทรงเกียรติและประเสริฐสุด

ท่านรอซูลุลเลาะฮ์ได้ตรัสโดยสื่อโองการของพระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ ว่า

"ใครรำลึกถึงข้าในใจของเขา ข้าก็รำลึกถึงเขาในใจของข้า และใครระลึกถึงข้าในกลุ่มชนโดยการเปิดเผย ข้าก็จะรำลึกถึงเขาในกลุ่มชนที่ประเสริฐกว่าพวกเขาเสียอีก"

16. ทำให้หัวใจมีความละอาย อิบนิตัยมัยะฮ์ได้กล่าวว่า

"การซิกิรกับหัวใจนั้น เปรียบดังน้ำกับปลา ปลาจะมีสภาพอย่างไร หากแยกตัวไปจากน้ำ?"

17. การซิกิรเป็นอาหารหลักของจิตวิญญาณ เมื่อบ่าวปราศจากการซิกิร ก็เหมือนกับร่างกายที่ปราศจากอาหารกระนั้น

อิบนิลกอยยิม เล่าว่า ได้มาหาอิบนิตัยมียะฮ์ในวันหนึ่ง เขากำลังทำละหมาดซุบฮฺ หลังจากนั้นเขานั่งทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์จนเกือบจะถึงครึ่งวัน หลังจากนั้นจึงหันมาหาฉัน และกล่าวว่า...

"นี่แหละคืออาหารของฉัน หากฉันไม่รับประทานอาหารอย่างนี้ กำลังของฉันจะอ่อนแอ" .....และครั้งหนึ่ง อิบนิ ตัยมียะฮ์ ได้พูดกับอิบนิลกอยยิมผู้เป็นศิษย์ว่า..... "ฉันไม่ละเว้นการซิกิร นอกจากด้วยเจตนาที่จะรวมจิตของฉัน และพักผ่อนมัน เพื่อฉันจะเตรียมการสำหรับการพักนั้นเพื่อซิกิรครั้งอื่นต่อไป"

18. ทำให้ขจัดสนิมของหัวใจให้สะอาดหมดจดดังได้กล่าวไปแล้ว

ทุกสิ่งย่อมเป็นสนิมได้ และหัวใจจะเป็นสนิมก็โดยความหลงลืม และตัณหา การขจัดสนิมให้สะอาดก็ด้วยการทำซิกิร การเตาบะฮ์ และการขออภัยซึ่งได้กล่าวมาก่อนแล้ว

19. ลบล้างความผิดพลาดต่าง ๆ ได้ การซิกิรเป็นความดีงามอันยิ่งใหญ่ที่สุด และความดีงามย่อมลบล้างความชั่วร้ายได้

20. ขจัดความเหงาระหว่างบ่าวกับพระเจ้า ผู้ลืมพระเจ้านั้นจะมีแต่ความเหงา ซึ่งไม่มีสิ่งใดขจัดออกไปได้นอกจากการซิกิร

21. ถ้อยคำซิกิรในรูปแบบต่าง ๆ ที่บ่าวได้นำมากล่าว เช่นการตัสบีฮ์ การตะฮ์มีด เป็นต้น จะช่วยกันรำเรียกเจ้าของในขณะที่เจ้าของกำลังประสบความเดือดร้อนมีรายงานโดยอิหม่ามอะหมัดใน "มุสนัด" จากท่านนบี ซ.ล กล่าวว่า

"แท้จริงถ้อยคำที่ท่านทั้งหลายทำการซิกิรต่อพระเกียรติแห่งอัลเลาะฮ์ไม่ว่าจะเป็นตะฮ์ลีล, ตักบีร, ตะห์มีด จะรวมตัว

กันอยู่รอบๆ อะรัชของอัลเลาะฮ์ พวกนั้นส่งเสียงกระหึ่มราวกับเสียงผึ้งเป็นฝูงกระนั้น เพื่อรำลึกถึงเจ้าของๆ พวกมัน คนใดของท่านทั้งหลายไม่พอใจหรือที่เขาจะมีสิ่งที่คอยซิกิรถึงเขา?"

22. เมื่อบ่าวได้รู้จักต่อพระเจ้าด้วยการซิกิรในยามสบาย พระองค์จักก็รู้จักเขาในยามลำบาก มีหลักฐานดังต่อไปนี้

"แท้จริงบ่าวผู้ภักดีที่ทำการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์เมื่อประสบ-ความเดือดร้อนหรือเมื่อขอสิ่งใดจากพระเจ้า " มลาอิกะฮ์ ก็จะพูดว่า **"โอ้องค์อภิบาล! นี่เป็นเสียงที่รู้จักกันดี จากบ่าวที่รู้จักกันดี"** และผู้ลืมพระเจ้าซึ่งหันหลังให้พระองค์ เมื่อเขาขอต่อพระองค์ มลาอิกะฮ์ก็พูดว่า **"เป็นเสียงแปลกไม่เคยคุ้น จากบ่าวที่แปลกไม่เคยคุ้น"**

23. ทำให้เขาปลอดภัยจากการลงโทษของอัลเลาะฮ์ ซ.บ เหมือนเช่นมุอาซ บินยะบัล ได้รายงานไว้ว่า

"ไม่มีกิจกรรมอันใดที่บ่าวพึงกระทำให้เขาปลอดภัยจากการลงโทษของอัลเลาะฮ์ยิ่งไปกว่าการทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์"

24. เป็นสาเหตุให้ได้รับความสงบมั่นคง ได้รับความเมตตาอย่างท่วมท้น ได้รับการโอบอุ้มจากมลาอิกะฮ์ดังหะดีษได้ระบุไว้

25. ทำให้ลิ้นไม่ว่างที่จะไปกล่าวถ้อยคำอันอัปมงคล เช่น การนินทา, การเสียดสี, การให้ร้าย, การยุแหย่, การมดเท็จ, พูดคำหยาบคาย, คำไร้สาระ เป็นต้น เพราะบ่าวทุกคนมักจะ

ไม่เร้นรอดไปจากคำอัปมงคลเหล่านี้ที่เขาจะพูดถึง หากเขาไม่กล่าวคำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ และกล่าวถึงคำสั่งของอัลเลาะฮ์ เขาก็จะกล่าวแต่ถ้อยคำอัปมงคลอย่างแน่นอน อาจจะทั้งหมดหรือบางส่วนก็ตาม และเขาไม่มีทางที่จะปลอดภัยไปจากถ้อยคำดังกล่าวอย่างเด็ดขาด นอกจากด้วยการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์

ดังนั้นใครที่มีลิ้นที่ทำซิกิรเป็นปกติวิสัย ลิ้นนั้นก็ปลอดภัยไปจากคำอัปมงคล และคำอันโมฆะได้ และใครที่ลิ้นของเขาเปียกแฉะไปด้วยการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ เขาจะหลีกหนีพ้นไปจากคำไร้สาระ คำโมฆะและคำหยาบคายต่าง ๆ ได้อย่างแน่นอน

26. สถานที่ทำซิกิร เป็นสถานที่ชุมนุมของมลาอิกะฮ์ ส่วนสถานที่แห่งความหลงลืม และความไร้สาระนั้น เป็นสถานที่ชุมนุมของมารร้าย บ่าวที่มีวิจารณญาณก็จงเลือกเอาเถิดว่าจะอยู่ในสถานที่แบบใด ซึ่งเขาก็จะได้อยู่ร่วมกับสมาชิกแห่งสถานที่นั้น, ไม่ว่าในโลกนี้หรือโลกหน้าก็ตาม

27. ผู้ทำซิกิรจะมีความสุข, วาสนาเพราะการซิกิร และผู้นั่งร่วมกับเขาก็ได้รับวาสนาและความสุขนั้นด้วย และบุคคลผู้ที่เป็นผู้มีมงคล ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ทำให้สถานที่นั้นมีมงคลไปด้วย ส่วนผู้ลืมพระเจ้านั้นจะไร้วาสนาขาดความสุข และทำให้ผู้นั่งร่วมกับเขาอัปมงคลไปด้วย

28. ผู้ทำซิกิรจะปลอดภัยจากความทุกข์โศกในโลกหน้า หากว่ามีสถานที่ใดที่บ่าวไม่ทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ บ่าวผู้นั้นก็จะประสบกับความทุกข์โศก และความอัปมงคลในโลกหน้า

29. ผู้ทำซิกิรพร้อมกับร้องไห้ในสถานที่อันลับเฉพาะ ไม่มีผู้อื่นอยู่ด้วยนั้น จะได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากอัลเลาะฮ์ทรงประทานร่มเงาแก่เขาในวันแห่งความร้อนอันมหันต์ ซึ่งไม่มีร่มเงาใด ๆ ที่เขาจะเข้าไปพักพิงได้ นอกจากร่มเงาของบัลลังก์พระเจ้า ในขณะที่มนุษย์อื่น ๆ นั้น ต่างก็เผชิญหน้ากับความร้อนกลางทุ่งกว้าง แต่ผู้ทำซิกิรจะได้อยู่ภายใต้ร่มเงาแห่งบัลลังค์อย่างร่มเย็นเป็นสุข

30. การที่บ่าวมีจิตพะวงกับการซิกิร เป็นเหตุให้พระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ ทรงประทานแก่เขาในสิ่งที่ประเสริฐที่สุด ซึ่งผู้ขอทั้งหลายไม่เคยได้รับมาก่อน มีปรากฏในหะดีษจากอุมัร บิน คอตตอบ ท่านรอซูลุลเลาะฮ์ ซ.ล กล่าวว่า

"อัลเลาะฮ์ ซ.บ ทรงโองการว่า "ผู้ใดก็ตามที่หมกมุ่นทำซิกิรต่อข้าจนไม่ว่างที่จะวอนขออะไรต่อข้า แน่นอนข้าจะให้แก่เขาในสิ่งที่ประเสริฐกว่าที่ข้าเคยให้แก่บรรดาผู้ขออื่น ๆ มากมายนัก"

31. การซิกิรเป็นอิบาดะฮ์ที่ทำง่ายที่สุด และเป็นอิบาดะฮ์ที่ประเสริฐที่สุด เพราะการใช้ลิ้นทำซิกิรนั้น ย่อมทำได้ง่ายและเบากว่าการเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ในการทำอิบาดะฮ์ประเภทอื่น ๆ และหากมนุษย์มีการเคลื่อนไหวอวัยวะแต่ละส่วนเพื่อทำอิบาดะฮ์ตลอดทั้งคืน ตามอัตราและจำนวนที่ลิ้นของเขาเคลื่อนไหวเพื่อทำซิกิรนั้น ย่อมเป็นความลำเค็ญอย่างสุดแสนสำหรับเขาที่จะทำ ที่จริงเขาทำอย่างนั้นไม่ได้ด้วยซ้ำ

32. การซิกิรเป็นพืชปลูกในสวรรค์ ติรมิซีบันทึกไว้ใน "ยามิอ์" จากหะดีษของอับดุลเลาะฮฺ บิน มัสอูด ท่านรอซูลุลเลาะฮฺ ซ.ล กล่าวว่า

"ฉันได้พบกับนบีอิบรอฮีม อัล คอลีลในคืนอิสร้ออ์ เขา**ได้กล่าวว่า.....โอ้มุฮัมมัด ฉันขอฝากสลามไปยังประชาชาติของท่านด้วย และจงบอกพวกเขาว่า สวรรค์นั้นฝุ่นของมันหอมกรุ่น น้ำก็จืดสนิท และมันเป็นพื้นที่ราบ และสิ่งเพาะปลูกของมัน คือ ซุบฮานัลลอฮฺ, อัลฮัมดุลิลลาฮฺ, ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮฺ, และอัลลอฮุอักบัร"**

ในติรมีซีจากหะดีษอะบิซซุบัยร์ จาก ยาบิรจากท่านนบี ซ.ล กล่าวว่า..... **"ใครกล่าวซุบฮานัลลอฮฺวะบิฮัมดิฮี เขาจะได้รับการปลูกต้นอินทผลัมให้เขาในสวรรค์"**

33. กุศลและความเลิศเลอที่ได้จากการซิกิรนั้น มีความพิเศษเหนือกว่าที่ได้จากการกระทำอย่างอื่นมากมาย

มีหะดีษใน **"บุคอรี-มุสลิม"** จากอะบีฮุรอยเราะฮฺ ร.ฎ. ท่านรอซูลุลเลาะฮฺ ซ.ล กล่าวว่า

"ใครกล่าว *ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮฺ วะฮฺดะฮูลาชะรีกะละฮฺ ละฮุลมุลกุวะละฮุลฮัมดุ วะฮุวะอะลากุลลิชัยอินกอดีร* วันละ 100 **ครั้ง เขาจะได้กุศลเทียบเท่ากับปล่อยทาสเป็นอิสระ 10 คน และบันทึกความดีแก่เขา 100 ประการ และลบความเลวจากเขา 100 ประการ และในวันนั้นเขาได้รับการป้องกันจากมารร้าย**

จนกระทั่งถึงเย็น และไม่มีผู้ใดสักคนเดียวที่จะทำอะไรได้เลิศเลอไปกว่านอกจากผู้ที่ทำสิ่งนั้นมากกว่าเขา และผู้ใดกล่าวว่า..... ซุบฮานัลลอฮฺ วะบิฮัมดิฮี วันละ 100 ครั้ง ความผิดพลาดทั้งหลายของเขาจะถูกลบล้างออกไปจากเขา แม้มันจะมีจำนวนเท่าเทียบกับฟองน้ำในทะเลก็ตาม"

ใน ติรมิซี จาก หะดีษอะนัส ท่านรอซูลุลเลาะฮฺ ซ.ล ตรัสว่า

"ใครกล่าวตอนเช้าและตอนเย็นว่า อัลลอฮุมมะอินนีอัซบะฮฺตุ อัชฮะดุกะ วะอัชฮะดุ หะมะละตะอัชริกะ วะมลาอิ-กะติกะ วายะมีอิคอลกิกะ อินนะกะอันตัลลอฮุ ลาอิลาฮะอิล-ลาอันตะ วะอันนะมุฮัมมะดัน อับดุกะ วะรอซูลุกะ อัลเลาะฮฺจักทรงปลดปล่อยเขาจากนรกถึง 1/4 ของตัวเขา ใครกล่าว 2 ครั้ง อัลเลาะฮฺจักปลดปล่อยเขาครึ่งตัวจากนรก ใครกล่าว 3 ครั้ง อัลเลาะฮฺทรงปลดปล่อยเขา 3/4 ของตัวเขาจากนรก และใครกล่าว 4 ครั้ง อัลเลาะฮฺจักทรงปลดปล่อยเขาจากนรกทั้งตัว"

ใน "ซอฮีฮฺมุสลิม" จากอะบีฮุรอยเราะฮฺ ท่านรอซูลุลเลาะฮฺ ซ.ล กล่าวว่า

"การที่ฉันกล่าว..... ซุบฮานัลลอฮฺ วัลฮัมดุลลิลาฮฺ วะลา-อิลาฮะอิลลัลลอฮฺ วัลลอฮุอักบัรนั้น ฉันรักยิ่งกว่าสรรพสิ่งทั้งหลายที่ดวงตะวันขึ้นมาเหนือมันเสียอีก"

ใน ติรมิซี จากเซาบาน ท่านรอซูลุลเลาะฮฺ ซ.ล กล่าวว่า "ใครอ่านในเวลาเย็นและเวลาเช้าว่า รอฎีตุ บิลลาฮิรอบบัน วะบิลอิสลามิ ดีนัน วะบิ มุฮัมมะดิน ซอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะ. ซัลลัม รอซูลัน แน่นอนเขามีสิทธิ์ที่จะได้รับความโปรดปราน จากอัลเลาะฮฺ ซ.บ"

ในติรมิซีระบุว่า ใครเข้าในตลาดแล้วกล่าวว่า "ลาอิลา ฮะอิลลัลลอฮฺ วะฮฺดะฮูลาชะรีกะละฮู, ละฮุลมุลกุ วะละฮุลฮัมดุ ยุฮฺยีวะยุมีตุ วะฮุวะฮัยยุน ลายะมูตุ บิยะดิฮิลคอยริ วะฮุวะ อะลากุลลิชัยอิน กอดีร" อัลเลาะฮฺจักทรงบันทึกความดีงาม แก่เขาหนึ่งล้านเท่า

34. การทำซิกิรอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้หัวใจไม่ลืม พระองค์อัลเลาะฮฺ ซ.บ ซึ่งการลืมพระองค์จะทำให้เราประสบ กับความอัปมงคลในชีวิต และที่สำคัญคือ จะทำให้เราลืมตัวเอง อัลกุรอานระบุว่า

(وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ)

ความว่า "และสูเจ้าอย่าเป็นเช่นพวกที่ลืมอัลเลาะฮฺ แล้วพระองค์ ก็ทำให้พวกเขาลืมตัวเอง พวกเหล่านั้นล้วนเป็นผู้ฝ่าฝืนทั้งสิ้น"

เมื่อบ่าวลืมตัวเอง เขาก็จะละเลยในการปรับปรุงและ การพัฒนาตัวเอง อันทำให้เขาประสบกับความหายนะ เหมือนกับ

คนที่มีพืชหรือสวน หรือ ปศุสัตว์หรืออื่น ๆ ซึ่งหน้าที่ของเขาจะต้องเอาใจใส่ดูแลหมั่นบำรุงมันอยู่เสมอ จึงจะได้ผลจากการมีสิ่งเหล่านั้น แต่เขากลับปล่อยปละละเลย ลืม และไม่สนใจมันเลย แน่นอนที่สุด สิ่งที่เขามีอยู่นั้น ก็จะเสียหายในที่สุด

ตัวของเขาเองก็เช่นกัน ทั้ง ๆ ที่เขามีหน้าที่ที่จะต้องดูแลเอาใจใส่ แต่เขากลับไม่สนใจตัวเองปล่อยปละละเลย แล้วเขาจะดูแลและปรับปรุงตัวเองได้อย่างไร? แน่นอนเขาต้องประสบกับความหายนะ ความขาดทุน และความอัปยศ สิ่งที่ดีงามอันควรเป็นสมบัติของมนุษย์ เขาก็หมดโอกาสที่จะได้มาครองการงานของเขาล้มละลายสิ้นเชิง

ไม่มีทางที่เขาจะแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ นอกจากโดยการซิกิรต่ออัลเลาะฮฺ ซ.บ ลิ้นของเขาจะต้องเปียกอยู่กับการกล่าวพระนามของพระองค์ เขาจะต้องถือว่าการซิกิรเป็นปัจจัยชีวิตของเขา เป็นอาหารที่เขาขาดไม่ได้ หากเขาขาดซิกิร ร่างกายของเขาก็เสื่อมพลังและพินาศ ซิกิรเป็นเหมือนน้ำซึ่งเขาดับกระหายในทุกโอกาส ซิกิรเป็นเหมือนเครื่องนุ่งห่มที่ป้องกันความร้อนความหนาว และเป็นเหมือนร่มที่กำบังแสงแดดในยามอากาศร้อนจัด

ผู้สำนึกในหน้าที่บ่าวพระเจ้าที่แท้จริง จะต้องสำนึกในความสำคัญของการซิกิรในตำแหน่งต่าง ๆ ดังกล่าวในย่อหน้าที่แล้ว เมื่อเขาสำนึกในกความสำคัญของมันได้ และเขาไม่เคย

เพิกเฉยในการซิกิรเลยแล้วเขาจะประสบความหายนะ และความอัปยศได้อย่างไร? หากเขาไม่เห็นความสำคัญของการซิกิร จิตวิญญาณของเขาก็จะล้มละลายพินาศและอัปยศโดยสิ้นเชิง แล้วจะมีประโยชน์อะไรกับความอุดมสมบูรณ์ของร่างกายที่จิตวิญญาณพังทลายไปแล้ว และไม่นานผลจากความพินาศของจิตวิญญาณจะทำให้ร่างกายพินาศตามไปด้วย

ความพินาศของร่างกาย ไม่นานใช้ยารักษาให้หายได้ แต่ความพินาศของจิตวิญญาณนั้นหายยากเหลือเกิน จงพยายามอย่าให้เกิดเหตุการณ์ชนิดนี้ขึ้นได้เป็นอันขาด

ประโยชน์ประการนี้ นับว่าเป็นประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่และสำคัญสุดยอด หากจะมีเพียงประโยชน์นี้ประการเดียวก็พอที่จะเป็นเครื่องเร่งให้บ่าวเห็นความสำคัญของการซิกิร จนทำให้ไม่รู้จักเลิกราได้ เพราะคนที่ลืมอัลเลาะฮฺ อัลเลาะฮฺจะทำให้เขาลืมตัวในโลกนี้ และเขาจะลืมกลัวการลงโทษในโลกหน้าอีกด้วย

อัลกุรอาน โองการไว้ว่า

قال تعالى : (وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِى فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا
وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى * قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِى أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ
بَصِيرًا * قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى)

ความว่า *"และใครที่หันไปจากการรำลึกถึงข้า แน่นอนเขาจะประสบกับชีวิตอันคับแค้น และเราจะไล่เขาไปรวมกลุ่มกันในสภาพตาบอด ในวันกิยามะฮฺ เขาโอดครวญว่า โอ้องค์อภิบาล! ไฉนเล่าพระองค์จึงได้ไล่ข้าพเจ้ามาในสภาพตาบอด ทั้ง ๆ ที่ข้าพเจ้าเคยตาดีมาก่อน พระองค์ทรงตรัสว่า เช่นนั้นแหละ เพราะว่า เมื่อสัญญลักษณะแห่งเราได้มาสู่เจ้า เจ้าก็กลับลืมมันเสีย และเช่นนั้นในวันนี้ เจ้าจึงถูกลืม"*

หมายความว่า ในวันนี้บ่าวผู้นี้จะถูกลืมในการลงโทษ คือ ถูกลงโทษจนลืมไปเลย เช่นเดียวกับที่เขาเคยลืม ไม่สนใจสัญญลักษณ์และพระโองการของอัลเลาะฮฺไม่เคยนำมาประพฤติปฏิบัติ

และการที่เขาหันจากการรำลึกถึงอัลเลาะฮฺ ย่อมเป็นผลสืบไปสู่การหันไปจากการรำลึกถึงพระโองการที่พระองค์ทรงประทานลงมาด้วย ดังนั้นความหมายในข้อความดังกล่าวจึงคลุมไปหมด ทั้งการหันจากพระคำภีร์, จากพระนาม, จากคุณลักษณะ, จากคำใช้, จากสัญญลักษณ์, จากความโปรดปรานของพระองค์ ซึ่งมีผลมาจากการหันไปจากพระคำภีร์เป็นเบื้องต้น

อันชีวิตคับแค้นที่ประสบแก่บุคคลที่ลืมอัลเลาะฮฺนั้น รวมความทั้งที่เขาจะประสบในโลกนี้และโลกหน้าด้วย กล่าวคือ ในโลกนี้ เขาจะขาดความสุขมีแต่ความคับแค้น ความทุกข์ยาก ความเดือดร้อน ความบีบคั้น ส่วนในโลกหน้า เขาจะถูกลงโทษ

จนลืม ซึ่งกลับกันกับผู้มีโชควาสนาที่ประสบชัยชนะซึ่งชีวิตในโลกนี้จะมีความสุข และในโลกหน้าก็จะได้รับกุศลอันยิ่งใหญ่

อัลเลาะฮฺ ซ.บ ทรงโองการว่า

قال تعالى : (مَنْ عَمِلَ صالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وهُو مُؤمِن فَلَنُحْيِيَنَّهُ حياةً طَيِّبَةً)

ความว่า *"ใครประพฤติความดี ไม่ว่าชายหรือหญิงก็ตาม โดยเรามีจิตศรัทธา แน่นอน เราจักประทานชีวิตอันดีงามแก่เขา"*

นี้เป็นผลที่ประสบแก่เขาในโลกนี้.....หลังจากนั้น พระองค์ทรงโองการว่า

(ولَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ ما كَانُوا يعْمَلُونَ)

ความว่า *"และแน่นอน เราจักตอบแทนรางวัลแก่พวกเขา ด้วยสิ่งที่ดีงามที่สุด ตามที่พวกเขาได้เคยประพฤติไว้"*

นี้เป็นรางวัลที่เขาจะประสบในโลกหน้า.....และพระองค์ทรงโองการอีกว่า

(والَّذِين هاجرُوا فى اللهِ مِنْ بعْدِ ما ظُلِمُوا لَنُبوِّئَنَّهُم فى الدُّنْيا حسَنَةً ولأَجْرُ الآخِرةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يعْلَمُونَ)

ความว่า *"และบรรดาผู้อพยพในอัลเลาะฮฺ ภายหลังที่พวกเขาถูกทุจริต แน่นอนเราจักเตรียมไว้แก่พวกเขาในโลกนี้ซึ่งความดีงาม และรางวัลในโลกหน้าก็ยิ่งใหญ่ยิ่งนัก หากพวกเขารู้"*

และอัลเลาะฮฺ ทรงโองการอีกว่า

(وأن استَغْفِرُوا ربَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إليهِ يُمتِّعْكُمْ متاعًا حسنًا إلى
أجلٍ مُسمًّى ويُؤْتِ كُلَّ ذِى فَضْلٍ فَضْلَهُ)

ความว่า *"สูเจ้าทั้งหลายจงขออภัยต่อพระผู้อภิบาล หลังจากนั้น สูเจ้าจงสารภาพผิดต่อพระองค์แน่นอนพระองค์จักทรงประทาน ความรื่นรมย์ที่ดีงามแก่พวกเจ้า ตราบถึงวาระที่ถูกกำหนดไว้ และพระองค์ทรงประทานความโปรดปรานของพระองค์แก่ผู้ที่มี ความเลิศเลอทุกคน"*

นี้ก็ได้รับในโลกหน้าเช่นเดียวกัน....และทรงโองการว่า

(قُلْ يا عِبادِ الَّذين آمنوا اتَّقُوا ربكم لِلَّذين أَحْسنوا فى هذهِ
الدُّنْيا حسَنَةٌ ، وأَرْضُ اللهِ واسِعةٌ ، إنَّما يُوفَّى الصَّابرُونَ
أَجْرهُمْ بِغَيْرِ حِسابٍ)

ความว่า *"จงประกาศเถิด โอ้บ่าวของข้าที่มีศรัทธา ที่มีความยำเกรงในองค์อภิบาลของสูเจ้าสำหรับพวกที่ประพฤติคุณธรรมในโลกนี้ จะได้รับความดีงาม และแผ่นดินของอัลเลาะฮฺนั้นยังกว้าง-ขวาง อันที่จริงบรรดาที่มีความอดทน จะได้รับรางวัลอย่างสมบูรณ์ โดยไม่อาจคำนวณได้"*

โองการทั้งสี่ที่อัญเชิญมานี้ เป็นโองการที่ระบุชัดถึงการตอบแทนผู้ทำดี ว่าจะได้รับทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ความดีก็มีผลตอบแทนที่ได้รับอย่างรวดเร็ว ความชั่วก็เช่นเดียวกันจะได้รับผลตอบแทนอย่างรวดเร็ว ไม่มีการบิดพริ้วใด ๆ ทั้งสิ้น

อันผลตอบแทนที่สำคัญสำหรับผู้ทำความดีที่เขาพึงได้รับก็คือ ความเบิกบาน ความสุข ความดื่มด่ำทางจิตใจ และได้ปฏิบัติตนตามพระประสงค์ของพระเจ้าทางร่างกายของเขา แต่ที่สำคัญที่สุดนั้น จิตวิญญาณของเขาได้จุติความรักในพระองค์ ได้ระลึกถึงพระองค์ และพึงพอใจซึ่งความรู้สึกยิ่งใหญ่กว่าความพึงพอใจของผู้ที่สามารถเข้าไปอยู่ใกล้ชิดกับกษัตริย์ที่มีอำนาจเสียอีก

ส่วนผลตอบแทนที่จะได้รับสำหรับคนทำชั่ว คือ ความคับแค้น, ความบีบคั้น, ความมืดมน, ความทุกข์, ความกังวล, ความโศกเศร้า, ความหวาดกลัว, ทั้งหมดเหล่านี้เมื่อประสบแก่ผู้ใด คน ๆ นั้นก็ถือว่าได้รับการลงโทษอย่างสาหัสแล้ว นั่นคือไฟนรกที่เผาผลาญดวงใจของเขาจนเจียนจะมอดไหม้ และยังมีไฟนรกที่รออยู่ในโลกหน้าอีกด้วย

เมื่อต้องการจะแหวกวงล้อมแห่งไฟนรก ออกไปสู่อิสรภาพก็จะต้องหันหน้ามุ่งไปสู่อัลเลาะฮฺ, กลับเนื้อกลับตัวเขาหาพระองค์, มีความพึงพอใจต่อพระองค์, และเติมความรักที่มีต่อพระองค์ในหัวใจ, ทำซิกิรต่อพระองค์อย่างจริงจังและ

สม่ำเสมอ, มีความสุขความพอใจกับการรู้จักพระองค์, เหล่านั้นล้วนเป็นกุศลอันพึงได้อย่างรีบด่วน เป็นสวรรค์ และเป็นชีวิตที่ประเสริฐสุด ซึ่งแม้แต่มหาราชาก็ยังไม่มีโอกาสจะได้รับ

อิบนิ ตัยมียะฮฺ กล่าวว่า

"ในโลกนี้มีสวรรค์ ใครไม่ได้เข้าสวรรค์ในโลกนี้ เขาก็ไม่มีโอกาสได้เข้าสวรรค์ในโลกหน้า"

อิบนิ ตัยมียะห์ กล่าวกับลูกศิษย์ คือ อิบนุล กอยยิม ว่า

"อะไรที่ศัตรูของฉันทำกับฉัน? ฉันมีสวรรค์และมีรมณีย-สถานในหัวใจของฉัน หากฉันไปไหน มันก็จะไปกับฉัน มันไม่เคยแยกจากฉัน การที่ฉันถูกกักขัง ก็คือ การทำวิเวก (คุลวะฮฺ) ของฉัน, การฆ่าฉันก็คือ การเป็นชะฮีด, และการขับไล่ฉันออกจากแผ่นดินของฉัน ก็คือ การออกทัศนศึกษา"

ระหว่างท่านถูกกักขังในเมืองกอลอะฮฺ ท่านได้พูดว่า

"หากฉันจะบริจาคทองเต็มแผ่นดินกอลอะฮฺ ก็ยังไม่เทียบเท่ากับความขอบคุณของฉันที่มีต่อความโปรดปรานครั้งนี้ได้" หรือท่านพูดว่า

"ฉันไม่ตอบแทนพวกเขา ต่อการที่พวกเขาได้ตั้งข้อหาแก่ฉันจนเป็นเหตุให้ฉันถูกกักขังนอกไปกว่าความดีเท่านั้น"

ท่านได้อ่านในสุยูด ขณะที่ท่านถูกกักขังว่า

"โอ้อัลเลาะฮฺ! โปรดสงเคราะห์ข้าพเจ้าให้ข้าพเจ้าได้รำลึกถึงพระองค์ ได้ขอบคุณพระองค์และได้ทำอิบาดะฮฺอย่างดีต่อพระองค์"

ท่านได้พูดกับอิบนิลกอยยิม ครั้งหนึ่งว่า

"ผู้ถูกกักขังที่แท้นั้น ก็คือ ผู้ที่หัวใจของเขาถูกกักขังไว้ไม่ยอมเข้าหาพระเจ้า และเชลยที่แท้ ได้แก่ ผู้ที่ตัณหาของเขาจับเขาไว้เป็นเชลย"

และเมื่อท่านได้เข้าไปสู่เมืองกอลอะฮฺ และคนที่เข้าไปยังกำแพงเมืองก็จะมองมาที่ท่าน ท่านจึงอ่านกุรอาน ซึ่งมีโองการว่า

(فَضُرِبَ بَيْنَهُم بِسُورٍ لَّهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِن قِبَلِهِ الْعَذَابُ)

ความว่า *"แล้วถูกสร้างกำแพงขวางไว้ระหว่างพวกนั้น ภายในของกำแพงมีความเมตตาและภายนอกตรงนั้นคือการลงโทษ"*

อิบนิล กอยยิม กล่าวว่า

อัลเลาะฮฺทรงทราบ ฉันไม่เคยพบเห็นผู้ใดมาก่อนเลยที่มีชีวิตอันแสนสุขอย่างกับอิบนิตัยมียะฮฺ อาจารย์ของฉันทั้งที่ตัวท่านเองนั้น มีความคับแค้นอย่างที่สุด ท่านถูกจับตัวกักขังในคุกเมืองกอลอะฮฺในเมืองบักดาด ท่านผจญกับความทุกข์ทางกาย เผชิญกับความลำบากเดือดร้อนนานัปการ แต่ขณะเดียวกันท่านก็มีความเบิกบานใจมีความปลอดโปร่งทางใจ, มีจิตใจอันเข้มแข็ง, มีดวงหน้าอันผ่องใส, และประกายแห่งความสุขของท่านได้ฉายแสงออกมาปรากฏอย่างเด่นชัดบนใบหน้าของท่าน

ส่วนพวกเรา เมื่อมีเหตุการณ์ร้ายเกิดขึ้น เมื่อถูกกักขัง ถูกจำกัดความคิด ถูกคุกคามเสรีภาพ และถูกผู้อื่นเข้าใจผิด มือคติอย่างรุนแรง เราก็ไปหาท่าน ที่เราไปหาท่านนั้นก็เพื่อจะพบท่าน เห็นท่าน และได้ยินคำพูดของท่าน ครั้นเมื่อเราได้ทำอย่างนั้นความคับแค้นทั้งหลายที่เกิดขึ้นกับเราก็พลันหายไปจากเราจนสิ้น เรากลับมามีความปลอดโปร่ง ผ่องใสและมีความสุขสงบอย่างแท้จริง

โอ้พระผู้เป็นเจ้า พระองค์ทรงบริสุทธิ์ยิ่งนัก พระองค์ทรงบันดาลให้บ่าวของพระองค์ได้เห็นสวรรค์ของพระองค์ก่อนที่เขาจะตายไปพบกับพระองค์ พระองค์ทรงเปิดประตูสวรรค์แก่เขาในโลกแห่งการปฏิบัติงาน พระองค์ทรงประทานแก่เขาให้เขาได้ลิ้มความสุขบางอย่างของสวรรค์ ทำให้หัวใจของเขามีความปลอดโปร่ง และมุ่งมั่นที่จะรีบเข้าไปสู่สวรรค์อย่างเร็วไว

นักวิชาการบางท่าน กล่าวว่า

"หากกษัตริย์และโอรสของกษัตริย์รู้ถึงสิ่งที่เราประสบอยู่แน่นอนพวกนั้นคงจะใช้ดาบฟาดฟันเราแน่"

นักวิชาการอีกท่านหนึ่ง กล่าวว่า

"ผู้ยากไร้แห่งโลกนี้ ได้ออกไปจากมัน และอะไรเล่าที่พวกเขาได้ลิ้มที่ดีกว่าสิ่งที่เขาประสบอยู่ในนั้น?"

มีผู้ถามว่า

"แล้วอะไรคือสิ่งที่ดีกว่านั้น?"

เขาตอบว่า

"นั่นคือ ความรักในอัลเลาะฮฺ การรู้จักพระองค์ และการรำลึกถึงพระองค์"

มีนักวิชาการบางท่าน กล่าวว่า

"แท้จริงมีหลายเวลาที่ผ่านมายังหัวใจ ซึ่งในนั้นมีความสุขแห่งดนตรีและการร่ายรำ"

นักวิชาการท่านอื่น กล่าวว่า

"ได้มีเวลาหลายเวลาผ่านมายังฉัน ฉันพูดว่า หากชาวสวรรค์มีสภาพประดุจดังเช่นสภาพนี้ แน่นอนพวกเขาได้อยู่ในชีวิตอันดีงามที่สุด"

อันความรักอัลเลาะฮฺ, การรู้จักพระองค์, การซิกิรต่อพระองค์, ความสงบต่อพระองค์, ความรักเดียวใจเดียวกับพระองค์, ความเกรงกลัวพระองค์, ความมุ่งหวังต่อพระองค์, ความมอบหมายต่อพระองค์, การปรนนิบัติต่อพระองค์, ทั้งหมดนั้นเป็นสวรรค์ที่เขาได้รับในโลกนี้ เป็นความสุขที่ไม่มีความสุขใดเทียมทาน เป็นความชื่นตาชื่นใจของผู้มีรัก และเป็นชีวิตของผู้รู้จักพระเจ้า

ความรักที่เขามีต่ออัลเลาะฮฺ เมื่อเขามีมากเท่าใด ก็จะทำให้มนุษย์ทั้งหลายมีความรักต่อเขา ส่วนผู้ไม่มีความรักต่ออัลเลาะฮ์ เขาก็จะไม่ได้รับความรักจากมนุษย์ แล้วเขาก็อยู่ในโลกนี้อย่างอัปยศอดสู ขาดความสุขทางใจ

ผู้ที่จะประสบสภาพเช่นนี้ได้นั้น จะต้องเป็นผู้ที่จิตวิญญาณมีชีวิต ส่วนผู้ที่จิตวิญญาณตายด้าน เขาไม่มีสิทธิได้ประสบสภาพดังกล่าวเลย สิ่งที่เขามีอยู่นั้นจะทำให้ท่านรู้สึกเอือมระอาและหน่ายแหนง หลังจากนั้นท่านก็จงหาความสนิทสนมทางใจเท่าที่สามารถจะทำได้ในเวลาที่เขาจากไป เพราะที่ทำให้ท่านเอือมและหน่ายนั้น ก็เพราะเขาได้มาอยู่ใกล้กับท่าน ครั้นเมื่อท่านจำต้องประสบพบเขา ท่านก็จงแสดงทีท่าที่ดีแก่เขาเฉพาะภายนอก. ส่วนหัวใจของท่านก็จงผละไปจากเขา และจิตสำนึกของท่านก็จงแยกจากเขา ไม่ต้องพะวงหรือกังวลใด ๆ ทั้งสิ้นกับเขา

พึงทราบไว้เถิดว่า.... เป็นความอัปยศที่สุด การที่จะต้องกังวลอยู่กับบุคคลที่ไม่พึงอนุมัติให้ท่านต้องกังวลถึง นอกจากจะทำให้ท่านหมดโอกาสในการที่จะได้รับโชคซึ่งพระเจ้าทรงประทานให้เป็นส่วนได้ของท่าน และท่านจะเหินห่างตัดขาดไปจากพระองค์ และเวลาของท่านจะหมดไปอย่างไร้ประโยชน์ ทำให้เจตนารมณ์และอุดมการณ์ของท่านต้องอ่อนแอและสั่นคลอน

ดังนั้น เมื่อท่านประสบกับสิ่งเลวร้ายเช่นที่กล่าวมานี้ ซึ่งมันเป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่พ้นจะต้องประสบกับมัน ท่านก็จงปรนนิบัติต่ออัลเลาะฮฺเป็นอย่างดีที่สุด ท่านจงใคร่ครวญให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ท่านจงทำตัวใกล้ชิดกับอัลเลาะฮฺด้วยความพึงพระทัยของพระองค์

ท่านจงรวมจิตวิญญาณกับพระองค์โดยเฉพาะ ท่านอย่าเห็นพระองค์เป็นความอัปยศ ท่านจงอยู่ร่วมกับพระองค์ประดุจกับชายคนหนึ่งที่เดินอยู่ในทางของตนเอง แล้วมีชายอีกคนหนึ่งเสนอให้ยุติการเดินเสียเฉย ๆ ท่านก็จงพิเคราะห์ดูเองว่า ควรหรือที่ท่านจะยึดเขามาเป็นเพื่อนร่วมเดินทาง ซึ่งท่านจะรับผิดชอบเขา แต่เขาไม่ยอมรับผิดชอบท่าน เขาจักปฏิเสธในการร่วมเดินทางไปกับท่าน หากเขาไม่มีผลประโยชน์สำหรับเขาเองอันได้ไปจากท่าน ดังนั้นท่านอย่าให้ข้อเสนอของเขาหยุดการเดินทางของท่านเป็นอันขาด และท่านไม่ต้องเหลียวไปสนใจเขา เพราะแท้จริงเขาก็คือโจรที่คอยปล้นสดมภ์คนเดินทางนั่นเอง

35. การซิกิร จะไปกับบ่าวในทุกแห่งหน ไม่ว่าเขาจะอยู่บนที่นอน, อยู่ในตลาด, ในยามสบาย, ยามลำบาก, ในยามมีความสุข, ในยามมีทุกข์ ซิกิรจะอยู่กับเขาตลอดทุกวาระแต่สภาพต่าง ๆ เช่นนั้น สลับผลัดเปลี่ยนเข้ามาสู่เขาไม่อยู่กับเขาตลอดไป ผิดกับการซิกิรซึ่งอยู่กับเขาทุกสภาพ จนกระทั่ง

บ่าวสามารถออกเดินทางได้ โดยที่เขาอยู่บนที่นอน แต่เขาก็สามารถเอาชนะคนตื่นที่มีความเผลอเรอหลงลืมได้ ผู้นอนคนนี้เมื่อถึงยามเช้าเขาก็สามารถล่วงหน้ากองคาราวาน โดยเขานอนอยู่บนที่นอนของเขา ส่วนผู้ตื่นคนนั้นเมื่อถึงเวลาเช้าปรากฏว่าเขากลับอยู่รั้งท้ายของกองคาราวาน

มีรายงานว่า.....บุรุษหนึ่งเป็นนักทำอิบาดะฮฺ ผู้เคร่งครัดได้เข้ามาเป็นแขกพักกับบุรุษอีกผู้หนึ่ง ปรากฏว่าตลอดคืนนั้นเขาไม่ได้หลับนอนเลย เขาตื่นทำอิบาดะฮฺอย่างต่อเนื่องตลอดคืน ส่วนอีกคนหนึ่งปรากฏว่าได้นอนหลับอย่างสบายบนที่นอนครั้นเมื่อถึงเวลาเช้าผู้ทำอิบาดะฮฺก็กล่าวกับอีกคนว่า กองคาราวานได้ล่วงหน้าท่านไปก่อนแล้ว...แต่เขาโต้ว่ามิใช่เรื่องแปลกสำหรับคนที่ค้างคืนแบบนักเดินทาง และตื่นเช้ามาทันกองคาราวาน ที่แปลกก็คือ ผู้ที่ค้างคืนบนที่นอนของเขา แต่ยามเช้าก็สามารถผ่านกองคาราวานไปได้

เรื่องที่รายงานนี้ อาจวินิจฉัยผิดและถูกได้ทั้งสองอย่างใครที่ตัดสินว่า คนนอนบนที่นอนสามารถเอาชนะคนตื่นทำอิบาดะฮฺอย่างนอบน้อม นั่นเป็นความเข้าใจผิด แต่ต้องวินิจฉัยว่า ผู้ที่นอนบนที่นอน (ไม่ได้ตื่นทำอิบาดะฮฺ) หัวใจของเขาผูกพันอยู่กับพระผู้เป็นเจ้าและสายใจของเขาแนบสนิทกับบัลลังก์แห่งพระเจ้า เขาค้างคืนโดยหัวใจของเขาได้วนเวียนอยู่รอบ ๆ บัลลังก์พร้อมกับมลาอิกะฮฺ ขณะนั้นเขาได้เลือนลับ

ไปจากโลกและผู้คนทั้งมวล แต่ที่เขาไม่ได้ตื่นทำอิบาดะฮฺ ก็เพราะเขาอาจหิวหรือหนาวจัดจนลุกไม่ขึ้น หรือเขาอาจกลัวว่าศัตรูที่คอยจองล้างเขาจะมองเห็นเขา หรือเพราะสาเหตุอื่น ๆ อีกมากมาย ดังนั้นเขาจึงต้องเอนกายของเขาลงบนที่นอน ในขณะที่หัวใจของเขานั้นเพ่งอยู่กับพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งพระองค์เท่านั้นที่ทราบถึงหัวใจแท้จริงของเขา

ในขณะเดียวกัน ผู้ที่ตื่นนอนทำอิบาดะฮฺนั้น หัวใจของเขาอาจมีแต่ความโอ้อวดความลำพอง หวังยศฐานันดรศักดิ์ และหวังจะได้คำสรรเสริญจากคนอื่น ซึ่งอัลเลาะฮฺเท่านั้นที่รู้ว่าหัวใจของเขาเป็นอย่างไร หรือพูดได้อีกว่า หัวใจของเขาอยู่ในจุดหนึ่ง ร่างกายของเขาก็อยู่ในอีกจุดหนึ่ง จึงไม่มีข้อสงสัย ผู้ที่นอนหลับเมื่อเขาตื่นมาตอนเช้า เขาก็สามารถเอาชนะคนที่ตื่นหลายช่วงตอนของการเดินทาง อันที่จริงแล้วความประพฤติแท้นั้นเป็นหน้าที่ของหัวใจ มิใช่เป็นหน้าที่ของร่างกาย

36. การซิกิร เป็นรัศมีสำหรับเขาในโลกนี้ และเป็นรัศมีสำหรับเขาในหลุมศพของเขา และเป็นรัศมีสำหรับเขาในวันชาติหน้า เขาจะเดินโดยมีรัศมีนั้นนำส่องอยู่ข้างหน้าบนสะพาน (ศิรอฏ) แล้วหัวใจและสุสานก็ส่องแสงสว่างเหมือนเช่นการซิกิรต่ออัลเลาะฮฺ ซ.บ.

อัลเลาะฮฺ ซ.บ. ทรงตรัสว่า

قال الله تعالى : (أَوَمَنْ كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وجعلنا لَهُ يَمْشِي بِهِ فِى النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُه فِى الظُّلمات لَيْس بِخارِجٍ مِنْهَا)

ความว่า *"หรือว่าผู้ที่ตายไป แล้วเราได้ให้เขามีชีวิต และเราประทานรัศมีแก่เขาซึ่งเขาเดินไปในหมู่มนุษย์ด้วยรัศมีนั้น จะเหมือนกับผู้ที่ประดุจดังอยู่ในความมืดมน ซึ่งเขาไม่อาจออกมาจากนั้นได้"*

บุคคลแรกในอัลกุรอาน ได้แก่มุมิน ซึ่งเขามีความสว่างไสวด้วยความศรัทธาในอัลเลาะฮฺ, ด้วยความรักในพระองค์, ด้วยการรู้จักพระองค์, ด้วยการรำลึกถึงพระองค์, ส่วนบุคคลสุดท้ายนั้น เป็นผู้ลืมอัลเลาะฮฺ เขาหันออกจากการรำลึกและความรักต่อพระองค์....นับเป็นความสำคัญสุดยอดและชัยชนะสุดยอดในการที่มีรัศมี และเป็นความอัปยศเป็นที่สุดที่ปราศจากรัศมี

โดยเหตุนี้ ท่านนบี ซ.ล. จึงขอต่อพระผู้เป็นเจ้าให้ประทานรัศมี (นู๊ร) ท่านขออย่างล้ำลึกและจริงจัง ขอให้นู๊รนั้นมีอยู่ในเนื้อของท่าน, ในผิวหนังของท่าน, ในหูของท่าน, ในตาของท่าน, จากด้านบนของท่าน, ด้านล่างของท่าน, ด้านขวาของท่าน, ด้านซ้ายของท่าน, ด้านหลังของท่าน, ด้านหน้าของท่าน....จนกระทั่งท่านได้ขอต่อพระองค์ว่า "และโปรดบันดาล

ข้าพระองค์ให้เป็นรัศมี" จะเห็นว่าท่านได้ขอต่ออัลเลาะฮฺให้ประทานนู๊ร (รัศมี) ในส่วนต่าง ๆ แห่งชีวิตของท่านทั้งภายนอกและภายใน และได้ขอให้นู๊รนั้นห้อมล้อมท่านไว้จากทุก ๆ ด้าน และขอให้ตัวของท่านทั้งหมดเป็นนู๊รในที่สุด

อันศาสนาของอัลเลาะฮฺ เป็นนู๊ร, คำภีร์ของพระองค์เป็นนู๊ร, รอซูลของพระองค์เป็นนู๊ร, และโลกที่พระองค์ทรงเตรียมไว้แก่ผู้ใกล้ชิดของพระองค์ก็เป็นนู๊ร และพระองค์ทรงเป็นนู๊รแห่งฟากฟ้าและแผ่นดิน และพระนามหนึ่งของพระองค์คือ อันนู๊ร และความมืดทั้งหลายจักสลายสิ้นเพราะนู๊รของพระองค์

ในดุอาที่ท่านนบี ซ.ล. อ่านในวันตออิฟ แปลได้ความว่า

"ข้าพเจ้าขอความคุ้มครองด้วยนู๊รแห่งพระองค์ซึ่งทำให้ความมืดทั้งหลายสว่างไสว, ทำให้งานทางดุนยาและอาคิเราะฮเป็นคุณ, ขอให้ความพิโรธของพระองค์คลายไปจากข้าพเจ้าหรือความกริ้วของพระองค์สูญไปจากข้าพเจ้า, พระองค์ทรงสิทธิที่จะตำหนิ จนกว่าพระองค์จะทรงโปรดและไม่มีพลังอำนาจใด ๆ นอกจากโดยพระองค์เท่านั้น"

อิบนิ มัสอูด ร.ฎ. กล่าวว่า

"ณ. พระผู้อภิบาลของท่านทั้งหลาย ไม่มีกลางคืนและไม่มีกลางวัน พระองค์เป็นนู๊รของฟากฟ้า จากนู๊รแห่งพระองค์"

อัลกุรอานระบุว่า

وقد قال تعالى : (وأشرقت الأَرْضُ بِنُورِ ربها)

ความว่า *"และแผ่นดินสว่างไสวด้วยนู๊รแห่งพระผู้อภิบาลของมัน"*

ในวันกิยามะฮฺ วาระที่มีการพิพากษาระหว่างมวลบ่าวทั้งหลาย ดวงอาทิตย์ดับสูญไปแล้ว ดวงจันทร์ก็เช่นเดียวกัน แสงสว่างที่มีอยู่ในวันนั้น เป็นนู๊รของพระผู้เป็นเจ้าเท่านั้น

อะบูมูซา อัลอัชอารี กล่าวว่า.....ท่านรอซูลุลเลาะฮฺ ซ.ล. ได้ยืนขึ้นในกลุ่มพวกเราด้วย 5 ประโยค โดยท่านตรัสว่า...

"อัลเลาะฮฺไม่นอนหลับ, และเป็นไปไม่ได้ที่พระองค์จะนอนหลับ, ทรงลดและยกความยุติธรรม, ความประพฤติของกลางคืนจะถูกยกขึ้นมาสู่พระองค์ก่อนกลางวัน, และความประพฤติของกลางวันก่อนกลางคืน, ฉากบังกั้นคือนู๊ร, หากว่าพระองค์ทรงเปิดเผยมันออกมา แน่นอนแสงแห่งพระองค์จะไหม้ ทุก ๆ สิ่งที่สายตามองไปถึงจากมวลสรรพสิ่งทั้งหลาย"

หลังจากนั้นท่านอ่านกุรอานว่า

(أَنْ بُورِكَ مَنْ فى النَّار وَمَنْ حوْلَهَا)

ความว่า *"ขอให้จำเริญเถิด ผู้ที่อยู่ในกองไฟ และที่อยู่โดยรอบ ๆ"*

ฉากนั้นมีแสงสว่างก็โดยนู๊รแห่งพระองค์ และหากไม่มีมันแล้ว แสงแห่งพระองค์ก็จะไหม้สิ่งที่สายตามองไปถึงอย่างแน่นอน

เพราะเหตุนี้ เมื่อพระองค์ทรงเปล่งแสงของพระองค์ไปยังภูเขา และทรงเปิดเผยจากฉากกั้นเพียงเล็กน้อย ภูเขานั้นก็ทรุดละลายลงกองกับพื้นดินไปในบัดดล

นี่เป็นความหมายของอิบนิ อับบาส ที่อธิบายโองการอัลกุรอานที่ว่า

(لَاتُدْرِكُهُ الأَبْصَارُ)

ความว่า *"สายตาทั้งหลายไม่อาจสัมผัสพระองค์ได้"*

อิบนิ อับบาส อธิบายว่า.....ในวันกิยามะฮฺ สายตาทั้งหลายจะมองเห็นพระองค์อย่างชัดเจน แต่ว่าเป็นไปไม่ได้ที่สายตาทั้งหลายจะสัมผัสพระองค์แม้จะเห็นพระองค์ก็ตาม การสัมผัสเป็นอีกกรณีหนึ่งที่อยู่นอกไปจากการเห็น เช่น ดวงอาทิตย์ แม้จะมองเห็นแต่ก็สัมผัสไม่ได้ แม้แต่จะเข้าใกล้ก็ยังไม่ได้ สำหรับพระองค์อัลเลาะฮฺ ย่อมเหนือกว่านั้น จนไม่สามารถจะเปรียบกันได้ โดยเหตุนี้เมื่อมีผู้ถามอิบนิอับบาสเกี่ยวกับเรื่องนี้

อิบนิ อับบาส "ท่านเคยเห็นฟ้าไหม"
ผู้ถาม "เคย"
อิบนิ อับบาส "ท่านเคยสัมผัสไหม ?"
ผู้ถาม "ไม่เคย"
อิบนิ อับบาส "อัลเลาะฮฺทรงเหนือกว่า จนเปรียบกันไม่ได้"

อัลเลาะฮฺ ซ.บ. ทรงเปรียบนู๊รในหัวใจของบ่าว เป็นข้อเปรียบที่ไม่มีใครสามารถล่วงรู้ได้นอกจากผู้รู้ ดังโองการที่ว่า

(اللهُ نُورُ السَّموات والأَرضِ . مثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ المِصْبَاحُ فى زُجاجةٍ . الزُّجاجةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّىٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجرٍ مُبارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَاشَرْقِيَّةٍ ولَاغَرْبِيَّةٍ يكَادُ زَيْتُهَا يُضِىءُ ولَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نارٌ . نُورٌ علَى نُورٍ . يَهْدِى اللهُ لِنُورِهِ منْ يشَاءُ ، ويَضْرِبُ اللهُ الأَمْثَالَ لِلنَّاسِ واللهُ بكُلِّ شَىْءٍ علِيمٌ)

ความว่า *"อัลเลาะฮฺ เป็นนู๊รแห่งฟากฟ้าและแผ่นดิน เปรียบนู๊รของพระองค์ ประดุจดังโคมแก้วที่มีดวงไฟอยู่ในนั้น อันดวงไฟที่อยู่ในแก้ว แก้วนั้นเปรียบดังดาวอันทอแสง มันถูกจุดไว้จากต้นไม้ที่มีมงคล คือ ต้นมะกอก ซึ่งไม่มีทิศตะวันออก ไม่มีทิศตะวันตก น้ำมันของมันเกือบจะส่องแสงได้เอง แม้ไม่มีไฟมาสัมผัส เป็นนู๊รที่เหนือกว่านู๊ร อัลเลาะฮฺทรงชี้นำสำหรับนู๊รของพระองค์แก่ผู้ที่ทรงประสงค์ และอัลเลาะฮฺทรงยกอุทาหรณ์แก่มนุษย์ และอัลเลาะฮฺทรงรอบรู้ในทุก ๆ สิ่ง"*

อุบัย บินกะอับ กล่าวว่า

"เปรียบนู๊รของพระองค์ในหัวใจของมุมิน"

นี้เป็นนู๊รที่ทรงใส่ไว้ในหัวใจของมุมิน อันได้มาจากการรู้จักพระองค์ ความรักศรัทธาในพระองค์และการรำลึกถึง

พระองค์ มันเป็นนู๊รของพระองค์ที่ทรงหลั่งประทานลงมายังหัวใจของพวกเขา หลังจากนั้นหัวใจก็แข็งแกร่งอย่างเพิ่มพูนจนกระทั่งแสงนั้นได้ฉายปรากฏชัดแจ้งออกมาบนใบหน้าของเขา, อวัยวะทุกส่วนและร่างกายทั้งหมด ที่จริงแม้กระทั่งเสื้อผ้าและบ้านเรือนของเขา ซึ่งผู้ที่สามารถจะเห็นนู๊รดังกล่าวจะต้องเป็นคนที่อยู่ในฐานะเดียวกันกับเขา ส่วนคนอื่น ๆ นั้นถูกขัดขวางไว้มิให้มองเห็น

ครั้นเมื่อถึงวันกิยามะฮฺ นู๊รนั้นก็ปรากฏออกมาอย่างชัดแจ้ง แล้วนู๊รนั้นก็จะส่องนำทางเขาเดินไปในความมืด จนกระทั่งเขาสามารถเดินผ่านภาวะนั้นไปได้ ซึ่งอำนาจและพลังแห่งนู๊รที่เขาจะได้ใช้ในกิยามะฮฺนี้ ก็เป็นไปตามอำนาจพลังของนู๊รที่เขาได้รับไว้ในหัวใจของเขา ขณะอยู่ในดุนยา

บางคน นู๊รของเขา แข็งแกร่งเหมือนแสงอาทิตย์

บางคน นู๊รของเขา นวลเหมือนแสงจันทร์

บางคน นู๊รของเขา เหมือนดวงดาว

บางคน นู๊รของเขา เหมือนตะเกียง

บางคน นู๊รของเขา มืดบ้างสว่างบ้างสลับกัน

เมื่อสภาพแห่งนู๊รของเขาเป็นเช่นที่กล่าวมาในโลกดุนยาเขาจะได้รับในอัตราเดียวกันเมื่อถึงเวลาอันวิกฤติในโลกอาคิเราะฮฺ ที่จริงนู๊รของเขาจะปรากฏออกมาโดยตรงอย่างชัดเจน และสำหรับพวกมุนาฟิกนั้น ในโลกดุนยาเขาไม่มีนู๊รเลย

นอกจากเป็นนู๊รที่มองลวงตาจากภายนอก ไม่ใช่ภายใน ดังนั้นเขาจึงได้รับนู๊รเพียงภายนอก แต่ผลสุดท้ายก็ต้องอยู่ในความมืดและสิ้นแสง

จากอัลกุรอานโองการที่ผ่านมา อัลเลาะฮฺ ซ.บ. ทรงเปรียบเทียบนู๊รนี้, ที่อยู่ของมัน, และตัวนู๊ร ประดุจดังโคมไฟซึ่งเปรียบกับคนก็คือ **ทรวงอกในโคมไฟมีกระจก** ก็เหมือนกับว่าในทรวงอกมีหัวใจ ซึ่งใสสะอาดบริสุทธิ์ และที่สุดก็เปรียบดังดาวที่ทอแสง ที่เปรียบเทียบหัวใจเป็นกระจก ก็เพราะหัวใจได้ประทับภาพต่าง ๆ ไว้อย่างพิมพ์ใจ และมีคุณสมบัติต่าง ๆ พร้อมมูลซึ่งเป็นหัวใจของมุมินแท้ เช่น ความใสสะอาดบริสุทธิ์, ความประณีต, ความอ่อนโยน, ความเข้มแข็ง, จากคุณสมบัติเช่นนี้ ทำให้เขาสามารถมองเห็นสัจจธรรมและทางนำ ทำให้เขามีความอ่อนโยน ความเมตตากรุณาทำให้เขามีความเข้มแข็ง กล้าหาญ ซึ่งคุณสมบัติต่าง ๆ ที่มีอยู่นี้ต่างก็สนับสนุนซึ่งกันและกัน ไม่มีคุณสมบัติใดทำลายคุณสมบัติเหล่านี้ทำให้มุมินมีความแข็งแกร่ง มั่นคงเหนือกว่าพวกกาฟิร แต่ขณะเดียวกันก็มีความเมตตากรุณาระหว่างมุมินด้วยกันเอง ดังปรากฏในอัลกุรอาน ว่า

(أَشِدَّاءُ على الكُفَّارِ رُحماءُ بَيْنَهُمْ)

ความว่า *"พวกเขามีความเข้มแข็งเหนือพวกเนรคุณ อีกทั้งมีความเมตตาระหว่างพวกเขา"*

และอีกโองการหนึ่ง

(فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللهِ لِنْتَ لَهُمْ ، وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ)

ความว่า *"ดังนั้น โดยความเมตตาจากอัลเลาะฮฺ เจ้าจงมีจิตอันอ่อนโยนต่อพวกเขา และหากเจ้าเป็นผู้แข็งกร้าว มีหัวใจหยาบกร้าน แน่นอนพวกเขาก็ต้องปลีกตัวไปจากรอบ ๆ เจ้า"*

และอีกโองการว่า

(يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ)

ความว่า *"โอ้นบี จงต่อสู้พวกกาฟิร และ มุนาฟิก และจงเข้มแข็งเหนือพวกนั้น"*

ในคำสอนของรายงานหนึ่งระบุว่า

"หัวใจเป็นภาชนะของอัลเลาะฮฺ ซ.บ. ในแผ่นดินของพระองค์ หัวใจที่พระองค์โปรดที่สุดได้แก่ หัวใจที่อ่อนโยน แข็งแกร่งและสะอาดบริสุทธิ์"

เบื้องหน้าของหัวใจนี้ สามารถที่จะแบ่งหัวใจชนิดที่น่าตำหนิได้อีก 2 ประเภทคือ

1. หัวใจหิน แข็งกระด้าง ปราศจากความเมตตาปรานี ไม่มีคุณธรรม ไม่มีกุศลธรรม ไม่มีความใสสะอาดเพียงพอที่จะเห็นสัจธรรมได้ เป็นหัวใจของโจร ของคนโง่เขลา ไม่มีความรู้ในสัจธรรม และไม่มีความเมตตาต่อเพื่อนร่วมโลก

2. หัวใจน้ำ ที่มีแต่ความอ่อนแอ ไม่มีความเข้มแข็ง ขาดพลังไม่มีการยึดถืออะไรเป็นแก่นสาร อะไรที่ผ่านเข้ามาก็รับไว้หมด แต่ก็ไม่มีพลังอันเข้มแข็งพอที่จะพิทักษ์รักษาสิ่งเหล่านั้นไว้ได้ ไม่มีพลังที่จะอำนวยผลให้แก่สิ่งอื่นได้ ทุกสิ่งที่เข้ามาคลุกคลีกับเขา ก็จะมีบทบาทแก่เขาไปเสียทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นความแข็งแรง, ความอ่อนแอ, ความดีความชั่ว เป็นต้น หัวใจของเขาปฏิเสธอะไรไม่เป็นเอาจริง ๆ เมื่อเขารับทุก ๆ สิ่งที่แผ้วผ่านเข้ามา หัวใจของเขาก็ขาดจุดยืนเป็นอันตรายอันน่าวิตกกังวลเป็นอย่างยิ่ง

ในการเปรียบเทียบของกุรอานที่ว่า **"ในแก้วมีดวงไฟ"** ก็คือนู๊รที่มีอยู่ในหัวใจของบ่าวนั่นเอง และนู๊รนั้นมีเครื่องหล่อเลี้ยงมันอยู่ นั่นคือ น้ำมันซึ่งสกัดออกมาจากต้นมะกอก ซึ่งน้ำมันนั้นเมื่อเพียงแต่กระทบแสงอาทิตย์ มันก็เกือบจะลุกเป็นไฟอยู่แล้ว เพราะความใสสะอาดของมัน ความมีคุณภาพของมัน ดวงไฟแห่งอีหม่านที่มีอยู่ในหัวใจของมุมิน ก็ใสสะอาดมีคุณภาพแก่กล้าเช่นนี้

เมื่อน้ำมันมีความใสสะอาดบริสุทธิ์อย่างแก่กล้าจนเกือบจะติดไฟเองโดยไม่ต้องจุดไฟ หลังจากนั้นเมื่อนำไฟมาจุดเข้าอีก ก็จะยิ่งทำให้แสงสว่างนั้นเพิ่มพูนขึ้นอีกสุดคณา และเพิ่มคุณภาพขึ้นอีก นั่นจึงเป็นนู๊รเหนือนู๊รดังกล่าว

มุมินก็เป็นเช่นนี้แหละ.....หัวใจของเขาส่องสว่างสกาวรุ่งเรืองโรจน์โชติช่วงชัชวาล เขาเกือบจะรู้จักสัจธรรม โดย

สติปัญญา และสัญชาตญาณของเขาที่มีอยู่ แต่ว่าเขาไม่มีน้ำมันจากตัวเขาเอง จึงต้องอาศัยพระโองการที่ประทานแก่ท่านนบี (วะฮี) เมื่อเขารับพระโองการหรือวะฮีนั้นแล้ว วะฮีนั้นก็จะคลุกเคล้าหัวใจของเขาไว้อย่างซาบซึม อันยิ่งทำให้นู๊รเพิ่มพูนขึ้น โดยวะฮีนั้นได้เพิ่มเติมนู๊รลงไปบนนู๊รเดิมของเขาที่มีมากับสติปัญญา และสัญชาตญาณของเขา เป็นสองนู๊ร คือ นู๊รวะฮีกับนู๊รเดิมของเขา ก็เป็นความหมายที่ว่า นู๊รเหนือนู๊รดังปรากฏในอัลกุรอาน

- นู๊รจากวะฮี เรียกว่า **"นูรุลวะฮฺยิ"**
- นู๊รเดิม เรียกว่า **"นูรุลฟิฏเราะฮ์"**

สภาพเช่นนี้เป็นสภาพของมุมินซึ่งโดยนู๊รเหนือนู๊รนี้ทำให้เขาได้ยินสัจธรรมอย่างทะลุปรุโปร่ง และสะดวกง่ายดายไร้อุปสรรค และฉากใด ๆ ขวางกั้นเลย จากนูรุลฟิฏเราะฮ์ เขาได้ยินโดยสรุป และจากนูรุลวะฮฺยิ ทำให้เขาได้ตริตรองในรายละเอียด ทำให้อิหม่ามของเขาสมบูรณ์อย่างแท้จริง โดยนู๊รทั้งสอง

จงพินิจต่อไปในโองการอันยิ่งใหญ่นี้ พระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ. ทรงประกาศว่า นู๊รของพระองค์นั้นมีอยู่ในฟากฟ้าและแผ่นดิน และนู๊รของพระองค์มีอยู่ในหัวใจของมุมิน อันนู๊รนั้น จะประจักษ์ได้ก็โดยอาศัยวิจารณญาณและจิตใจใคร่ครวญ ส่วนนู๊รที่สัมผัสได้ภายนอก สามารถประจักษ์ด้วยตา

ซึ่งเป็นนู๊รที่ทำให้โลกทุกส่วนสว่างไสวทั้งสองจึงเป็นนู๊รอันยิ่งใหญ่

แสง (นู๊ร) จะกระจายอยู่ในทุก ๆ ส่วนของโลกนี้ เพื่ออำนวยให้สิ่งต่าง ๆ รวมทั้งมนุษย์ได้มีชีวิตสืบเนื่องกันตลอดไป สถานที่ใดที่ปราศจากแสง มนุษย์ และสัตว์อื่น ๆ ก็อยู่ไม่ได้ เพราะโดยธรรมชาติที่พระผู้เป็นเจ้าทรงบันดาลไว้นั้น ทุกสิ่งที่มีชีวิตจำเป็นต้องอาศัยแสงเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งของการเจริญเติบโตดังที่เราทราบกันดีอยู่แล้ว

เช่นเดียวกับจิตวิญญาณใดที่ปราศจากนู๊รคือรัศมีหรือแสงสว่างภายใน จิตวิญญาณหรือหัวใจนั้น ก็จะมีสภาพตายด้าน ไม่มีชีวิตสำหรับมันอย่างเด็ดขาด เหมือนกับสัตว์จักมีชีวิตไม่ได้หากอยู่ในที่ ๆ ปราศจากแสง

อัลเลาะฮ์ ซ.บ. ทรงนำมารวมพร้อมกันระหว่างชีวิตกับนู๊รดังปรากฏในอัลกุรอาน

(وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحاً مِنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الكِتَابُ وَلَا الإِيمَانُ ، وَلكِنْ جَعلْنَاهُ نُوراً نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبادِنَا)

ความว่า.....*"และเช่นนั้น เราได้ดลรูห์ มายังเจ้า จากบัญชาของเราโดยเจ้าไม่รู้ว่าอะไรคือคัมภีร์ และอะไรคือศรัทธา แต่เราบันดาลมันเป็นนู๊รที่เราจักนำทางด้วยกับมัน แก่ผู้ที่เราประสงค์จากมวลบ่าวของเรา"*

คำว่ารูห์ ซึ่งแปลว่าวิญญาณ ณ ที่นี้หมายถึงอัลกุรอาน ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่ให้ชีวิตอันเจริญรุ่งเรืองแก่มนุษย์ทั้งปวง และอัลเลาะฮ์ทรงบันดาลให้เป็นนู๊ร ก็คือเรียกอัลกุรอานในอีกชื่อหนึ่งว่านู๊ร เพราะอัลกุรอานทำให้เกิดนู๊ร รัศมีอันชัชวาลแก่มนุษย์ ดังนั้นผู้ใดไม่ยอมรับอัลกุรอานซึ่งเป็นทั้งรูห์และนูร์ ดังนั้นหัวใจของเขาก็ปราศจากชีวิตและปราศจากแสงสว่างอย่างแน่นอน

โดยเหตุนี้ อัลเลาะฮ์ ซ.บ. จึงยกอุทาหรณ์สองประการ คือ สภาพแห่งน้ำและสภาพแห่งไฟพร้อมกัน เพราะจากน้ำทำให้เกิดชีวิตและจากไฟทำให้เกิดแสงสว่าง ดังที่ทรงเปรียบเทียบไว้ในต้นของซูเราะฮ์ อัลบะเกาะเราะฮ์

(مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِى اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَاحَوْلَهُ ذَهَبَ
اللهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِى ظُلُمَاتٍ لَايُبْصِرُونَ)

ความว่า....."*ข้อเปรียบเทียบของพวกเขาก็ประดุจดังผู้ที่จุดไฟไว้ ครั้นเมื่อไฟได้ทำความสว่างไว้โดยรอบ ๆ เขา อัลเลาะฮ์ก็ทรงขจัดนู๊รของพวกเขา และปล่อยพวกเขาไว้ในความมืด ซึ่งพวกเขามองไม่เห็นอะไรเลย*"

การที่อัลเลาะฮ์ ซ.บ. ใช้คำว่า **"บินนู๊ร-รัศมี"** มิใช่ **"บินนาร์-ด้วยไฟ"** ก็เพราะไฟนั้นมีทั้งการเผาไหม้และให้แสงสว่าง ดังนั้นที่สูญหายไปก็คือส่วนที่ให้แสงสว่าง และที่เหลืออยู่แก่พวกเขา ก็คืออันตรายและการเผาไหม้

สภาพดังกล่าวนั้น เป็นสภาพของพวกมุนาฟิกีน (พวกสับปลับ) นู๊รรัศมีแห่งอีหม่านศรัทธาของพวกนั้นได้ดับสูญไปแล้ว เพราะความสับปลับ ความตลบตะแลง ของพวกเขาเอง ที่คงเหลืออยู่ในหัวใจของพวกเขาก็คือ ความร้อนของการเนรคุณ ความสงสัย ความสับสนที่ท่วมท้นหัวใจของพวกเขา และหัวใจของพวกเขาก็ถูกความร้อนนั้นลนจนไหม้เกรียมเป็นหัวใจที่ชอกช้ำในโลกนี้ แล้วเมื่อถึงโลกหน้า พระองค์ก็ทรงให้หัวใจของเขาถูกลนไหม้เกรียมด้วยไฟอีก

ดังกล่าวนี้คือข้อเปรียบเทียบสำหรับบุคคลที่นู๊รของอีหม่านไม่ได้อยู่กับเขาในโลกนี้ ตรงกันข้ามนู๊รนั้นได้จากและแยกไปจากเขา หลังจากที่มันได้ส่องแสงสว่างเพียงชั่วครู่เท่านั้น กล่าวคือ พวกมุนาฟิก เขารู้จักนู๊รแห่งอีหม่านเป็นอย่างดี แต่เขาก็ปฏิเสธในภายหลัง ดังนั้นเขาจึงตกอยู่ในความมืดสนิท ตาบอด หูหนวก เป็นใบ้ ดังที่อัลกุรอานได้ระบุไว้ว่า

(والَّذِين كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا صُمٌّ وبُكْمٌ فى الظُّلُماتِ)

ความว่า...*"และบรรดาผู้ที่กล่าวว่าโองการของเราโกหกเป็นพวกที่หูหนวก และเป็นใบ้ตกอยู่ในความมืดมิด"*

และอัลเลาะฮ์ ซ.บ. ทรงตรัสว่า

وقال تعالى :(ومَثَلُ الَّذِين كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِى يَنْعِقُ بِمَالاَيَسْمَعُ إلاَدُعَاءً وَنِدَاءً صُمٌّ بُكْمٌ عُمْىٌ فَهُمْ لاَيَعْقِلُون)

ความว่า....."*และข้อเปรียบเทียบแก่พวกกาฟิรนั้น ประดุจดังผู้ที่กู่เรียกกับสิ่งที่เขาไม่ได้ยิน นอกจากเสียงเรียกและเสียงตะโกนเท่านั้น พวกนั้นหูหนวก เป็นใบ้ ตาบอด พวกเขาไม่มีความเข้าใจอะไรเลย*"

พระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ. ได้เปรียบเทียบสภาพของพวกมุนาฟิก ในการที่พวกเขาออกมาจากนู๊ร หลังจากนู๊รนั้นได้ส่องแสงสว่างอันสกาวแก่เขาแล้ว ประดุจดังสภาพของคนที่จุดไฟขึ้น และแสงสว่างนั้นก็พลันหายไป หลังจากที่ความสว่างได้ปรากฏขึ้นในบริเวณโดยรอบของเขาแล้ว เพราะพวกมุนาฟิกนั้นสาเหตุที่เขาเข้าร่วมสังคมกับกลุ่มมุสลิม มาทำละหมาดร่วมกับฝ่ายมุสลิม, ถือศีลอดเหมือนกัน, ฟังกุรอานเหมือนกัน และสนับสนุนกิจการทั่วไปของอิสลามเป็นอย่างดี นั่นเท่ากับเขาประจักษ์แล้วในความสว่าง และพวกเขาได้มองเห็นนู๊รอย่างชัดแจ้ง โดยนัยนี้อัลกุรอานจึงโองการชี้แจงสภาพของพวกเขาว่า

(فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ)

ความว่า....."*ดังนั้นพวกเขาจึงไม่กลับคืน*"

ทั้งนี้เพราะพวกเขาได้ปลีกตัวออกแยกออกไปจากอิสลาม หลังจากที่ได้อยู่ในอิสลามมาก่อน แล้วพวกเขาก็ไม่หวนกลับมาสู่อิสลามอีก

ส่วนพวกกาฟิร อัลกุรอาน ใช้คำว่า

(فهم لا يعقلون)

ความว่า.....*"พวกเขาไม่ใช้ปัญญาตริตรอง"* เพราะพวกเขาเป็นพวกที่ไม่เข้าใจอิสลาม และไม่ยอมเข้ามาสู่อิสลามตั้งแต่แรกเริ่ม และไม่ได้รับแสงสว่างมาก่อนเลย ตรงกันข้ามพวกเขาอยู่ในความมืดแห่งกาฟิรนั้นมาโดยตลอด พวกเขาจึงหูหนวก ตาบอด และเป็นใบ้

พระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ. ได้ทรงบันดาลให้พระคำของพระองค์เป็นโอสถที่จะใช้บำบัดโรคทางใจ เป็นคำเชิญชวนไปสู่ศรัทธา, เป็นคำเชิญชวนไปสู่ชีวิตอมตะ และความสุขอันนิรันดร สู่หนทางอันเที่ยงตรง, แน่นอนที่สุดเสียงเรียกจากศรัทธาชน หากได้ประจวบกับหูที่มีคุณภาพ คำเรียกนั้นก็สัมฤทธิ์, คำเตือนของกุรอานก็จักเป็นผลหากสอดคล้องกับหัวใจที่ว่างเปล่า แต่ว่าหัวใจบางดวงนั้นมีกระแสคลื่นแห่งตัณหาอารมณ์เข้าไปก่อกวน มันจึงดับดวงประทีปแห่งหัวใจสนิท และเงื้อมมือแห่งความหลงลืม ความเผลอเรอ และความโง่เขลาก็เข้ามายึดกุมหัวใจไว้สิ้นเชิง ดังนั้นประตูแห่งทางนำ จึงถูกปิดสนิท กุญแจที่จะไขเข้าไปสู่ก็สูญหาย และผลแห่งพฤติกรรมก็ประทับอยู่บนหัวใจของเขาจนแน่นหนา ดังนั้นพระโองการแห่งกุรอานจึงไม่อาจบรรลุเข้าไปสู่ดวงใจของเขาได้ และหัวใจดังกล่าวก็เกิดอาการเมามาย เพราะความ

กำหนัดแห่งทรยศและความหยิ่ง หัวใจตายด้านสิ้นเชิงในทะเลแห่งความโง่ ความลืม และตกเป็นเชลยของอารมณ์กิเลสและความกำหนัด

ข้อเปรียบเทียบที่สองที่เปรียบสภาพน้ำได้จากอัลกุรอานที่ว่า

(أَوْ كَصَيِّبٍ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ
فِى آذَانِهِمْ مِنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ)

ความว่า.....*"หรือเปรียบประดุจดังฝนจากฟากฟ้า ในนั้นมีแต่ความมืด เสียงฟ้าร้อง และฟ้าผ่า พวกเขาใช้ปลายนิ้วมืออุดรูหูไว้เนื่องจากฟ้าผ่าเพราะความกลัวตาย และอัลเลาะฮ์ ซ.บ. ทรงล้อมพวกกาฟิรไว้หมดแล้ว"*

จากโองการที่ผ่านมา ได้เปรียบเทียบพระคำแห่งพระเจ้าคืออัลกุรอานว่า ประดุจดังน้ำฝนซึ่งให้ชีวิตแก่พืชและสัตว์ กุรอานก็ให้ชีวิตแก่จิตวิญญาณ ซึ่งผู้มีศรัทธาทั้งหลายได้สัมผัสกับความจริงดังกล่าว และรู้ดีว่า ชีวิตที่ให้แก่วิญญาณนั้นเป็นชีวิตอันมีค่าซึ่งเขาไม่เคยคิดคำนึงมาก่อน เขาได้รับมันมาอย่างมากมายและกว้างขวางโดยปราศจากอุปสรรคขวางกั้นใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะมีฟ้าร้อง ฟ้าผ่า หรือเต็มไปด้วยความมืดก็ตาม ซึ่งอุปสรรคเหล่านี้เป็นข้อเปรียบเทียบแก่บทบัญญัติของอัลกุรอานที่กำหนดโทษต่าง ๆ แก่ผู้กระทำวาจาของพวกเขา

ผิด ตัวอย่างและอุทธาหรณ์ที่พระผู้เป็นเจ้าทรงยกขึ้นมาเตือนคนที่คิดฝ่าฝืนบทบัญญัติของพระองค์ และทรงเตือนอีกว่า ผู้ที่ปฏิเสธฐานะของศาสนทูตนบีมูฮัมมัด ซ.ล. นั้นจะต้องได้รับโทษ หรือหมายถึงบทบัญญัติต่าง ๆ ที่กำหนดภาระหน้าที่อันหนักหนาแก่เขา เช่น ให้ทำศึกกับฝ่ายศัตรู ให้อดทนต่อความขมขื่นหรือให้ทำในสิ่งที่ฝืนต่อความรู้สึกสามัญเหล่านี้เปรียบดังความมืด ฟ้าร้อง และฟ้าผ่า แต่สำหรับผู้ที่มีความรู้แท้ เขารู้ได้เป็นอย่างดีว่า ท่ามกลางความมืดฟ้าร้อง และฟ้าผ่านี่แหละที่ฝนอันเป็นชีวิตของทุกสิ่งที่ตกลงมาดังนั้นแม้จะเผชิญกับความน่ากลัวเหล่านั้น แต่เขาก็หาได้วิตกกังวลหรือรู้สึกเปล่าเปลี่ยวใจไม่ ตรงกันข้ามเขาชื่นชมยินดีเป็นอย่างยิ่งที่เขาจะได้รับชีวิตและความเจริญอันเนื่องมาจากน้ำฝนนั้น

ส่วนพวกมุนาฟิก เขามีจิตใจอันมืดบอด สายตาของเขาไม่อาจมองลอดพ้นไปจากความมืดได้ ดังนั้นเขาจึงมองเห็นแต่สายฟ้าแลบ ฟ้าร้อง และฟ้าผ่า ซึ่งโฉบเฉี่ยวสายตาของเขาจนเขาระคายเคือง เขารู้สึกประหวั่น ตกใจ และว้าเหว่จนบอกไม่ถูก ดังนั้นเขาจึงเอาปลายนิ้วมืออุดรูหูไว้เพื่อป้องกันเสียงมิให้เข้าไปกระทบกับโสตประสาทของเขาได้ เขามีความรู้สึกหวาดหวั่นอย่างยิ่งที่เห็นฟ้าแลบเป็นประกายรุนแรง เขากลัวว่ามันจะโฉบเฉี่ยวสายตาของเขาบอด เพราะสายตาของเขาอ่อนแอเกินกว่าที่จะต่อต้านมันได้ ทั้ง ๆ ที่เขาอยู่ในความมืด

แต่เขาก็ได้ยินเสียงฟ้าร้องคำรามอย่างชัดเจน และมองเห็นสายฟ้าแลบได้ ครั้นเมื่อฟ้าแลบเป็นเหตุให้เขามองเห็นพื้นที่ เขาก็อาศัยแสงสว่างจากฟ้าแลบนั้นคลำทางเดินต่อไป เมื่อฟ้าไม่แลบเขาก็ยืนงง ไม่รู้ว่าจะไปทางไหน และเพราะความโฉดเขลาของเขาเอง เขาจึงไม่รู้ว่า การมีฟ้าแลบนั้นเป็นส่วนหนึ่งของปฏิกริยาทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นขณะฝนตก อันเป็นเหตุให้พืชและแผ่นดินได้รับชีวิต รวมทั้งตัวเขาเองก็ได้รับการต่อชีวิตด้วยกับน้ำฝนที่ประกอบด้วยฟ้าแลบอันน่าตกใจนั่นแหละ แต่เขากลับไม่รู้อะไรมากไปกว่าฟ้าแลบ, ฟ้าร้อง, และความมืด ส่วนผู้ที่อยู่เบื้องหลังภาวะเหล่านั้น เขาไม่รู้อะไรเลย ดังนั้นเขาจึงวังเวง ว้าเหว่ หวาดหวั่น ขยาดกลัวซึ่งไม่อาจแยกตัวไปจากเขา

ส่วนผู้ที่มีความพอใจกับน้ำฝน และเขารู้ดีว่าการที่ฝนตกลงมานั้น จะต้องมีฟ้าแลบ ฟ้าร้อง และความมืดเป็นเรื่องธรรมดา เขาก็รู้สึกเป็นมิตร รู้สึกสนิทสนม ชื่นชมยินดี ไม่วังเวงหรือว้าเหว่ใด ๆ ทั้งสิ้น และแม้จะมีภาวะเช่นนั้น ก็ไม่เป็นอุปสรรคแก่เขาที่จะรับส่วนได้ใด ๆ อันเป็นประโยชน์แก่เขาจากฝนนั้น

ข้อเปรียบเทียบที่อธิบายรายละเอียดมาแล้วนั้น สอดคล้องกับน้ำฝน (วาฮี) ที่ยิบรออีลได้นำลงมามอบแก่ท่านนบี ซ.ล. จากองค์พระผู้อภิบาลแห่งโลกทั้งหลาย เพื่อนำมาชะโลมแก่ดวงจิตวิญญาณให้ชีวิตอันอมตะตลอดไป น้ำฝนนี้ก็ประกอบ

ไปด้วยฟ้าแลบ ฟ้าร้อง และความมืดอันแยกไม่ออก ซึ่งมันมาพร้อมกันนั่นเอง ผู้มีศรัทธาย่อมตระหนักถึงความจริงข้อนี้ดี และเขามีความพอใจและยินดีเหลือเกินกับภาวะอันน่ากลัวที่มีคุณอนันต์ซ่อนอยู่เบื้องหลัง

ส่วนพวกมุนาฟิก เขาจะได้รับรู้จากภาวะฝนตกนั้นแต่เพียงเมฆ ฟ้าร้องและฟ้าแลบเท่านั้น ส่วนที่มีประโยชน์อันอนันต์ ณ เบื้องหลังสิ่งเหล่านี้นั้นเขาหารู้ไม่ ดังนั้นเขาจึงรู้สึกว้าเหว่ หวาดหวั่น ขยาดกลัว ตกใจ และรังเกียจ ไม่ปรารถนาจะเห็นภาวะเช่นนั้น ซึ่งเป็นสภาพตรงข้ามกับที่มุอ์มินคิด พวกมุนาฟิกมีความลังเลใจในภาวะดังกล่าว ในขณะที่ผู้ทรงความรู้อื่น ๆ มีความมั่นใจในประโยชน์ของภาวะนั้น ๆ

พวกมุนาฟิกมีความประหวั่นกลัวว่า เมื่อฝนตกและฟ้าแลบแปลบปลาบนั้นจะทำให้สายตาของเขามัวหมองและระคายเคือง เขาไม่ปรารถนาจะได้ยินเสียงฟ้าร้องเพราะกลัวว่าแก้วหูของเขาจะแตก ตาของเขามีความอ่อนแอ เขารู้สึกว่าไม่สามารถจะทนทานกับแสงแปลบปลาบนั้นได้ หูของเขาก็เช่นเดียวกันมีความเปราะบางเกินกว่าจะได้ยินเสียงฟ้าร้องนั้น เขาจึงตกอยู่ในความมืดสนิท มองอะไรไม่เห็น

ครั้นเมื่อมีแสงฟ้าแลบให้ความสว่างรอบ ๆ ตัวเขา เขาก็จะอาศัยแสงนั้นได้มองเห็นทางเดิน และเขาก็เดินไปได้เพียงน้อยนิด ความมืดก็เข้ามาปกคลุมเขาอีก เขาก็จำต้องหยุดชะงัก

อยู่กับที่ รอแสงฟ้าแลบคราวต่อไป ถ้าไม่มีแสงฟ้าเขาก็งงงัน ไม่รู้จะไปทางไหน สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะเขาเต็มไปด้วยอวิชา มีความโง่อยู่เต็มกมล เขาไม่รู้ว่าพร้อม ๆ กับความน่ากลัวของฟ้าแลบ ฟ้าร้อง และฟ้าผ่านั้นมีประโยชน์อันอเนกอนันต์ ที่จะอำนวยแก่เขาอย่างไม่รู้จบสิ้น ดังนั้นเขาจึงต้องประสบอยู่กับความหวาดกลัวตลอดไป

ส่วนผู้ที่เข้าใจในสภาวะดังกล่าวว่าเป็นคุณประโยชน์อันมหาศาลที่จะอำนวยแก่เขา เขารู้ดีว่าฝนที่ตกลงมาทำความอุดมสมบูรณ์แก่โลกนั้น จะต้องประกอบด้วยฟ้าร้อง ฟ้าแลบและฟ้าผ่าอันน่ากลัว และยังมีความมืดปกคลุมไปทั่วอย่างน่าสพึงกลัว ดังนั้นเขาจึงไม่ละเลยที่จะรับประโยชน์จากน้ำฝน

อันอุทาหรณ์ที่อัลกุรอานยกมาในที่นี้ เป็นอุทาหรณ์ที่เหมาะสมอย่างยิ่ง โองการที่ยิบรีลได้นำมาจากพระผู้เป็นเจ้านั้น ประดุจดังน้ำฝนที่ชะโลมหัวใจทุกดวงให้มีชีวิตชีวา ทดแทนความแห้งแล้งที่ประสบอยู่กับดวงใจทุกดวงก่อนที่จะได้รับโองการนั้น ซึ่งแน่นอนที่สุดโองการของพระองค์ย่อมประกอบด้วยข้อห้ามบทลงโทษ และสัญญาณอันตรายนานาประการรวมทั้งข้อบังคับใช้ที่ดูแล้วช่างขมขื่นเหลือเกินสำหรับผู้ที่ไร้ศรัทธาต่อการที่จะนำมาปฏิบัติ

ดังนั้นพวกมุนาฟิกจึงมีส่วนได้รับแต่เฉพาะสายฟ้าแลบฟ้าร้อง ความมืดครึ้มและฟ้าผ่า ซึ่งเขาไม่รับรู้อะไรเกินไปกว่า

นั้น เขาจึงรู้สึกสะพึงกลัวในเรื่องที่มุอฺมินทั่วไปชื่นชม เขามีความลังเลสงสัยในสิ่งที่ผู้มีวิจารณญาณทั่วไปมั่นใจ สายตาของเขาในแง่เปรียบเทียบกับไฟเปรียบดังสายตาของค้างคาวในเวลากลางวันซึ่งมองสิ่งใดไม่เห็น และหูของเขาในข้อเปรียบเทียบกับน้ำ เปรียบดังหูของผู้ที่ตายไปเพราะได้ยินเสียงฟ้าร้อง

เล่ากันมาว่า มีสัตว์บางชนิดที่ได้ตายไปเพราะได้ยินเสียงฟ้าร้อง และเมื่อสติปัญญาหูและตาของบุคคลเหล่านี้ได้รับข้อเคลือบแคลงจากชัยตอน อุปาทานอันไร้สาระและความคิดอันมดเท็จต่าง ๆ สิ่งนั้นก็จะสถิตย์อยู่อย่างแน่นหนาในปัญญาเขาจะยืนจะนั่งก็โดยคำสั่งของสิ่งนั้น เขาจะมีแต่ความลังเลไม่วางใจตัวเอง มีเรื่องให้คิดมากจนฟุ้งซ่าน ในสมองของเขาว้าวุ่นอยู่กับคำพูดของคนนั้นคนนี้ ซึ่งเขาไม่รู้จะเชื่อใครดี ดูสับสนไปหมด หูเต็มไปด้วยเสียงมายา แผ่นดินเต็มไปด้วยหนอน บรรดาผู้สนองตอบต่อพวกเหล่านี้ก็มีมากมาย มีผู้ที่ต้อนรับพวกเหล่านี้ ยืนอยู่กับข้อเรียกร้องของพวกเหล่านี้ คอยป้องกันให้พวกเขา และออกต่อสู้ภายใต้ร่มธงของพวกเขา

เพราะเหตุที่พวกมุนาฟิกมีอันตรายที่กว้างขวาง และคำพูดของพวกเขาทำลายสภาพจิตใจอัลเลาะฮ์ ซ.บ. จึงถอดหน้ากากของพวกเขาในอัลกุรอาน ให้ปรากฏธาตุแท้ของพวกเขาออกมาอย่างชัดเจน ทรงเปิดเผยความลับของพวกเขา และแจ้งเครื่องหมายของพวกเขา ความประพฤติของพวกเขาและ

พระองค์ทรงโองการอยู่ตลอดเวลาว่า **"บางส่วนจากพวกเขาเป็นอย่างนั้น....บางส่วนของพวกเขาเป็นอย่างนี้....ฯลฯ"** จนกระทั่งธาตุแท้ของพวกเขาก็เป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลทั่วไปอย่างไม่มีสิ่งใดอำพรางอีกต่อไป

ในตอนต้นซูเราะห์อัลบากอเราะฮ์ พระองค์ทรงโองการถึง คุณสมบัติของมุมิน, กาฟิร, และมุนาฟิก โดยระบุคุณสมบัติของมุมินด้วย 3 อายะฮ์ คุณสมบัติของกาฟิร 2 อายะฮ์ ส่วนพวกมุนาฟิกทรงตรัสไว้ตั้งเกือบ 10 อายะฮ์ ทั้งนี้เพราะพวกนี้มีอันตรายมากกว่ากาฟิร เนื่องจากพวกนี้เขาคลุกคลีอยู่กับฝ่ายมุมินจนแยกกันไม่ออก มีความประพฤติเหมือนกัน ส่วนกาฟิรนั้นได้แยกกันอยู่อย่างชัดเจน มีการต่อสู้อย่างเป็นรูปธรรม และมีความประพฤติที่แตกต่างกัน

นอกจากข้อเปรียบเทียบสองข้อที่กล่าวแล้ว ก็ยังมีข้อเปรียบเทียบจากซูเราะฮ์อัรรออ์ดุ ที่ว่า

(أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ
السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًا)

ความว่า *"ทรงประทานฝนให้หลั่งจากฟากฟ้า แล้วมันก็ไหลไปสู่แหล่งน้ำตามปริมาณของมัน จากนั้นน้ำอันพุ่งไหลแรงได้ก่อให้เกิดฟองอันล้นเหลือ"*

ข้อเปรียบเทียบนี้ก็เปรียบเทียบโองการของอัลเลาะฮ์ เป็นน้ำฝนซึ่งสามารถสร้างชีวิตแก่จิตใจทรงเปรียบหัวใจเป็นร่องน้ำที่รับการไหลของน้ำ

ดังนั้นหัวใจบางดวงก็ใหญ่ รับความรู้อย่างไม่อั้น เปรียบดังร่องน้ำใหญ่ซึ่งจะมีน้ำไหลมาสักเท่าใด ก็รับไหวไม่พัง หัวใจบางดวงก็เล็กนิดเดียว สามารถรับความรู้ได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น เหมือนร่องน้ำเล็ก ๆ ที่รับน้ำได้เพียงเล็กน้อย

โดยปกติร่องน้ำที่มีน้ำไหลผ่านลงไปนั้น มันจะพาเอาขยะต่าง ๆ ไหลตามไปด้วย น้ำที่ไหลอย่างแรงจะหมุนวนจนเกิดเป็นฟองอยู่มากมาย ซับซ้อนสูงขึ้น ๆ ซึ่งฟองน้ำเหล่านั้นที่จริงก็ไม่ได้ประโยชน์ใดแก่มนุษย์ จะรับประทานก็ไม่ได้ เพราะมีขยะและมีสิ่งสกปรกเจือปนอยู่ แต่ใต้ฟองน้ำนั้นมีน้ำแท้บริสุทธิ์ที่ทำความอุดมสมบูรณ์แก่มนุษย์และแผ่นดิน พร้อมกันนั้น ร่องน้ำก็จะก่อตัวเป็นคลื่นจากแรงลมด้านบนพัดพาเอาฟองน้ำที่มีขยะอันไร้ประโยชน์นั้นแยกออกเป็นกลุ่มเป็นก้อนแอบเข้าริมตลิ่ง จนกระทั่งไม่เหลือสิ่งใดไว้เลย เหลือเพียงน้ำที่ให้ประโยชน์ที่แท้จริง ซึ่งแผ่นดิน มนุษย์ สัตว์ต้นไม้ทุกชนิด จะได้รับประโยชน์อย่างอุดมสมบูรณ์จากมัน ส่วนขยะและสิ่งสกปรกก็จะเกยตื้นไปด้วยคลื่นของน้ำนั้น

เช่นเดียวกับความรู้และความศรัทธา ซึ่งอัลเลาะฮ์ ซ.บ. ทรงหลั่งลงสู่ดวงใจ แน่นอนมันจะก่อตัวเป็นคลื่นไหลสะพัด

นำเอาขยะอันสกปรกแห่งกิเลสตัณหาความชั่วช้าที่สิงสถิตย์อยู่ให้แอบเข้าไปเกยตื้นจนเจ้าของสามารถมองเห็นมันได้อย่างชัดเจน สิ่งที่มีอยู่ติดดวงใจของเขาก็คือ ความรู้ ความศรัทธาและทางนำ ซึ่งจะค่อย ๆ ทำลายขยะหัวใจดังกล่าวออกไปทีละเล็กละน้อยจนหมดไปในที่สุด ผลที่สุด สิ่งที่สถิตอยู่กับจิตใจของเขาก็จะมีแต่ความรู้ ความศรัทธาดังกล่าวนั่นเอง เป็นความรู้แท้ที่อำนวยประโยชน์แก่ตัวเขาและแก่ผู้อื่น หัวใจของเขากลายเป็นแหล่งความรู้อันมหึมาซึ่งผู้คนทั้งหลายก็จะมุ่งเข้ามาหาเขาแล้วดื่มกินอย่างกระหายบ้างก็ตักเอาไปเผื่อแผ่แก่คนอื่น ๆ อีกด้วย

มีปรากฏในหะดิษซอฮีฮ์จากอะบีมูซาจากท่านนบี ซ.ล. ท่านตรัสว่า

"ข้อเปรียบเทียบสำหรับสิ่งชี้นำและความรอบรู้ที่อัลเลาะฮ์ทรงแต่งตั้งฉัน. ให้ฉันนำมาประกาศนั้นก็เปรียบดังน้ำฝนที่หลั่งลงมาสู่พื้นดิน พื้นดินย่อมมีบางส่วนที่เป็นดินดีสามารถรับน้ำได้อย่างเต็มที่ พื้นดินนั้นก็จะงอกเงยพืชพันธุ์ต่าง ๆ และหญ้าอันมากมาย มีอีกบางพื้นที่ซึ่งเป็นดินลุ่มสามารถกักรวมน้ำไว้ได้ มนุษย์ก็จะพากันมาดื่มและนำไปปลูกพืช และน้ำฝนส่วนอื่นได้ไปตกลงในพื้นที่ที่เป็นอย่างอื่นมันเป็นพื้นที่ดอนแข็งกระด้าง ซึ่งไม่กักรวมน้ำไว้ได้และไม่สามารถงอกเงยพืชใด ๆ ได้ ซึ่งนั่นก็เปรียบได้ดังบุคคลที่เข้าใจในศาสนาของ

อัลเลาะฮ์และเขาได้ทำประโยชน์ต่อไปกับสิ่งที่อัลเลาะฮ์ได้แต่งตั้งให้ฉันนำมันมา แล้วเขาก็รู้และปฏิบัติ และเปรียบดังบุคคลที่ไม่ยอมเงยศีรษะขึ้นมารับความรู้เลย และเขาไม่รับสิ่งชี้นำของอัลเลาะฮ์ ซึ่งพระองค์ทรงส่งฉันมาเพื่อประกาศสิ่งนั้น"

จากหะดิษนี้ท่านนบี ซ.ล. ได้จัดลำดับบุคคลออกเป็น 3 ระดับคือ

ระดับที่ 1 ระดับทายาทของร่อซูล และผู้แทนของนบี นั่นคือพวกที่ยืนมั่นอยู่กับศาสนา โดยความรู้ โดยความประพฤติ และประกาศเชิญชวนไปสู่อัลเลาะฮ์และร่อซูล บุคคลระดับนี้เป็นผู้เจริญรอยตามร่อซูลอย่างแท้จริง เปรียบเหมือนพื้นดินดีอันบริสุทธิ์รับน้ำที่หลั่งลงมา แล้วงอกเงยพืชและต้นหญ้าอันมากมาย แผ่นดินชนิดนี้มีความเจริญอุดมสมบูรณ์ และทำให้มนุษย์ทั่วไปเจริญและอุดมสมบูรณ์ไปด้วย

บุคคลกลุ่มนี้รวมไว้ระหว่างวิจารณญาณในศาสนาและพลังการเผยแพร่ จึงถือได้ว่า เป็นทายาทของร่อซูล อัลเลาะฮ์ ซ.บ. ทรงโองการไว้ว่า

(واذْكُرْ عِبَادَنَا إبْراهِيمَ وإِسْحَاقَ ويَعْقُوبَ أُولِى الأَيْدِى والأَبْصار)

ความว่า....."*และเจ้าจงรำลึกถึงบ่าวของเรา ถึงอิบรอฮีม อิสฮ้าก และยะอ์กู๊บ ผู้มีพลังและวิจารณญาณ*"

หมายถึงมีวิจารณญาณในศาสนาของอัลเลาะฮ์ ซึ่งจะทำให้เขาได้รับรู้ในสัจธรรม และโดยพลังอันแข็งกล้าจะทำให้เขาได้ทำการเผยแพร่ให้สัจธรรมนั้นขจรกระจายออกไปยิ่งขึ้น บุคคลกลุ่มนี้จึงเป็นบุคคลที่มีพลังแห่งความทรงจำและความเข้าใจในศาสนาพร้อมทั้งการวิเคราะห์ จากนั้นหลักแห่งความรู้ที่เขานำมาวิเคราะห์จะแตกแขนงออกเป็นกิ่งก้านสาขาอันละเอียดลึกซึ้งอีกมากมาย ดังท่านอะลีบินอะบีตอลิบ กล่าวตอบคำถามที่ว่า.....**"ท่านรอซูรุ้ลเลาะฮ์มีอะไรเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากมนุษย์อื่นบ้างไหม ?"** ท่านตอบว่า.....**"ไม่มีอะไรขอสาบานต่อองค์พระผู้เป็นเจ้าซึ่งทรงแตกแขนงเมล็ดพันธุ์และทรงสร้างมนุษย์ ยกเว้นความเข้าใจซึ่งอัลเลาะฮ์ทรงประทานแก่บ่าวคนหนึ่งในคัมภีร์ของพระองค์"**

ความเข้าใจดังว่านี้เปรียบประดุจดังพืชพันธุ์และต้นหญ้าอันมากมายที่แผ่นดินได้งอกเงยไว้ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถจำแนกออกแตกต่างไปจากบุคคลระดับอื่น ๆ ซึ่งบุคคลในระดับนี้ได้จดจำตัวบทต่าง ๆ ทางศาสนาไว้อย่างปรุโปร่ง แล้วผู้คนทั้งหลายก็จะมาหาเขา และมาถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ไปจากเขาแล้ววิเคราะห์ต่อไปจากเขา นำคลังความรู้ออกไปเผยแพร่ต่อและเพาะพันธุ์ลงสู่พื้นดินอื่น ๆ ที่พร้อมจะรับการปลูกฝังและงอกเงย เหมือนที่อัลกุรอ่านโองการว่า

"มนุษย์ทุกคนต่างก็รู้ที่ดื่มของตนเอง"

ท่านนบีได้กล่าวไว้ความวา

"อัลเลาะฮ์ทรงประทานความสง่าผ่าเผยแก่บุคคลที่ได้ยินคำพูดของฉัน แล้วเขาก็จดจำเอาไว้ หลังจากนั้นเขาได้นำไปปฏิบัติเหมือนเช่นที่เขาได้รับฟัง แท้จริง ผู้ทูนความเข้าใจเอาไว้อาจมิใช่ผู้เข้าใจก็ได้ และบางทีผู้ทูนความเข้าใจไปยังผู้อื่น ซึ่งอาจมีความเข้าใจได้ดีกว่าเขาเสียอีก"

ตัวอย่างที่เห็นชัดในเรื่องนี้คือ อับดุลเลาะฮ์บินอับบาส ผู้เป็นนักวิชาการนามอุโฆษ เป็นผู้ขยายความอัลกุรอาน จำนวนที่ท่านได้ยินหะดิษมาจากท่านรอซูลนั้น มีไม่ถึงยี่สิบหะดิษที่ท่านกล่าวว่า "ฉันได้ยิน" และ "ฉันเห็น" แต่ท่านได้ยินส่วนมากของหะดิษจากซอฮาบะฮ์ แต่ท่านได้รับความเจริญทางมันสมองให้เกิดความเข้าใจที่แตกฉานและการวิเคราะห์อันลึกซึ้ง จนกระทั่งเขามีความรู้ความเข้าใจเต็มโลกนี้

ท่านอะบูมูฮัมหมัด บินหิซัม กล่าวว่า

ฉันได้รวบรวมคำวินิจฉัยของอิบนิอับบาสไว้ในหนังสือเจ็ดเล่มใหญ่ ๆ และนั้นก็เป็นไปตามความสามารถของผู้รวบรวมเท่านั้น แต่แท้ที่จริงแล้วความรู้ของอิบนิอับบาสนั้นเปรียบได้ดังท้องทะเล ความเข้าใจและการวิเคราะห์ของเขาเกี่ยวกับอัลกุรอานนั้นอยู่ในที่ซึ่งมนุษย์อื่น ๆ ทั้งหมดแตกฉานรวมกันเท่าความแตกฉานของท่านเพียงคนเดียว ทั้ง ๆ ที่ท่านได้ยินมาเท่ากับคนอื่น ๆ ท่านจำกุรอานเท่ากับคนอื่น ๆ แต่แผ่นดินของท่านนั้นเป็นดินดีกว่าดินใด ๆ และเป็นดินที่เหมาะสมกับ

การเพาะปลูก มีปุ๋ยธรรมชาติอย่างอุดมสมบูรณ์ ดังนั้นจึงสามารถเพาะปลูกตัวบททางศาสนา แล้วแตกแขนงงอกเงยออกมาเป็นพืชพันธุ์อันทรงคุณค่าอย่างมากมาย อัลกุรอานระบุว่า

(ذٰلِكَ فَضْلُ اللهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ واللهُ ذُو الفَضْلِ العَظِيمِ)

ความว่า.....*"นั่นเป็นความโปรดปรานของอัลเลาะฮ์ ที่ทรงประทานแก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ และอัลเลาะฮ์ทรงไว้ซึ่งความโปรดปรานอันยิ่งใหญ่"*

คำวินิจฉัยของอิบนิอับบาส การอธิบายของท่านและการวิเคราะห์ของท่าน จะเทียบกันได้อย่างไรกับของอะบูฮุรอยเราะฮ์ ? ทั้ง ๆ ที่อะบูฮุรอยเราะฮ์มีความทรงจำมากกว่าอิบนิอับบาส ที่จริงอะบูฮุรอยเราะฮ์เป็นผู้มีความจำเลิศกว่าประชาชาติทั้งหมดด้วยซ้ำ เขานำหะดิษมาเผยแพร่ต่อ เท่ากับที่เขาได้ยินมา และเขานำมาทบทวนในตอนกลางคืน ดังนั้นความสนใจของเขาส่วนใหญ่จึงมุ่งไปสู่การท่องจำและเผยแพร่สิ่งที่เขาได้จดจำไว้ ส่วนความสนใจของอิบนิอับบาส ถูกผันไปสู่การทำความเข้าใจและการวิเคราะห์ และการแตกแขนงของตัวบท และการขยายธารน้ำออกไปให้กว้างขวาง และการคัดเอาคลังความรู้ออกมาให้มาก

โดยนัยดังกล่าว มนุษย์จึงแบ่งได้เป็นสองประเภท

- ประเภทหนึ่ง ความทรงจำดีเลิศ เผยแพร่สิ่งที่ตนจำออกไปได้อย่างแพร่หลาย แต่ไม่รู้จักการวิเคราะห์ใด ๆ ทั้งสิ้น

- อีกประเภทหนึ่ง สนใจในการวิเคราะห์ ความเข้าใจและขยายความรู้ให้กว้างขวางออกไปจากตัวบท

บุคคลประเภทแรกเช่น อะบูซัรอะฮ์, อะบูฮาติม, และอิบนิดารเราะฮ์ เป็นต้น และก่อนหน้าพวกนี้ก็มีเช่น บันดาร-มุฮัมหมัด บินบะชาร, อัมรุนนากิด, และอับดุรร๊อซซาก เป็นต้น และก่อนหน้าพวกนี้ก็มีเช่น มุฮัมหมัด บินยะอฺฟัรฆอนดัร, สะอีด บินอะบีอะรูบะฮ์ และอื่น ๆ อีก ซึ่งเป็นนักวิชาการประเภทความจำ โดยไม่มีการวิเคราะห์

ส่วนบุคคลประเภทที่สองเช่น มาลิก, ชาฟีอี, อิสฮาก, อะหมัดบินฮัมบัล, บุคอรี, อะบีดาวุด, มุฮัมหมัด, บินนัสรอัลมะรูซี เป็นต้น ซึ่งเป็นนักวิชาการประเภทวิเคราะห์

บุคคลทั้งสองประเภทนี้ เป็นมนุษย์ที่ประเสริฐยิ่ง เป็นบุคคลที่ยินดีต่อคำสอนของท่านนบี ซ.ล. และเงยศีรษะขึ้นน้อมรับเป็นอันดี

ส่วนบุคคลประเภทที่สาม อันได้แก่พวกที่ไม่ยินดีต่อทางนำของอัลเลาะฮ์และไม่ยอมเงยศีรษะขึ้นมาน้อมรับ พวกนี้ไม่มีความทรงจำ ไม่มีความเข้าใจ ไม่มีการรายงานต่อ ไม่มีการวิเคราะห์ใด ๆ ทั้งสิ้น บุคคลกลุ่มนี้เป็นคนเลวที่สุด

จึงสรุปได้ว่า

บุคคลกลุ่มที่หนึ่ง ได้แก่นักรายงานความรู้และจดจำความรู้ไว้

บุคคลกลุ่มที่สอง ได้แก่นักรายงานความรู้ เข้าใจความรู้และวิเคราะห์ความรู้ออกให้กว้างขวางต่อไป

บุคคลกลุ่มที่สาม ได้แก่ผู้ที่ไม่ยอมรายงาน ไม่ยอมวิเคราะห์และไม่ยอมจดจำ บุคคลกลุ่มนี้มีสภาพประดุจดังกุรอานได้เปรียบเทียบไว้ว่า

(إِنْ هُمْ إِلَّا كَالأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلاً)

ความว่า.....*"พวกเขามิใช่อื่นใด นอกจากประดุจดังปศุสัตว์ ซึ่งความจริงแล้ว พวกเขาหลงทางยิ่งไปกว่าด้วยซ้ำ"*

บุคคลกลุ่มสุดท้ายนี้ไม่รู้จักพอในการเป็นอยู่ และเป็นเหตุให้สิ่งของราคาแพงขึ้นกว่าปกติ ความคิดของพวกเขาไม่เคยออกพ้นไปจากท้องและเครื่องเพศ ซึ่งหากความคิดของเขาจะวิวัฒน์ขึ้นสูงกว่านั้น ก็จะไปติดอยู่กับเสื้อผ้าและเครื่องประดับนานาชนิด ถ้าความคิดวิวัฒน์เหนือกว่านั้นก็จะขึ้นไปติดอยู่กับเรื่องของอำนาจและสนับสนุนอารมณ์โกรธ โลภ หลง ให้ก่อตัวมากขึ้น และถ้าวิวัฒน์เหนือไปกว่านั้น ก็จะขึ้นไปสนับสนุนอารมณ์สุนัขร้ายทันที แต่จะไม่ขึ้นไปสู่อารมณ์มลาอิกะฮอย่างเด็ดขาด

อันอารมณ์ของบุคคล แบ่งได้เป็นสาม คือ อารมณ์แบบสุนัข, อารมณ์แบบสัตว์ร้าย, และอารมณ์แบบมลาอิกะฮ์

อารมณ์สุนัข ชอบแทะกระดูก ชอบเศษอาหาร ชอบซากสัตว์ ฯลฯ

อารมณ์เสือร้าย ไม่ชอบสิ่งนั้น แต่ชอบข่มขู่ ต้องการเหนือกว่าผู้อื่น จะโดยชอบธรรมหรือไม่ก็ตาม

อารมณ์มลาอิกะฮฺ เป็นอารมณ์ที่อยู่เหนือสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วทั้งหมด และมุ่งที่จะผนึกสู่ความรู้สึกเบื้องสูงด้านเดียว เป็นอารมณ์ที่ใฝ่แต่ความรู้ ศรัทธา ความรักอัล-เลาะฮฺ การกลับคืนไปสู่พระองค์ การยอมสยบอยู่กับพระองค์ ความคงมั่นอยู่กับพระองค์ และมุ่งมั่นที่จะได้รับความรักความโปรดปรานจากพระองค์ อารมณ์ชนิดนี้มีความต้องการเรื่องของดุนยาเพียงเล็กน้อย อันเป็นปัจจัยนำไปสู่พระองค์ผู้ทรงบันดาลเท่านั้น มิใช่ต้องการที่จะถดถอยจากพระองค์

การยกอุทาหรณ์โดยพระองค์อัลเลาะฮฺ ซ.บ. เป็นอุทาหรณ์ที่สอง ซึ่งเป็นอุทาหรณ์ทางด้านไฟ คือทรงโองการว่า

(وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِى النَّارِ ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ أَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِثْلُهُ)

ความว่า.....*“และจากสิ่งที่พวกเขาจุดไว้เหนือมันในไฟ เพื่อทำเป็นเครื่องประดับหรือเครื่องใช้ เป็นฟองที่เท่าเทียมกัน”*

กรณีเช่นนี้เหมือนกับเหล็ก, ทองเหลือง, เงิน, ทอง และอื่น ๆ ซึ่งถูกนำเข้าไปในเตาไฟ เพื่อละลายเนื้อร้ายที่อยู่ให้หมดไป เหลือเพียงเนื้อแท้บริสุทธิ์ ซึ่งมนุษย์ได้ประโยชน์จากมัน

เมื่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ. ทรงยกอุทาหรณ์ทั้งสองนี้ พระองค์ทรงระบุถึงการตัดสินสำหรับผู้สนองตอบพระองค์ และชูศีรษะขึ้นรับทางนำของพระองค์ด้วยความยินดี พร้อมทั้งระบุถึงการตัดสิน สำหรับผู้ที่ไม่ยอมสนองตอบพระองค์ และไม่ยอมชูศีรษะนั้นมารับทางนำ โดยโองการไว้ว่า

(لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنَىٰ ، وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ ، أُولَٰئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ ، وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ)

ความว่า....."*สำหรับพวกที่สนองตอบต่อองค์อภิบาลย่อมประสบความดีงาม และบรรดาพวกที่ไม่สนองตอบพระองค์ หากแม้นพวกเขาจะมีสรรพสิ่งในพื้นปฐพีทั้งหมด และอีกเท่าเทียมกัน เขาก็อยากจะนำมันมาไถ่ตัวเขา พวกเขาเป็นผู้ที่จะได้รับการสอบสวนที่เลวร้าย และที่อยู่พวกเขาคือนรกยะฮันนัม และเป็นที่อยู่อันเลวยิ่ง*"

สรุปได้ความว่า อัลเลาะฮ์ ซ.บ. ทรงเปรียบเทียบ **"ชีวิต"** เท่ากับ **"รัศมี"** เปรียบเทียบ **"ความตาย"** เท่ากับ

"ความมืด" อันชีวิตของกายภาพก็ดี และวิญญาณภาพก็ดี ล้วนเกิดขึ้นด้วยรัศมีทั้งสิ้น รัศมีจึงเป็นปัจจัยอันสำคัญที่สุดของชีวิต เช่นเดียวกับปัจจัยแห่งแสงสว่าง จะไม่มีชีวิตหากปราศจากมัน เช่นเดียวกับไม่มีแสงสว่างหากปราศจากมัน และเช่นเดียวกันโดยรัศมีจะทำให้หัวใจมีชีวิต ทำให้หัวใจมีความปลอดโปร่งเปิดอย่างกว้าง อิ่มเอิบ ประดุจปรากฏในหะดิษรายงานโดยติรมีซี จากท่านนบี ซ.ล. ว่า

« الإنابة إلى دار الخلود ، والتجافى عن دار الغرور والاستعداد للموت قبل نزوله »

ความว่า.....*"เมื่อรัศมีเข้าสู่หัวใจ หัวใจก็จะเปิดกว้างและปลอดโปร่ง" พวกเขาถามว่า และอะไรคือเครื่องหมายแสดงออก ?" ท่านตอบว่า "การถอยหลังกลับสู่เมืองแห่งความถาวรและการเหินห่างไปจากเมืองแห่งมายา และการเตรียมการเพื่อความตายก่อนที่จะลงไปสู่มัน"*

รัศมีของบ่าว คือสิ่งที่ความประพฤติและวาจาของเขาขึ้นไปสู่อัลเลาะฮ์ ซ.บ. เพราะว่าสิ่งที่จะขึ้นไปสู่อัลเลาะฮ์นั้นไม่มีสิ่งใดทั้งสิ้นนอกจากสิ่งที่ดีเท่านั้น และสิ่งที่ดีก็เป็นรัศมีและเป็นที่ออกมาจากรัศมี จึงไม่มีการกระทำใด นอกจากการกระทำที่ดี วิญญาณจิตก็มีแต่ที่ดี และนั่นคือวิญญาณจิตของมุมินอันส่องสกาวด้วยรัศมีที่ลงมาสู่รอซูลและมลาอิกะฮ์

ซึ่งถูกสร้างมาจากรัศมี ดังปรากฏในหะดิษ "มุสลิม" จาก อาอิชะฮ์ ร.ฎ. จากท่านนบี ซ.ล. ว่า

«خلقت الملائكة من نور ، وخلقت الشياطين من نار ، وخلق آدم مما وصف لكم»

ความว่า....."*มลาอิกะฮ์ถูกสร้างมาจากรัศมี และมารร้ายถูกสร้างมาจากไฟ ส่วนอาดัมถูกสร้างมาจากสิ่งที่ถูกบรรยายคุณลักษณะแก่พวกท่านแล้ว*"

เมื่อปัจจัยกำเนิดของมลาอิกะฮ์มาจากรัศมี พวกเขาจึงขึ้นไปสู่พระเจ้าของพวกเขา และเช่นเดียวกัน พวกวิญญาณจิตของมุมินก็จะขึ้นไปสู่พระเจ้าในเวลาที่มลาอิกะฮ์เก็บไป ขณะครบอายุขัย แล้วประตูฟ้าก็เปิดรับวิญญาณนั้น ตั้งแต่ฟ้าชั้นโลกขึ้นเรื่อยไปถึงฟ้าชั้นที่เจ็ด

ดังนั้นเมื่อวิญญาณ เป็นวิญญาณที่บริสุทธิ์สะอาดดี พร้อมเปล่งรัศมีขจรกระจายมันย่อมขึ้นไปสู่อัลเลาะฮ์ พร้อมกับมลาอิกะฮ์

ส่วนวิญญาณที่มืดมน สกปรก โสมม ประตูฟ้าก็ไม่เปิดรับ และมันจะไม่ขึ้นไปสู่อัลเลาะฮ์ หากมันถูกอัปเปหิให้กลับมาสู่ความต่ำต้อยโดยไม่ทันถึงฟ้าด้วยซ้ำ ทั้งนี้เพราะวิญญาณเช่นนี้ กลายเป็นส่วนประกอบของแผ่นดินอันต่ำต้อย ซึ่งผิดกับวิญญาณบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นส่วนประกอบของฟ้าอันสูงส่ง ดังนั้นวิญญาณก็จะกลับไปสู่ธาตุแท้ของมัน

ความข้างต้นนี้เป็นการขยายหะดิษของอัลบะรีอฺ บิน-อาซิบ ซึ่งรายงานโดย **"อิหม่ามอะหมัด"** และ **"อะบูอุวานะฮ์ อัลอัสฟีรอยีนี"** และ **"ฮากิม"** และท่านอื่น ๆ

สรุป ไม่มีสิ่งใดที่จะขึ้นไปสู่อัลเลาะฮ์ ซ.บ.ได้ ไม่ว่าจะเป็นความประพฤติ วาจา และวิญญาณ นอกจากต้องเป็นสิ่งที่เป็นรัศมี (นู๊ร) เท่านั้น และผู้ที่มีรัศมีอันยิ่งใหญ่ที่สุดก็คือผู้ที่ทำตัวใกล้ชิดกับพระเจ้าที่สุด

ใน **"อัลมุสนัด"** จากหะดิษของ **"อับดุลเลาะฮ์ บินอัมริน"** จากท่านนบี ซ.ล.

« إن الله تعالى خلق خلقه فى ظلمة ، وألقى عليهم من نوره ، فمن أصاب من ذلك النور اهتدى ، ومن أخطأه ضل ، فلذلك أقول : جف القلم على علم الله تعالى »

ความว่า....."*แท้จริงอัลเลาะฮ์ทรงสร้างมนุษย์ในความมืด แล้วพระองค์ทรงประทานรัศมีของพระองค์แก่เขา เมื่อใครได้รับรัศมีนั้น เขาก็ได้รับการชี้นำ ส่วนใครที่ไม่ได้ เขาก็หลงทางโดยเหตุนี้ฉันจึงพูดว่า....ปากกาแห้ง จากความรู้ของอัลเลาะฮ์*"

หะดิษนี้เป็นที่มาแห่งศรัทธา เป็นที่เปิดความลี้ลับนานานัปการ

รัศมีนี้อัลเลาะฮ์ ซ.บ. ทรงประทานแก่มนุษย์ พระองค์ทรงประทานชีวิตแก่มนุษย์และทรงชี้นำพวกเขาแล้วสัญชาตญาณ

เดิมก็ได้ประสบแก่เขาตามส่วนที่มีอยู่ แต่เมื่อการได้สิ่งนั้นยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ พระองค์ทรงประทานความสมบูรณ์ให้แก่พวกเขา และทรงประทานความครบถ้วนแก่เขาด้วยสัญญาณจิตที่พระองค์ทรงประทานแก่รอซู้ลของพระองค์ และด้วยรัศมีที่พระองค์ทรงประทานมายังเขา แล้วสัญญาณเดิมนั้นก็พบกับรัศมีอันปรากฏขึ้นในวันแห่งการพบกัน จากนั้นรัศมีแห่งวาฮีและนบีก็ผสมผสานกับรัศมีเดิมเป็น **"รัศมีเหนือรัศมี"** อันทำให้จิตวิญญาณสว่างไสวขึ้นมาทันที ความสว่างนั้นจะกำจายออกมาสู่ใบหน้า สู่สารพางค์กายทุกส่วน และยิ่งทำให้จิตใจมีชีวิตชีวาขึ้นอีกเป็นทวีคูณ

หลังจากนั้นรัศมีดังกล่าวจะทะยานขึ้นไปผสมผสานกับรัศมีที่ยิ่งใหญ่และสำคัญกว่านั้นอีกรัศมีหนึ่ง นั่นคือรัศมีของคุณสมบัติชั้นสูงซึ่งเป็นรัศมีที่อยู่เหนือกว่าทุกรัศมี และสามารถเปล่งประกายออกไปดับรัศมีอื่น ๆ ให้ลับเข้าไปอยู่ภายใต้ประกายอันยิ่งใหญ่ของมัน

การมองเห็นรัศมีที่ยิ่งใหญ่นี้จะมองเห็นได้ด้วยดวงตาแห่งอีหม่าน แต่ความชัดเจนก็ประดุจดังมองด้วยตาธรรมดา นั่นเป็นเพราะความยากีน (ความมั่นใจ) อันสูงส่งที่มีและแก่นแท้แห่งอีหม่านถูกเปิดอย่างกว้างขวางจนกระทั่งประหนึ่งเขามองเห็นไปถึงอาร์อช (บัลลังก์) ของพระผู้เป็นเจ้าอย่างชัดเจน และสามารถเข้าใจความหมายที่พระองค์ทรงประทับเหนือ

บัลลังก์ ซึ่งหมายความถึงอำนาจการบริหารอันเป็นบัลลังก์แห่งกษัตริย์เป็นของพระองค์ซึ่งทรงเป็นกษัตริย์แห่งกษัตริย์ ทรงบริหารกิจการแห่งกษัตริย์ทั้งหลาย ทรงบัญญัติใช้บัญญัติห้าม ทรงสร้าง ทรงประทานริสกี ทรงประทานชีวิต ทรงประทานความตาย ทรงตัดสิน ทรงดำเนินการ ทรงยกย่องผู้ที่ทรงปรารถนา ทรงลดเกียรติผู้ที่ทรงปรารถนา ทรงสับเปลี่ยนกลางวันกับกลางคืน ทรงดลบันดาลให้วันหมุนเวียนระหว่างมนุษย์ ทรงเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ทรงยกเลิกอำนาจรัฐจากบุคคลคณะหนึ่งและประทานแก่บุคคลคณะอื่น เหล่านี้ล้วนเป็นอำนาจอันเปรียบดังบัลลังก์ซึ่งพระองค์ทรงอำนาจเพียงพระองค์เดียวที่จักควบคุมให้เป็นไปตามพระประสงค์ของพระองค์

ส่วนบรรดามลาอิกะฮ์เป็นทูตของพระองค์ที่ต้องปฏิบัติไปตามแผนงานที่พระองค์ทรงกำหนดให้ มลาอิกะฮ์มีทั้งพวกที่ทำหน้าที่นำการงานขึ้นไปทูลเสนอและที่นำการงานลงมาปฏิบัติและกระจายสู่ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งหมดเป็นไปตามที่พระองค์ทรงประสงค์โดยไม่มีขาดไม่มีเกิน ไม่มีล่วงหน้า ไม่มีล้าหลัง อันอำนาจควบคุมและบริหารของพระองค์นั้นต้องบรรลุไปตามพระประสงค์ของพระองค์ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการงานที่เกี่ยวกับพื้นฟ้า แผ่นดิน รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในท้องฟ้าและแผ่นดิน ในสิ่งที่อยู่ท้องทะเลและลำน้ำต่าง ๆ ในอากาศ และทุก ๆ อณูของสรรพโลกทั้งมวล เหล่านั้นล้วน

ดำเนินไปตามพระกำหนดและบริหารของพระองค์ พระองค์ทรงเปลี่ยนแปลงแก้ไข ปรับปรุงโดยอำนาจของพระองค์เอง และพระองค์ทรงรอบรู้ครอบคลุมไปเหนือทุก ๆ สิ่ง ทรงลำดับทุกสิ่งไว้ได้อย่างครบถ้วน ทรงมีเมตตาและวิทยญาณแก่ทุก ๆ สิ่ง ทรงรับฟังภาษาพูดทุกภาษา ทรงเข้าใจความหมายของการสื่อทุกชนิด พระองค์ไม่ทรงเพิกเฉยที่จะรับฟังความเดือดร้อนของบ่าว ไม่เคยผลักไสคำขอของบ่าว ทรงมองเห็นในทุก ๆ สิ่ง ทรงเห็นแม้กระทั่งมดดำคลานอยู่บนก้อนหินสีดำในเวลากลางคืนอันมืดสนิท สิ่งลี้ลับจะเป็นสิ่งเปิดเผยสำหรับพระองค์ ทรงรอบรู้ทั้งสิ่งลี้ลับและเปิดเผย แม้สิ่งนั้นเป็นสิ่งปิดบังที่สุด แต่ก็เป็นสิ่งเปิดเผยที่สุดสำหรับพระองค์

"อัซซิรร์" ความลี้ลับภายในห้วงจิตวิญญาณ เป็นสิ่งที่บ่าวกดเก็บไว้ในจิตของตน และเกิดจินตภาพขึ้นในใจ แต่ริมฝีปากไม่เปิดเผยออกมา สิ่งนี้พระองค์ก็ล่วงรู้อย่างลึกล้ำ และทรงรู้ต่อไปด้วยว่า ความลี้ลับนั้นบ่าวจะเปิดเผยออกมาเมื่อใด พระองค์ทรงอำนาจปกครอง อำนาจบริหาร ทรงสิทธิในการสรรเสริญ ทรงสิทธิแห่งโลกนี้และโลกหน้า ทรงมีความโปรดปราน ทรงมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทุก ๆ สิ่งจะต้องกลับคืนไปสู่พระองค์ อานุภาพของพระองค์ทรงคลุมไปเหนือทุก ๆ สิ่ง และทุก ๆ สิ่งจะต้องพึ่งพาอาศัยพระองค์

(يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ)

ความว่า *"สิ่งในฟากฟ้าและแผ่นดิน ขอต่อพระองค์ ทุก ๆ วัน พระองค์ทรงมีภาระกิจ"*

พระองค์ทรงอภัย, ทรงคลี่คลายความทุกข์, ทรงขจัดความลำบาก, ทรงสงเคราะห์ผู้เดือดร้อน, ทรงประทานความรวยแก่คนจน, ทรงประทานความรู้แก่คนโง่, ทรงชี้นำแก่คนหลงทาง, ทรงประทานความมั่นใจแก่ผู้สงสัย, ทรงประทานน้ำฝนแก่ผู้กระหาย, ทรงประทานความอิ่มแก่คนหิว, ทรงประทานเครื่องนุ่งห่มแก่ผู้ไร้เครื่องนุ่งห่ม, ทรงบำบัดผู้ป่วย, ทรงบรรเทาผู้ประสบภัย, ทรงรับการขอสารภาพผิด, ทรงตอบแทนผู้ทำดี, ทรงช่วยเหลือผู้ถูกฉ้อโกง, ทรงให้อันธพาลพ่ายแพ้, ทรงปกปิดส่วนอนาจาร, ทรงให้ความหวาดกลัวหมดสิ้น, ทรงยกย่องคนกลุ่มหนึ่งและให้อีกกลุ่มหนึ่งตกต่ำ, ไม่ทรงนอน, ทรงรับรองความประพฤติของบ่าวที่กระทำในตอนกลางวันก่อนจะถึงกลางคืน, และรับการกระทำของบ่าวที่กระทำในตอนกลางคืนก่อนจะถึงกลางวัน, ฉากบังกั้นของพระองค์คือรัศมี หากพระองค์เปิดมันออกมาแน่นอนสิ่งทั้งหลายก็จะไหม้เป็นจุล ไม่มีสายตาของใครสัมผัสพระองค์ได้

นับตั้งแต่พระองค์ทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งหลายเป็นต้นมา สิ่งที่พระองค์ทรงแจกจ่ายออกไปนั้น ยังไม่มีอะไรบกพร่อง

ลดน้อยลงไปเลย หัวใจของบ่าวและชีวิตพวกเขาอยู่ในอำนาจของพระองค์, กิจการงานทั้งหลายอยู่ในการกำหนดและควบคุมของพระองค์, แผ่นดินทั้งหมด แผ่นฟ้าทั้งมวล พระองค์จะทรงทำลายมันจนสิ้นสภาพ เมื่อถึงวาระที่พระองค์ทรงประสงค์, นั่นเป็นอำนาจของพระองค์ผู้เดียว เพราะเมื่อทุกสิ่งถูกสร้างขึ้นมาจากพระองค์ การที่พระองค์จะทรงทำลายมันก็ย่อมเป็นอำนาจและสิทธิ์ของพระองค์เช่นเดียวกัน

ไม่มีบาปใดที่จะใหญ่เกินไปกว่าการอภัยของพระองค์ และเมื่อพระองค์จะประทานสิ่งใด ก็ไม่เกี่ยวกับการขอผู้ได้รับพระองค์ทรงประทานให้โดยพระประสงค์ของพระองค์

หากชาวฟ้าชาวแผ่นดิน พวกยิน พวกมนุษย์นับแต่คนแรกถึงคนสุดท้ายจะรวมจิตใจกันมีความยำเกรงต่อพระองค์ ประดุจหัวใจดวงเดียวกัน ไม่มีใครคิดทรยศหรือเนรคุณต่อพระองค์ ก็ไม่ได้ทำให้อำนาจของพระองค์เพิ่มพูนขึ้นมาแต่ประการใด ๆ

หากชาวฟ้า ชาวแผ่นดิน พวกยิน พวกมนุษย์นับแต่คนแรกถึงคนสุดท้ายจะรวมจิตใจกันเพื่อทรยศต่อพระองค์ ประดุจดังหัวใจดวงเดียวกัน ก็หาได้ทำให้อำนาจของพระองค์ต้องลดน้อยลงไป

หากชาวฟ้า, ชาวแผ่นดิน, มนุษย์, ยิน, คนเป็น, คนตาย, รวมทั้งสรรพสิ่งอื่น ๆ จะยืนอยู่ในพื้นที่เดียวกันแล้วขอต่อพระองค์ ซึ่งพระองค์ก็ประทานแก่ทุก ๆ สิ่งไปตามที่

ขอต่อพระองค์อย่างทั่วถึง ก็ไม่ได้ทำให้พระองค์ต้องลดพร่องแต่ประการใด

หากต้นไม้ทุกต้น นับแต่ที่มีเป็นต้นแรกจนถึงต้นสุดท้ายของโลกนี้ รวมกันเป็นปากกา และทะเลรวมกันเจ็ดทะเลเพื่อเป็นน้ำหมึก แน่นอนปากกาจะหมดเสียก่อน และน้ำหมึกก็แห้งเสียก่อน แต่พระคำอันยิ่งใหญ่สูงส่งของพระองค์ไม่มีวันหมดไปได้ พระคำของพระองค์จะหมดไปได้อย่างไร เมื่อเป็นพระคำที่ไม่มีจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้าย ส่วนสรรพสิ่งทั้งหลายนั้นล้วนเป็นสิ่งถูกสร้างมาทั้งนั้น

พระองค์ทรงเป็นหนึ่งและเป็นสุดท้าย ไม่มีสิ่งใดมีมาก่อน และไม่มีสิ่งใดจีรังเกินไปจากพระองค์ พระองค์ทรงเปิดเผย ไม่มีอะไรเหนือพระองค์ และพระองค์ทรงซ่อนเร้นไม่มีสิ่งใดนอกจากพระองค์ พระองค์ทรงสูงศักดิ์ ทรงจำเริญยิ่งทรงเป็นผู้ที่ต้องระลึกถึง และต้องกราบไหว้นมัสการ, ทรงเป็นที่สรรเสริญ และได้รับความขอบคุณ, ทรงช่วยเหลือผู้แสวงหา, ทรงสงสารแก่ผู้ที่ทรงปกครอง, ทรงใจบุญแก่ผู้ขอ, ทรงสนับสนุนผู้มีความสามารถ, ทรงยกย่องผู้ประหยัด, ทรงยุติธรรมแก่ผู้ถูกลงโทษ, ทรงคัมภีรภาพ, ทรงอภัย ทั้ง ๆ ที่ทรงอำนาจ, ทรงนิรโทษเพราะความทรงเกียรติ, ทรงห้ามเพราะความรอบรู้ลึกล้ำของพระองค์, และผ่อนปรน เพราะคุณธรรมและความเมตตาของพระองค์

لِلْعِبَادِ عَلَيْهِ حَقٌّ وَاجِبٌ   كَلَّا وَلَا سَعْيٌ لَدَيْهِ ضَائِعُ
عُذِّبُوا فَبِعَدْلِهِ ، أَوْ نُعِّمُوا   فَبِفَضْلِهِ ، وَهُوَ الْكَرِيمُ الْوَاسِعُ

ความว่า *"บ่าวทั้งหลาย ไม่มีหน้าที่อันจำเป็นใด ๆ ทั้งสิ้นที่พระองค์เฉยเมย ไม่มีความวิริยะใดทั้งสิ้นที่จะสูญหาย ณ พระองค์ หากบ่าวถูกลงโทษนั่นเป็นเพราะความยุติธรรมของพระองค์ หรือหากบ่าวได้รับความสุข นั่นเป็นเพราะความโปรดปรานของพระองค์ และพระองค์ทรงเผื่อแผ่ ทรงไพศาล"*

พระองค์ทรงอำนาจปกครองแต่พระองค์เดียว ไม่มีภาคีใด ๆ ทรงเป็นหนึ่งไม่มีใครคู่เคียง, ทรงรวยไม่มีใครชนะ, ทรงเป็นที่พึ่ง ไม่มีบุตร, ไม่มีเพื่อน, ทรงสูงศักดิ์ ไม่มีผู้คล้ายคลึง, ไม่มีผู้ใดทัดเทียมได้, ทุกสิ่งสูญสลายนอกจากพระองค์, อำนาจทั้งหลายย่อมมีวาระล้มละลาย ยกเว้นอำนาจของพระองค์, ร่มเงาทั้งหลายมีวาระรุ่มร้อน นอกจากร่มเงาของพระองค์, ความสุนทรทานทั้งหลายมีวาระขาดสบั้นนอกจากความโปรดปรานของพระองค์ไม่มีใครได้รับการภักดีนอกจากโดยอนุมัติของพระองค์และพระเมตตาธิคุณของพระองค์ไม่มีผู้ใดทรยศต่อพระองค์ นอกจากพระองค์ทรงรู้มาก่อน, พระองค์ได้รับการภักดีแล้วพระองค์ก็ทรงตอบแทนให้, พระองค์ถูกเนรคุณพระองค์ก็ให้อภัย, การลงโทษทั้งหลายเป็นไปโดยยุติธรรม, การตอบแทนความสุขกุศลต่าง ๆ ก็เป็น

ไปโดยความโปรดปราน, ทรงเป็นที่ใกล้ชิดที่สุด, ทรงเป็นผู้พิทักษ์ที่ใกล้ชิดมาก ทรงรู้ในอารมณ์ต่าง ๆ ของคน, ทรงยึดกุมอำนาจของบ่าวทั้งหลาย, ทรงบันดาลผลงานของบุคคลให้เป็นอนุสรณ์ชีวิตของเขา, ทรงลิขิตอายุขัยต่าง ๆ หัวใจทั้งหลายเปิดเผยสำหรับพระองค์, ความลี้ลับนานาประการกระจ่างแจ้งสำหรับพระองค์, การประทานของพระองค์ก็เพียงรับสั่งและการลงโทษของพระองค์ก็โดยรับสั่งเช่นเดียวกันทรงดำรัสว่า

(إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ)

ความว่า *"อันที่จริงการงานของพระองค์เมื่อทรงประสงค์สิ่งหนึ่งพระองค์ก็ทรงตรัสแก่สิ่งนั้นว่าจงเป็นเถิดแล้วมันก็เป็นขึ้นมา"*

เมื่อคุณลักษณะต่าง ๆ ของพระผู้เป็นเจ้าดังได้กล่าวมาบ้างพอเป็นสังเขปได้สว่างไสวอยู่บนห้องหัวใจของบ่าว รัศมีอื่น ๆ ทั้งหลายก็จะไร้แสงตกอยู่ภายใต้แสงอันจรัสกว่าของรัศมีนี้ และเบื้องหลังของรัศมีนี้มีความมหัศจรรย์อันล้ำลึกซึ่งไม่เคยคาดคิดมาก่อนซึ่งจะประสบแก่บ่าวคนนั้น และสิ่งดังกล่าวนี้ไม่สามารถจะนำมาอธิบายใด ๆ ได้เพราะไม่มีอักษรของภาษาใดจะสื่อความมหัศจรรย์อันล้ำลึกนั้นออกมาเป็นภาษาพูดได้

สรุป การซิกิรจะทำให้ดวงใจ ใบหน้า และร่างกายทุกส่วนสว่างไสว และนั่นคือรัศมีของบ่าวที่ได้รับในโลกดุนยานี้

ส่วนในโลกหลังตายจนถึงโลกกิยามะฮ์เป็นไปตามปริมาณแห่งรัศมีอีหม่านที่มีอยู่ในดวงใจ การกระทำและวาจาของเขาจะออกมาโดยมีรัศมีพวยพุ่งและมีหลักฐานอันชัดเจน ซึ่งเขาสามารถอาศัยรัศมีนี้เดินผ่านวิกฤติต่าง ๆ ของสะพานของนรกเป็นต้นไปอย่างปลอดภัยจนถึงสวรรค์

37. การทำซิกิรเป็นยอดแห่งรากฐาน เป็นหนทางของสามัญชนทั่วไป ทำให้สภาพความใกล้ชิดอัลเลาะฮ์ ดังนั้นผู้ใดที่ได้รับการเปิดประตูให้เข้าไปสู่การซิกิร นั่นคือเขาได้โอกาสที่จะเข้าไปสู่อัลเลาะฮ์อย่างใกล้ชิด ดังนั้นเขาก็จงรีบทำตัวให้สะอาด และจงรีบเข้าไปสู่อัลเลาะฮ์เถิด แน่นอนเขาจะได้ประสบทุกสิ่งที่เขาพึงปรารถนา เพราะเมื่อเขาได้ประสบกับอัลเลาะฮ์ ซ.บ.ก็เหมือนกับเขาได้ประสบกับทุกสิ่ง และหากเขาไม่ได้ประสบกับอัลเลาะฮ์เขาก็จะไม่ประสบกับอะไรอีกเลย

38. ในหัวใจมีความพิรุธและชำรุด ซึ่งไม่มีสิ่งใดสามารถประสาน ซ่อมแซมให้มีสภาพดีขึ้นได้ นอกจากการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ซ.บ. เท่านั้น ดังนั้นเมื่อการซิกิรเป็นตัวกระตุ้นหัวใจหัวใจก็จะเป็นผู้กระตุ้นอวัยวะส่วนอื่น ๆ ให้มุ่งไปสู่พระผู้เป็นเจ้า ลิ้นก็จะกล่าวพระนามของพระองค์ ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้ความชำรุดของหัวใจก็จะหมดสูญไป เจ้าของหัวใจจะมีแต่ความรวยอันไม่มีขอบเขตทั้ง ๆ ที่ไม่มีทรัพย์สมบัติ เขาจะเป็นผู้มีเกียรติทั้ง ๆ ที่ไม่มีบริวาร เขาจะมีอำนาจทั้ง ๆ ที่ไม่มีตำแหน่ง แต่

ถ้าเขาลืมการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์เขาก็จะมีสภาพกลับกันทันที เขาจะเป็นผู้ยากไร้แม้เขาจะมีทรัพย์สมบัติมากมาย จะเป็นผู้ต่ำต้อยทั้ง ๆ ที่มีตำแหน่งสูงส่ง และเป็นผู้ไร้เกียรติทั้ง ๆ ที่มีบริวารอยู่รายรอบก็ตาม

39. การซิกิรจะทำการรวม ผู้ที่แยกกัน, แยกผู้ที่รวมให้ออกไป, ทำให้ผู้ห่างไกลเข้ามาใกล้ชิด, ทำให้ผู้ใกล้ชิดออกห่าง ดังนั้นการซิกิรจึงรวมเอาสิ่งที่ดีงามต่าง ๆ ที่แตกแยกไปจากหัวใจและเจตนาของเขา ซึ่งเป็นโทษอันสาหัสนักที่สิ่งเหล่านั้นได้แตกแยกออกไปจากหัวใจของบ่าว และเป็นความสุขที่สุดที่สามารถรวบรวมสิ่งเหล่านั้นกลับมารวมไว้ในหัวใจได้อีก ส่วนสิ่งที่รวมมาอยู่กับเขาเช่น ความทุกข์ ความกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ก็จะแตกแยกไปจากเขาทันทีเมื่อเขาทำซิกิร รวมทั้งบาป ความผิดพลาดต่าง ๆ ที่รวมอยู่กับเขาก็จะแตกกระเจิงออกไปเพราะการซิกิรเช่นเดียวกัน ยิ่งไปกว่านั้นสิ่งที่รวมอยู่กับเขาอันมาจากการจู่โจมของกองทัพมารก็จะแตกแยกออกไปจากเขาด้วยแท้ที่จริงพญามารร้ายนั้น มันจะส่งทหารของมันเข้ามาเป็นกองทัพโดยทยอยกันเข้ามาเพื่อบุกโจมตีบ่าว ซึ่งหากเขามีความเข้มแข็งและมุ่งหวังต่ออัลเลาะฮ์ด้วยจิตใจอันมั่นคง กองทัพของมารก็จะยิ่งเสริมกำลังให้สูงขึ้นเพื่อเอาชนะในเชิงต่อสู้ให้ได้

ไม่มีทางที่ป่าวจะแตกแยกพลังของมารและกองทัพของมารให้พ้นไปได้ นอกจากด้วยการซิกิรอยู่ตลอดเวลาไม่ละเว้น นั่นแหละกองทัพมารจึงจะถอยทัพออกไปจากเขาอย่างเด็ดขาด

การซิกิรจะทำให้สิ่งอยู่ไกลเข้ามาใกล้กับเขา อันที่จริงวันอาคิเราะฮ์นั้นเป็นวันที่ยังอยู่อีกยาวไกลมากนัก แต่ถ้าเขาไม่ทำซิกิร เขาก็จะไม่มีทางที่จะนึกถึงวันนั้นได้เลยต่อเมื่อเขาทำซิกิร วันอาคิเราะฮ์อันอยู่อีกไกลโพ้น ก็จะอยู่ใกล้กับเขาแค่เอื้อม จนเขารู้สึกว่าตัวเองอยู่ในโลกอาคิเราะฮ์แล้ว ในขณะเดียวกันมารร้ายจะทำให้เขารู้สึกว่าโลกอาคิเราะฮ์ยังอยู่อีกไกลเหลือเกิน มันเข้ามากระซิบกระซาบอยู่ตลอดเวลาให้เขาคล้อยตามมัน แต่เมื่อเขาหมั่นทำซิกิรเป็นนิสัย เขาก็จะรู้สึกว่า ตัวเขานั้นได้ข้ามโลกดุนยาอันเปรียบดังคุกที่กักขังเขาไว้ เข้าไปสู่โลกอาคิเราะห์อันรื่นรมย์ ณ บัดนั้นโลกดุนยาก็กลายเป็นโลกที่ไร้ความสำคัญสำหรับเขา เขาเห็นว่าโลกอาคิเราะห์สำคัญกว่ามากมาย ในสภาพเช่นนั้นเองสิ่งใกล้คือ โลกดุนยาก็กลายเป็นสิ่งห่างไกลที่สุดสำหรับเขา เพราะจิตใจของเขาเมื่อรู้สึกว่าโลกอาคิเราะฮ์อยู่ใกล้ก็จะเกิดความรู้สึกพร้อมกันว่า โลกดุนยานี้ช่างอยู่ไกลเป็นยิ่งนัก เมื่อโลกหนึ่งเข้ามาใกล้ อีกโลกหนึ่งก็จะออกห่างไกลเป็นสิ่งแน่นอนที่สุด

40. **การซิกิรทำให้หัวใจตื่นขึ้น** จากความหลับ ปลุกเขาให้หายง่วง และหัวใจนั้นเมื่อหลับ กำไรและภาวะผู้ค้าก็จะ

หมดไป แล้วเขาก็จะกลายเป็นผู้ขาดทุนทันที ครั้นเมื่อเขาตื่นขึ้นมา และได้รู้ในสิ่งที่ขาดหายไป ขณะที่เขาหลับ ก็ทำให้เขาระมัดระวังตัวไม่อยากจะนอนหลับอีกต่อไป การทำให้เขาไม่หลับ ก็ต้องด้วยการซิกิรนั่นเอง ซึ่งเมื่อเขาซิกิร เขาก็จะตื่นขึ้นมาทันที เพราะความลืมอันเป็นสิ่งตรงข้ามกับซิกิร เป็นความหลับที่หนักอึ้งยิ่งนัก

41. **การซิกิรเปรียบดังต้นไม้** ซึ่งให้ผลผลิตอันอุดมสมบูรณ์แก่บ่าว ผลผลิตนั้นได้แก่ สภาพอันดีงามที่จะเกิดแก่จิตใจ คือ การมะรีฟะห์ (การรู้จักพระเจ้า) และสภาวะต่าง ๆ ที่ผู้ใฝ่ทางไปสู่พระเจ้าต้องผ่านไป ซึ่งการจะได้รับผลผลิตดังกล่าวจะไม่มีทางอื่นใดทั้งสิ้น นอกจากการซิกิรเท่านั้น การซิกิรจึงเป็นต้นไม้ใหญ่อันอุดมไปด้วยผลอย่างมากมายสุดคณานับ และทุกครั้งที่ต้นไม้ต้นนี้ใหญ่โตขึ้น และมีความมั่นคงเต็มที่ก็จะออกผลมากขึ้นเป็นเงาตามตัว และผลที่ออกก็จะอุดมสมบูรณ์ การซิกิรให้ผลสภาวะและตำแหน่งต่าง ๆ ทางจิตใจแก่บ่าว ซึ่งทั้งหมดนั้นมาจากความตื่นของจิตใจ ไปสู่ความยึดมั่นในความเป็นหนึ่งของพระเจ้า (เตาฮีด) และเตาฮีดเป็นรากฐานแรกเป็นตำแหน่งแรกและสภาวะแรกสุดที่จะสืบไปสู่สภาวะอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งเป็นลักษณะเหมือนกับการก่อสร้างอาคารที่จะเริ่มต้นที่รากฐานเสียก่อน แล้วจึงจะก่อสร้างพื้น หลังคา และอื่น ๆ ต่อไป

42. **ผู้ซิกิรย่อมอยู่ใกล้ชิด** กับผู้ถูกซิกิร และผู้ถูกซิกิรก็จะอยู่กับเขาตลอดไปลักษณะเช่นนี้ เป็นลักษณะเฉพาะสำหรับผู้ทำซิกิรเท่านั้น

อัลกุรอานระบุว่า

(إِنَّ اللهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوا)

ความว่า *"แท้จริงอัลเลาะฮฺ พร้อมกับบรรดาผู้ยำเกรง"*

(واللهُ مَعَ الصَّابِرِينَ)

ความว่า *"และอัลเลาะฮฺ พร้อมกับบรรดาผู้อดทน"*

(وإِنَّ اللهَ لَمَعَ المُحْسِنِينَ)

ความว่า *"และแท้จริงอัลเลาะฮฺ ทรงพร้อมกับบรรดาผู้มีคุณธรรม"*

(لاتَحْزَنْ إِنَّ اللهَ مَعَنَا)

ความว่า *"เจ้าอย่าเสียใจ แท้จริงอัลเลาะฮทรงพร้อมกับเรา"*

สภาพความอยู่พร้อมตามปรากฏนี้ หมายถึง ความรู้, การปกครอง, ความรัก, การช่วยเหลือ, ความสัมฤทธิ์, ของพระองค์อัลเลาะฮฺที่ทรงหลั่งไหลแก่บ่าวอยู่ตลอดเวลาตราบใดที่บ่าวได้ประพฤติตัวตามปรากฏในคำสั่งของกุรอานดังที่อัญเชิญมา

แต่สำหรับผู้ทำซิกิร มีสภาพความพร้อมอันเป็นพิเศษเกินไปจากที่กล่าวมา ดังปรากฏในหะดิษกุดซี ที่ว่า

«أنا مع عبدي ما ذكرني وتحركت بي شفتاه»

ความว่า *"ฉันพร้อมกับบ่าวของฉัน ตราบเท่าที่บ่าวของฉันระลึกถึงฉัน และเคลื่อนไหวริมฝีปากทั้งสองของเขากล่าวนามฉัน"*
และอีกหะดิษหนึ่ง

«أهل ذكري أهل مجالسي ، وأهل شكري أهل زيارتي ، وأهل طاعتي أهل كرامتي ، وأهل معصيتي لا أقنطهم من رحمتي ، إن تابوا فأنا حبيبهم ، فإني أحب التوابين ، وأحب المتطهرين ، وإن لم يتوبوا ، فأنا طبيبهم ، أبتليهم بالمصائب ، لأطهرهم من المعايب» .

ความว่า *"ผู้นึกถึงฉัน เป็นผู้ที่อยู่ในสภาของฉัน ผู้ขอบคุณฉันเป็นผู้ที่เยี่ยมเยือนฉัน, ผู้ภักดีต่อฉัน เป็นผู้ที่ฉันไม่ให้เขาท้อแท้ต่อเมตตาของฉัน หากพวกเขาสารภาพผิดฉันก็จะรักพวกเขา เพราะแท้จริงฉันรักบรรดาผู้สารภาพผิด และฉันรักบรรดาผู้สะอาด และหากพวกเขาไม่ยอมสารภาพผิด ฉันก็จะเป็นแพทย์ผู้รักษาอาการของพวกเขา ฉันจะทดสอบโรคของพวกเขา ให้ประสบกับภัยต่าง ๆ เพื่อฉันชำระพวกเขาให้สะอาดพ้นมลทินทั้งปวง"*

สภาพความพร้อมที่ผู้ซิกิรได้รับนั้น ไม่มีสิ่งใดมาเปรียบเทียบได้ เป็นสภาพความพร้อมที่ไม่อาจหาข้อความใด ๆ มาอธิบายได้ ไม่มีคุณลักษณะใด ๆ มาบรรยายได้ หากปรารถนาจะรู้ถึงสภาพดังกล่าว ก็จะต้องลิ้มรสด้วยตนเอง

สภาพความพร้อมดังกล่าวนี้ มีคนจำนวนไม่น้อยเข้าใจผิด ทั้งนี้เพราะเขาอ้างว่าเขาอยู่พร้อมอัลเลาะฮฺ แต่แล้วเขาก็แยกไม่ออกระหว่างเขากับพระองค์ เขาในฐานะ "ฮาดิษ" กับพระองค์ในฐานะ "กอดีม" เขาไม่สามารถแยกออกจากจากกันได้ ลักษณะเช่นนี้มิใช่สภาพความพร้อม หากเป็นสภาพที่มารร้ายได้เข้ามาเพาะพันธุ์ลวงไว้ จนเขาไม่รู้ว่า ใครเป็นเจ้า ใครเป็นบ่าว ใครเป็นผู้สร้าง ใครเป็นผู้ถูกสร้าง ใครเป็นผู้กราบไหว้ ใครเป็นผู้ถูกกราบไหว้และหากไม่เป็นเช่นนั้น เขาก็อาจเฉไฉเลยเถิดออกไปยึดถือตามคติของพวกคริสต์ที่ถือว่า พระเจ้าทรงอวตารลงมาเกิดเป็นเยซู หรือพระเยซูกับพระเจ้าเป็นหนึ่งเดียวกันพวกนี้จึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ระหว่างเจ้ากับบ่าว, ระหว่างสัจธรรมกับโมฆะธรรม, ระหว่างผู้กราบไหว้กับผู้ถูกกราบไหว้ สภาพเช่นนี้พระองค์อัลเลาะฮฺซ.บ.ทรงอยู่เหนือโดยสิ้นเชิง

สรุป หากบ่าวขาดหลักยึดเหนี่ยวอันเหนียวแน่นและถูกต้อง เขาก็จะประสบกับสภาพอันผิดพลาดอย่างรุนแรงน่ากลัวและเขาจะถูกอำนาจของมารร้ายเข้ามาครอบงำจนหลงทางไปในที่สุด เป็นหน้าที่ของเขาที่จะต้องสร้างอำนาจของซิกิรให้มีพลังแข็งแกร่งจนสามารถเอาชนะอำนาจของมารร้ายได้ แต่ถ้าเขาทำซิกิรเสียจนกระทั่งเขาลืมตัว ซึ่งเป็นอาการที่เขาลืมพระเจ้า นั่นแหละเขากำลังตกอยู่ในสภาพอันน่ากลัวดังกล่าว

43. **การซิกิรเทียบเท่าการปลดปล่อยทาส** ให้เป็นอิสระ, เทียบเท่ากับการแจกจ่ายทรัพย์สินไปในทางอัลเลาะฮฺ, เทียบเท่ากับการออกรบในทางของอัลเลาะฮฺ เทียบเท่ากับการฟาดฟันดาบในทางของอัลเลาะฮฺ, เทียบเท่ากับการขี่ม้าออกศึกในทางอัลเลาะฮฺ, และได้อ้างหะดิษไว้แล้วว่า

"ใครกล่าว لا إله إلا الله وحده لا شريك له **จนจบ เขาจะได้ผลตอบแทนเทียบเท่ากับปลดปล่อยทาสสิบคน, ได้รับการบันทึกความดีงามถึงร้อยเท่า ได้รับการลบล้างความผิดถึงหนึ่งร้อยกระทง, และเขาได้รับการป้องกันให้พ้นไปจากมารร้ายในวันนั้น จนกระทั่งถึงเวลาเย็น"**

อิบนุอะบิดดุนยา รายงานมาจาก อัลอะอ์มัซจากซาลิมบินอะบิล ยะอ์ดิ เขาเล่าว่า มีคนถามอะบิดดัรด๊าฮ์ว่า...มีชายคนหนึ่งได้ปล่อยทาสหนึ่งร้อยคน...เขาตอบว่า...ที่จริงหนึ่งร้อยคนนั้นมาจากทรัพย์สมบัติของผู้ชายที่มีมาก...แต่สิ่งที่ประเสริฐเลิศเลอกว่านั้น ก็คือ ศรัทธาที่มีอยู่กับเขาตลอดเวลาทั้งกลางวันกลางคืน ลิ้นของคนหนึ่งคนใดจากท่านทั้งหลายเปียกอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากการซิกิรต่ออัลเลาะฮฺ"

อิบนุมัสอูด กล่าวว่า

"ขอสาบาน! การที่ฉันได้ทำการตัสบีฮต่ออัลเลาะฮ ซ.บ. หลาย ๆ ครั้งฉันรักยิ่งเสียกว่าการที่ฉันทำทานด้วยจำนวนมากของเหรียญทองในทางของอัลเลาะฮฺ"

และอับดุลเลาะฮฺบินอุมัร กับอับดุลเลาะฮฺบินมัสอูด นั่งร่วมกัน แล้วอับดุลเลาะฮฺก็พูดขึ้นว่า

"ซุบฮานัลลอฮฺ, ฮัมดุลิลลาฮฺ, ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮฺ, และอัลลอฮุอักบัร" ฉันรักยิ่งกว่าการบริจาคเหรียญทองจำนวนเท่ากับคำเหล่านั้น ในทางของอัลเลาะฮฺ

อับดุลเลาะฮฺ บินอัมริน พูดว่า

"หากฉันพบในทางเดิน แล้วฉันได้กล่าวถ้อยคำเหล่านั้น ฉันรักยิ่งเสียกว่าที่ฉันจะแบกจำนวนเท่านั้นบนม้าศึก ในทางของอัลเลาะฮฺ"

และมีปรากฏในหะดิษของอะบิดดัรอาอ์ ซึ่งนำมาอ้างไว้แล้ว ท่านรอซูลุลเลาะฮฺซ.ล. กล่าวว่า

"เอาไหม? ฉันจะแจ้งข่าวแก่ท่านทั้งหลายถึงงานที่ดีที่สุด เป็นงานที่บริสุทธิ์ที่สุด ณ พระผู้ทรงปกครองพวกท่าน และเป็นคนที่มีตำแหน่งสูงที่สุดสำหรับพวกท่านและเป็นคนดีสำหรับพวกท่านยิ่งไปกว่าการบริจาคเงินและทอง และดีสำหรับพวกท่าน ยิ่งเสียกว่าการที่ท่านพบศัตรูของพวกท่าน แล้วพวกท่านก็ฟันคอพวกเขา และพวกเขาก็ฟันคอของพวกท่าน" พวกซอฮาบะฮฺตอบว่า... **"เอาครับ โอ้ท่านรอซูลุลเลาะฮฺ ...ท่านกล่าวว่า...สิ่งนั้นคือ การซิกรุลเลาะฮฺ"**

(รายงานโดย อิบนุมายะฮ ติรมีซี)

44. การซิกิรเป็นยอดแห่งความขอบคุณ สำหรับคนที่ไม่สำนึกในพระคุณของอัลเลาะฮฺ เขาย่อมไม่รำลึกถึงพระองค์

อัลบัยฮะกีได้เล่ามาจาก ซัยด์ บิน อัสลัม ว่า นบีมูซาได้กล่าวว่า

"โอ้องค์อภิบาล พระองค์ทรงประทานความโปรดปรานอันมากหลายแก่ข้าพระองค์ ขอพระองค์ทรงชี้นำข้าพระองค์ให้ข้าพระองค์ขอบคุณพระองค์ให้มาก...พระองค์ทรงตรัสว่า... เจ้าจงระลึกถึงข้าให้มาก เพราะเมื่อเจ้าระลึกถึงข้ามากๆ ก็เท่ากับเจ้าได้ขอบคุณข้าอย่างมาก และเมื่อเจ้าลืมนึกถึงข้า นั่นเท่ากับเจ้าเนรคุณต่อข้า"

อัลบัยฮะกีได้กล่าวไว้ใน **"ชุอ์บุลอีมาน"** จากอับดุลเลาะฮ์บินสะวาบเล่าว่าท่านนบีมูซาได้กล่าวว่า

"โอ้พระผู้อภิบาล! อะไรคือการขอบคุณที่เหมาะสมสำหรับพระองค์?" ดังนั้นพระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ.จึงประทานโองการแก่ท่านว่า

"ลิ้นของเจ้าจะต้องเปียกด้วยรำลึกถึงข้าตลอดเวลา" ท่านกล่าวต่อไปว่า

"โอ้พระผู้เป็นเจ้าข้าพระองค์อยู่ในสภาพสุดท้ายที่ไม่ควรซิกิรต่อพระองค์" ทรงถามว่า

"แล้วสิ่งนั้นคืออะไร" ท่านตอบว่า **"ข้าพเจ้ามียูนุบหรือกำลังถ่ายอุจจาระหรือกำลังถ่ายปัสสาวะ"** พระองค์ทรงตอบว่า

"และแม้จะเป็นสภาพนั้นก็ตาม ท่านถามต่อไปว่า "แล้วข้าพระองค์จะอ่านอะไร? ทรงตอบว่า "ซุบฮานะกะ วะบิฮัมดิกะ และยันนิบนิลอะซา วะซุบฮานะกะ วะบิฮัมดิกะ ฟะกินิลอะซา"

อาอิชะฮ์ กล่าวว่า **"ท่านรอซูลุ้ลเลาะฮ์ ซ.ล. ทำการซิกิรในทุกสภาวะของท่าน"** จะเห็นว่าไม่มีการยกเว้นสภาพใด ๆ เลย ซึ่งแสดงว่าการทำซิกิรของท่านนั้น ท่านทำในทุกสภาพ ไม่ว่าสภาพร่างกายสะอาดหรือไม่สะอาดก็ตาม ส่วนในขณะทำธุระส่วนตัวเกี่ยวกับการขับถ่ายไม่มีผู้ใดสักคนบอกเล่ากันมาจากท่านนบี แต่ว่าท่านได้บัญญัติไว้แก่ประชาชนของท่านให้กล่าวซิกิรก่อนเข้าส้วม และหลังจากออกจากส้วม เป็นหลักฐานยืนยันถึงการกำชับให้ทำซิกิรยิ่งขึ้น

แม้กระทั่งการทำประเวณีกับภรรยาท่านนบีก็สั่งให้ทำซิกิร โดยให้กล่าวว่า

"ด้วยพระนามของอัลเลาะฮ์ โอ้อัลเลาะฮ์ขอได้โปรดห่างข้าพระองค์จากมารร้ายเถิดและโปรดห่างมารร้ายไปจากลูกที่พระองค์จะทรงประทานให้เกิดมาแก่เรา"

ส่วนในขณะที่กำลังถ่ายอุจจาระปัสสาวะและกำลังประเวณีนั้นก็ไม่เป็นที่น่ารังเกียจใด ๆ ที่จะทำการซิกิรด้วยกับใจ เพราะหัวใจย่อมไม่ว่างเว้นจากการซิกิร และไม่สามารถที่จะถอนใจให้ออกพ้นไปจากการซิกิรถึงผู้ที่เขารักเหนือกว่าสิ่งใด ๆ ได้ ดังนั้นหากจะบังคับให้หัวใจลืมในขณะนั้นก็เท่ากับเป็นการบังคับให้กระทำในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้เหมือนที่กวีคนหนึ่ง กล่าวว่า

"ปรารถนาจากหัวใจใคร่จะลืมพวกท่าน แต่สัญชาติญาณของหัวใจก็ขัดขืนที่จะลืม"

ดังนั้นในขณะที่กำลังถ่ายและกำลังประเวณีจึงไม่มีบทบัญญัติจากศาสนาให้ทำการซิกิรด้วยกับลิ้น ท่านรอซูรุ้ลเลาะฮ์ก็ไม่เรียกร้องให้เราทำ และบรรดาซอฮาบะฮ์คนใดก็ไม่มีใครทำกัน

ท่านอับดุลเลาะฮ์บินอะบิลฮุซัยล์ กล่าวว่า

"แท้จริงอัลเลาะฮ์ทรงโปรดที่จะให้ทำซิกิรต่อพระองค์ในตลาดเพราะทรงโปรดที่จะให้ทำซิกิรต่อพระองค์ในทุก ๆ สภาพ ยกเว้นขณะถ่ายทุกข์"

ในสภาพเช่นนี้จึงเพียงพอที่จะทำซิกิรขึ้นในใจด้วยการสำนึกในความละอาย, มีการแบ่งจิตใจไปสู่อัลเลาะฮ์ และระลึกถึงพระคุณของพระองค์ที่ทรงบันดาลให้เราถ่ายออกไม่ผูกท้องอืดจนกลายไปเป็นโรคต่าง ๆ เพราะอุจจาระหรือปัสสาวะนั้นเมื่อไม่ถูกถ่ายออกไปก็จะทำให้เกิดโรคและอันตรายมากมายอย่างที่เราเคยประสบ ดังนั้นเมื่อมันออกไปง่าย ๆ เราจึงต้องระลึกถึงพระคุณของอัลเลาะฮ์ทันที

"ท่านอะลีบินอะบีฏอลิบ เมื่อท่านออกมาจากส้วม ท่านจะลูบท้องของท่านและกล่าวว่า "โอ้ เจ้าท้องเอ๋ย เป็นความโปรดปรานที่สุดหากมนุษย์รู้ถึงขอบเขตของมัน"

คนรุ่นสะลัฟบางคนกล่าวว่า

"การสรรเสริญเป็นสิทธิของอัลเลาะฮ์ ซึ่งทรงให้ข้าพระองค์ได้รับรสแห่งความสุขของการถ่ายและให้ได้รับประโยชน์จากมัน และทรงขจัดอันตรายของมันออกไปจากข้าพระองค์"

เขาจะอ่านเช่นนี้เช่นเดียวกันเมื่อเขาสำเร็จกิจประเวณีกับภรรยา

เมื่อบ่าวได้ระลึกถึงอัลเลาะฮ์ ซึ่งในความโปรดปรานของพระองค์ นั่นเท่ากับว่าเขาได้ขอบคุณพระองค์ การซิกิรจึงเป็นยอดแห่งการขอบคุณ

ท่านนบี ซ.ล. ได้สั่งแก่มุอาซว่า

"ขอสาบานต่ออัลเลาะฮ์! โอ้มุอาซ ฉันรักเจ้า ดังนั้นเจ้าอย่าลืมอ่านหลังจากทุก ๆ ละหมาด"

اللهم أعنى على ذكرك وشكرك ، وحسن عبادتك

"โอ้อัลเลาะฮ์โปรดสงเคราะห์ข้าพระองค์ให้ได้ทำซิกิรและซุกุรต่อพระองค์และให้ทำอิบาดะห์อันสวยงามต่อพระองค์"

โดยนัยดังกล่าวบ่าวก็ได้รวมการซิกิร และการซุกุรไว้ด้วยกัน ดังที่อัลกุรอานได้รวมไว้ระหว่างทั้งสองว่า

(فَاذْكُرُونِى أَذْكُرْكُمْ ، وَاشْكُرُوا لِى وَلَا تَكْفُرُونِ)

ความว่า *"ดังนั้นสูเจ้าทั้งหลายจงรำลึกถึงข้า แล้วข้าจะรำลึกถึงเจ้าอย่างแน่นอน และสูเจ้าจงขอบคุณข้าเถิด และสูเจ้าอย่าเนรคุณข้า"*

การซิกิรและการซุกุรจึงเป็นจุดรวมแห่งความดีและความหวัง

45. **ผู้มีเกียรติที่ได้รับการยกย่องอย่างสูง** จากอัลเลาะฮ์ ซ.บ. จากบรรดาผู้ยำเกรงทั้งหลายก็คือผู้ที่ลิ้นของเขาเปียกอยู่เสมอด้วยการกล่าวซิกิร เขาระมัดระวังตัวเองอยู่ตลอดเวลาที่จะทำตามคำใช้ของอัลเลาะฮ์ และงดสิ่งที่พระองค์ทรงห้าม และเขาถือว่าการทำซิกิรเป็นเอกลักษณ์ของเขาซึ่งเขาจะเว้นมันไม่ได้

การมีตักวายำเกรงพระเจ้าทำให้เขาได้เข้าสวรรค์อย่างแน่นอน และทำให้เขาปลอดภัยไปจากนรก ซึ่งนี่แหละคือผลรางวัลและกุศลตอบแทนแก่เขา

การซิกิรทำให้เขาได้เข้าใกล้ชิดกับอัลเลาะฮ์อย่างยิ่ง และนี่เป็นตำแหน่งอันสูงส่งที่เขาจะได้รับ

ผู้ปฏิบัติงานทางอาคิเราะย์นั้นแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

ประเภท 1 เขาทำงานเพื่อหวังรางวัล

ประเภท 2 เขาทำงานเพื่อหวังตำแหน่ง

แน่นอนเขาย่อมเร่งรีบและแข่งขันกันเพื่อที่จะได้รับชัยชนะ และได้เข้าใกล้อัลเลาะฮ์ ซึ่งพระองค์ทรงดำรัสไว้ในกุรอานเกี่ยวกับบุคคล 2 ประเภทดังนี้

﴿إِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ وَالْمُصَّدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ﴾

ความว่า *"แท้จริงบรรดาผู้ทำทานทั้งชายและหญิง และพวกเขาให้อัลเลาะฮ์กู้ยืมที่ดี แน่นอนพวกเขาจะได้รับการทวีคูณกุศลอันทรงเกียรติ"*

นี่เป็นการชี้ไปถึงผู้ทำงานเพื่อรางวัลและผลบุญ

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللهِ وَرُسُلِهِ أُولَئِكَ هُمُ الصِّدِّيقُونَ﴾

ความว่า *"และบรรดาผู้มีศรัทธาต่ออัลเลาะฮ์และรอซู้ลของพระองค์พวกเขาล้วนเป็นพวกที่เลื่อมใสอย่างแท้จริง"*

นี่เป็นการชี้ไปถึงผู้ทำงานเพื่อตำแหน่ง ในอีกโองการหนึ่งก็ระบุว่า

﴿وَالشُّهَدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ﴾

ความว่า *"และบรรดาผู้เสียสละชีวิต พวกเขาย่อมได้รับกุศลรางวัลและรัศมี ณ องค์อภิบาลของพวกเขา"*

จากอัลกุรอาน 3 โองการดังกล่าวสามารถลำดับบุคคลได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. ผู้ทำทาน เป็นผู้มีคุณธรรมและกุศลจิต

2. ผู้ศรัทธาที่ลึกซึ้งดื่มด่ำ เป็นผู้ที่เลื่อมใสแท้จริง เป็นผู้รู้และปฏิบัติความดีงาม

บุคคลพวกแรก เขาเป็นผู้มีคุณธรรมและกุศลจิต แต่พวก 2 นี้มีเลื่อมใสที่สมบูรณ์กว่าพวกแรก

3. ผู้สละชีวิต ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับริสกีจากอัลเลาะฮ์ และได้รัศมีจากพระองค์ เพราะเมื่อพวกเขาสละชีวิต และเลือดเนื้อของเขาไปในทางของอัลเลาะฮ์ พระองค์ก็ทรงตอบแทนพวกเขา โดยดลบันดาลให้พวกเขามีชีวิตอยู่ตลอดไป

อัลกุรอานยังได้โองการถึงคนเลวอีกดังต่อไปนี้

(وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ)

ความว่า *"และบรรดาผู้ทรยศและกล่าวหาความเท็จแก่โองการของเรา พวกนั้นเป็นชาวนรกแน่นอน"*

พระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ. ทรงตรัสถึงพวกที่ได้กุศลและได้ตำแหน่ง ซึ่งสองสิ่งนี้เป็นสัญญาณที่ฟิรอาน์เคยนำมาให้แก่พวกไสยศาสตร์ที่สามารถเอาชนะนบีมูซาได้ พวกไสยศาสตร์พูดว่า

(أَئِنَّ لَنَا لَأَجْرًا إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ۝ قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذًا لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ)

ความว่า *"หากแม้นพวกเราเป็นฝ่ายชนะ แล้วพวกเราจะได้รางวัลหรือไม่ ทรงตอบว่า แน่นอนและยิ่งไปกว่านั้นพวกเจ้าจะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ใกล้ชิดกับเราอีกด้วย"*

จะเห็นว่าฟิรอานได้สัญญาแก่พวกไสยศาสตร์ว่าจะให้ทั้ง **รางวัล** และ **ตำแหน่ง** แก่พวกไสยศาสตร์ที่สามารถเอาชนะนบีมูซาได้

จึงสรุปได้ว่า ผู้ทำงานจะปฏิบัติงานเพื่อนหวังกุศล ส่วนผู้รู้จะทำงานเพื่อตำแหน่งและความใกล้ชิดต่ออัลเลาะฮ์พร้อมกันนั้นงานของพวกนี้ส่วนใหญ่เป็นงานทางจิตใจมากกว่าอีกกลุ่มหนึ่งที่เน้นผลงานทางร่างกายมากกว่า

บัยฮากีเล่ามาจากมูฮัมหมัดบินกะอับอัลกอรอซีเล่าว่า ท่านนบีมูซาได้ถามพระเจ้าว่า โอ้พระผู้เป็นเจ้า มนุษย์ใดบ้างที่มีเกียรติที่สุดสำหรับพระองค์ ? ทรงตอบว่า ผู้ที่ลิ้นของเขาเปียกไปด้วยการกล่าวซิกิรต่อข้า เขากล่าวต่อไปว่า โอ้พระผู้เป็นเจ้า มนุษย์ใดบ้างที่มีความรู้ที่สุด ? ทรงตอบว่า ผู้ที่เดินทางไปแสวงหาความรู้จากผู้อื่นมาเพิ่มพูนแก่ความรู้ของตนเอง เขาถามอีกว่าโอ้พระผู้เป็นเจ้ามนุษย์ใดบ้างที่มีความยุติธรรมที่สุด ? ทรงตอบว่า ผู้ที่ตัดสินตัวเองได้เหมือนกับที่เขาตัดสิน

ผู้อื่น เขาถามอีกว่า โอ้พระผู้เป็นเจ้า มนุษย์ใดที่มีบาปใหญ่ที่สุด? ทรงตอบว่า ผู้ที่อคติต่อข้า เขาถามว่า โอ้พระผู้เป็นเจ้าจะมีใครอคติต่อพระองค์หรือ? ทรงตอบว่ามี เขาคือผู้ที่ขออำนวยความสำเร็จจากข้า แต่เขากลับไม่ยอมรับข้อกำหนดของข้า”

บัยฮากีเลามาอีกจากอิบนิอับบาสว่า

เมื่อนบีมูซาได้เดินทางมาถึงภูเขา **“ฏูรซีนา”** เขาก็กล่าวว่า **“โอ้พระผู้เป็นเจ้า บ่าวคนใดที่เป็นที่รักของพระองค์ที่สุด?”** ทรงตอบว่า **“ผู้ที่กล่าวรำลึกถึงข้าและไม่ลืมข้า”**

กะอับเล่าว่า นบีมูซากล่าวว่า โอ้พระผู้เป็นเจ้าพระองค์อยู่ใกล้หรือ ข้าพระองค์จะได้เข้าเฝ้า หรือทรงห่างไกลข้าพระองค์จะได้เรียกหาพระองค์ พระองค์อัลเลาะฮ์ทรงตอบว่าข้าจะอยู่ร่วมกับผู้ที่รำลึกถึงข้า เขาถามว่า แท้จริงข้าพระองค์อยู่ในสภาพสุดท้ายที่ขัดขวางในการทำอย่างนั้น ทรงถามว่าสิ่งนั้นคืออะไร ? เขาตอบว่า ขณะถ่ายอุจจาระและขณะมียูนุบ ทรงตอบว่า เจ้าจงระลึกถึงข้าในทุกสภาพ

อุบัยด์บินอุมัยร์กล่าวว่า **“การตัสบีฮ์พร้อมการสรรเสริญอัลเลาะฮ์ในหน้ากระดาษเดียวของมุมินนั้น เป็นความดีสำหรับเขายิ่งกว่าภูเขาในโลกนี้ที่มีทองคำไหลเต็มไปหมด**

อัลหะซันกล่าวว่า เมื่อถึงวันกิยามะฮ์จะมีผู้ประกาศว่า ทั้งหมดจะได้รู้ว่าใครกันที่สมควรได้รับเกียรติ ผู้ที่ปรากฏพฤติการ ดังปรากฏในกุรอานต่อไปนี้อยู่ที่ไหน

(تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفاً وَطَمَعاً وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ)

ความว่า *"สีข้างของพวกเขาเหินห่างไปจากที่นอน พวกเขาวิงวอนต่อพระผู้เป็นเจ้าด้วยความกลัวและด้วยความใฝ่หวัง และพวกเขาบริจาคบางส่วนจากที่เราได้ให้ริสกีแก่พวกเขา"*

อัลหะซันกล่าวต่อไปว่า แล้วพวกที่ประพฤติตัวอย่างที่ปรากฏในโองการนี้ก็ลุกขึ้นยืนพร้อมกันแล้วพวกเขาก็เดินรุดไปข้างหน้าด้วยความดีใจ หลังจากนั้นก็มีผู้ประกาศอีกว่า และต่อไปนี้ทั้งหมดจะได้ทราบว่าใครเป็นผู้สมควรจะได้รับการยกย่อง ผู้ที่มีความประพฤติเยี่ยงในอัลกุรอานโองการต่อไปนี้อยู่ไหน

(لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللهِ)

ความว่า *"การค้าและการขายไม่ได้ทำให้เขาเพลินจนลืมการรำลึกถึงอัลเลาะฮ์"*

ก็ปรากฏว่า พวกที่ประพฤติตนเช่นที่ปรากฏในอัลกุรอานได้ลุกขึ้นยืนโดยพร้อมเพรียงกัน แล้วต่างก็ออกเดินไปข้างหน้า

อย่างรวดเร็วด้วยความตื่นเต้นดีใจเป็นล้นพ้น หลังจากนั้นมีผู้ประกาศต่อไปว่า

"และต่อไปนี้ทั้งหมดจะได้ทราบว่า ใครเป็นผู้เหมาะสมจะได้รับการยกย่อง บรรดาผู้สรรเสริญอัลเลาะฮ์ในทุกสภาวะอยู่ที่ไหน ?" พวกนั้นก็ยืนขึ้นซึ่งมีจำนวนมากมาย หลังจากนั้นก็ปรากฏว่าในบุคคลที่เหลืออยู่ก็ได้รับความสุขและการสอบสวนตามความเหมาะสม

เล่ากันว่ามีชายคนหนึ่งได้มาหาอะบูมุสลิมอัลเคาลานีแล้วเขาก็พูดขึ้นว่า โอ้อะบูมุสลิมโปรดสั่งเสียแก่ข้าพเจ้าเถิด อะบูมุสลิมก็ตอบว่า ท่านจงซิกิรต่ออัลเลาะฮ์เถิดใต้ต้นไม้ทุกต้น และเขากล่าวว่า ขอให้ท่านเพิ่มแก่ข้าพเจ้าอีก อะบูมุสลิมตอบว่า ท่านจงซิกิรต่ออัลเลาะฮ์จนกระทั่งมนุษย์พากันคิดว่าผู้ทำซิกิรเป็นคนบ้า" และอะบูมุสลิมนั้นเป็นผู้ที่ทำซิกิรอย่างมากมาย ก็ปรากฏว่าได้มีชายคนหนึ่งได้มองเห็นเขาขณะที่เขากำลังทำซิกิร เขาก็ถามว่าเพื่อนของพวกท่านคนนี้เป็นคนบ้าหรือ ? อาบูมุสลิมได้ยินจึงกล่าวว่า นี่มิใช่คนบ้าหรอก โอ้บุตรแห่งพี่น้องของฉัน แต่ผู้นี้เขาเป็นผู้มีจิตใจอ่อนโยน

46. ในหัวใจมีคราบสกปรกที่เกาะแน่นอยู่ เป็นอันตรายแก่มันมาก ไม่มีสิ่งใดเข้าไปทำลายมันได้นอกจากการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ จึงสมควรที่บ่าวจะกระเทาะคราบดังกล่าวนี้ให้สิ้นไปด้วยการซิกิร

อัมม๊าดบินซัยด์รายงานจากอัลมุอ์ลาบินซัยย๊าดมีชายคนหนึ่งพูดกับอะซันว่า

"โอ้อะบูสะอีด ฉันขอปรับทุกข์กับท่านว่า ฉันกำลังมีคราบหนาเตอะในหัวใจของฉันฮะซันต้อบว่า ท่านจงละลายมันด้วยการซิกิร"

สาเหตุสำคัญก็เพราะหัวใจนั้นเมื่อมีความลืมพระเจ้าเข้าไปแทรกซ้อน คราบก็จะหนาทวีขึ้นเรื่อย ๆ ตามปริมาณความลืมพระเจ้า ครั้นเมื่อได้รำลึกถึงพระเจ้าคราบนั้นก็จะละลายเหมือนเช่น แมลงเม่าที่ละลายในไฟกระนั้น ดังนั้นสิ่งที่จะทำให้คราบแห่งหัวใจหมดไปไม่มีสิ่งใดสามารถทำได้เท่ากับการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์

47. การซิกิรเป็นสิ่งบำบัดและโอสถแห่งจิตใจ ส่วนความลืมพระเจ้าเป็นโรคของจิตใจมันจะทำให้หัวใจป่วย และยาบำบัดโรคนี้ก็ต้องทำซิกิรให้มาก ๆ

มักฮูลกล่าวว่า การซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ. เป็นยาบำบัดและการซิกิรต่อมนุษย์นั้นเป็นโรค

บัยฮากีรายงานจากมักฮูลกล่าวว่า

"ฉันนึกถึงพระองค์ พระองค์ก็บำบัดหัวใจและประทานสุขภาพที่ดีแก่ฉัน ครั้นเมื่อฉันลืมพระองค์ หัวใจก็แตกสลาย"

เหมือนเช่นกวีคนหนึ่งพูดว่า

"เมื่อเราป่วย เราก็บำบัดด้วยการซิกิร เมื่อเราทิ้งการซิกิรในเวลาใด เราก็แตกสลาย"

48. การซิกิรเป็นรากฐานแห่งการเข้าใกล้ชิดต่ออัลเลาะฮ์ และการลืมพระองค์เป็นรากฐานแห่งการต่อต้านพระองค์ เมื่อบ่าวซิกิรต่อพระองค์เสมอ ๆ จนกระทั่งรักพระองค์เขาก็จะได้เข้าอยู่ใกล้ชิดสนิทสนมกับพระองค์ แต่ถ้าเขาลืมพระองค์อยู่เสมอนานเข้าเขาก็จะเกลียดชังพระองค์แล้วก็คิดต่อต้านพระองค์

อัลเอาซาอีกล่าวว่า ฮัซซานบินอะฏียะฮ์กล่าวว่า

ไม่มีสิ่งใดที่บ่าวจะต่อต้านพระเจ้าของเขาที่จะร้ายแรงยิ่งไปกว่าการรังเกียจต่อการรำลึกถึงพระองค์หรือรังเกียจผู้รำลึกถึงพระองค์

ความรู้สึกต่อต้านพระเจ้านั้น สาเหตุสำคัญมาจากความลืมพระองค์ เมื่อเขาลืมนึกถึงพระองค์เป็นนิสัย นานเข้าเขาก็เกลียดการซิกิรและเกลียดคนที่ทำการซิกิร ณ บัดนั้นเขาก็เป็นศัตรูกับผู้ทำซิกิร และเป็นศัตรูกับอัลเลาะฮ์ เช่นเดียวกับผู้ทำซิกิรจะเป็นผู้ใกล้ชิดกับพระองค์

49. **การซิกิรจะน้อมนำความสุขนานาประการ** เข้ามาและขับไล่ความทุกข์ออกไป การซิกิรจึงเป็นผู้ป้องกันความทุกข์ต่าง ๆ รวมทั้งบาปโทษทั้งหลายด้วย อัลเลาะฮ์ซ.บ.ทรงตรัสว่า

(إِنَّ اللهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا)

ความว่า *"แท้จริงอัลเลาะฮ์ทรงป้องกันให้แก่บรรดาผู้มีศรัทธา"*

เราก็ทราบกันดีว่าอันปัจจัยสร้างและรักษาศรัทธาให้คงมั่นอยู่ตลอดไปก็คือการซิกิร ดังนั้นใครมีศรัทธาที่สมบูรณ์และทำการซิกิรอย่างมากมาย อัลเลาะฮ์ก็จะทรงป้องกันอันตรายความทุกข์และบาปโทษต่าง ๆ ไปจากเขา ส่วนใครที่มีศรัทธาบกพร่อง เขาก็จะบกพร่องในการซิกิรตามไปด้วย

อัลกุรอานโองการไว้ว่า

(وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ)

ความว่า *"และเมื่อพระผู้อภิบาลของสูเจ้าประกาศว่า มาตแม้นสูเจ้าขอบคุณ เราก็จะเพิ่มพูนแก่สูเจ้า"*

การซิกิรเป็นยอดแห่งการขอบคุณ (ชุกุร) ดังได้กล่าวไว้แล้ว และชุกุรนั้นจะนำมาซึ่งความโปรดปรานต่าง ๆ ของพระองค์อัลเลาะฮ์ซ.บ. และนำไปสู่ความเพิ่มพูลในด้านต่าง ๆ อย่างสูงส่งและมากมาย

ชาวสะลัฟบางคนกล่าวว่า ไม่มีสิ่งใดที่จะน่าเกลียดน่าชังยิ่งไปกว่าการลืมพระเจ้าที่พระองค์ไม่เคยลืมบ่าวเลย

50. การซิกิรเป็นเหตุให้ได้พระพรของพระเจ้าและของมลาอิกะฮฺ เพราะผู้ใดซิกิรต่ออัลเลาะฮ์พระองค์ก็จะทรงประทานแก่เขา และมลาอิกะฮฺขอพรให้ แน่นอนเขาย่อมเป็นผู้ชนะเป็นผู้สมหวัง และประสบผลสำเร็จ อัลกุรอานระบุว่า

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ۞ وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلاً ۞ هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا)

ความว่า *"โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงรำลึกถึงอัลเลาะฮให้มากเถิด และจงสดุดีในพระบริสุทธิคุณแห่งพระองค์ทั้งยามเช้าและยามเย็น พระองค์ทรงประทานพรแก่พวกเจ้า และมาลาอิกะฮ์ก็เช่นเดียวกัน เพื่อพระองค์ทรงนำพวกเจ้าออกพ้นจากความมืดมนไปสู่รัศมีอันสว่างไสว และพระองค์ทรงมีเมตตาธิคุณแก่ศรัทธาชนทั้งปวง"*

อันพรที่ได้จากอัลเลาะฮ์และมาลาอิกะฮ์นั้น เป็นสาเหตุสำคัญให้บ่าวได้ออกมาจากความมืดมาสู่แสงสว่าง และเมื่อบ่าวได้สิ่งนี้แล้วความดีใด ๆ อีกเล่าที่จะไม่ประสบแก่เขาและความชั่วใด ๆ อีกเล่าที่จะไม่ได้รับการป้องกันไว้ ?

51. **ใครปรารถนาจะเข้าสู่อุทยานแห่งสวรรค์** เขาก็จงเข้าไปอยู่ประจำกับสถาบันการซิกิร เพราะมันเป็นอุทยานแห่งสวรรค์

อิบนุอะบิดดุนยาและท่านอื่น ๆ ได้รายงานไว้จากหะดิษของยาบิร บินอับดุลเลาะฮ์ เล่าว่าท่านรอซูลุ้ลเลาะฮ์ ซ.ล. ได้ออกมาหาเราแล้วท่านกล่าวว่า โอ้มนุษย์ทั้งหลายจงเข้าไป

หาประโยชน์ในอุทยานแห่งสวรรค์เถิด พวกเราถามว่า โอ้รอซูลุ้ลเลาะฮ์ แล้วอะไรเล่าคืออุทยานแห่งสวรรค์ท่านตอบว่าสถาบันการซิกิร จากนั้นท่านกล่าวต่อไปว่า ท่านทั้งหลายจงไปแต่เช้า จงไปตอนกลางวันและจงซิกิร ผู้ใดชอบที่จะทราบว่าเขามีตำแหน่งอยู่กับอัลเลาะฮ์ ซ.บ. เขาจงพิจารณาเถิดว่าที่เขานั้นมีตำแหน่งของอัลเลาะฮ์อยู่หรือไม่ เพราะอัลเลาะฮ์จะทรงประทานตำแหน่งแก่บุคคลด้วยตำแหน่งที่เขาจัดไว้ให้แก่พระองค์ **"จากตัวของเขา"**

52. **สถานบันการซิกิรเป็นสถาบันของมลาอิกะฮ์** ในสถาบันและสถานชุมนุมในโลกนี้มิใช่เป็นของมลาอิกะฮ์ยกเว้นสถาบันการซิกิรเท่านั้น ดังปรากฏจากหะดิษซึ่งบุคอรีมุสลิมบันทึกไว้จากหะดิษอัลอ๊ะมัชจาก **อะบีซอลิห์** จากอะบีฮุรอยเราะฮ์ ท่านรอซูลุ้ลเราะฮ์ ซ.ล.กล่าวว่า

แท้จริงอัลเลาะฮ์มีมลาอิกะฮ์กลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่เหนือไปจากการบันทึกของมนุษย์ พวกเขาวนเวียนอยู่ในถนนหนทางเพื่อแสวงหาชาวซิกิร ครั้นเมื่อพวกเขาพบคนกลุ่มหนึ่งที่ทำการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ. พวกเขาก็ประกาศแก่กันว่า ท่านทั้งหลายจงมาสู่ความประสงค์ของพวกท่านเถิดแล้วพวกนั้นก็ใช้ปีกโอบล้อมพวกเขาจนถึงฟ้าชั้นดุนยา แล้วพระผู้เป็นเจ้าก็ถามพวกมลาอิกะฮ์ โดยที่พระองค์ทรงทราบดีกว่าพวกนั้นเสียอีกว่าบ่าวของฉันพูดอะไร ? มลาอิกะฮ์ตอบว่าพวกเขา

ศัลบีย์ต่อพระองค์ ตักบีร์ต่อพระองค์และกล่าวสรรเสริญพระองค์ พระองค์ทรงถามอีกว่าแล้วคนพวกนั้นเคยเห็นข้าหรือ มลาอิกะฮ์ตอบว่า ไม่หรอกข้าแต่พระองค์อัลเลาะฮ์พวกเขาไม่เคยเห็นพระองค์มาก่อนเลย พระองค์ทรงตรัสว่าถ้าพวกเขาเห็นข้าเขาจะทำอย่างไร ? มลาอิกะฮ์ตอบว่าหากพวกนั้นเห็นพระองค์ แน่นอนพวกเขาจะต้องทำอิบาดะฮ์อย่างเข้มแข็งยิ่งขึ้นและจะต้องสดุดีและสรรเสริญพระองค์อย่างเข้มแข็งยิ่งขึ้น พระองค์ทรงถามต่อไปว่า พวกนั้นขออะไรจากข้า เขาตอบว่าพวกนั้นขอสวรรค์จากพระองค์ พระองค์ทรงถามว่า และพวกนั้นเคยเห็นมันหรือ ? เขาตอบว่า ไม่หรอกโอ้พระผู้เป็นเจ้า พวกเขาไม่เคยเห็นมันเลย ทรงถามต่อไปว่าหากพวกเขาเคยเห็นมันมาก่อนพวกเขาจะทำอย่างไร เขาตอบว่าหากพวกนั้นเคยเห็นสวรรค์ แน่นอนพวกเขาก็จะยิ่งเพิ่มความละโมภอยากเข้ามากยิ่งขึ้น และต้องแสวงหาอย่างเข้มแข็งยิ่งขึ้น และมีความพิศวาสมันยิ่งขึ้น ทรงตรัสต่อไปว่า แล้วพวกเขาขอคุ้มครองจากสิ่งใดบ้าง ? เขาตอบว่าจากไฟนรก ทรงถามว่าแล้วพวกเขาเคยเห็นมันหรือ ? เขาตอบว่าไม่โอ้พระผู้เป็นเจ้าพวกเขาไม่เคยเห็นมันมาก่อนเลย ทรงถามว่า หากพวกเขาเคยเห็นมาก่อนแล้วพวกเขาจะทำอย่างไร ? เขาตอบว่าหากพวกเขาเคยเห็นนรกมาก่อน แน่นอนพวกเขาจะรีบหนีออกให้พ้นจากมันอย่างเข้มแข็ง และต้องกลัวมันอย่างรุนแรง ทรงตรัสอีกว่า ข้าขอให้พวกเจ้าเป็นพยานว่าข้า

ให้อภัยแก่พวกเขาแล้ว มีมลาอิกะฮ์หนึ่งจากจำนวนมลาอิกะฮ์ทั้งหมดกล่าวว่าในกลุ่มนั้นมีคนหนึ่งที่มิใช่พวกของเขา ความจริงเขาเข้ามาในกลุ่มเพื่อธุระอย่างอื่น ทรงตรัสว่า พวกเขาเป็นกลุ่มชุมนุมที่ผู้ร่วมชุมนุมไม่ประสบความเลวอย่างแน่นอน

นี่เป็นเพราะบารอกัตของพวกเขาที่มีแก่ตัวพวกเขาเอง และผู้อื่นที่เข้าร่วมชุมนุมกับพวกเขานั่นเป็นส่วนที่พวกเขาได้รับดังปรากฏในอัลกุรอานว่า

(وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَمَا كُنْتُ)

ความว่า *"และพระองค์บันดาลความจำเริญ (บารอกัต) แก่ข้าพระองค์ไม่ว่าข้าพระองค์จะอยู่ที่ไหนก็ตาม"*

สภาพของมุมินเป็นเช่นนี้แหละ ไม่ว่าเขาจะอยู่ที่ไหนตัวเขาจะมีบารอกัตและผู้อยู่ใกล้ก็ได้รับ บารอกัตเป็นความจำเริญแก่ชีวิต ส่วนพวกที่ประพฤติตัวเลวจะอยู่ที่ไหนก็มีแต่ความอัปมงคล

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าสถานชุมนุมซิกิรเป็นสถานชุมนุมของมลาอิกะฮ์อย่างแน่นอน ส่วนสถานชุมนุมแห่งความเพลิดเพลินลืมพระเจ้านั้นเป็นสถานชุมนุมแห่งมารร้ายบุคคลย่อมเป็นไปตามสภาพแวดล้อมและบุคคลใกล้เคียง

53. อัลเลาะฮ์ทรงเปรียบเทียบฐานะของผู้ทำซิกิรเหมือนกับมลาอิกะฮ์ ประดุจดังหะดิษซึ่งรายงานโดยมุสลิมจาก **อะบี**

สะอีดอัลคุดรี เล่าว่า **มุอาวิยะฮ์** ได้ออกมายังคนกลุ่มหนึ่งกำลังคีวงในมัสยิดเขาจึงถามว่า พวกท่านนั่งทำอะไรกัน ? พวกเขาตอบว่า เรานั่งเพื่อทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ เขาถามว่า โอ้อัลเลาะฮ์ ท่านทั้งหลายมิได้นั่งเพื่ออย่างอื่นนอกจากนั้นหรือ ? พวกเขาตอบว่า ขอสาบานต่ออัลเลาะฮ์เรามิได้นั่งเพื่ออื่นใดนอกจากทำซิกิร เขากล่าวว่าฉันเองไม่คิดอคติกับพวกท่านหรอกและไม่มีใครสักคนในระดับของฉันต่อท่านรอซูลุ้ลเลาะฮ์ ซ.ล.ที่จะมีความจำหะดีษน้อยกว่าฉัน และท่านรอซูลุ้ลเลาะฮ์ ซ.ล. ได้เคยออกมายังซอฮาบะฮ์กลุ่มหนึ่งที่กำลังล้อมวงกันอยู่ ท่านก็ถามว่าพวกท่านนั่งกันทำไม ? พวกเขาตอบว่าเรานั่งทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์และทำการสรรเสริญพระองค์ที่ได้ทรงนำอิสลามแก่พวกเราและทรงโปรดปรานอิสลาม แก่พวกเรา ท่านกล่าวว่า โอ้อัลเลาะฮ์พวกท่านมิได้นั่งนอกจากเพราะเหตุอื่นหรือ ? พวกเขาตอบว่าขอสาบานต่ออัลเลาะฮ์ เราไม่ได้นั่งเพื่ออะไรนอกจากเพื่อสิ่งนั้น ท่านกล่าวว่าแท้จริงฉันมิได้คิดอคติต่อพวกท่าน แต่ว่ายิบรออีลได้มาหาฉันแล้วแจ้งข่าวแก่ฉันว่าอัลเลาะฮ์ทรงเปรียบพวกท่านเหมือนกับมลาอิกะฮ์

เมื่อการเปรียบเทียบนี้มาจากอัลเลาะฮ์เองก็ย่อมจะเป็นหลักฐานแสดงถึงความมีเกียรติอันสูงส่งของการซิกิร และแสดงว่าพระองค์ทรงโปรดการซิกิรและเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าเหนือกว่ากิจกรรมอื่น ๆ

54. ผู้ทำซิกิรเป็นนิจสินจะได้เข้าสวรรค์ด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส เพราะมีระบุมาจากอิบนิอะบิดดุนยาจากอับดุลเราะมานบินมะฮ์ดี จากมุอาวียะฮ์บินซอลิห์ จากอับดิรเราะห์มานบินยุบัยร์ บินนุฟัยร์ อัลฮะดอรอมีจากบิดาของเขา จากอะบิดดัรดาอ์กล่าวว่า...บรรดาผู้ที่ลิ้นของเขาเปียกไปด้วยการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์เป็นนิจสินนั้น แต่ละคนของพวกเขาจะได้เข้าสวรรค์อย่างยิ้มแย้มแจ่มใส

55. อันความประพฤติอื่น ๆ มากมายนั้นถูกบัญญัติขึ้นเพื่อให้ค้ำจุนการซิกรุลเลาะฮ์ และจุดประสงค์ของความประพฤติทั้งหลายก็เพื่อจะได้มาซึ่งการซิกรุลเลาะฮ์ อัลเลาะฮ์ทรงตรัสว่า

(وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِى)

ความว่า... *"และเจ้าจงดำรงละหมาด เพื่อรำลึกถึงข้า"*

ความหมายจากกุรอานโองการนี้สามารถแปลและตีความได้เป็น 2 นัยยะคือ

นัยยะที่ 1 หมายถึงการละหมาดนั้นมีเหตุผลเพื่อการรำลึกถึงพระผู้เป็นเจ้า เมื่อแปลอักษร "ลาม" เป็น **"ลิตตะอ์ลีล"**

นัยยะที่ 2 หมายถึงให้ทำละหมาด ในเวลาที่รำลึกถึงพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งที่จริงแล้วพระผู้เป็นเจ้าทรงระลึกถึงบ่าวก่อน แล้วดลใจให้บ่าวระลึกถึงพระองค์ เมื่อแปลอักษร **"ลาม"** เป็น **"ลามวักตียะฮ์"**

อัลกุรอานระบุอีกว่า

وقال سبحانه وتعالى : (أتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الفَحْشَاءِ وَالمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللهِ أَكْبَرُ)

ความว่า... *"จงแถลงถึงโองการแห่งคัมภีร์ที่ประทานมายังเจ้าและจงยืนทำละหมาด เพราะแท้จริงการละหมาดจะระงับความชั่วและความผิดได้ และแท้จริงการรำลึกถึงอัลเลาะฮ์ย่อมสำคัญที่สุด"*

โองการกุรอานนี้มีผู้แปลความหมายว่า...สูเจ้าทั้งหลายอยู่ในละหมาดในฐานะผู้รำลึกถึงพระองค์อัลเลาะฮ์ ซ.บ. พระองค์ทรงระลึกถึงผู้ที่รำลึกถึงพระองค์ แต่การรำลึกของพระองค์สำคัญกว่าการรำลึกของบ่าวต่อพระองค์...เป็นคำอธิบายของ อิบนิอับบาส, ซัลมาน, อะบิดดัรดาอ์, อิบนิมัสอูด...

อิบนิอะบิดดุนยา เล่ามาจาก ฟะฎีลบินมัรซู้ก จากอะฏิยะฮ์.. ที่ว่า **"การรำลึกของอัลเลาะฮ์สำคัญกว่านั้น"** "ก็คือที่พระองค์ทรงตรัสว่า **"ดังนั้นสูเจ้าจงระลึกถึงข้าเถิดแล้วข้าก็จักระลึกถึงเจ้าอย่างแน่นอน"** นั่นหมายความว่า การระลึกของอัลเลาะฮ์ต่อท่านทั้งหลาย ย่อมสำคัญกว่าที่พวกท่านระลึกถึงพระองค์

อิบนซัยด์และกอตาดะฮ์ อธิบายว่า...การระลึกถึงอัลเลาะฮ์สำคัญกว่าทุก ๆ สิ่ง

มีผู้ถามซัลมานว่า...ความประพฤติใดบ้างที่ประเสริฐ ?... เขาตอบว่า...ท่านไม่ได้อ่านกุรอานดอกหรือที่ว่า **"การรำลึกถึงอัลเลาะฮ์ย่อมสำคัญที่สุด"**...และมีหะดิษมาเป็นพยานเรื่องนี้อีก คือหะดิษของอะบิดดัรดาอ์ที่อ้างมาแล้วว่า...**"ฉันจะแจ้งให้ท่านทั้งหลายทราบถึงการกระทำที่ดีที่สุด และเป็นการกระทำที่มีความบริสุทธิ์ที่สุดต่อพระผู้เป็นเจ้า และเป็นความประเสริฐสำหรับพวกท่าน ยิ่งเสียกว่าการบริจาคด้วยทองคำและเงินเสียอีก...ฯลฯ "**

ซัยคุลอิสลาม อะบุลอับบาส กล่าวว่า

ที่ถูกต้องควรให้ความหมายโองการนี้ว่า...**"การละหมาดนั้นมีจุดมุ่งหมายอยู่ 2 ประการ และมีอยู่ประการหนึ่งที่สำคัญกว่าอีกประการหนึ่ง การละหมาดสามารถระงับความชั่วความผิดได้ เมื่อการละหมาดนั้นประกอบด้วยการระลึกถึงอัลเลาะฮ์ และการซิกรุลเลาะฮ์ที่มีอยู่ในละหมาดนั้น มีความสำคัญกว่าการระงับความชั่วและความผิดด้วยซ้ำ"**

อิบนุอะบิดดุนยา เล่ามาจากอิบนิอับบาส เขาถูกถามว่า การกระทำใดบ้างที่ประเสริฐที่สุด เขาตอบว่า **"การซิกิรต่ออัลเลาะฮ์"**

ใน **"สุนัน"** จากอาอิชะฮ์ จากท่านนบี ซ.ล. กล่าวว่า **"แท้จริงแล้วที่บัญญัติให้มีการตอวาฟที่บัยตุลเลาะฮ์ การสะแอระหว่างซอฟากับมัรวะฮ์ และการขว้างเสาหินนั้นก็เพื่อจะได้ซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ นั่นเอง"** *(รายงานโดย อะบูดาวูด, ติรมีซี)*

56. **คณะทำงานที่เลิศที่สุด ก็คือคณะทำงานที่มีการซิกิรอย่างมากมาย** ผู้ถือศีลอดที่เลิศที่สุดก็คือ ผู้ถือศีลอดที่ทำการซิกิรอยู่ตลอดเวลาในขณะถือ ผู้ทำทานที่เลิศที่สุด ก็คือผู้ทำทานที่ไม่ได้เว้นการซิกิรขณะทำงาน และผู้ทำฮัจย์ที่เลิศที่สุดได้แก่ผู้ทำฮัจย์ที่ไม่เคยลืมการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ.

อิบนิอะบิดดุนยาได้กล่าวว่า ท่านนบี ซ.ล.ถูกถามว่า ชาวมัสยิดที่ดีที่สุดคืออย่างไรครับ ? ท่านตอบว่า พวกเขาทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์อย่างมากมาย มีผู้ถามอีกว่า คนตายที่ดีที่สุดคืออย่างไร ? ท่านตอบว่า **"คนที่ทำซิกิรตออัลเลาะฮ์มากที่สุด"** มีผู้ถามว่า นักรบที่ดีที่สุดเล่าครับ ? ท่านก็ตอบว่า ได้แก่นักรบที่ทำซิกิรมากที่สุด มีผู้ถามว่า คนทำฮัจย์ที่ดีที่สุดเล่าครับ ? ท่านตอบว่า ได้แก่ผู้ทำฮัจย์ที่ซิกิรต่ออัลเลาะฮ์มากที่สุด มีผู้อื่นถามอีกว่า บ่าวที่ดีที่สุดคืออย่างไร ? ท่านตอบว่า บ่าวที่ทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์มากที่สุด

อะบูบะกัรกล่าวว่า บรรดาผู้ทำซิกิรเป็นผู้เก็บความดีไปไว้หมด

อุบัยด์บินอุมัยร์ กล่าวว่า

"ที่สำคัญที่สุดสำหรับท่านทั้งหลายในคืนนี้ก็คือ ท่านทั้งหลายฝ่าความลำบากของมัน, ท่านตระหนี่ทรัพย์สินที่จะบริจาคมัน, ท่านขาดกลัวที่จะทำศึกกับศัตรู ดังนั้นท่านทั้งหลายจงทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ให้มากเถิด"

57. **การทำซิกิรโดยสม่ำเสมอ** เท่ากับได้ทดแทนส่วนบกพร่องของการตออะฮ์อื่น ๆ และเป็นการกระทำที่เทียบเท่ากับการตออะฮ์นั้น ไม่ว่าจะเป็นอิบาดะฮ์ทางร่างกาย, หรือทางทรัพย์สิน หรือทั้งทางร่างกายและทรัพย์สินพร้อมกัน เช่น การทำฮัจย์เป็นต้น

ปรากฏหลักฐานชัดแจ้งในหะดิษอะบีฮุรอยเราะฮ์ว่า

ชาวมูฮาญิรีนผู้ยากจนได้มาหาท่านรอซูรุ้ลเลาะฮ์ ซ.ล. แล้วกล่าวว่า โอ้ รอซูรุ้ลเลาะฮ์ ชาวเศรษฐีได้เอาตำแหน่งสูง ๆ และความสุขถาวรไปจนหมดแล้ว ท่านรอซูรู้ลเลาะฮ์ถามว่า และสิ่งนั้นคืออะไร ? พวกเขาตอบว่า กล่าวคือ พวกเขาทำละหมาดเหมือนกับพวกเรา พวกเขาถือบวชเหมือนกับพวกเรา แต่พวกเขายังมีทรัพย์สินเหลือใช้อีก พวกเขาจึงใช้ทรัพย์สินทำฮัจย์ ทำอุมเราะฮ์ และออกต่อสู้ด้วยการบริจาค ท่านตอบว่า ฉันจะบอกให้พวกท่านรู้เอาไหม สักประการหนึ่งที่ทำให้พวกท่านสามารถวิ่งทันผู้ที่ชนะท่าน และผู้ที่วิ่งล้าหลังท่านก็จะทันท่าน และไม่มีใครจะมีความประเสริฐเลิศลอยยิ่งไปกว่าพวกท่านเลย นอกจากผู้ที่กระทำเหมือนท่านเท่านั้น พวกเขาถามว่า เอาครับ โอ้รอซูรุ้ลเลาะฮ์ ท่านกล่าวว่า **"ท่านทั้งหลายตัสบีห์, ท่านทั้งหลายกล่าวสรรเสริญพระเจ้า, ท่านทั้งหลายกล่าวตักบีรหลังจากทุก ๆ ละหมาด"**

(หะดิษ บุคอรี-มุสลิม)

จะสังเกตุได้จากหะดิษนี้ว่า ซิกิรสามารถนำมาแทนที่การกระทำหลายอย่างที่เราไม่ได้ทำ เช่น ฮัจย์, อุมเราะฮ์, การต่อสู้, เป็นต้น และท่านนบีซ.ล.ยังแจ้งด้วยว่าการซิกิรจะทำให้สามารถเท่าเทียมกันกับผู้ที่กระทำสิ่งเหล่านั้น ครั้นเมื่อพวกเศรษฐีได้ฟังก็ทำการซิกิรด้วย ก็จะยิ่งทำให้พวกเขาเพิ่มพูนความดีแก่ตัวเขาเองยิ่ง ๆ ขึ้นไป ทำให้ประสบโชคสองชั้น แล้วพวกคนยากจนก็ยิ่งอยากเอาอย่าง แต่ท่านนบี ซ.ล. ก็แจ้งแก่พวกเขาว่า สามารถจะร่วมโชคเหมือนพวกคนรวย ๆ ทั้งหลายได้โดยหมั่นทำซิกิรให้มากขึ้น และแน่นอนพวกคนจนก็จะโดดเด่นเหนือกว่าคนรวย เพราะรวยไม่มีเวลาว่างมากนักสำหรับการซิกิร และแม้จะใช้ทรัพย์สินทำความดีอยู่ แต่เมื่อซิกิรสามารถได้ผลเท่าเทียมกัน ก็เท่ากับว่า คนจนมิได้เสียเปรียบอะไรเลย กลับจะยิ่งมีโอกาสมากกว่าคนรวยด้วยซ้ำโดยนัยยะนี้ ท่านรอซูรุ้ลเลาะห์ ซ.ล. จึงกล่าวสำทับว่า...

"นั่นเป็นความโปรดปรานของอัลเลาะฮ์ที่ทรงประทานแก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์"

ในหะดิษอับดุลเราะฮ์บินบุซรินกล่าวว่า

มีคนอาหรับบ้านนอกคนหนึ่งได้มาหาท่านนบี ซ.ล. แล้วถามว่า โอ้ ท่านรอซูลุ้ลเลาะฮ์ ! ข้าพเจ้ารู้สึกว่า หลักปฏิบัติและหลักบัญญัติแห่งอิสลามมีมากเหลือเกินจึงขอให้ท่านได้โปรดแจ้งแก่ข้าพเจ้าถึงกิจกรรมที่รวมทุกอย่างไว้ที่ทำให้ข้าพเจ้า

เพียงพอ ท่านตอบว่า...ท่านจงทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ เขาถามว่า และให้ความพอเพียงแก่ข้าพเจ้าหรือ ?...ท่านตอบว่า ถูกแล้ว และท่านได้รับความโปรดปรานให้เหนือกว่า

จะเห็นว่าท่านนบีซ.ล.ได้ชี้ให้เขาเห็นว่า การซิกิรนั้นเป็นที่ตั้งอยู่บนบัญญัติอิสลาม ควรทำให้มาก และเมื่อเขาได้กระทำการซิกิรก็ทำให้เขาใกล้ชิดกับพระเจ้า และใกล้ชิดกับบทบัญญัติของพระองค์ ทำซิกิรจะยิ่งทำให้เขามุ่งกระทำตามบทบัญญัติอิสลามยิ่งขึ้น จึงถือว่าการซิกิรเป็นจุดรวมแห่งบทบัญญัติและข้อปฏิบัติของอิสลาม

58. **การทำซิกิรจะช่วยให้ทำการภักดี (ตออะฮ์) ต่ออัลเลาะฮ์** การทำซิกิรจะทำให้บ่าวชอบการภักดี ทำให้บ่าวเห็นว่าการภักดีนั้นเป็นเรื่องง่าย และทำให้เขารู้สึกดื่มด่ำกับการภักดียิ่งขึ้น จนกระทั่งเขาไม่รู้สึกว่าถูกบังคับหรือลำบากลำบนใด ๆ ทั้งสิ้น เขาจะทำการภักดีด้วยความสุขอย่างที่สุด

59. **การทำซิกิรจะแก้ปัญหาความลำบาก** ให้เป็นเรื่องสบาย ทำให้เรื่องหนักเป็นเบา ทำให้เรื่องยากเป็นเรื่องง่าย เมื่อมีความทุกข์ การซิกิรก็แก้ได้ เมื่อมีความลำเค็ญก็จะหมดไปด้วยการซิกิร เมื่อมีความกลุ้ม การซิกิรก็จะคลี่คลายได้ เมื่อรู้สึกคับแค้นใจ การซิกิรช่วยได้ เมื่อมีความจนการซิกิรจะบรรเทาได้

60. **การซิกิรทำให้ความขี้ขลาดสูญหายไป** มันสร้างความรู้สึกทางใจอันน่ามหัศจรรย์ ผู้ที่อยู่ในโลกแห่งความกลัว ไม่มีสิ่งใดจะแก้ไขได้ดีไปกว่าการซิกิร เมื่อบ่าวทำซิกิรจะทำให้จิตใจเกิดความกล้าหาญ เพราะจิตใจเข้าใกล้ชิดพระเจ้า ได้รับแสงธรรมและความกล้าหาญอันหลั่งมาจากพระองค์ เขารู้สึกว่าปลอดภัยที่สุดเมื่อได้เข้าใกล้พระองค์ด้วยการซิกิร อันตรายต่าง ๆ จะหมดไปจากใจของเขาโดยสิ้นเชิงไม่ว่าอยู่ที่ไหน เขารู้สึกปลอดภัยดี แต่ถ้าบ่าวลืมพระเจ้า ความขลาดกลัวจะวิ่งเข้ามาสิงสู่หัวใจของเขาทันที เขาจะรู้สึกว่าอยู่ที่ไหนก็ไม่ปลอดภัยไปหมด ลุกลี้ลุกลน ขาดความสุข

61. **การทำซิกิรทำให้บ่าวมีพลังอันแข็งแกร่ง** จนเขาสามารถทำอะไรได้ในขณะที่เขาไม่สามารถทำในช่วงที่ไม่ได้ทำซิกิร ตัวอย่างเช่น อิบนิตัยมียะฮ์ ท่านมีพละกำลังอันเหลือเฟือที่จะทำงานต่าง ๆ ได้อย่างน่าอัศจรรย์ ท่านสามารถเขียนหนังสือได้วันละมากกว่าคนธรรมดาเขียนทั้งหลายเท่าตัว

ท่านนบี ซ.ล.ได้สอนบุตรสาวของท่านคือ ฟาติมะฮ์ และบุตรเขยคืออะลี ให้ทำการตัสบีห์ทุกคืนเมื่อเข้าสู่ที่นอนเป็นจำนวน 33 ครั้ง กล่าวอัลฮัมดุลิ้ลลาฮ์ 33 ครั้ง, กล่าวตักบีร 33 ครั้ง เมื่อฟาติมะฮ์ขอคนใช้สำหรับนางคนหนึ่งและได้มาร้องทุกข์กับท่านนบีซ.ล. ถึงความลำบาก และเหน็ดเหนื่อยในการทำงานบ้าน ซึ่งท่านนบีได้สอนให้นางทำซิกิร

ดังกล่าว และกล่าวว่า แท้จริงสิ่งนั้นดีสำหรับเจ้าทั้งสองยิ่งกว่าคนใช้เสียอีก

จึงมีผู้พูดว่า ใครทำซิกิรเป็นนิจสิน เขาจะได้รับพลังในวันนั้น จนเกินไปจากคนใช้

อิบนิกอยยิมได้ยินอาจารย์ของตนเองคือ อิบนิตัยมียะฮ์ได้วิเคราะห์ถึงคำพูดประโยคนั้น และกล่าวว่า มลาอิกะฮ์เมื่อได้รับคำสั่งให้แบกบัลลังก์ไว้ พวกเขาก็ถามว่า โอ้พระผู้เป็นเจ้าพวกเราจะแบกบัลลังก์ไว้ได้อย่างไร เมื่อเหนือบัลลังก์นั้นคือความยิ่งใหญ่และสูงส่งของพระองค์ ? พระองค์ทรงตอบว่า สูเจ้าจงอ่านว่า ลาเฮาละวะลากูวะตะอิลลาบิลลาฮ์ ครั้นเมื่อมลาอิกะฮ์กล่าวแล้ว พวกเขาก็แบกบัลลังก์ได้อย่างสบาย ฉันได้เห็นอิบนิอะบิดดุนยาพูดถึงเรื่องนี้โดยเล่ามาจากลัยซ์บินสะอัด จากมุอาวียะฮ์บินซอลิห์ เล่าว่า อาจารย์หลายคนของเราได้รับทราบเรื่องราวที่เล่ากันมาว่า สิ่งแรกที่อัลเลาะฮ์ทรงสร้างขึ้น ขณะเมื่อบัลลังก์ของพระองค์อยู่บนน้ำ คือผู้แบกบัลลังก์ พวกเขาถามว่า โอ้พระผู้เป็นเจ้า และใครเล่าที่มีกำลังพอที่จะแบกบัลลังก์ของพระองค์ เมื่อเหนือบัลลังก์นี้มีความยิ่งใหญ่ ความสูงส่งของพระองค์ และความมั่นคงของพระองค์ ? ทรงตอบว่า เพื่อสิ่งนั้นแหละที่ข้าสร้างพวกเจ้าขึ้นมา พวกเขาก็ทบทวนเช่นนั้นอยู่หลายครั้ง พระองค์จึงตรัสแก่พวกนั้นว่า พวกเจ้าจงกล่าวว่า ลาเฮาละวะลากูวะตะอิลลาบิลลาฮ์ แล้วพวกเขาก็สามารถแบกมันได้

ประโยคสั้น ๆ นี้เป็นคำพูดที่ให้ผลอันน่ามหัศจรรย์มากในการช่วยให้งานหนักเป็นงานเบา ทำให้ความลำบากเป็นความสบาย และสามารถเข้าหาผู้มีอำนาจได้อย่างไม่สะทกสะท้านรวมทั้งผู้ที่น่ากลัวทั่วไป นอกจากนั้นยังช่วยให้ป้องกันความยากจนอีกด้วย ดังอิบนุอะบิดดุนยาได้เล่ามาจากลัยซ์บินสะอัด จากมุอาวียะฮ์บินซอลิห์ จากอะสัดบินวะดาอะฮ์ ท่านรอซูลุลเลาะฮ์ ซ.ล.กล่าวว่า...**"ใครอ่านลาเฮาละวะลากูวะตะอิลาลาบิลลาฮ์ วันละ 100 ครั้ง ความจนจะไม่เข้ามาแตะต้องเขาอย่างแน่นอน"**

หะบี๊บบินสะละมะฮ์ เมื่อพบศัตรูหรือจู่โจมค่ายทหารฝ่ายศัตรู ชอบอ่านว่า...**"ลาเฮาละวะลากูอะตะอิลลาบิลลาฮ์"** ปรากฏว่าครั้งหนึ่งได้เข้าจู่โจมค่ายของทหารกรุงโรมก็ปรากฏว่าทหารกรุงโรมต้องพ่ายแพ้ไป บรรดามุสลิมีนทั้งหลายจึงกล่าวประโยคนี้ และกล่าวตักบีรจนกระทั่งค่ายทหารพังทลาย

62. **บรรดาผู้ปฏิบัติงานของอาคิเราะฮ์นั้น** ทั้งหมดแข่งขันกันในความลี้ลับไม่มีใครสามารถจะมองเห็นได้ และในจำนวนผู้ปฏิบัติงานของอาคิเราะฮ์ทั้งหมด ผู้ทำซิกิรเท่านั้นที่ประสบชัยชนะในการแข่งขัน แต่เนื่องด้วยหมอกและฝุ่นอันมืดมัว ทำให้ไม่สามารถมองเห็นชัยชนะของพวกเขาได้ ครั้นเมื่อหมอกฝุ่นได้กระจ่างใสขึ้น มนุษย์ก็สามารถมองเห็นพวกเขา ซึ่งพวกเขาก็ถึงหลักชัยไปแล้ว

อัลวะวีด บินมุสลิมกล่าวว่า มูฮัมหมัดบินอัจลานกล่าวว่า ฉันได้ยินอุมัร เมาลาของฆอฟะเราะฮ์ กล่าวว่า...

"เมื่อฝาปิดของมนุษย์ถูกเปิดขึ้นในวันกิยามะฮ์ ให้พ้นไปจากผลตอบแทนแห่งความประพฤติของพวกเขา พวกเขาไม่เห็นความประพฤติใดเลยที่จะมีผลบุญที่ประเสริฐยิ่งไปกว่าการซิกิรมีกลุ่มชนอื่น ๆ มากมายพิศวง" และกล่าวว่า **"ไม่มีอะไรที่เราจะทำได้ง่ายยิ่งไปกว่าการซิกิร"**

อะบูฮุรอยเราะฮ์กล่าวว่า ท่านรอซูลุ้ลเราะฮ์ (ซ.ล.) กล่าวว่า **"ท่านทั้งหลายจงเดินทาง บรรดาผู้โดดเด่นย่อมชนะ"** พวกซอฮาบะห์ถามว่า และใครคือพวกโดดเด่น ท่านตอบว่า **"บรรดาผู้สนใจทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ. ซึ่งผลจากการซิกิรจะยกเลิกบาปออกไปจากพวกเขา"**

63. การซิกิรทำให้พระเจ้าทรงรับรองบ่าวของพระองค์ เพราะว่าบ่าวได้ซิกิรต่อพระองค์โดยการพรรณาถึงพระนามอันไพจิตร และคุณลักษณะอันสมบูรณ์ของพระองค์ เมื่อบ่าวทำเช่นนั้นพระเจ้าก็ทรงรับรองเขา และผู้ใดที่พระเจ้ารับรองแน่นอนเขาจะไม่ถูกจัดให้ไปรวมกับผู้โกหกมดเท็จ และหวังไว้ว่าเขาจะถูกจัดให้ไปรวมกับพวกที่รักสัจจะทั้งมวล

อะบูอิสฮากเล่ามาจากอัลอะฆอรริอะบีมุสลิม เขาสาบานว่าอะบูฮุรอยเราะฮ์และอะบูสะอีดอัลคุดรีย์ได้สาบานว่าท่านรอซูลุ้ลเลาะฮ์ ซ.ล.ได้กล่าวว่า เมื่อบ่าวกล่าวว่าลาอิลาฮะอิล

ลัลลอฮ์วัลลอฮุอักบัร พระผู้เป็นเจ้าก็ทรงรับรองว่า "บ่าวข้าพูดถูกแล้ว **ไม่มีพระเจ้าใดนอกจากข้าและข้ายิ่งใหญ่ที่สุด**" และเมื่อบ่าวกล่าวว่าลาอิลาฮะอิลลัลลอฮุวะฮ์ดะฮู พระองค์ก็ตรัสรับรองว่า บ่าวของข้าพูดจริงแล้ว ไม่มีพระเจ้าใด ๆ นอกจากข้า ไม่มีภาคีสำหรับข้า และเมื่อบ่าวกล่าวว่า ลาอิลาหะอิลลัลลอฮุละฮุลมุลกุวะละฮุลฮัมดุ พระองค์ก็ทรงรับรองว่าบ่าวข้าพูดถูกแล้ว ไม่มีพระเจ้าใด ๆ นอกจากข้า อำนาจปกครองเป็นของข้า และการสรรเสริญก็เป็นของข้า เมื่อบ่าวพูดว่าลาอิลาฮะอิลลัลลอฮุ วะลาเฮาละวะลากูวะตะอิลลาบิลลาฮ์ พระองค์ทรงรับรองว่า บ่าวข้าพูดถูกแล้วไม่มีพระเจ้าใด ๆ นอกจากข้า ไม่มีพลังอำนาจใด ๆ นอกจากโดยข้าเท่านั้น ใครที่มีโอกาสอ่านคำเหล่านั้นในตอนตาย นรกจะไม่สัมผัสเขาเลย

64. **ขั้นบันไดสวรรค์ถูกสร้างขึ้นด้วยการซิกิร** เมื่อบ่าวงดการซิกิรมลาอิกะฮ์ก็งดการสร้างบันไดให้แก่เขา

อิบนุอะบิดดุนยา เล่ามาจากหะกีมบินมูฮัมมัด อัลอัคนะซีกล่าวว่า มีผู้เล่าให้ฉันฟังว่าอันบันไดของสวรรค์นั้นถูกสร้างขึ้นด้วยการซิกิร ดังนั้นเมื่อเขางดการซิกิรพวกมลาอิกะฮ์ก็งดการสร้างด้วยปรากฏว่ามีผู้ถามพวกนั้นว่าทำไมถึงงดการสร้าง พวกนั้นก็ตอบว่า จนกว่าจะมีค่าเลี้ยงดูจ่ายแก่เรา (นั่นคือการซิกิรที่บ่าวกระทำ)

อิบนุอะบิดดุนยาเล่ามาจากหะดีษอะบีฮุรอยเราะฮ์จากท่านนบี ซ.ล.กล่าวว่า **"ใครกล่าวซุบฮานัลลอฮิวะบิฮัมดิฮี ซุบฮานัลลอฮัลอะซีม 7 ครั้ง เขาจะได้รับการสร้างบันไดให้ในสวรรค์อย่างแน่นอน"**

เหมือนกับการซิกิรเป็นการสร้างบันได การปลูกสวนของสวรรค์ก็ด้วยการซิกิรเช่นเดียวกัน ดังปรากฏในหะดีษของท่านนบี ซ.ล.จากนบีอิบรอฮีมซึ่งกล่าวว่า **"แท้จริงสวรรค์มีดินที่ดี มีน้ำที่จืดสนิทและมันเป็นพื้นที่ราบ พืชปลูกของมันก็คือ ซุบฮานัลลอฮ์ อัลฮัมดุลิลลาฮ์ ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์และอัลลอฮุอักบัร"**

อิบนิอะบิดดุนยาระบุจากหะดิษอับดุลเลาะห์บินอุมัร ท่านร่อซูลุ้ลเลาะฮ์ ซ.ล.กล่าวว่า **"ท่านทั้งหลายจงสะสมพืชปลูกของสวรรค์ให้มาก ๆ เถิด พวกเขาถามว่าโอ้รอซูลุ้ลเลาะฮ์อะไรคือพืชปลูกของสวรรค์?"** ท่านตอบว่า **"ลาเฮาละวะลากูวะตะอิลลาบิลลาฮ์"**

65. **การซิกิรสามารถปิดกั้นระหว่างบ่าวกับนรก** เมื่อบ่าวมีเส้นทางนำไปสู่นรกอันได้แก่ความประพฤติเลวต่าง ๆ การซิกิรเป็นสิ่งที่ปิดกั้นทางนั้น เมื่อการซิกิรมีการทำอย่างถาวรสมบูรณ์การปิดกั้นนั้นก็มั่นคงไม่มีทางที่จะเปิดใหม่ได้

อับดุลอะซีซบินอะบีเราะวาดกล่าวว่า มีชายคนหนึ่งอยู่ในชนบท เขาได้ทำมัสยิดขึ้นหลังหนึ่ง เขาได้นำหินมาเรียง

ซ้อนกัน 7 ก้อนในมุมกิบลัต เมื่อเขาทำละหมาดเสร็จเขาก็กล่าวว่า โอ้หินทั้งหลายข้าขอให้เจ้าทั้งหลายเป็นพยานว่าไม่มีพระเจ้านอกจากอัลเลาะฮ์ จากนั้นปรากฏว่าชายคนนั้นล้มป่วยลงแล้วเขาเกิดนิมิตฝันไปโดยเขาเล่าว่า ฉันได้เห็นในฝันของฉันว่าฉันถูกใช้ให้นำตัวไปนรกแล้วฉันก็เห็นก้อนหินก้อนหนึ่งจากหินทั้งเจ็ดซึ่งฉันรู้จักมันดี มันมีขนาดใหญ่ขึ้นแล้วมันก็ปิดกั้นให้ฉันประตูหนึ่งจากประตูของนรก หลังจากนั้นฉันก็ถูกนำมาที่ประตูอื่นก็ปรากฏว่ามีหินก้อนหนึ่งจากหินเหล่านั้น ซึ่งฉันรู้จักมันดี มันมีขนาดใหญ่ขึ้นมันเข้ามาปิดประตูหนึ่งของนรกจนกระทั่งหินที่มีอยู่ทั้งหมดได้ปิดประตูทั้งหมดของนรก

66. มลาอิกะฮ์ขออภัยโทษให้แก่ผู้ทำซิกิรเหมือนกับที่ได้ขอให้แก่ผู้ขอสารภาพผิด ดังมีรายงานโดยหุซัยนีอัลมุอัลลิมจากอับดุลเลาะฮ์บินบุรอยดะฮ์จากอามิรอัชซุบีจากอับดุลเลาะฮ์อิบนุ **อัมร์บินอาศ** เล่าว่า ฉันพบในคัมภีร์ที่ถูกประทานมาจากอัลเลาะฮ์ว่า เมื่อบ่าวกล่าวว่าอัลฮัมดุลิลลาฮ์มลาอิกะฮ์ก็กล่าวว่า รอบบิลอาละมิน เมื่อบ่าวกล่าวว่า อัลฮัมดุลิลลาหิรอบบิลอาละมีน มลาอิกะฮ์กล่าวว่า อัลลอฮุมมัฆฟิรลิอับดิกะ เมื่อบ่าวกล่าวว่า ซุบฮานัลลอฮ์ มลาอิกะฮ์กล่าวว่า วะบิฮัมดิฮีเมื่อบ่าวกล่าวว่า ซุบฮานัลลอฮิวะบิฮัมดิฮี มลาอิกะฮ์ก็กล่าวว่า อัลลอฮุมมัฆฟิรลิอับดิกะ และเมื่อบ่าวกล่าวว่า ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์ มลาอิกะฮ์กล่าวว่า อัลลอฮุมมัฆฟิรลิอับดิกะ

67. **พื้นที่ภูเขาและพื้นที่ว่างจะแข่งขันกัน และพื้นที่ดังกล่าวจะมีความยินดีกับผู้ทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ.** อิบนุมัสอูดกล่าวว่า ภูเขามันจะเรียกชื่อภูเขาด้วยกันเองและปรารภว่าวันนี้มีใครบ้างที่ถูกใช้ให้ทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ ซ.บ.กับเจ้า แล้วมันตอบว่ามี จงยินดีเถิด"

อูนบินอับดุลเลาะฮ์กล่าวว่า พื้นที่ต่าง ๆ ต่างก็เรียกซึ่งกันและกันว่าโอ้เพื่อนเคียงวันนี้เจ้ามีผู้ใดที่ถูกใช้ให้ทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์หรือไม่ ? บางพื้นที่ก็ตอบว่ามี บางพื้นที่ก็ตอบว่าไม่มี **อัลอะอ์มิช** จากมุยาฮิด กล่าวว่า ภูเขาจะเรียกชื่อภูเขาด้วยกันว่า **โอ้ฟูลาน** วันนี้เจ้ามีผู้ใดที่เขาได้รับบัญชาให้ทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์บ้าง ? ก็ปรากฏว่ามีภูเขาบางลูกตอบว่าไม่มี บางลูกก็บอกว่ามี

68. **การทำซิกิรมาก ๆ ทำให้ปลอดภัยจากสภาพมุนาฟิก** (ผู้มีลักษณะหน้าไว้หลังหลอกปลิ้นปล้อน) พวกมีลักษณะมุนาฟิกนั้นทำซิกิรน้อยมาก อัลกุรอานระบุไว้ว่า

(وَلَا يَذْكُرُونَ اللّٰهَ إِلَّا قَلِيلًا)

ความว่า *"และไม่มีผู้ใดรำลึกถึงอัลเลาะฮ์ นอกจากเพียงเล็กน้อย"*

กะอับกล่าวว่า ใครทำซิกิรต่ออัลเลาะฮ์มากเขาย่อมปลอดภัยจากลักษณะมุนาฟิก เพราะเหตุนี้อัลเลาะฮ์ได้ทรงจบซูเราะห์มุนาฟิกีนด้วยโองการที่ว่า

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَاتُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَاأَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللهِ
وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَأُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ)

ความว่า *"โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลายพวกเจ้าอย่าให้ทรัพย์สินและลูก ๆ ทำให้พวกเจ้าลืมการรำลึกถึงอัลเลาะฮ์และใครกระทำเช่นนั้น พวกเหล่านั้นเป็นผู้ประสบความขาดทุนอย่างแน่นอน"*

กุรอานโองการนี้ได้กำชับให้ระวังภัยของพวกมุนาฟิก ซึ่งลืมการรำลึกถึงอัลเลาะฮ์อันเป็นเหตุให้พวกเขาตกอยู่ในสภาพมุนาฟิกดังกล่าว

มีซอฮาบะห์บางคนถูกถามถึงพวกนอกคอก (คอวาริจ) ว่าพวกนั้นเป็นมุนาฟิกใช่หรือไม่ ? ซอฮาบะห์ท่านนั้นตอบว่า มิใช่หรอก พวกมุนาฟิกจะไม่รำลึกถึงอัลเลาะฮ์นอกจากเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

การรำลึกถึงอัลเลาะฮ์เพียงเล็กน้อยนี้เป็นเครื่องหมายที่แสดงลักษณะมุนาฟิกอย่างหนึ่งในทางกลับกันเมื่อใครทำซิกิรอย่างมากมายก็จะปลอดภัยจากลักษณะมุนาฟิก และอัลเลาะฮ์ ซ.บ.ทรงปรานีต่อบ่าวเกินกว่าที่จะทดสอบบ่าวที่มีจิตรำลึกด้วยสภาพมุนาฟิก ความจริงแล้วสภาพดังกล่าวจะต้องเป็นของหัวใจที่ลืมการรำลึกถึงอัลเลาะฮ์ ซ.บ.

69. สำหรับผู้ทำซิกิรเมื่อเทียบกับความประพฤติชนิดอื่น ๆ ในการซิกิรนั้นมีรสอันดื่มด่ำอันหาสิ่งใดมาเปรียบปาน

มิได้ ซึ่งมาตรแม้นไม่มีสิ่งตอบแทนอื่น ๆ สำหรับบ่าว นอกจากรสอันนั้นก็น่าจะเป็นการตอบแทนที่ดีที่สุดแล้วสำหรับเขาและเป็นความสุขอันสูงค่าสำหรับจิตใจ โดยเหตุนี้จึงเรียกสถานชุมนุมซิกิรว่า **"อุทยานสวรรค์"**

มาลิกบินดีนาร์กล่าวว่า ไม่มีผู้ดื่มด่ำในรสใดที่จะเลอเลิศเกินกว่ารสของการซิกิรต่ออัลเลาะฮ์ และไม่มีการกระทำใดที่จะทำได้ง่ายเท่ากับการซิกิร และไม่มีการกระทำใดที่จะมีรสซาบซึ้งเท่ากับการซิกิร และไม่มีสิ่งใดที่จะสร้างความสดชื่นแก่หัวใจมากไปกว่าการซิกิร

70. การซิกิรจะทำให้ใบหน้าของบ่าวมีความสง่างามในโลกนี้และเป็นรัศมีอันกระจ่างแจ้งในโลกหน้าเหนือกว่าใคร ๆ ทั้งสิ้น

บางส่วนที่เป็นคำสอนของท่านนบี ซ.ล. คือ

"ใครกล่าวทุกวัน ๆ ละ 100 ครั้งว่า "ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์ วะฮ์ดะฮู ลาซารีกะละฮ์ วะละฮุล ฮัมดุ ยุฮ์ยี วะยูมีตุ บิยะดีฮีลคอยรุ วะฮุวะอะลากุลลิชัยอินกอดีร เมื่อถึงวันกิยามะฮ์เขาจะได้เข้าพบอัลเลาะฮ์โดยที่ใบหน้าของเขาขาวผ่องยิ่งกว่าดวงจันทร์คืนวันเพ็ญเสียอีก"

71. **ในการทำซิกิรอย่างสม่ำเสมอในสถานที่ต่าง ๆ เช่นใน ถนนหนทาง,** ในบ้าน, ขณะอยู่กับบ้าน, ขณะเดินทาง ย่อม

ทำให้บ่าวได้เกิดการคำนึงถึงวันกิยามะฮ์ เพราะพื้นต่าง ๆ จะเป็นพยานให้แก่ผู้ทำซิกิรในวันกิยามะฮ์ อัลกุรอานระบุว่า

قال تعالى : (إِذَا زُلْزِلَتِ الأَرْضُ زِلْزَالَهَا • وَأَخْرَجَتِ الأَرْضُ أَثْقَالَهَا • وَقَالَ الإِنْسَانُ مَا لَهَا • يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا • بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَى لَهَا)

ความว่า *"เมื่อแผ่นดินสั่นสะเทือนอย่างรุนแรงแผ่นดินได้คายทรัพยากรของมันออกมาและมนุษย์พูดว่า มันเกิดอะไรขึ้น ในวันนั้นเจ้าจงแจ้งข่าวของมันว่าแท้จริงพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าได้ทรงโองการแก่มัน"*

ติรมีซีได้รายงานไว้ จากหะดิษ **สะอีดอัลมักบะรี** จากอะบีฮุรอยเราะฮ์ ท่านรอซูลุ้ลเลาะฮ์ ซ.ล.ได้อ่านอายะฮ์นี้ (เยามะอิซินฯ) ท่านกล่าวว่า พวกท่านทราบไหมว่า อะไรคือข่าวของมัน ? พวกเขาตอบว่า อัลเลาะฮ์และรอซู้ลเท่านั้นที่ทราบ ท่านจึงตอบว่า ในข่าวของมันก็คือมันจะเป็นพยานแก่บ่าวทุกคนทั้งชายและหญิงในสิ่งที่เขาประพฤติไว้ขณะมีชีวิตบนโลกดุนยา มันจะพูดว่า **"เขาทำสิ่งนี้ ทำสิ่งนั้น"**

ผู้ทำซิกิรในพื้นที่และสถานที่ยิ่งมากเท่าใด พยานของเขาก็จะยิ่งมากขึ้นเท่านั้น

72. **การทำซิกิร จะทำให้บ่าวไม่เอื้อนเอ่ยอัปปิยะวาจา** เช่น การนินทา, การใส่ร้าย, การส่อเสียด, การประจบสอพลอ.

และอื่น ๆ อันที่จริงแล้วลิ้นจะไม่หยุดพูดอย่างแน่นอน บางที ลิ้นก็ทำหน้าที่ซิกิร บางครั้งก็ไร้สาระ ซึ่งจะต้องเป็นไปอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ต้องสงสัย อันจิตใจของบ่าวหากคำนึงแต่เรื่องดี ๆ ก็ย่อมจะลืมเรื่องเลวร้าย, หากในใจไม่มีความรักอัลเลาะฮ์ ความรักในโลกสรรพสิ่งก็จะเข้ามาแทน และลิ้นของบ่าว หากไม่สนใจกล่าวซิกิร มันก็จะยุ่งกับคำพูดไร้สาระ ก็จงเลือกเองเถิดว่าจะเอาอย่างไหน

73. มวลมาร (ไซตอน) ทั้งหลาย จะเข้ามาซ่องสุมเพื่อรุกรานบ่าว จนกระทั่งบ่าวตกเป็นเครื่องเล่นของมัน และบ่าวไม่มีทางที่จะแยกออกมาจากมารได้ นอกจากจะด้วยการซิกิรเท่านั้น

มีรายงานจากหะดิษของสะอีดบินมุซัยยับ จากอับดุรเราะห์มานบินสะมุเราะฮ์ บินยุนดุบ เล่าว่า...ท่านรอซูรุ้ลเลาะฮ์ได้ออกมาหาเราในวันหนึ่ง ซึ่งขณะนั้นพวกเรากำลังอยู่ในกระท่อมในมะดีนะฮ์ ท่านยืนขึ้นให้โอวาทแก่พวกเราว่า ...เมื่อวานนี้ฉันได้พบเห็นสิ่งมหัศจรรย์อย่างหนึ่ง คือฉันเห็นชายคนหนึ่งมะลิกัลเมาต์ได้มาหาเขา เพื่อจะเก็บวิญญาณของเขาไป แต่ปรากฏว่าความดีที่เขาทำไว้ต่อพ่อแม่ของเขาได้มาหาเขา แล้วช่วยปกป้องเขาให้พ้นจากมะลิกัลเมาต์...ฉันได้พบเห็นชายอีกคนหนึ่งได้ถูกเสนอการลงโทษในหลุมฝังศพแก่เขา แต่ปรากฏว่าการอาบน้ำละหมาดของเขาได้มาหาเขา แล้วช่วยเปลื้องเขา

ให้พ้นไปจากโทษนั้น, ฉันเห็นชายอีกคนหนึ่ง พวกมารร้ายได้เข้ามาครอบงำเขา แต่ปรากฏว่า การซิกิรที่เขากระทำไว้ได้เข้ามาขับไล่จนพ้นไปจากเขา...ฉันเห็นชายอีกคนหนึ่ง มลาอิกะฮ์ลงโทษได้เข้ามาหาเขาแต่ปรากฏว่าการละหมาดที่เขากระทำไว้ได้มาหาเขา แล้วปลดปล่อยเขาให้พ้นไปจากมลาอิกะฮ์เหล่านั้น และฉันเห็นชายอีกคนหนึ่งเคี้ยวฟันตัวเองด้วยความกระหายอย่างรุนแรง แต่เมื่อเขาเข้าใกล้สระน้ำ เขาก็ถูกห้ามและถูกขับไล่ ก็ปรากฏว่าการถือบวชที่เขาได้กระทำไว้ในเดือนรอมฎอนเข้ามาหาเขา แล้วหลั่งน้ำให้เขาดื่มจนเขากระชุ่มกระชวย, ฉันเห็นชายอีกคนหนึ่ง พร้อมกันนั้นฉันได้เห็นบรรดานบีกำลังนั่งล้อมวงเป็นกลุ่ม ๆ ทุกครั้งที่เขาเข้ามาใกล้กับวงใด เขาก็จะถูกขับไล่ออกไป ก็ปรากฏว่าการอาบน้ำยะนาบะฮ์ของเขาที่เคยกระทำไว้ได้เข้ามาหาเขา แล้วจับมือเขาให้เข้ามานั่งใกล้ ๆ ฉัน, ฉันเห็นชายอีกคนหนึ่งอยู่ท่ามกลางความมืด เบื้องหน้าเขาก็มืด, เบื้องหลังเขาก็มืด, ข้างขวาก็มืด, ข้างซ้ายก็มืด, ข้างบนก็มืด, ข้างล่างก็มืด, เขารู้สึกงงงวยกระเซอะกระเซิงอยู่ในความมืดนั้นก็ปรากฏว่า ฮัจย์และอุมเราะฮ์ที่เขาได้กระทำไว้เข้ามาหาเขา แล้วนำเขาออกมาจากความมืดนั้นแล้วนำเขาเข้าไปสู่ความสว่าง, ฉันได้เห็นชายอีกคนหนึ่งกำลังใช้มือปัดป้องประกายไฟนรกที่กำลังลุกโพลงอยู่ ก็ปรากฏว่ามีการทำทานที่เขาได้กระทำไว้ก่อนมาหาเขา แล้วมันมาปิดกั้นระหว่างเขากับไฟนรก และกำบังความร้อนด้านเหนือศีรษะของเขาให้เขา,

ฉันได้เห็นชายอีกคนหนึ่งกำลังพูดกับเพื่อนมุมิน แต่เพื่อน ๆ ไม่ยอมพูดด้วย ก็ปรากฏว่า การเชื่อมความสัมพันธ์ที่เขาเคยกระทำไว้แต่ก่อนได้มาหาเขา แล้วพูดว่า...โอ้มุสลิมทั้งหลาย ชายผู้นี้เขาเคยปฏิบัติตนเชื่อมสัมพันธ์เป็นอันดีกับญาติมิตรของเขา ดังนั้นจงพูดกับเขาเถิด ก็ปรากฏว่ามุมินทั้งมวลก็พูดจาปราศรัยกับเขาและสัมผัสมือกับเขาด้วยไมตรีอันดี, ฉันได้เห็นชายอีกคนหนึ่ง มลาอิกะฮ์ซะบานียะฮ์ ผู้ทำหน้าที่เฝ้านรกได้เข้ามาเผชิญหน้ากับเขา ก็ปรากฏว่า การที่เขาเคยใช้ให้ทำดีเละห้ามความชั่วได้มาหาเขาแล้วนำเขาออกพ้นไปจากเงื้อมมือของมลาอิกะฮ์นี้ และนำตัวเขาเข้าไปอยู่ในกลุ่มของมลาอิกะฮ์เราะห์มะฮ์ผู้มีเมตตา ฉันเห็นชายอีกคนหนึ่งกำลังคุกเข่าอยู่โดยมีฉากกำบังระหว่างเขากับพระผู้เป็นเจ้า ก็ปรากฏว่า มารยาทดีที่เขาเคยใช้ได้มาหาเขา แล้วจับมือเขานำเข้าพบกับอัลเลาะฮ์, ฉันเห็นชายอีกคนหนึ่ง บัญชีความประพฤติของเขาได้ไปจากทางซ้ายมืออันแสดงว่า เขาจะต้องไปนรก ก็ปรากฏว่าความกลัวพระเจ้าที่เขาเคยมีอยู่ได้มาหาเขา แล้วจับบัญชีของเขาไว้ แล้ววางในมือขวาของเขา ฉันเห็นชายอีกคนหนึ่งตาชั่งฝ่ายดีของเขาเบาเหลือเกินก็ปรากฏว่า บรรดาผู้เคยละเมิดแก่เขาได้มาหาเขาแล้วทำให้ตาชั่งของเขาหนักขึ้น ฉันเห็นชายอีกคนหนึ่งกำลังยืนอยู่บนฝั่งนรก ก็ปรากฏว่าความหวังที่เขาเคยมีอยู่กับพระเจ้าได้มาหาเขา แล้วถอนตัวเขาออกมาจากนั้น และผ่านออกไปด้วยดี, ฉันเห็นชายอีกคนหนึ่ง เขา

ตกลงไปในนรกแล้ว ก็ปรากฏว่าน้ำตาที่เขาเคยร้องเพราะความกลัวอัลเลาะฮ์ได้มาหาเขา แล้วถอนตัวเขาออกมาจากนรก, ฉันเห็นชายอีกคนหนึ่งกำลังยืนอยู่บนสะพาน (สิรอต) ฉันเห็นชายอีกคนหนึ่งกำลังคลานกระเถิบไปบนสะพาน (สิรอต) บางทีเขาก็ผวาเกือบจะตก บางครั้งเขาก็เกาะมันไว้แน่น ก็ปรากฏว่ามี **ซอลาวาต** ที่เขาได้อ่านให้ฉัน (นบี) มาหาเขาแล้วจัดให้เขาสามารถยืนอยู่บนเท้าของงานเองได้อย่างแน่นแฟ้นและทำให้เขาพ้นสภาพนั้นไปฉันเห็นชายอีกคนหนึ่งไปจนถึงประตูสวรรค์แล้ว แต่ประตูนั้นถูกปิดสนิทไม่ยอมให้เขาเข้า ก็ปรากฏว่าการปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้านอกจากอัลเลาะฮ์ได้มาหาเขา แล้วประตูเหล่านั้นก็ถูกเปิดออกและนำตัวเขาเข้าไปในสวรรค์

หะดิษนี้อะบูมูซาอัลมะดีนีเป็นผู้รายงานไว้ในหนังสือ **"อัตตัรฆีบ ฟิลคิซอลิลมันยียะฮ์ฯ"** และท่านได้แต่งหนังสือเพื่ออธิบายหะดิษนี้โดยเฉพาะ ท่านยังกล่าวว่าหะดิษนี้เป็นหะดิษที่งดงามมากท่านรายงานมาจากสะอีดบินมุซัยยับอัมร์บินอาซัร และจากอะลีบินซัยด์อิบนิยัดอานและฮิลาลอะบูยะบะละฮฺ และอิบนิดัยมียะฮฺถือว่าหะดิษนี้มีฐานะยิ่งใหญ่มาก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำกล่าวของท่านศาสดาที่ว่า และฉันเห็นชายคนหนึ่งมารร้ายได้เข้ามาครอบงำเขา แต่แล้วการซิกิรต่ออัลเลาะฮฺที่เขาได้กระทำไว้ก็เข้ามาหาเขาแล้วขับไล่มารร้าย

ไปจากเขา ข้อความนี้สอดคล้องกับหะดิษของฮาริส อัลอัชอะรีที่ว่า และพระเจ้าทรงบัญชาแก่ท่านทั้งหลายให้ทำซิกรุลเลาะฮฺ อุปมาเช่นนั้นก็เหมือนกับชายคนหนึ่งที่ศัตรูได้ค้นหาเขาพวกนั้นรีบเดินออกค้นหาเขาอย่างรวดเร็ว และเขาออกเดินไปจนมาถึงค่ายอันแข็งแกร่งแล้วเขาก็ปกป้องตัวเองอยู่ในค่ายนั้น

อันมารร้ายนั้นบ่าวไม่สามารถจะป้องกันมันให้พ้นไปจากตัวของเขาได้เลย นอกจากด้วยการซิกิรเท่านั้น ในติรมีซีจากอะนัสบินมาลิก ท่านรอซูลุลเลาะฮฺ ซ.ล.กล่าวว่า ใครกล่าวเมื่อออกจากบ้านว่า บิสมิลลาฮิตะวักกัลตุอะลัลเลาะฮฺ ลาเฮาละวะลากูวะตาอิลลาบิลลาฮฺ จะมีมลาอิกะฮฺตอบรับคำขอดังกล่าวของ (บ่าว) ท่านพอเพียงแล้ว ท่านได้รับการชี้นำแล้วและท่านได้รับการปกป้องแล้ว และท่านปลอดภัยจากมารแล้วแล้วมารก็จะพูดกับเพื่อน ๆ ของมันว่า เจ้าจะทำอย่างไรกับชายที่ได้รับการชี้นำ ได้รับการพอเพียงและได้รับการปกป้องรักษา ? รายงานโดย อะบูดาวูด นาซาอี ติรมีซี

มีหะดิษหนึ่งได้นำมาอ้างแล้วท่านนบีฯกล่าวว่า ใครกล่าววันละ 100 ครั้งทุกวันว่า ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮุวะฮฺดะฮูลาชะรีกะละฮฺ ละฮุลมุลกุวะละฮุลฮัมดุ วะฮุวะอะลากุลลิชัย-อินกอดีร เขาจะได้รับการปกป้องให้พ้นจากมารร้ายจนกระทั่งถึงเวลาเย็น

ซุฟยานเล่ามาจากอะบิซซุบัยร์ จากอับดุลเราะฮฺ อิบนิดอ-มิเราะฮฺ จากกะอับกล่าวว่า เมื่อชายคนหนึ่งออกจากบ้านแล้ว

อ่านว่า บิสมิลลาฮฺ มลาอิกะฮฺจะตอบว่า ท่านได้รับการชี้นำแล้ว เมื่อเขากล่าวว่า ตะวักกัลตุอะลัลลอฮิ, มลาอิกะฮฺตอบว่า ท่านพอเพียงแล้ว เมื่อเขากล่าวว่า ลาเฮาละวะลากูวะตะอิลลาบิลลาฮฺ มลาอิกะฮฺตอบว่า ท่านได้รับการพิทักษ์รักษาแล้ว บรรดามารร้ายทั้งหลายก็จะพากันพูดแก่กันและกันว่า เจ้าทั้งหลายกลับไปเถิด เจ้าไม่มีทางเข้าครอบงำชายคนนี้ เจ้าจะเข้าไปทำอย่างไรกับบุคคลที่ได้รับการพอเพียง ได้รับการชี้นำและได้รับการปกปักษ์รักษา

อะบูคอลาดอัลมิซรีกล่าวว่า ใครเข้าสู่อิสลามเขาย่อมได้เข้าอยู่ในค่ายป้องกัน และใครเข้ามัสยิดเขาย่อมได้เข้าอยู่ในสองค่าย และใครนั่งอยู่ในวงซิกิร แน่นอนเขาได้เข้าอยู่ในสามค่าย

อัลฮาฟิซอะบูมูซาได้รายงานไว้จากหะดิษของอะบีอิมรอน อัลยูนีจากอะนัส จากท่านนบี ซ.ล. กล่าวว่า เมื่อบ่าววางสีข้างลงบนสิ่งปูนอน แล้วกล่าวว่า บิสมิลลาฮฺ พร้อมกับอ่านฟาติฮะฮฺ แน่นอนเขาปลอดภัยจากความชั่วของญินและมนุษย์และทุก ๆ สิ่ง

ในบุคอรีจากมุฮำมัด บินซีรีน จากอะบีฮุรอยเราะฮฺ กล่าวว่า "ท่านรอซูลุลเลาะฮ ซ.ล. ได้มอบฉันบริหารงานเกี่ยวกับซะกาตรอมดอนให้ฉันดูแลรักษา ก็ปรากฏว่ามีคน ๆ หนึ่งมาหาฉันแล้วเขาก็จัดการโปรยธัญญาหารที่เก็บมาเป็นซากาต ฉันก็เก็บ

อาหารนั้นไว้ แต่เขาพูดว่า จงปล่อยฉัน ฉันจะไม่กลับ และได้เล่าจนจบหะดีษ เขาได้กล่าวกับชายคนนั้นในครั้งที่สามว่า ฉันจะสอนท่านให้รู้ถ้อยคำต่าง ๆ ที่อัลเลาะฮจะทรงอำนวยประโยชน์แก่ท่าน เมื่อท่านอ่านตอนที่ท่านเข้าสู่ที่นอนของท่าน นั่นคือท่านจงอ่านอายะฮ กุรซี ตั้งแต่ต้นจนจบ แล้วจะมีผู้ปกปักษ์รักษาท่านตลอดเวลาไม่ขาด และมารร้ายไม่กล้าเข้าใกล้ท่านจนกระทั่งถึงเช้า แล้วอะบูฮุรอยเราะฮฺก็ปล่อยเขาตามสบายจนกระทั่งถึงเช้า เขาก็บอกข่าวให้ท่านนบี ซ.ล.ทราบ ท่านกล่าวว่า ท่านพูดถูกแล้ว แต่ชายคนนั้นโกหก"

อัลฮาฟิซอะบูมูซาเล่ามาจากหะดีษของอะบิซซุบัยร์จากยาบิร ท่านรอซูลุลเราะฮฺ ซ.ล. กล่าวว่า เมื่อมนุษย์เข้าสู่ที่นอน ทั้งมลาอิกะฮฺและไซตอน จะแข่งกันเข้ามาหาเขาอย่างรวดเร็ว มลาอิกะฮฺจะพูดว่า ท่านจงสิ้นสุดด้วยความดีเถิด ไซตอนก็พูดว่า ท่านจงสิ้นสุดด้วยความชั่วเถิด ครั้นเมื่อเขาทำซิกิรต่ออัลเลาะฮฺ จนกระทั่งเขาหลับ ไซตอนก็ถูกขับไล่ออกไปจากเขา และเขานอนหลับตลอดคืนนั้น ด้วยความปลอดภัยจากมัน ครั้นเมื่อเขาตื่น มลาอิกะฮฺกับไซตอนก็แข่งกันเข้ามาหาอีก มลาอิกะฮฺพูดว่าท่านจงเปิดฉากด้วยความดีเถิด ไซตอนก็พูดว่า ท่านจงเปิดฉากด้วยความชั่วเถิด หากเขากล่าวว่า "การสรรเสริญเป็นของอัลเลาะฮฺ ซึ่งทรงประทานชีวิตแก่ตัวฉันหลังจากได้ตายไปแล้ว และไม่ได้ตายไปในตอนนอน การ

สรรเสริญเป็นของอัลเลาะฮฺ ซึ่งทรงระงับชีวิตที่ทรงกำหนดความตายไว้ให้ และทรงส่งสิ่งอื่นมาแทน จนกว่าจะถึงอายุที่ถูกกำหนดไว้ การสรรเสริญเป็นของอัลเลาะฮฺซึ่งทรงยึดฟ้าและแผ่นดินไว้มิให้ร่วงลงมา และหากทั้งสองร่วงลงมา ก็จะไม่มีผู้ใดยึดมั่นไว้ภายหลังจากพระองค์ การสรรเสริญเป็นของอัลเลาะฮฺซึ่งทรงยึดฟ้าไว้มิให้ตกลงมาบนแผ่นดิน ยกเว้นโดยอนุมัติของพระองค์ มลาอิกะฮฺก็ขับไล่ไซตอนไปจากเขา และเขาก็ปลอดภัยตลอดไป"

ในบุคอรี มุสลิม จากหะดิษ ซาลิม บินอะบีลยะอ์ดิ จากอิบนิอับบาส ท่านรอซูลุลเลาะฮฺกล่าวว่า เมื่อคนใดของท่านทั้งหลายได้เข้าหาภริยาของเขาเพื่อประเวณี เขาก็กล่าวว่า

بسم الله ، اللهم جنبنا الشيطان ، وجنب الشيطان ما رزقتنا

ความว่า *"ด้วยพระนามของอัลเลาะฮฺ โอ้อัลเลาะห์โปรดให้ไซตอนห่างเรา และโปรดให้ไซตอนห่างไปจากลูกที่เราจะได้มา"*

ครั้นต่อมาเมื่อมีทารกคลอดมาจากทั้งสอง ไซตอนจะไม่ทำอันตรายแก่เด็กนั้นตลอดไป

อัลฮาฟิซอะบูมูซา จากฮาซัน บินอะลี กล่าวว่า ฉันรับประกันแก่บุคคลที่อ่าน 20 อายะฮฺนี้ อัลเลาะฮฺจะทรงป้องกันเขาให้พ้นไปจากไซตอนผู้ฉ้อฉลทุกตัว, จากทุกไซตอนผู้เกเรทุกตัว, จากทุก ๆ สัตว์ร้ายที่อันตราย, และจากโจรร้าย

ทรชนทุกคน นั่นคือ อ่านอายะฮฺกุรซี และสามอายะฮฺจากซูเราะฮฺ อะอ์รอฟ (อายะฮฺที่ 54-57)

(إِنَّ رَبَّكُمُ اللهُ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالأَرْضَ)

ความว่า *"แท้จริงพระผู้อภิบาลของพวกเจ้าทรงสร้างฟากฟ้าและแผ่นดิน"*

และอีก 10 อายะฮฺ จากซูเราะฮฺอัซซ๊อฟฟ๊าต (อายะฮฺที่ 1-10) และอีก 3 อายะฮฺจากซูเราะฮฺมาน (อายะฮฺที่ 33-34)

และตอนสุดท้ายของซูเราะฮฺอัลฮัชร์ (อายะฮฺที่ 21-24)

มุฮัมมัดบินอะบานเล่าว่า ระหว่างที่ชายคนหนึ่งกำลังทำละหมาดในมัสยิด ทันใดนั้นเขามีความรู้สึกว่ามีบางสิ่งอยู่ข้าง ๆ เขา เขาก็กระเถิบหนี แต่สิ่งที่อยู่ข้างเขากลับพูดว่าท่านไม่ประสบอันตรายจากฉันหรอก ฉันมาหาท่านครั้งนี้ในงานการของอัลเลาะฮฺ ท่านจงมาหาสิ่งป้องกันเถิด เขาถามว่า อะไรที่จะป้องกันอิบลีสได้? สิ่งนั้นตอบว่า ท่านจงอ่านว่า

آمنت بالله العظيم وحده ، وكفرت بالجبت والطاغوت ، واعتصمت بالعروة الوثقى لا انفصام لها ، والله سميع عليم حسبي الله وكفى ، سمع الله لمن دعا ، ليس وراء الله منتهى

ความว่า *"ฉันขอศรัทธาต่ออัลเลาะฮฺผู้ทรงยิ่งใหญ่เพียงพระองค์เดียว และฉันขอทรยศต่อสิ่งชั่วร้ายทั้งปวง และฉันขอยึดถือมั่น*

กับเกราะป้องกันอันมั่นคงซึ่งไม่มีทางแยกสลาย และอัลเลาะฮฺทรงได้ยินทรงรอบรู้ อัลเลาะฮฺทรงเพียงพอแก่ฉัน อัลเลาะฮฺทรงรับฟังผู้ขอพร หลังจากอัลเลาะฮฺไม่มีที่สุด"

บะชูรบินมันซูร รายงานจากวุฮัยย์ บินวัรดิเล่าว่า ชายคนหนึ่งได้ออกจากบ้านไปป่าในเวลาหัวค่ำ เขาเล่าว่า แล้วฉันก็ได้ยินเสียงชัดเจนมาก และมีผู้นำเตียงมาวางไว้ และมีสิ่งหนึ่งมานั่งบนนั้นโดยมีลูกน้องของเขารวมตัวรายรอบ หลังจากนั้นสิ่งนั้นก็แผดเสียงและกล่าวว่า ใครบ้างที่จะเข้าไปหาอุรวะฮฺ บินซุบัยร์ ? แต่ไม่มีผู้ใดตอบรับเลยจนกระทั่งหัวหน้าต้องแผดเสียงขู่ตะคอกติด ๆ กันอีกหลายครั้ง ก็ปรากฏมีหนึ่งในพวกนั้นพูดว่า ฉันเองอาสาไปพบเขาเพียงคนเดียว หัวหน้าบอกว่า ถ้าเช่นนั้น เจ้าจงมุ่งไปสู่มาดีนะฮฺโดยข้าจะดูอยู่ หลังจากนั้นเขาเกือบจะกลับแล้ว ก็กล่าวขึ้นว่า ไม่มีทางเข้าถึงอุรวะฮฺได้หรอก และเขากล่าวอีกว่า เจ้าทั้งหลายต้องพินาศแน่ ข้าได้พบว่าอุรวะฮฺนั้นได้อ่านอยู่หลายประโยคซึ่งอ่านทั้งในเวลาเช้าและเย็น ซึ่งเราไม่สามารถจะผ่านเข้าไปหาเขาพร้อมกับสิ่งที่เขาอ่านได้เลย ชายผู้นั้นเล่าว่า ครั้นเมื่อฉันตื่นนอนเช้าฉันก็บอกกับครอบครัวของฉันว่า จงเตรียมตัวให้ฉันด้วยฉันจะไปมาดินะฮฺ แล้วฉันก็ถามถึงอุรวะฮฺ จนมีผู้ชี้ให้ฉันไปถึงเขา เมื่อฉันไปถึงบ้านเขา ฉันก็พบว่าเขาเป็นคนแก่คนหนึ่งฉันถามเขาว่า ท่านอ่านอะไรบ้างในเวลาเช้าและเย็น ? เขา

ปฏิเสธที่จะบอกฉัน ฉันจึงเล่าให้เขาฟังถึงเหตุการณ์ที่ฉันได้ประสบมา และสิ่งที่ฉันได้ยินมา เขาจึงตอบว่า ฉันไม่รู้นอกจากฉันอ่านเป็นประจำเหมือนตอนเช้าว่า "อามันตุ บิลลาฮิลอะซีม ๆ" 3 ครั้ง เมื่อถึงตอนเย็นฉันก็อ่านอีก 3 ครั้ง

อะบูมูซารายงานมาจากมุสลิม อัลบะตีน เล่าว่า ยิบรออีลได้กล่าวกับท่านนบี ซ.ล. ว่ามีอิฟรีดจากยินตัวหนึ่งกำลังวางแผนเข้ามาล่อลวงท่าน ดังนั้นเมื่อท่านเข้าสู่ที่นอนของท่าน ท่านจึงอ่านว่า

أعوذ بكلمات الله التامات التي لا يجاوزهن بر ولا فاجر ، من شر ما ينزل من السماء وما يعرج فيها ، ومن شر ما ذرأ من الأرض وما يخرج منها ، ومن شر فتن الليل والنهار ، ومن شر طوارق الليل والنهار ، إلا طارقاً يطرق بخير يارحمن

ความว่า *"ฉันขอคุ้มครองด้วยพระนามแห่งอัลเลาะฮฺอันสมบูรณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถล่วงผ่านไปได้ ไม่ว่าจะเป็นคนดีหรือคนเลวก็ตาม ขอให้พ้นไปจากความเลวของสิ่งที่ลงมาจากฟ้า และสิ่งที่ขึ้นไปสู่ฟ้า จากสิ่งที่งอกมาจากแผ่นดินและสิ่งที่ออกมาจากมัน จากความเลวร้ายสิ่งวิกฤติการณ์แห่งกลางคืนและกลางวัน จากความเลวร้ายของทางเดินกลางคืนและกลางวัน ยกเว้นทางที่เดินไปด้วยความดี โอ้พระผู้ทรงเมตตา"*

มีปรากฏในหะดิษบุคอรีมุสลิมว่าไชตอนจะหนีเพราะเสียงการอะซาน

สุฮัยล์บินอะบีซอลิห์กล่าวว่า พ่อของฉันได้ส่งตัวฉันไปยังคนตระกูลบะนีฮาริซะฮ์ โดยมีคนรับใช้ไปหนึ่งคน ก็ปรากฏมีผู้เรียกชื่อฉันมาจากด้านผนัง ผู้ที่มากับฉันก็แอบเข้าหาผนังเขาจึงมองไม่เห็นสิ่งใดเลย ฉันจึงเล่าให้พ่อฉันฟัง ท่านบอกว่าหากฉันรู้สึกว่าเจ้าพบกับสิ่งนี้ฉันก็จะไม่ส่งเจ้าไป แต่ว่าเมื่อเจ้าได้ยินสิ่งหนึ่ง เจ้าก็จงอะซาน เพราะฉันได้ยินอะบูฮุรอยเราะฮฺ เล่ามาจากท่านรอซูลุลเราะฮฺ ซ.ล. ท่านกล่าวว่า แท้จริงไชตอนนั้น เมื่อมีการอะซานทำละหมาด มันจะหันหนีพร้อมกับเสียงผายลม

ในรายงานหนึ่งระบุว่า เมื่อมันได้ยินเสียงอะซานมันจะหันหลังพร้อมกับมีเสียงผายลมด้วย จนกระทั่งมันไม่ได้ยินเสียงอีกเลย

ท่านฮาฟิซอะบูมูซาเล่ามาจากหะดิษของอะบีรอยาอ์ จากอะบีบะกัรอัศศิดดีกกล่าวว่า ท่านรอซูลุลเราะฮฺ ซ.ล. กล่าวว่า ท่านทั้งหลายจงกล่าวลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์และอิสติฆฟารให้มากเถิดเพราะไชตอนมันพูดว่า ข้าได้ทำลายพวกเขาแล้วด้วยบาปต่าง ๆ และพวกเขาได้ทำลายข้าด้วยการกล่าว ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์ และการอิสติฆฟาร ครั้นเมื่อข้าได้เห็นเช่นนั้นจากพวกเขา ข้าก็ทำลายพวกเขาด้วยกับอารมณ์ต่าง ๆ จน

กระทั่งพวกเขาคิดเอาเองว่าได้รับการชี้นำ พวกเขาจึงไม่ยอมกล่าวอิสติฆฟาร

มีรายงานอีกจากอิบรอฮีม บินฮะกีม จากบิดาของเขาจากอิกริมะฮฺ เล่าว่า ในขณะที่ชายคนหนึ่งกำลังเดินทาง เขาได้เดินทางผ่านชายคนหนึ่งกำลังนอนหลับ และเขาได้เห็นไซตอน 2 ตัวอยู่กับเขา ผู้เดินทางคนนี้ได้ยินไซตอนตัวหนึ่งพูดกับเพื่อนของมันว่า เจ้าจงไปก่อกวนหัวใจของคนหลับคนนี้เถิด ครั้นเมื่อมันเข้ามาใกล้คนนอนหลับคนนั้น มันก็กลับไปหาเพื่อนของมันพร้อมทั้งกล่าวว่า คนหลับคนนี้เขานอนหลับพร้อมกับอ่านอายะฮฺหนึ่งจากอัลกุรอาน ซึ่งเราไม่มีทางเข้าถึงเขาได้เลย ไซตอนตัวแรกจึงไปพิสูจน์ด้วยตนเองโดยเข้าไปใกล้ชายคนนั้น ครั้นเมื่อเขาเข้าไปแล้ว เขาก็ต้องรีบผละออกกลับไปเช่นเดียวกัน มันจึงกล่าวกับเพื่อนว่า เจ้าพูดถูกแล้ว แล้วมันก็ไปที่อื่น ต่อมาคนหลับคนนั้นได้ตื่นขึ้นมาผู้เดินทางก็เล่าให้เขาฟังถึงเหตุการณ์ดังกล่าว และถามว่า จงบอกฉันหน่อยว่าอายะฮฺใดที่ท่านอ่านเมื่อจะนอน เขาตอบว่า คืออายะฮฺต่อไปนี้

(إن ربكم الله الذى خلق السموات والأرض فى ستة أيام ثم استوى على العرش يغشى الليل النهار يطلبه حثيثا والشمس والقمر والنجوم مسخرات بأمره ، ألا له الخلق والأمر تبارك الله رب العالمين)(١)

อะบุนนัสริ ฮาชิม บินกอเซ็ม เล่าว่า ฉันได้มองเห็นสิ่งหนึ่งในบ้านของฉันเอง แล้วมีผู้พูดกับฉันว่า อะบุลนัสริเอ๋ย ท่านจงย้ายไปจากการอุปถัมภ์ของเราเถิด ฉันรู้สึกคับแค้นใจมาก ท่านจึงมีหนังสือไปยังเมืองกูบะฮ์ถึงอิบนิอิดรีส, อัล-มุฮารีบี, อะบีอุซามะฮ์ เขาเขียนหนังสือถึงอัลมุฮาริบีว่า บ่อใบหนึ่งที่มาดีนะฮฺ ปรากฏว่าเชือกของมันขาดแล้ว แล้วมีกองคาราวานหนึ่งได้เข้ามาพักอาศัยอยู่กับพวกเขา คนพวกนั้นจึงรายงานให้กองคาราวานทราบว่าขาดน้ำ ทางกองคาราวานจึงเรียกหาน้ำหนึ่งกระป๋อง เมื่อได้มาแล้วเขาก็อ่านประโยคต่อไปนี้ แล้วเทน้ำในกระป๋องลงไปในบ่อ ก็ปรากฏมีไฟลุกโชติช่วงออกจากบ่อ ซึ่งน้ำที่เทลงไปได้ดับไฟจากบ่อจนสิ้นฤทธิ์

อะบุลนัสริเล่าต่อไปว่า แล้วฉันก็ตักน้ำมาหนึ่งภาชนะเล็ก ๆ แล้วอ่านประโยคนี้ลงไป จากนั้นฉันก็นำน้ำในภาชนะนี้ตระเวนออกไปทั่วทั้งหมู่บ้าน แล้วฉันก็พรมน้ำไปตลอดทาง เมื่อพรมน้ำลงไปพวกมารก็หวีดร้องและตะโกนบอกฉันอย่างปวดร้าวว่า เจ้าเผาเราแล้ว เราขอย้ายไปจากเจ้า และประโยคดังกล่าวก็คือ

بسم الله ، أمسينا بالله
الذى ليس منه شىء ممتنع ، وبعزة الله التى لا ترام ولا تضام ، وبسلطان الله
المنيع نحتجب ، وبأسمائه الحسنى كلها عائذ من الأبالسة ، ومن شر شياطين
الإنس والجن ، ومن شر كل معلن أو مسر ، ومن شر ما يخرج بالليل

ويكمن بالنهار ، ويكمن بالليل ويخرج بالنهار ، ومن شر ما خلق وذرأ وبرأ ،
ومن شر إبليس وجنوده ، ومن شر كل دابة أنت آخذ بناصيتها إن ربي
على صراط مستقيم ، أعوذ بالله : بما استعاذ به موسى ، وعيسى ، وإبراهيم
الذى وفى ، من شر ما خلق وذرأ وبرأ ، ومن شر إبليس وجنوده ومن شره
ما يبغى ، أعوذ بالله السميع العليم من الشطان الرجيم ، بسم الله الرحمن
الرحيم :

(والصَّافَّاتِ صفا * فالزَّاجراتِ زَجْراً * فالتَّالياتِ ذِكْراً * إنَّ
إلٰهَكُم لواحِدٌ * ربُّ السَّمٰواتِ والأَرْضِ ومابيْنَهُما وربُّ المشَارقِ *
إنَّا زَيَّنَّا السَّماءَ الدُّنْيا بزينَةِ الكَواكِب * وحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَان
مارِد * لايسَّمعُونَ إلىٰ الملَإِ الأَعْلَى ويُقْذَفُونَ مِنْ كُلِّ جانِبٍ * دُحُوراً
ولَهُمْ عذابٌ واصِبٌ * إلَّا منْ خَطِفَ الخَطْفَةَ فأَتْبعهُ شهَابٌ ثَاقِبٌ)

74. การซิกิรแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

- การซิกิรด้วยพระนามต่าง ๆ ของอัลเลาะฮฺ ซ.บ. และด้วยซิฟาตต่าง ๆ ของพระองค์ รวมทั้งการสรรเสริญพระองค์ การสดุดีความเกรียงไกรและความบริสุทธิ์ของพระองค์ให้พ้นจากคุณลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับพระองค์ ซึ่งการสรรเสริญเช่นนี้ก็แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะเช่นเดียวกันคือ

- การนำประโยคการสรรเสริญขึ้นมาอ่านเป็นประจำจากผู้ที่ทำซิกิร เช่น ประโยคซุบอานัลลอฮฺ, อัลฮัมดุลิลลาฮฺ, ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮฺ เป็นต้น การซิกิรด้วยรูปประโยคเฉพาะ

เช่นนี้ที่ประเสริฐที่สุดก็คือ รูปประโยคที่รวมการสรรเสริญไว้อย่างกว้างขวางเช่น **"ซุบฮานัลลอฮิ อะดะดะคอลกิฮี"** ซึ่งดีกว่ากล่าวเฉพาะว่า **"ซุบฮานัลลอฮฺ"** มีปรากฏลักษณะการซิกิรในรูปแบบนี้ในหะดิษหลายหะดิษ

ปรากฏในหะดิษ ยุวัยรียะฮฺ ท่านนบี ซ.ล. ได้กล่าวแก่นางว่า **"ฉันพูดหลังจากเธอสี่ประโยคสามครั้ง หากเธอนำสิ่งที่เธออ่านมาชั่งทั้งวัน ฉันก็จะชั่งประโยคเหล่านั้นคือ ซุบฮานัลลอฮิ อะดะดะคอลกิฮี, ซุบฮานัลลอฮิ รอดิยะนัฟซะฮฺ ซุบฮานัล-ลอฮฺ ซินะติอัรซิฮี, ซุบฮานัลลอฮิมิดาดะกะลิมาติฮี"** *(มุสลิม บันทึก)*

ในติรมีซีและสุนันอะบีดาวุด จากสะอัดบินอะบีวักกอซเล่าว่า เขาได้เข้าไปพบหญิงผู้หนึ่งพร้อมกับท่านรอซูลุ้ลเลาะฮฺ ซ.ล. ซึ่งเบื้องหน้าของหญิงนั้นมีเมล็ดผักกาดหรือก้อนกรวดวางอยู่ ซึ่งนางใช้นับจำนวนตัสบีฮฺที่นางอ่าน ท่านนบีฯจึงกล่าวแก่นางว่า ฉันขอบอกเธอถึงสิ่งที่เธอทำได้ง่ายกว่านี้หรือเลิศเลอกว่านี้เสียอีก แล้วท่านก็กล่าวว่า ซุบฮานัลลอฮิ อะดะดามาคุลิเกาะ ฟิสสะมาอิ, ซุบฮานัลลอฮิ อะดะดามาคุลิเกาะ ฟิลอัรฎิ, ซุบฮานัลลอฮิ อะดะดะมาบัยนะซาลิกะ, ซุบฮานัลลอฮิอะดะดามา คอลิกุน, วัลลอฮุอักบัร ก็ให้เพิ่มข้อความลงไปเช่นเดียวกัน วัลฮัมดุลิลลาฮฺ ก็เช่นเดียวกัน, ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮฺ ก็เช่นเดียวกัน, ลาเฮาละวะลากูวะตะอิลลาบิลลาฮฺ ก็เช่นเดียวกัน"

75. การซิกิรในลักษณะที่ 2 ตามที่กล่าวในข้อที่แล้ว ก็คือ การซิกิรด้วยวิธีบอกกล่าวถึง คุณลักษณะของพระผู้เป็นเจ้า เช่นกล่าวว่า อัลเลาะฮฺทรงได้ยินเสียงของบ่าว ทรงมองเห็นความเคลื่อนไหวของบ่าว ไม่มีสิ่งใดเร้นรอดไปจากพระองค์ ทรงเมตตาต่อบ่าวยิ่งกว่าบิดามารดาเสียอีก ทรงอำนาจเหนือทุก ๆ สิ่ง ทรงรับการสารภาพผิดของบ่าวทุกคน

ลักษณะการซิกิรแบบนี้ที่เลิศเลอที่สุดก็คือให้รวมลักษณะการสดุดีในลักษณะและผลงานของพระองค์อย่างกว้างขวาง ดังเช่นปรากฏในตอนต้นของซูเราะฮฺฟาติฮะฮฺ ซึ่งเมื่อบ่าวสรรเสริญพระองค์ พระองค์ก็จะทรงตอบดังต่อไปนี้

บ่าวพูดว่า อัลฮัมดุลิลลา การสรรเสริญเป็นของอัลเลาะฮฺ
ทรงตอบว่า บ่าวของข้าได้สรรเสริญข้า
บ่าวพูดว่า อัรเราะฮ์มานิรรอฮีม ทรงเมตตาทรงกรุณา
ทรงตอบว่า บ่าวของข้าได้สดุดีข้า
บ่าวพูดว่า มาลิกิเยามิดดีน ทรงอำนาจวันตัดสิน
ทรงตอบว่า บ่าวของข้าได้เทอดเกียรติของข้า

76. ส่วนหนึ่งจากการซิกิรคือการระลึกถึงข้อบังคับใช้และคำสั่งห้ามของพระองค์ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะเช่นเดียวกันคือ

1) การกล่าวถึงคำสั่งของพระองค์ว่าทรงใช้ให้ทำอะไร ทรงห้ามอะไร ทรงโปรดสิ่งใด ทรงกริ้วสิ่งใด เป็นต้น

2) เมื่อกล่าวถึงคำสั่งของพระองค์ก็รีบปฏิบัติตามทันทีเมื่อพูดถึงคำห้ามของพระองค์ก็รีบหนีห่างทันที เป็นการสนองตอบอย่างทันท่วงที

การซิกิรตามวิธีนี้ถือว่าเป็นการซิกิรที่ยิ่งใหญ่กว่าประเภทอื่น ๆ เมื่อมีเจตนาบริสุทธิ์แท้จริง

ส่วนหนึ่งของการซิกิรคือการพูดถึงความโปรดปรานของพระองค์ ความสุขที่พระองค์ทรงประทานความดีงามต่าง ๆ ที่ทรงประทานแก่มนุษยชาติและแก่ตัวเอง การซิกิรแบบนี้ก็คือว่ายิ่งใหญ่

จึงสรุปได้เป็น 3 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 ซิกิรด้วยใจและลิ้นพร้อมกัน

ระดับที่ 2 ซิกิรด้วยใจอย่างเดียว

ระดับที่ 3 ซิกิรด้วยลิ้นอย่างเดียว

และแน่นอนการซิกิรที่เลิศเลอที่สุดก็คือการรวมทั้งด้วยใจและลิ้นพร้อมกัน รองลงมาก็คือ การซิกิรด้วยใจ เพราะจะทำให้ผู้ซิกิรงอกเงยความรักพระเจ้า, การรู้จักซาบซึ้งพระเจ้า, ทำให้ละอายต่อพระองค์, ทำให้เกิดความกลัวพระองค์, และทำให้มีจิตเพ่งพินิจต่อพระองค์, ทำให้หมดความเพิกเฉยในการทำอิบาดะฮฺต่าง ๆ ส่วนการซิกิรด้วยปากอย่างเดียวจะไม่งอกเงยอะไรขึ้นมาเลย นอกจากจะมีบ้างก็เป็นผลที่อ่อนแอเหลือเกิน

77. การซิกิรประเสริฐกว่าการขอดุอา การซิกิรเป็นการกล่าวสดุดีสรรเสริญพระองค์โดยระบุถึงคุณลักษณะและพระนามอันสวยงามของพระองค์ตลอดจนเนียะมัตต่าง ๆ ส่วนการขอดุอาเป็นการขอของบ่าวในจุดประสงค์ที่ต้องการของตนเอง แล้วอย่างไหนจะดีกว่า ? โดยนัยนี้มีหะดิษรายงานว่า

"ใครรำลึกถึงข้าจนลืมขอจากข้า ข้าจะให้เขาในสิ่งที่ประเสริฐกว่าที่ข้าได้ให้แก่พวกที่ขอข้าเสียอีก"

โดยนัยเช่นนี้ จึงควรเริ่มการดุอาด้วยกับการสรรเสริญและสดุดีในพระองค์อัลเลาะฮฺก่อนหน้าที่จะขอสิ่งใด ๆ จากพระองค์ ดังปรากฏในหะดิษของฟุฏอละฮฺ บินอุบัยด์เล่าว่า

"ท่านรอซูลุลเราะฮฺ ซ.ล. ได้ยินชายคนหนึ่งกำลังขอดุอาในละหมาดของเขาโดยไม่มีการสรรเสริญอัลเลาะฮฺ และไม่มีการซอลาหวาตแก่นบี ซ.ล." ท่านจึงสั่งเขาว่า **"ท่านจงรีบทำสิ่งนี้"** หลังจากนั้นท่านได้พูดว่า เมื่อคนใดของพวกท่านทำละหมาด เขาก็จงเริ่มด้วยการสรรเสริญพระเจ้าและสดุดีพระองค์ หลังจากนั้นให้ซอลาหวาตขอพรแก่นบี ซ.ล. หลังจากนั้นให้ขอสิ่งที่ประสงค์

(อิหม่ามอะหฺมัด, ติรมิซี, ฮากิม)

และต่อไปนี้เป็นดุอาของนบียูนุสซึ่งท่านนบี ซ.ล. ได้กล่าวว่า

"ดุอาของนบียูนุส ไม่ว่าผู้ประสบทุกข์คนใดนำมาอ่าน นอกจากอัลเลาะฮฺจะทรงเปลื้องทุกข์นั้นแก่เขานั่นคือ ลาอิลาฮะ อิลลาอันตะ ซุบฮานะกะอินนีกุนตุมินัซซอลิมีน"

และดุอาอีกส่วนหนึ่งที่อ่านขณะที่มีความทุกข์คือ

"ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮุล อะซีมุลหะลีม ลาอิลาฮะอิลลัล-ลอฮุร๊อบบุลอิรซิลอะซีม ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮุร๊อบบุซสะมาวาติวัลอัรฎิ วะร๊อบบิลอัรซิลกะรีม"

อีกส่วนหนึ่งคือหะดิษของบุรอยดะฮฺ อัลอัสละมี ซึ่งรายงานโดยเจ้าของสุนันต่าง ๆ และอิบนิฮับบานเล่าว่า ท่านนบี ซ.ล. ได้ยินชายคนหนึ่งทำการขอดุอาโดยกล่าวว่า

اللهم إنى أسألك بأنى أشهد أنك أنت الله لا إله إلا أنت الأحد الصمد الذى لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفواً أحد .

ท่านฟังจนจบแล้วท่านก็กล่าวว่า

"ขอสาบานต่ออัลเลาะฮฺ ซึ่งชีวิตของฉันอยู่ในอำนาจของพระองค์ ชายผู้นี้ได้ขอต่ออัลเลาะฮฺด้วยพระนามอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ ซึ่งเมื่อถูกนำมาดุอา พระองค์ก็ทรงสนองและเมื่อถูกนำขอ พระองค์ก็จะประทานตามขอ"

อะบูดาวุด, นาซาอี ได้รายงานมาจากหะดิษของอะนัสเล่าว่า เขาได้นั่งอยู่กับทานนบี ซ.ล. โดยมีชายอีกคนหนึ่งกำลังละหมาด หลังจากนั้นเขาดุอาว่า

"اللهم إنى أسألك بأن لك الحمد ، لا إله إلا أنت . المنان ،
بديع السموات والأرض ؛ يا ذا الجلال والإكرام ، يا حى
يا قيوم

ท่านนบี ซ.ล. จึงกล่าวว่า เขาได้ดุอาต่ออัลเลาะฮฺด้วยพระนามอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ ซึ่งเมื่อมีการนำมาดุอาพระองค์ก็ทรงสนอง และเมื่อมีการนำมาขอ พระองค์ก็จะทรงประทานให้

ท่านนบี ซ.ล. ได้แสดงให้เห็นชัดเจนว่า การขอดุอาหากเริ่มต้นด้วยการสรรเสริญและซิกิรตามแบบนี้ย่อมจะได้รับการตอบสนอง และเป็นพระนามอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ จึงสรุปได้ว่าการซิกิรต่ออัลเลาะฮฺ ซ.บ. จะเป็นผลสัมฤทธิ์สำหรับบ่าวในการขอให้บรรลุวัตถุประสงค์ใด ๆ ของเขาได้

จึงเป็นประโยชน์อีกด้านหนึ่งของการซิกิร นั่นคือทำให้ดุอาที่บ่าววิงวอนนั้นได้รับการตอบสนอง

อันดุอาที่เริ่มต้นด้วยการซิกิรและการสรรเสริญเป็นดุอาที่ประเสริฐ และเป็นที่หวังในการสนองตอบจากพระผู้เป็นเจ้ายิ่งกว่าการขอดุอาเฉย ๆ โดยปราศจากสองสิ่งนั้น และหากจะนำมาผสมผสานเข้ากับการรำพันถึงความยากไร้ ความอ่อนแอ และความสำนึกของบ่าวเข้าไปกับดุอานั้นด้วย ก็จะยิ่งเป็นดุอาที่ได้รับการสนองตอบยิ่งขึ้น จงสังเกตดุอาของนบีต่าง ๆ เช่น ดุอาของนบีมูซา

(رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ)

ความว่า *"โอ้พระผู้อภิบาล แท้จริงข้าพเจ้าเป็นผู้ยากไร้ต่อสิ่งที่พระองค์ทรงประทานลงมาจากความดี"*

ดุอาของนบียูนุส

(أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ ، سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ)

ความว่า *"ไม่มีพระเจ้านอกจากพระองค์ พระองค์ทรงบริสุทธิ์ยิ่งนัก แท้จริงข้าพระองค์เป็นหนึ่งจากมวลผู้ทุจริต"*

ดุอาของนบีอาดัม

(رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا ، وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ)

ความว่า *"โอ้องค์อภิบาล เราฉ้อฉลตัวของเราเอง และหากพระองค์ไม่อภัยแก่เรา และไม่เมตตาเรา เราก็จะต้องเป็นหนึ่งในผู้ขาดทุนอย่างแน่นอน"*

ปรากฏในบุคอรีมุสลิม ท่านอบูบะกัรได้กล่าวว่า โอ้ท่านรอซูลฯ โปรดสอนดุอาแก่ข้าพเจ้าเพื่อนำไปอ่านในละหมาด ท่านรอซูลฯสอนว่า ท่านจงอ่านว่า

"اللهم إني ظلمت نفسي ظلماً كثيراً ، وإنه لا يغفر الذنوب إلا أنت ، فاغفر لي مغفرة من عندك وارحمني إنك أنت الغفور الرحيم"

ความว่า *"โอ้อัลเลาะฮฺ แท้จริงข้าพระองค์ได้ฉ้อฉลตัวเอง อย่างมากมาย และไม่มีผู้ใดให้อภัยบาปนอกจากพระองค์เท่านั้น ดังนั้นขอพระองค์ได้โปรดอภัยแก่ข้าพระองค์ และโปรดเมตตาข้าพระองค์ แท้จริงพระองค์ทรงให้อภัยยิ่ง ทรงเมตตายิ่ง"*

78. การอ่านกุรอานได้รับผลเลิศกว่าการซิกิร การซิกิรเลิศเลอกว่าการดุอา ทั้งนี้เมื่อจะทำแบบแยกกันโดยเอกเทศ

สิ่งที่ทำได้เลิศเลอกว่าเรียกว่า (ฟาฎิล) สิ่งที่ได้ผลเลิศรองลงไปเรียกว่า (มัฟฎูล) ซึ่งสิ่งใดจะฟาฎิลหรือมัฟฎูลนั้นขึ้นอยู่กับวาระของการกระทำด้วย ดังนั้นมัฟฎูลบางทีจึงสำคัญกว่าฟาฎิลในบางวาระ และจะนำฟาฎิลมาแทนมัฟฎูลไม่ได้ เช่นการอ่านกุรอานกับการอ่านตัสบีฮฺนั้นอย่างแรกเป็นฟาฎิลดังได้กล่าวไว้แล้ว แต่ถ้าอยู่ในวาระที่ถูกจำกัดว่าต้องอ่านตัสบีฮฺก็จะนำกุรอานมาแทนไม่ได้ เช่น การตัสบีฮฺในรอเกาะอ์ในซุยูดเป็นต้น แน่นอนต้องใช้ตัสบีฮฺ ซึ่งเดิมเคยเป็นมัฟฎูลในวาระดังกล่าว และจะนำกุรอานมาอ่านแทนในวาระนั้นไม่ได้ หรือในการกล่าวสะมิอัลลอฮุลิมันหะมิดะฮฺ หรือการตะซะฮุฮุด หรือดุอานั่งระหว่างสองซุยูด หรือการอ่านวิริด เมื่อเสร็จละหมาดคือการตะฮฺลีล (อ่านลาอิลาฮะอิลอัลลอฮฺ), การตัสบีฮฺ, การตักบีร, การตะฮฺมีด (อ่านอัลฮัมดุลิลลาฮฺ), การกล่าวตอบตามเสียงอะซาน, เหล่านี้ต้อง

ถือว่าอ่านได้ผลเลิศเลอกว่าที่จะนำกุรอานมาอ่านแทน แม้โดยทั่วไปกุรอานซึ่งเป็นพระโองการของพระเจ้าจะมีฐานะเหนือกว่าทุกคำพูดก็ตาม แต่ก็ต้องพิจารณาไปตามความเหมาะสมตามวาระและกาละเทศะด้วยเป็นสำคัญ

เช่นเดียวกับบรรดาซิกิรที่กำหนดขึ้นในวาระอันเฉพาะย่อมได้ผลในการอ่านเลิศเลอกว่าการอ่านกุรอานแบบทั่วไปที่ไม่กำหนดวาระไว้ การอ่านกุรอานโดยไม่กำหนดวาระย่อมเลิศกว่าการซิกิรแบบไม่กำหนดวาระ ยกเว้นในกรณีที่บ่าวบางคนมีเหตุการณ์อย่างหนึ่งของตนเอง ซึ่งจะต้องใช้กิจอีกอย่างหนึ่งเข้ามาปฏิบัติจึงจะเหมาะสม เช่นบุคคลที่ทำบาปแน่นอนสิ่งที่เลิศสำหรับเขาก็คือ การเตาะบะฮฺและการอิส-ติฆฟาร หรือเขาประสบความหวาดกลัวพวกไซตอนหรือญินเขาก็ต้องอ่านซิกิรและดุอาที่จะป้องกันพวกมันดีกว่าที่จะอ่านกุรอานหรือซิกิรอื่น ๆ

ในกรณีเดียวกัน บางทีบ่าวมีเหตุจำเป็นที่เขาจะต้องขอให้พระเจ้าคลี่คลาย ครั้นเขาจะอ่านกุรอานหรือซิกิรทั่วไปเขาจะขาดสมาธิ แต่ถ้าเขาจะดุอาและขอโดยตรงตามเหตุจำเป็นนั้น ๆ เขาจะมีจิตใจที่มีสมาธิ มีความสำรวมและนอบน้อมแน่นอนสภาพเช่นนี้ย่อมเลิศเลอสำหรับเขาผู้นั้นเป็นรายบุคคลไป แม้ว่าการอ่านกุรอานและการซิกิรจะได้ผลเลิศ มีผลบุญใหญ่กว่าก็ตาม

จึงเป็นหน้าที่ของบ่าวที่จะต้องตรวจสอบสภาพของตัวเองว่าเหมาะสมกับอะไร แล้วจัดสิ่งที่เหมาะสมให้กับตัวเอง ส่วนสิ่งใดที่ไม่เหมาะสมก็ยกเลิกออกไปเสียจากตัวเอง ทุกสิ่งจะต้องจัดให้เหมาะสมกับภาวะของมัน ตาเหมาะสมกับแว่น เท้าก็เหมาะสมสำหรับรองเท้า ผมเหมาะสมสำหรับหวี อย่าได้สลับกัน นอกจากไม่ได้ผลแล้วยังแสดงถึงความโง่อีกด้วย เช่นเดียวกันกับสบู่ซึ่งเหมาะสมกับการใช้กับเสื้อผ้าในบางวาระ แต่จะไม่เหมาะสมกับอีกบางวาระแม้ในสิ่งเดียวกันก็ตาม กล่าวคือหากเสื้อผ้าสกปรกก็จะเหมาะสมกับสบู่ แต่ถ้าสะอาดแล้วมันไม่เหมาะสมกับสบู่เป็นแน่

น้ำหอมที่ใช้พรมเสื้อผ้าก็เหมาะสมกับเสื้อผ้าที่ซักสะอาดแล้วเท่านั้น จะไม่เหมาะสมเลยหากจะนำไปใช้กับเสื้อผ้าสกปรกซึ่งเป็นหน้าที่ของผงซักฟอกหรือสบู่ และจะนำมาใช้แทนกันก็ไม่ได้ มันเหมาะสมในบางเวลา และไม่เหมาะสมในบางเวลา

อิบนุลกอยยิมถามอิบนุตัยมียะฮฺว่า นักวิชาการบางคนได้ถามว่า ตัสบีฮฺหรืออิสติฆฟารได้ประโยชน์แก่บ่าวมากกว่า ? ท่านตอบว่า เมื่อเสื้อผ้าสะอาด น้ำหอมหรือควันหอมก็ได้ประโยชน์แก่มัน แต่ถ้ามันสกปรกสิ่งที่ให้ประโยชน์แก่มันก็คือสบู่และน้ำร้อน แล้วท่านก็พูดกับฉันว่า แล้วจะว่าอย่างไรเมื่อเสื้อผ้ายังคงสกปรกอยู่ ?

โดยนัยนี้ ซูเราะห์ **"กุลฮุวัลลอฮุอะหัดฯ"** เทียบเท่ากับ $\frac{1}{3}$ ของอัลกุรอาน แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่อาจจะนำไปทดแทนหรือเทียบเท่ากับโองการที่เกี่ยวกับมรดก, การหย่าร้าง, การซื้อหย่า เป็นต้น ที่จริงโองการเหล่านี้เหมาะสมในบางเวลาและในกรณีที่จะนำใช้ตัดสินกรณีอันเกิดแก่บุคคลตามวาระที่ตรงกับโองการนั้น ซึ่งให้ประโยชน์แก่บ่าวมากกว่าการอ่านซูเราะฮฺอิคลาส

และเมื่อการละหมาดประกอบด้วยการอ่านกุรอาน, การซิกิรและดุอา ละหมาดจึงรวมไว้ซึ่งรูปแบบแห่งการนมัสการพระเจ้าอย่างครบครันและสมบูรณ์ ละหมาดจึงเลิศเลอกว่าการอ่านกุรอาน, การซิกิร และการดุอาโดยเฉพาะเอกเทศ เพราะละหมาดรวมสิ่งเหล่านั้นไว้ทั้งหมดพร้อมกับการนมัสการด้วยร่างกายทุกส่วน

เท่าที่แจกแจงมาทั้งหมดนี้ เป็นรากฐานอันสำคัญที่ให้ประโยชน์มหาศาลแก่บ่าว ทำให้เขาได้รู้จักระดับชั้นของการกระทำ และจัดไว้ในระดับที่เหมาะสม เพื่อจะได้ไม่เสียเวลากับการปฏิบัติมัฟฎูล (ที่ได้ผลเลิศรองลงไป) โดยทิ้งฟาฎิล (ที่ได้ผลเลิศเลอกว่า) แล้วอิบลิสก็จะได้กำไรจากส่วนเกินที่ถูกทิ้งไว้ให้มันโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือในกรณีที่อยู่ในวาระอันควรจะทำมัฟฎูล กลับนำฟาฎิลมาปฏิบัติ อย่างนี้ก็จะทำให้หมดโอกาสได้รับผลดีจากการกระทำนั้น ๆ อย่าง

สมบูรณ์ เพราะเขามัวแต่เข้าใจเอาเองว่า การทำฟาฎิลได้ผลบุญมากกว่า แต่ไม่ยอมศึกษาถึงสภาพความเหมาะสมกับการกระทำ

โดยนัยยะนี้จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาตัวเอง และศึกษาการปฏิบัติต่าง ๆ ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ให้รู้ว่าการกระทำมีหลายระดับ เหลื่อมล้ำกัน แตกต่างกันโดยเป้าหมาย และต้องเข้าใจวิธีจัดการให้สอดคล้อง กับวาระ กาละ และเทศะ

ขอให้อัลเลาะฮฺ ประทานความสำเร็จแก่บ่าวทุกคน

บ่าวผู้แปลก็ขอร่วมในความสำเร็จนั้นด้วย

